

АДМИНИСТРАТИВЕН МОНИТОРИНГОВ ДОКЛАД
ЗА 2013 Г. ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА
ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ (2012-2020)

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. ВЪВЕДЕНИЕ	3 стр.
II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО ПО ПРИОРИТЕТИ	3 стр.
Приоритет „Образование”	3стр.
Приоритет „Здравеопазване”	16 стр.
Приоритет „Заетост”	25 стр.
Приоритет „Жилищни условия”	33 стр.
Приоритет „Върховенство на закона и недискриминация”	41 стр.
Приоритет „Култура”	49 стр.
III. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЕЙНОСТИ, ИНИЦИИРАНИ, РЕАЛИЗИРАНИ И ПОДКРЕПЕНИ ОТ НССЕИВ	52 стр.
1. Информация за дейности на национално ниво	52 стр.
2. Информация за дейността с международен характер	53 стр.
3. Подкрепа на неправителствени организации	56 стр.
IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ: ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ	61 стр.
V. ПРИЛОЖЕНИЕ	63 стр.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 се прие от Народното събрание с Решение от 1 март 2012 г. (ДВ, бр. 21 от 2012 г.).

Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г. (НСРБИР) е създадена в съответствие с Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) и с Националния план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.“

България е спазила всички европейски препоръки, изготвяйки Националната стратегия за интегриране на ромите (2012-2020) като документ, който очертава дългосрочната визия за постигане на реална интеграция на ромите.

Настоящият административен мониторингов доклад отчита изпълнението на Плана за действие към Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите и международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005-2015“.

Основната информация в него е насочена към изпълнението на интеграционната политика през 2012 г. и 2013 г.

Докладът е изготвен от Секретариата на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси (НССЕИВ) въз основа на информация, получена от министерствата, които имат отговорности по изпълнението на планираните мерки по приоритетите в стратегията и областните администрации.

Докладът съдържа информация за напредъка, представена в два основни раздела:

1. Изпълнение на национално ниво по приоритети.
2. Информация за дейности, инициирани, реализирани и подкрепени от НССЕИВ;
  - информация за дейности на национално ниво;
  - информация за дейности с международен характер;
  - подкрепа на инициативи на неправителствени организации.

ПРИЛОЖЕНИЕ: Информация по изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г. на областно и местно ниво – 28 доклада от 28 областни администрации.

В Приложението към настоящия доклад е предоставена информация за проведеното областно планиране през отчетния период.

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО ПО ПРИОРИТЕТИ

Приоритет „Образование“

Като водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Националната стратегия за интегриране на ромите в Република България (2012 – 2020) в приоритет „Образование“, **Министерството на образованието и науката** изпълнява ангажиментите си по целите, задачите и дейностите, заложили в Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020 г.) и „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.“.

Наличната нормативна уредба в системата на предучилищното възпитание и подготовка и училищното образование създава условия за равен достъп до образование на всички деца и ученици, независимо от етническата им принадлежност. Нормативно се регламентирани изисквания, които подпомагат дейностите, свързани с образователния процес за децата и учениците, за които българският език не е майчин – чл. 4, 8 и 9 от Закона за народната просвета, чл. 8, ал. 3 и 4 от Правилника за прилагане на Закона за народната просвета и други. Предвидени са гаранции за недопускане на дискриминационно отношение към

децата и учениците, в това число и на тези от етническите малцинства. В Закона за народната просвета (ЗНП) са набелязани мерки срещу проявите на дискриминация. Член 4, ал. 2 от ЗНП гласи: „Не се допускат ограничения или привилегии, основани на раса, народност, пол, етнически и социален произход, вероизповедание и социално положение”. Образованието на децата и младите хора се осъществява в рамките на единна културно-образователна среда, която създава гаранции за защита и развитие на отделните култури и традиции в рамките на обща образователна политика. Политиката за всеобхватно, достъпно и качествено предучилищно и училищно образование е насочена към всички деца и ученици, без оглед на тяхната етническа принадлежност.

С промяна на Закона за народната просвета през 2010/2011 учебна година започна поэтапното въвеждане на задължителната двегодишна подготовка на децата преди постъпване в първи клас. Съгласно чл. 20, ал. 1 на ЗНП (в сила от 05.10.2010 г.) „Предучилищната подготовка на децата две години преди постъпването им в първи клас е задължителна, но не по-рано от годината, в която детето навършва 5-годишна възраст“. Въвеждането й цели равен старт на всяко дете, като допринася за ранната социализация и за развитие на умения, необходими при постъпване в първи клас. Тази мярка е и превантивна спрямо намаляването на необхванатите и напусналите училище ученици. Въвеждането на задължителна подготовка за училище две години преди постъпване в първи клас повиши значително обхвата на децата, включително и ромските, в системата на предучилищното възпитание и подготовка.

За подобряване на достъпа на децата до качествено образование се осъществяват дейности за подпомагане на ранното детско развитие и предучилищното възпитание и подготовка. Съгласно чл. 20, ал. 5 от ЗНП: „За деца, които не владеят добре български език, освен подготовката по ал. 1 се осигурява и обучение по български език по специализирана методика за усвояване на български език“. Усвояването на български език от децата, за които българският език не е майчин, се оценява като особено необходимо в периода преди постъпване в I клас с цел достигане на равнище на владеене на езика, съизмеримо с това на останалите деца. Учебните програми за задължителната подготвителна група включват модул за подготовка на децата, за които българският език не е майчин. Прилагат се и индивидуални планове за изучаване на майчин език.

От учебната 2010/2011 г. започна постепенното **въвеждане на целодневна организация на учебния ден**, като през учебната 2013/2014 година вече са обхванати децата от I до IV клас включително. При тази организация задължителните учебни часове се съчетават с форми на самоподготовка, занимания по интереси и отдих. С тази мярка Министерството на образованието и науката си поставя за цел да осигури на всички деца, без оглед на етническата им принадлежност:

- по-добра адаптация към училищния живот;
- разнообразни възможности за развитие чрез включване в различни дейности;
- учебна среда, която да им помогне в усвояването на знанията;
- индивидуален подход при обучението и по-висока степен на самостоятелност.

Поетапното въвеждане на целодневна организация на учебния ден е съществен инструмент за компенсирание на образователните неравенства относно качеството на образование на деца от ромски произход и е превенция на отпадането им от образователната система.

Действащото законодателство предвижда **безплатен достъп до образование в държавните и общинските училища** (чл. 6 от ЗНП; чл. 5, ал. 1 от ППЗНП).

Осигуряват се за безвъзмездно ползване съгласно чл. 2 от Постановление № 104 на Министерския съвет от 2003 г.:

1. по един комплект учебни помагала за всяко дете от подготвителна група по чл. 20, ал. 1 от Закона за народната просвета;
2. по един комплект учебници и учебни помагала за всеки ученик от I до IV клас;
3. по един комплект учебници за всеки ученик от V до VII клас;

4. по един комплект учебни помагала по специалните учебни предмети за всяко дете със сензорни увреждания – с увреден слух, от подготвителна група;
5. по един комплект учебници и учебни помагала по специалните учебни предмети за всеки ученик със сензорни увреждания – с увреден слух, от I – IV клас;
6. по един комплект учебници по специалните учебни предмети за всеки ученик със сензорни увреждания – с увреден слух, от V – X клас;
7. по един комплект учебни помагала по специалните учебни предмети за всяко дете със сензорни увреждания – с нарушено зрение, от подготвителна група;
8. по един комплект учебници и учебни помагала по специалните учебни предмети за всеки ученик със сензорни увреждания – с нарушено зрение, от I – IV клас;
9. по един комплект учебници по специалните учебни предмети за всеки ученик със сензорни увреждания – с нарушено зрение, от V – XII клас.

През учебната 2011/2012 и 2012/2013 г. Министерството на образованието и науката продължава да реализира национални програми за развитие на средното образование, част от които са фокусирани върху превенцията и ограничаването на преждевременното напускане на училище.

По Националната програма „Училището – територия на учениците” се реализира модул „Подкрепа на целодневното обучение на учениците в начален етап“. Модулът дава възможност за включването на учениците, в това число и на тези от ромски произход, в различни дейности в рамките на целодневна организация на обучение. Чрез целодневния престой в българоезична среда на децата, за които българският език не е майчин се съдейства за неговото по-добро усвояване, което е гаранция за повишаване на образователното равнище, за усъвършенстване на уменията за общуване и ефективна комуникация между ученици от различните етноси. За 2013 г. одобрени за финансиране по модула са проектните дейности на 87 училища на обща стойност 800 000 лв.

С Националната програма „Оптимизация на училищната мрежа” се създават условия за гарантиране на достъп до съизмеримо по качество образование на всяко дете и ученик и развиване на мрежа от училища, отговаряща на интересите и способностите на децата и учениците.

Освен всички посочени дотук мерки, по отношение превенция на отпадането от училище и намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система,

Министерството на образованието и науката предприе и следните мерки:

– От 2011 г. всеки регионален инспекторат по образованието изпълнява и собствени мерки за намаляване на отсъствията.

– От 2012 г. се изпълнява Национална програма „На училище без отсъствия”. По мярка „Без отсъствие“ се подпомагат училищата, които изпълняват собствени училищни програми за намаляване броя на отсъствията, за намаляване броя на учениците, преждеременно напуснали училище, и за реинтегриране на отпадналите от образователната система ученици.

– С цел подобряване на дисциплината в училище и намаляване случаите на агресия, както и във връзка с Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция от 15.03.2010 г., през 2011 г. със Заповед № РД 09-1084 от 01.08.2011 г. се създаде Национална мобилна група за психологическа подкрепа, членовете на която осъществяват интервенции в кризисни ситуации и подпомагат училищата в създаване на програми от грижи за деца в риск, особено в районите, където няма необходимите специалисти.

– Учениците в училищата се включват в занимания по интереси в различни извънкласни и извънучилищни дейности. Чрез включване на учениците (включително и тези от ромски произход) в дейности по проект BG051PO001-4.2.05-0001 „Училище за себеутвърждаване и подготовка към европейски хоризонти“ УСПЕХ се създават условия да се осмисли свободното им време. Това е от особена важност за ученици с риск от отпадане и/или прояви на агресия и/или насилие. Участието в извънкласни и извънучилищни дейности

води и до повишаване мотивацията на учениците за участие в образователно-възпитателния процес, съобразно техните интереси и потребности. Извънкласните дейности по проект УСПЕХ се осъществяват по желание на учениците и в тях може да участва всеки, който писмено е заявил желанието си, без разлика на пол или етническа принадлежност. **През учебната 2011/2012 г. са включени 149 888 ученици в различни форми на извънкласни и извънучилищни дейности (ИИД),** финансирани по проекта. Сформирани са 12 238 групи за ИИД в 1307 училища. През учебната 2012/2013 година са включени **177 696 ученици** в различни форми на ИИД. Сформирани са 15 042 групи в 1303 училища. През учебната **2013-2014 г. са включени 189 930 ученици,** сформирани са 16 283 групи за ИИД в 1304 училища.

Броят на учениците, участващи в ИИД през втората година от проекта, е увеличен с 15, 65 на сто.

Създаването на условия за равнопоставеност и адаптация на деца и ученици от ромски произход в образователната среда е приоритет за Министерството на образованието и науката, регионалните инспекторати по образованието и общините. За тази цел се предприемат следните мерки:

- Осъществяване на контрол съвместно с юридически лица с нестопанска цел върху приема в помощните училища за недопускане на деца без увреждания в тях.
- Осъществяване на контрол върху приемните детски градини и училища за недопускане на обособени по етнически признак групи и паралелки.
- Специализирана дейност на училищните психолози и педагогическите съветници за улесняване на взаимната адаптация на ромските и другите деца и ученици към новата образователна среда.
- Провеждане на дейности в детските градини и училищата за изграждане на положителни нагласи към образователната интеграция на ромските деца.
- Провеждане на семинари и други форми на обучение на родителите за преодоляване на негативни стереотипи и изграждане на толерантни взаимоотношения.

В правилниците на детските градини, училищата и обслужващите звена и в длъжностните характеристики на педагогическите специалисти и непдагогическия персонал са включени разпоредби и клаузи за гарантиране на толерантно отношение към децата от етническите общности и създаване на благоприятна училищна среда.

Училищата и детските градини, в които се обучават деца и ученици от различен етнически произход, разработват и приемат на педагогически съвет програма за образователна интеграция, спрямо актуализираната Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства.

Средищните и защитените училища осигуряват достъп до образование на български деца и ученици, сред които и деца и ученици от ромски произход.

През учебната 2013/2014 година са създадени условия за целодневна организация на учебния ден и за учениците от IV клас. Броят на полуинтернатни групи (ПИГ) I-IV клас е 7642 със 177 734 ученици, а на ПИГ V-VIII клас – 1659 групи с 38 924 ученици. С Постановление на Министерския съвет № 250 от 01.11.2013 г. е актуализиран списъкът на средищните училища за учебната **2013/2014 г.** Техният брой е **796 училища, в които се обучават 210 581 ученици.**

Със средства от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007 – 2013 г.” се финансират **дейности по схемите, насочени към групите в риск от отпадане:**

– BG051PO001-3.1.06 „Подобряване на качеството на образованието в средищните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния ден. Към средищните училища за учебната 2013/2014 година са създадени 4383 групи със 102 169 ученици.”

– BG051PO001-4.1.03 „Интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система”.

BG051PO001-4.1.05 „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства”;

- BG051PO001-4.1.06 „Реинтеграция на отпаднали ученици в образователната система”.

С приетото Постановление № 33 на МС от 15.02.2013 г. за условията за получаване на стипендии от учениците след завършено основно образование се създава възможност за формиране на училищни политики за насърчаване повишаването на образователните резултати и за подпомагане на достъпа до образование и предотвратяване на отпадането на ученици.

В резултат на предприетите мерки за превенция на отпадането и ранното напускане на образователната система е **намалял броят на преждевременно напусналите училище – от 6 680 през учебната 2009/2010 на 2302 ученици през учебната 2011/2012 г. и 2122 ученици през учебната 2012/2013 г.**

През 2013 г. е приета Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020), в която са заложени политики и ключови мерки за превенция и интервенция на преждевременното напускане на училище, както и за компенсиране на ефекта от преждевременното напускане. Изпълнението на стратегията ще допринесе за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система за постигане на националната цел до 2020 година под 11 на сто, намаляване на социалното изключване, повишаване качеството на работната сила и благосъстоянието на гражданите. Сред политиките и ключовите мерки за предотвратяване на преждевременното напускане на училище, разписани в Стратегията е и осигуряването на достъп до образование и повишаване на качеството на образованието за децата и учениците от уязвими етнически общности. Със Заповед № РД 09-1887 на министъра на образованието и науката от 21.12.2013 г. е сформирана работна група със задача за разработване на план за изпълнение на Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020 г.) до 2015 г. За учебната 2012/2013 г. броят на напусналите образователна система е 3844 ученици. Като най-честите причини са отсъствия, слаб успех и социални и/или семейни причини. Запазва се тенденцията за най-голям брой отпаднали в прогимназиалния етап на основното образование (V – VIII клас) – 2122 ученици, независимо че техният брой намалява в сравнение, например с учебната 2011/2012 година, когато броят на тези ученици е бил 2302.

За интеграцията на децата и учениците от етническите малцинства, в това число и за децата ромски произход, в образователната система се предприемат превантивни, интервенционни и компенсаторни мерки..

Превантивни мерки

1. Чрез задължителната предучилищна подготовка ще се осигури равен старт за децата в неравносложно положение при започване на училищното обучение.
2. Чрез осигуряване на целодневна организация в началния етап на основното образование Министерството на образованието и науката си поставя за цел да осигури на децата по-добра адаптация към училищния живот, възможности за интелектуално, физическо и личностно развитие чрез включването им в различни дейности и индивидуален подход при обучението и по-висока степен на самостоятелност.
3. Гарантиране на възможности за овладяване на българския език от децата, за които той не е майчин. В предучилищната подготовка е предвидено допълнително време за работа с тези деца, а в училищното образование е регламентирано задължението на училището да осигури допълнителна подкрепа на учениците, които не владеят български език.

Мерки за интервенция

1. Изпълнение на **Националната програма „С грижа за всеки ученик“** – за осигуряване на подкрепа на деца и ученици, които имат трудности, и за насърчаване на талантиливи ученици.

Програмата за 2012 г. е разработена в три модула:

– Осигуряване обучение на талантиливи ученици за участие в ученическите олимпиади;

– Осигуряване на допълнително обучение за деца от подготвителните групи;

– Осигуряване допълнително обучение на учениците за повишаване нивото на постиженията им по общообразователна подготовка.

Първият модул е насочен към мотивиране на учителите за работа с учениците, отчитайки индивидуалните им способности и интереси и към стимулиране прилагането на иновативни подходи в преподаването и ученето за децата с различни способности.

Вторият модул е насочен към осигуряване на подкрепа за деца от подготвителните групи за достигане на училищна готовност и за овладяване на българския език. Основна цел на този нов модул е да се гарантират възможности на децата, чийто майчин език е различен от българския, за равен старт при постъпване в училище.

В третия модул се финансират дейности за осигуряване на допълнително обучение на ученици от началния и прогимназиалния етап на основното образование с цел да бъде компенсирано устойчивото им изоставане по един или няколко учебни предмета поради слабо владеене на български език и недостатъчно развити умения за учене.

По модул „Осигуряване на обучение на талантиливи ученици за участие в ученическите олимпиади“ се финансират дейности, свързани с обучение на ученици и участие в националните олимпиади. Бюджетът на модула е 800 000 лв., в т.ч. и средства за мониторинг.

Сумата за всяко училище се определя в зависимост от броя на учениците, участвали на национален кръг, от броя на лауреатите на национални олимпиади и от броя на медалистите от международни олимпиади.

Броят на училищата, участвали в модула е 234, а общият брой на учениците, включени в обучението е 8432. От тях 1297 са участвали в националните кръгове на олимпиадите, а 91 дванадесетокласници са станали лауреати на съответните олимпиади.

По модул „Осигуряване на допълнително обучение за деца от подготвителните групи“ се финансира организирането на допълнително обучение на деца от подготвителните групи в детските градини и в училищата.

За всяко училище/детска градина се определя размер на отпусканата сума в съответствие с броя на сформираните групи и на планирания брой педагогически ситуации.

Бюджетът на модула е 200 000 лв., в т.ч. и средства за мониторинг.

Броят на детските градини/училищата, участвали с проекти, е 237, броят на сформираните групи е 420, а общият брой деца, включени в обучение е 2632. От тях 2002 са получили удостоверение за завършена подготвителна група. Децата, които не са получили удостоверение, са включените 5-годишни деца в програмата. Тези деца ще продължат своята задължителна предучилищна подготовка още една година.

По модул „Осигуряване на допълнително обучение на учениците за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка“ се финансира организирането на допълнително обучение в училище на ученици от III, IV, V, VI, VII и VIII клас по учебни предмети от културно-образователните области „Български език и литература“, „Обществени науки и гражданско образование“, „Природни науки и екология“ и по учебния предмет „Математика“. Бюджетът на модула е 1 000 000 лв., в т.ч. и средства за мониторинг. Сумата за всяко училище се определя в зависимост от броя на сформираните групи за допълнително обучение. Броят на училищата, участвали в модула е 313, броят на сформираните групи е 1077, а общият брой на учениците, включени в обучението е 6 221, като 4773 от тях са показали напредък. Общо за трите модула броят на учениците,

включени в програмата е 17 285. Училищата могат да участват с проекти и по трите модула на програмата.

За 2013 година по Национална програма „С грижа за всеки ученик“ се реализират четири модула:

- модул „Осигуряване на обучение на талантиливи ученици за участие в ученическите олимпиади“;
- модул „Осигуряване на допълнително обучение на учениците от началния етап на основното образование за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка“;
- модул „Осигуряване на допълнително обучение на учениците от прогимназиалния етап на основното образование за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка“;
- модул „Осигуряване на допълнително обучение за деца от подготвителните групи“.

Програмата отново е насочена към повишаване качеството на образователния процес чрез диференцирана грижа към личностното развитие на деца и учениците според индивидуалните им образователни им потребности. Задължителната предучилищна подготовка на децата от 5 години до постъпване в I клас има за цел да осигури на всяко дете равен старт при постъпване в училище. Този период е особено значим за децата, чийто майчин език е различен от българския. Практическото овладяване на българския език от тези деца допринася за бъдещата им мотивация за училищно обучение. Дейностите, свързани с усвояването на български език, трябва да са особено активни в периода на задължителната подготовка и да продължат до достигането на равнище на владеене на езика, съизмеримо с това на останалите деца.

2. Изграждане на мрежа от кариерни центрове с цел ранно кариерно ориентиране. Министерството на образованието и науката изпълнява проект за развитие на услугите за кариерно ориентиране от най-ранна възраст. Проектът предвижда създаването на 28 кариерни центъра, разположени в съответните административни области.

3. Изпълнение на проекти по ОП „Развитие на човешките ресурси“ (ОП РЧР) – за осигуряване на целодневната организация в средишните училища и за организиране на допълнителни занимания по интереси с цел превръщане на училището в учебна общност чрез осмисляне на свободното време на учениците, включително през периода на ваканциите, посредством създаване на кръжоци и клубове по интереси в областта на природо-математическите и хуманитарни науки, здравното образование и здравословния начин на живот както и други ключови компетентности по смисъла на Европейската референтна рамка, както и чрез разработване и прилагане на програми за ученици с прояви на агресия или насилие; развитие на личните и социални умения на тези ученици с цел ограничаване на подобни явления в избраните училища.

Мерки за компенсиране

1. Изпълнение на **проекти за реинтеграция на отпаднали ученици**. Целта на операцията е насочена към реинтеграция на вече отпаднали ученици от образователната система и превенция на повторното им отпадане чрез диагностициране на основните причини за отпадане, разработване на гъвкави механизми за реинтеграция, мотивиране на отпадналите за връщане в училище и създаване на адаптивна приемна среда в училище.

2. Изпълнение на **проект „Нов шанс за успех“** – Ограмотяване на възрастни – обучение на неграмотни и слабограмотни лица над 16 години. Основна цел на проекта е чрез ограмотяване и формиране на ключови компетентности да бъде улеснен по-нататъшният достъп на неграмотните и слабограмотни хора до общообразователна и професионална подготовка и съответно до по-конкурентно им участие на пазара на труда.

Чрез въведените задължителни национални външни оценявания по предмети в края на всяка образователна степен се проследяват процесите в системата и се предприемат мерки за оптимална подкрепа на учениците. Осигуряват се условия за максимално уплътняване

на учебното време като се гарантират заместващи учители по предмети. Осигурява се финансиране на индивидуална работа за ученици с изяви умения в една или друга област, както и се осигуряват условия за допълнителна работа с изоставащите ученици. България отбелязва значителен напредък (6,6 на сто за последните 9 години) по отношение на намаляването на дела на младежите между 18 и 24 години с по-ниско от средно образование и извън образователната система. Този дял през 2001 г. е 20.5 на сто, а през 2010 г. – 13.9 на сто, което е под средната за Европейския съюз стойност (14,1 на сто). Поставената национална цел в съответствие с целите на Европа 2020 е до 2020 г. делът на тези лица да бъде 11 на сто (Национална програма за реформи, Национална стратегия за младежта, Национална стратегия за учене през целия живот).

Проект „Подобряване качеството и внедряване на европейски инструменти и практики в системата на професионалното образование и обучение” е насочен към подобряване на качеството в професионалното образование и обучение (ПОО) чрез разработване и внедряване на методологическите и методически предпоставки за въвеждане на ефективни европейски инструменти, базирани на резултатите от ученето през целия живот. Индикаторите за изпълнение на проекта включват:

- разработени 6 рамкови програми с варианти за различните пътеки за професионално образование и обучение на разнородни групи учащи се и обучавани лица;
- 200 професионални гимназии, в които се осъществява обучение по пилотните професии и 400 професионални училища, професионални гимназии и училища по изкуствата, прилагащи новите рамкови учебни планове;
- проведени обучения за около 1200 души, за разработване на рамкови програми, рамкови учебни планове, учебни планове и учебни програми по 20-те пилотни професии.

По проект „Система за кариерно ориентиране в училищното образование” очакваните резултати се свързват с участието на 466 000 ученици в програми за професионално ориентиране и кариерно развитие, създаването на 28 кариерни центрове и наемането на 150 консултанти в тях.

По проект „Ученически практики“ се очаква в ученически практики да се включат 53 670, от които 46 000 да ги завършат успешно.

От 2012 г. започна осъществяването на схема BG05PO001-4.1.05 „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства“. Сключени са и се изпълняват 152 договора за 22 207 222,32 лв. По схемата се подкрепят следните дейности:

- Осигуряване на подходяща образователна среда за включване на децата от обособените по етнически признак детски градини чрез поетапен прием в детски градини, извън ромските квартали, в мултиетнически групи;
- Подготовка на децата в ранна детска възраст (3 – 6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, включително и на деца от етническите малцинства. Допълнителни занимания с деца в детските градини, за които българският език не е майчин.
- Дейности, насочени към съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства и техните връстници, в интеграционна мултикултурна среда:
- Съвместни форми и дейности между родителите на ромските деца и останалите родители.
- Квалификация на учители, директори и други педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда.

От 2012 г. започна осъществяването на схема BG05PO001-4.1.06 „Реинтеграция на отпаднали ученици в образователната система“. Сключени са и се изпълняват 19 договора за 2 955 271,97 лв. По схемата се подкрепя дейността „Образователна интеграция и реинтеграция“.

Продължава осъществяването на започналата през 2008 г. схема BG05PO001-4.3.01 „Ограмотяване на възрастни“ за 15 млн. лв. По схемата се подкрепя следните дейности:

- Ограмотяване на възрастни роми.
- Осигуряване на обучение по леснодостъпни и безплатни програми за предоставянето на втори шанс за лица, навършили 16 години.

Дейности по **Национална Програма „Квалификация“**, приета с Решение № 203 на Министерския съвет от 2013 г. за одобряване на Национални програми за развитие на средното образование:

1. Майсторски клас с международно участие „Творческо обучение на учители за подпомагане на социалното включване на ромски деца в образователния процес“ Обучени са 70 педагогически специалисти и са раздадени обучителни материали в тираж 3000 бр. Споделен е опит от пилотно обучение на учители в Испания, Унгария, Румъния и България;
  2. Квалификационен курс за обучение на педагогически съветници на тема: „Умения за разработване и управление на проекти за личностно и кариерно развитие“ – обучени са 100 педагогически съветници;
  3. Квалификационен курс за обучение на учители от училища със слети паралелки на тема: „Подобряване на качеството на образование при работа със слети паралелки“ са обучени 120 учители;
  4. Обучение на възпитатели в общезития по развиване на компетентност за ранна превенция на рисковото поведение и преодоляване на зависимости – обучени 120 участници.
- Дейности по **проект BG051PO001-3.1.03-0001 „Квалификация на педагогическите специалисти“** по ОП РЧР в партньорство с Националния институт за обучение и квалификация в системата на образованието

1. По дейност III.2 – Педагогически специалисти за формиране на знания, умения и компетентности за работа в интеркултурна среда – целева група 4500 учители, до момента са обучени 2908 участници. Проектната дейност продължава като в края на обучението ще има обучени общо 4500 педагогически специалисти от цялата страна. Реализирането на обучението подпомага и посочва пътищата за включващо обучение на деца от етнически малцинства чрез приложение на успешни етносоциални практики и технологии в интеркултурна среда, изграждане на социокултурна компетентност у педагогическите специалисти в професионален и личностен план.

2. По дейност III. 5 – Педагогически специалисти за превенция на училищното насилие, агресията и други – целева група 13 000, разпределени в екипи по 5 човека от училище.

През 2011 г. МОН проведе изследване на ефективността на инструментите на политиката, насочена към подобряване на достъпа до образование и намаляване броя на необхванатите и рано напусналите деца и ученици. Изследването е залегнало като т. 4.1.3. в Плана за действие по изпълнение на Националната стратегия на РБ за интегриране на ромите (НСРБИР).

За учебната 2012/2013 г. броят на напусналите образователна система е 3 844 ученици. Като най-честите причини са отсъствия, слаб успех и социални семейни причини.

Осъществено е участие в междуведомствена работна група в МС, съгласно Заповед № Р-183 от 25.07.2012 г. на заместник министър-председателя и министър на вътрешните работи за извършване на преглед и анализ на действащата нормативна уредба по приоритетните сектори на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012 – 2020 г., и изработване на предложения за нормативни промени с оглед изпълнението на НСРБИР.

Осъществено е участие в работна група за изработване на държавен образователен стандарт за гражданско, интеркултурно и здравно образование (ГИЗО). Дейността е

записана в Плана за действие под т. 1.1.1. „Разработване и въвеждане на стандарт по гражданско, интеркултурно и здравно образование“. Изготвен е вариант на стандарт. Осъществено е участие в междуведомствена работна група за разработване на проект на Стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 г.

С Решение № 12 на Министерския съвет от 2014 г. е **приета Национална стратегия за учене през целия живот 2014 – 2020 г.** Националната стратегия за учене през целия живот е насочена към постигането на европейската рамка за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Стратегията включва всички области на ученето и е адресирана до предучилищното възпитание и подготовка, общото училищно образование, професионалното образование и обучение, висшето образование, продължаващото обучение за възрастни, валидирането на резултати от неформално обучение и самостоятелно учене.

По дейност 1.3. от плана за действие в изпълнение на НСРБИР – Осигуряване на позитивни образователни условия в системата на висшето образование:

– Съгласно чл. 4 от Закона за висшето образование не се допускат привилегии и ограничения, свързани с възраст, раса народност, етническа принадлежност, пол, социален произход, политически възгледи. Висшето образование е независимо от идеологии, религии и политически доктрини.

– Действащата нормативна уредба цели отпускането на стипендии на студентите, докторантите и специализантите да се извършва по максимално обективни критерии на базата на равнопоставеността и конкурентността. Не се допуска обвързване на отпускането на стипендии и награди с етническата принадлежност на учащите във висшите училища.

– Институт „Отворено общество“ в сътрудничество с Фонда за ромско образование в Будапеща изпълнява стипендиантка програма за студенти по медицина от ромски произход. Целта е подпомагане на образование по медицина, наставничеството и обучението в застъпничество на ромски студенти в България и подобряване на предоставянето на здравни грижи и на примери за подражание, които да мотивират младите роми да се насочат към кариера в здравеопазването.

На 04.05.2012 г. **Центърът за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства (ЦОИДУЕМ)** обяви конкурсна процедура (КП) 33.10 – 2012 г. на тема: „Пълноценна интеграция на ромските деца и ученици чрез десегрегация на детските градини и училищата в обособените ромски квартали и създаване на условия за равен достъп до качествено образование извън тях“. Основание за обявяване на процедурата е чл. 3 и чл. 20, ал. 1 от Правилника за устройството, дейността и организацията на работа на Центъра, в изпълнение на Годишния план за дейността за 2012 г. и в изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020). Една от основните задачи на конкурса е набиране на проектни предложения от общини; регионални инспекторати по образованието; държавни висши училища; държавни и общински детски градини, училища и обслужващи звена, изпълняващи проекти самостоятелно или с участието на юридически лица с нестопанска цел, осъществяващи общественополезна дейност.

По КП 33.10 – 2012 г. са постъпили общо 93 проектни предложения, 28 от тях са отпаднали на административна проверка, 65 са оценени, от тях 22 са одобрени за финансиране.

На 02.07.2012 г. ЦОИДУЕМ обяви КП 33.11 – 2012 г. на тема: „Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и в училищата чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от етническите малцинства“ за **КП 33.11 – 2012 г.**, по Приоритет „Образование“ от Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020) и План за действие за изпълнение на

Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020) и „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.“

По КП 33.11 – 2012 г. са постъпили общо 158 проектни предложения, 34 от тях са отпаднали на административна проверка, 126 са оценени и 81 са одобрени за финансиране. На 27.05.2013 г. ЦОИДУЕМ обяви **КП 33.12 – 2013 г.** по следните три стратегически цели, които са и приоритети в тригодишната програма за дейността на ЦОИДУЕМ за периода 2013 – 2015 г.:

Стратегическа цел 1: Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование, включително чрез интеграция на ромски деца и ученици в етнически смесени детски градини и училища.

Стратегическа цел 2: Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства и превръщане на етнокултурното многообразие в източник на взаимно опознаване, уважение и сътрудничество.

Стратегическа цел 3: Приобщаване и приемане на родителите – роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот.

С привлечените средства от външни донорски организации и средствата от републиканския бюджет ЦОИДУЕМ финансира проекти, насочени към изпълнение на стратегическите цели.

Бенефициенти по проектите са държавните и общинските детски градини, училищата и обслужващите звена от системата на народната просвета, регионалните инспекторати по образованието, държавните висши училища и общините.

По КП 33.12 – 2013 г. са постъпили общо 258 проектни предложения, 41 от тях са отпаднали на административна проверка, 217 са оценени и 62 са одобрени за финансиране. Целеви групи по проектните дейности са деца, ученици и родители от ромската общност, както и учители, работещи с тези ученици.

Обхванати в проектните дейности от целевите групи по трите конкурсни процедури (КП 33.10-2012, КП 33.11-2012 и КП 33.12-2013) са, както следва:

- 4 527 деца и ученици;
- 1509 родители;
- 813 учители;

Извършен мониторинг за осъществяването на дейностите по 38 проектни предложения

На всички реализирани проекти по КП 33.10-2012 и КП 33.11-2012 е извършена оценка като е изготвен краен съдържателен доклад, оценка на финансов отчет от независим финансов одит и „Оценка на ефекта“

Във връзка с изпълнението на Приоритет Образование, Оперативна цел: Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда и по специално цел 2. Повишаване на качеството на образование в обособените детски градини в големите ромски квартали и в селските региони, в които учат предимно ромски деца, 1000 деца и ученици от етнически малцинствени групи са интегрирани в образователната система (детските градини и училищата) и 300 педагогически специалисти са обучени за работа в мултикултурна среда по проекти на ЦОИДУЕМ. Разработена е система за мониторинг по осъществяването на дейности по конкурсните процедури на ЦОИДУЕМ. По отношение на цел 6. Приобщаване и приемане на родителите-роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот и по специално 6.1. Повишаване на ангажимента на родителите, засилването на тяхното сътрудничество с училището и създаването на партньорства между детски градини, училища и родители, са осъществени 63 проектни дейности за приобщаване на родителите роми и повишаването на тяхната информираност и за ползите от това децата им да посещават училище .

Децата и учениците от различните етноси, съобразно своите желания и възможностите на училищата, в които се обучават, могат да избират СИП или ЗИП „Фолклор на етносите – ромски фолклор“. За учебната 2013/2014 година в различните форми на СИП „Фолклор на

етносите – ромски фолклор“ са сформирани общо 101 групи, в които са се включили общо 1542 ученици.

Планирани дейности за периода 2014 – 2020 година

В изпълнение Решение № 19 от 09.01.2013 г. на Министерския съвет на Република България тематична работна група разработва Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 г. (ОП НОИР). Вариант на ОП НОИР, който е публикуван на сайта на Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“ в МОН – <http://sf.mon.bg>, предвижда обособяването на Приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ с **Инвестиционен приоритет 2 „Интеграция на маргинализирани общности като ромите“**. За постигането на заложените цели се предвиждат примерни дейности като:

- Допълнително обучение по български език за децата и учениците, за които българският език не е майчин;
- Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда;
- Осигуряване на подходяща образователна среда за включване на децата и учениците от ромски произход от обособените по етнически признак детски градини и училища чрез поэтапен прием в детски градини и училища извън ромските квартали;
- Подкрепа на процеса на образователната интеграция и на социалното включване чрез оптимизация на мрежата от детски градини и училища;
- Подкрепа за ромски семейства за обучение на децата им в детски градини от 3-годишна възраст с оглед ранната им социализация;
- Осигуряване на условия и ресурси за обхващане на децата от етническите малцинства в целодневна организация на учебния ден;
- Подкрепа за продължаване на образованието в гимназиалния етап на средното образование и във висши училища;
- Подкрепа за изграждане и съхраняване на културна идентичност на децата и учениците от етническите малцинства, включително и чрез създаване на условия за изучаване на майчин език;
- Утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система;
- Насърчаване участието на родителите в образователния процес;
- Преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност.

Конкретните схеми, по които ще може да се кандидатства, допустимите дейности и размерът на безвъзмездната финансова помощ ще бъдат разработени след окончателното одобрение на ОП НОИР от Министерски съвет и от Европейската комисия.

Предстои обявяване на конкурсна процедура – КП 33-13-2014, на Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства.

По отношение на превенцията на ранното отпадане на децата от образователната система и непостъпването им в училище е важно да се отбележи, че в Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД) и Правилника за неговото прилагане беше въведено условие, в сила от 01.09.2013 г., с което предоставянето на месечната помощ за деца по реда на чл. 7 от ЗСПД се обвързва освен с редовното посещение на училище от децата в училищна възраст и с редовно посещение на подготвителните групи в детските градини или в училищата за задължителна предучилищна подготовка на децата след навършване на 5-годишна възраст, освен ако това е невъзможно поради здравословното им състояние.

С цел ефективно приложение на нормативната уредба, се извършват съвместни междуинституционални проверки в училищата, които включват представители на

областната администрация, регионалната дирекция за социално подпомагане или дирекция „Социално подпомагане” и регионалния инспекторат по образованието. Приложението на разпоредбата е средство, както за повишаване на посещаемостта на учебните занятия, така и за ефективното и ефикасно използване на финансовите средства от бюджета за предоставяне на семейни помощи за деца.

В приоритетна област „Образование” Държавната агенция за закрила на детето извършва **мониторинг и контрол върху подадените сигнали във връзка с нарушаване правата на деца в образователните институции**. През 2013 г. от извършените 68 проверки в образователните заведения, 25 са в детски заведения – ОДЗ, ЦДГ, СДГ, детска ясла; 43 в учебни заведения - СОУ, ОУ, ПУИ, НУ, ВУИ, СПИ и професионални гимназии. Водещ проблем е насилието между децата в училище, както и използване на методи на възпитание и поведение от страна на учители, нарушаващи интересите или уронващи личното достойнство на ученици. Констатирано е, че в училищата не се предприемат всички необходими действия по постъпили сигнали и жалби, касаещи насилие над деца.

При една част от проверките е установено, че не се извършва необходимата превантивна работа с дете с поведенчески проблеми и мерки за подкрепа, не са предприети адекватни действия по случая, целящи промяна в поведението на детето и налагане на справедливо наказание. Налагани са неоснователни наказания, които травмират децата.

Друга част от проверките, основно в детските заведения касаят проблеми свързани с обучението на деца със специални образователни потребности. В някои от проверяваните обекти е установено, че не се спазват разпоредбите на Наредба № 1 от 23.01.2009г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или хронични заболявания за уведомяване на ОЗД при отказ от страна на родител. Съставените Индивидуални програми за обучение и развитие на дете със СОП са формални, защото не се базират на извършени задълбочени оценки. Те не отговарят на специфичните потребности на ученика относно темпото и начина на преподаване, достъпността на материалите и съвместна екипна работа.

Резултатите от извършените проверки в образователните институции сочат, че и през 2013 г. в проверените 68 образователни институции все още не се разпознават органите за закрила на детето и техните функции. Не е утвърдена практиката в случай на насилие над дете, училищата и детските градини да сигнализират своевременно ДСП, ДАЗД или органите на МВР, в съответствие с изискването на чл. 7, ал.1 и ал. 2 от ЗЗДет.

Педагозите не познават и не прилагат нормативните документи в областта на закрила на детето, както и принципите на Етичния кодекс за работа с деца. Не се разпознават добре рисковите фактори и влиянието, което могат да окажат на детето, както и възможните последствия.

Не се познава механизмът за взаимодействие в случаите на насилие и деца в риск от насилие. Въпреки въведеният със Заповед № РД 09-611 на министъра на образованието и науката от 18.05.2012 г., подробен механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище, ръководителите и персонала на учебните заведения все още не разпознават формите на насилие между и над децата, както и не предприемат адекватни мерки.

Изпълнен проект с устойчиви резултати: Образователна и дневна грижа за деца на възраст 4-5 годишна възраст, които не посещават детска градина (септември 2012 – юли 2013).

Източник на финансиране: финансовата подкрепа на „Благотворителна фондация към Международен женски клуб”, частни дарения и доброволен труд на екипа на организацията. **Целева група:** ромски деца на възраст 4 – 5 г. от кв. „Факултета”, София, които не посещават детски градини и техните родители.

Цел на услугата: Повишаване на когнитивните, социални, езикови и моторни умения на ромските деца в предучилищна възраст (4-5г.) и повишаване на родителските умения за

подкрепа на развитието на децата като превенция на отпадането от училище и първа стъпка за разкъсване на междупоколенческата бедност.

Изпълнител: Фондация “Здраве и социално развитие”

Резултати: Подоброени възможности за социално включване и намаляване на риска от отпадане от училище на 30 ромски деца в неравностойно положение (непосещаващи детски градини), чрез развитие на когнитивни, езикови, социални и моторни умения; 30 семейства получили подкрепа за отглеждане на деца и умения за отговорно родителство; подобряване на информираността сред образователните и общински институции за съвременни подходи за преодоляване на социалното изключване на ромската общност.

Приоритет „Здравеопазване”

Политиката на Министерство на здравеопазването (МЗ) е насочена към създаване на по-добри условия и осигуряване на равен достъп на всички граждани на България до здравни услуги, независимо от техния пол, възраст, етническа и социална принадлежност. Особено внимание се обръща на подобряване на здравното обслужване на групите в неравностойно положение.

Приемането на Здравната стратегия от Министерския съвет през 2005 г. даде възможност ежегодно да бъде планиран и усвояван финансов ресурс, който показва значителен ръст през годините. Направени са финансови разчети за необходимите средства до 2015 г., което гарантира устойчивост на процесите и продължаване на дейностите, започнати през предходните години.

Дейностите и приоритетите, заложи в Здравната стратегия за лица в неравностойно положение, принадлежащи към етническите малцинства (2005-2015 г.), са включени в раздел „Здравеопазване“ на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (НСРБИБ) 2012-2020 г. и Плана за действие към нея.

Средствата от бюджета на Министерство на здравеопазването се изразходват основно за реализиране на профилактични прегледи на място в населени места и квартали, в които живеят здравно неосигурени български граждани от ромски произход.

През последните години Министерство на здравеопазването отделя ежегодно средства за провеждане на профилактични прегледи и изследвания в населени места с предимно ромско население, като използва получените по Програма PHARE 23 мобилни кабинети.

Пример за добра практика е извършването на профилактични прегледи с 23 мобилни кабинети. В рамките на три последователни проекти по Програма PHARE Министерство на здравеопазването е получило: 5 кабинета за общи профилактични прегледи, 2 флуорографа, 2 мамографа, 3 кабинета за ехографски прегледи, 3 кабинета за лабораторни изследвания, 4 педиатрични и 4 подвижни мобилни кабинета.

Дейности, извършени за периода 2011 – 2013 г.

През 2011 и 2013 г. с мобилните кабинети са извършени общо 34 580 прегледа и изследвания:

- 3 025 имунизации на деца с непълнен имунизационен статус;
- 3 504 флуорографски прегледа;
- 7 932 гинекологични прегледа;
- 7 336 профилактични прегледи на деца;
- 3 165 мамографски прегледи;
- 4 799 ехографски прегледи;
- 4 819 лабораторни изследвания.

Дейности, извършени през 2013 г.:

Организиране и провеждане на профилактични прегледи през 2013 г. на здравно неосигурени лица от ромски произход и на такива със затруднен достъп до лечебни заведения с мобилни кабинети.

С педиатрични мобилни кабинети са извършени общо **2 706** прегледа, при 420 деца са диагностицирани заболявания. Извършени са 905 имунизации на деца от 0-18 г. възраст с непълнен имунизационен статус, съобразно Националния имунизационен календар.

С мобилните гинекологични кабинети са извършени общо **2 711** прегледа, при 818 жени са диагностицирани заболявания.

С мобилните кабинети обща практика са извършени общо **968** прегледа, при 21 лица са диагностицирани заболявания.

С клинична лаборатория са извършени общо **1 507** прегледа, при 296 лица са диагностицирани заболявания.

С мобилните ехографски кабинети са извършени общо **1 510** прегледа, при 611 лица са диагностицирани заболявания.

С мобилните флуорографски кабинети са извършени общо **1 010** прегледа, при 293 лица са диагностицирани заболявания.

С мобилните мамографски кабинети са извършени общо **1 041** прегледа, при 281 лица са диагностицирани заболявания

Провеждането на прегледите в определените региони са предшествани или съпътствани от лекции, беседи и кампании. Разискваните теми са в областта на контрацепцията, полово-предаваните инфекции, рака на гърдата, рака на маточната шийка, здравословното хранене, имунизациите, правата на пациента, социално-значими заболявания, околна среда и здраве, остеопороза и тютюнопушене. Повишаването на здравните знания до голяма степен се осъществява с помощта на информационни материали – брошури и листовки, в които в достъпна форма се обяснява съответния здравен проблем.

През 2011 г. и 2012 г. са осъществени 101 беседи, като са обхванати 2066 лица; 102 кампании, обхванати 3 956 лица; 2 пресконференции; раздадени са 17 175 здравно образователни материали; проведено е анкетно проучване при 100 лица.

През 2013 г. са проведени: 119 обучения, като са обхванати 1 280 лица; 1 034 беседи и лекции – обхванати над 4 435 лица; 9 дискусии със 113 лица; 94 разяснителни кампании – обхванати 3 650 лица. Прожектирани са 43 филми и клипчета на здравна тематика; 21 презентации. Раздадени са 20 889 здравно-образователни материали. Проведени са 1 151 епидемиологични проучвания, 11 семинара, 666 профилактични изследвания, 879 здравно-информационни събития; 63 индивидуални консултации. Реализирани са 20 радио и 12 ТВ предавания; 63 публикации в интернет и 40 в пресата.

Друг пример за добра практика са и постиженията по отношение на здравните медиатори. Длъжността „Здравен медиатор” е включена в Националната класификация на професиите и длъжностите в Република България. Целта на медиаторската програма е: преодоляване на културните бариери в общуването между ромските общности и медицинския персонал по места, преодоляване на съществуващи дискриминационни нагласи в здравното обслужване на ромите, оптимизиране провеждането на профилактични програми сред ромското население, здравно образование на ромите и активна социална работа в общността и особено с уязвими ромски групи.

През 2011 г. са работили 105 здравни медиатори в 57 общини. През 2012 г. са работили 109 здравни медиатори в 59 общини, като за 2013 г. те вече са 130 в 71 общини. За 2014 г. с Решение № 658 на Министерски съвет от 31.10.2013 г. броя на здравните медиатори е 150 в 79 целеви общини в 25 области на страната.

Периодично се повишават знанията на медицинския персонал за специфичните здравни проблеми на ромското население, чрез подобряване на учебните програми за медицинско образование в медицинските университети и колежи.

През годините се утвърди добрата практика Министерство на здравеопазването да си взаимодейства с неправителствени организации, като непрекъснато се увеличава броят на тези, които работят в ромска общност.

Приоритети на Министерство на здравеопазването в областта на ромското здравеопазване за следващия програмен период (2014 – 2020 г.) са:

- Преодоляване и преустановяване негативните тенденции за здравето на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства и създаване на условия за неговото подобрене;
- Превантивни грижи за майчино и детско здравеопазване;
- Осигуряване на равен достъп до здравни услуги на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства;
- Повишаване броя на квалифицираните роми, работещи в здравната система Развиване на медиаторството и на различни форми на работа за и в общността (здравно - социални центрове и др.);
- Повишаване на здравните знания и осигуряване на достъп до здравна информация;
- Обучаване на здравни специалисти за ефективна работа в мултиетническа среда.
- Преодоляване на културните бариери в общуването и всякакви форми на дискриминационни нагласи;
- Разширяване обхвата на здравноосигурените лица в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства, чрез предприемане на законодателни инициативи по отношение на здравното осигуряване на социално слабите, в това число и на дълготрайно безработните;

Предвижда се приоритетите на Министерство на здравеопазването да бъдат постигнати чрез бюджета на МЗ и външни донори, като се планират дейности, в следните направления:

- Провеждане на профилактичните прегледи на здравно неосигурени лица, които са в неравностойно положение и такива в отдалечени населени места със затруднен достъп до медицинска помощ, като се използват 23-те мобилни кабинети, предоставени на МЗ по Програма ФАР.
- Организиране и провеждане на кампании и беседи за подобряване информираността на лицата в неравностойно положение по отношение важността на профилактичните прегледи, имунизациите, ограничаване на поведенческите рискови фактори, намаляване на ранните бременности и аборти.
- Организиране и подпомагане чрез допълнително финансиране подготовката на младежи от ромски произход за кандидатстване в медицински университети и колежи, както и подпомагане на роми, студенти по медицина, със стипендии по време на следването.
- Обучение на студентите в медицинските университети и колежи за работа с етнически общности, както и семинари за запознаване на медицинския персонал, работещ в квартали с компактно ромско население, с културата, традициите и здравния статус на ромите.
- Разширяване на мрежата от здравни медиатори, обучение на здравните медиатори и тяхната реализация, с цел да се осигури равен достъп до здравни услуги на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етническите малцинства.

В периода 2010-2013 г. се проведеха седем Национални срещи по **проект „Инициатива за здраве и ваксинопрофилактика”**, организирани от Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси към Министерския съвет съвместно с Министерство на здравеопазването и Комисията по здравеопазване към 41-то Народно събрание на Република България в партньорство с: Националната мрежа на здравните медиатори в България, Националното сдружение на общопрактикуващите лекари в България, Българският червен кръст, Българското сдружение по иновативна медицина, Българското сдружение по ваксинопрофилактика, с подкрепата на ГлаксоСмитКлайн и MSD.

Тези срещи затвърдяват доброто сътрудничество между основните участници в кампаниите за превенция на ваксинопредотвратимите заболявания сред уязвимите групи. Здравните медиатори имат основна роля при осъществяване на превенцията на различни заболявания и подобряване здравния статус на ромските общности, разписани в Плана за действие за реализацията на стратегията.

За периода от три години около 3 000 хил. деца с непълнен или липсващ имунизационен статус са ваксинирани по задължителния имунизационен календар. Съвместните усилия на заинтересованите страни са довели до този резултат.

През 2012 г. бяха обучени от преподаватели във Факултета по обществено здраве към МУ-София, медицински специалисти и представители на неправителствения сектор нови 40 здравни медиатори. **Обучението на здравните медиатори** се подкрепя от фармацевтична компания „ГлаксоСмитКлайн" и е част от активностите по проекта „Инициатива за здраве и ваксинопрофилактика". В рамките на 240 учебни часа здравните медиатори се запознават с нормативната база и системата на здравни услуги в България, правата и задълженията на пациентите, както и получават информация относно основни заболявания /превенция, профилактика и лечение/.

На 21.01.2013 г. беше подписано споразумение за Тематичен „Фонд за реформи, свързани с включването на ромите и другите уязвими групи" по Българо-швейцарската програма за сътрудничество. Основната цел на документа е да подкрепи България в насърчаването на социалното включване на ромите в изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите до 2020 г. Тематичният фонд ще даде възможност да се изпълни Програма за подкрепа на социалното включване на ромите и други уязвими групи.

Две са приоритетните насоки:

- "Подобряване на интеграцията на ромите и другите уязвими групи в системата на здравеопазването и образованието ". Стратегическата цел на интервенцията по тази приоритетна линия е да се подкрепи интеграцията на ромските деца и жени в Българската образователна и здравна система, което ще бъде постигнато с конкретни проекти и чрез включване на добрите практики от проектите в устойчиви политики.

- „Овластяване и информираност" има за цел да се подкрепи културната интеграция и идентичност, приемствеността и участието на ромите в процесите по вземане на решения и създаване на политики и приоритети. Тази подкрепа ще бъде предоставяна за устойчиви промени в нагласите за включване на ромите в българското общество.

Основният фокус е финансирането на мерки за предучилищни и училищни дейности – стимулиране на децата да посещават детски градини и училища, подпомагане на родителите в процеса на стимулиране на децата, организиране на подпомагащи уроци, двуезични уроци, развиване на социални умения; консултиране на родителите, чиито деца не посещават редовно училище; осигуряване на специализирана помощ за децата със СОП, повишаване качеството на образованието в детските градини и училищата, разположени в големите сегрегирани квартали и селските райони, посещавани предимно от ромските деца.

По отношение на здравния компонент интегрираните услуги включват основно елементите на доболничното здравеопазване, като например редовни медицински прегледи на целевите групи, предродилна и следродилна помощ и семейно планиране, принос към мерките за прилагане на имунизационните кампании за деца, както и по отношение на предотвратяване на предаваните по полов път заболявания като например HIV/СПИН, други програми, насочени към подобряване на здравния статус според специфичните потребности на съответната общност, принос към повишаване на здравната култура и осигуряването на достъп до здравна информация. Необходимо е стимулирането на по-активното участие на личните лекари с цел улесняване достъпа на ромската общност до първично здравно обслужване, както и създаване на ефикасен диалог между личните

лекари, органите на местното самоуправление, регионалните здравни инспекторати, здравните медиатори и активните в тази област неправителствени организации.

Като част от комплексния подход е необходимо проектите да включват услуги, създаващи мотивация за труд и осигуряване на достъп до трудовия пазар и социалните услуги, местни инициативи и обучения, както и кампании сред приемащата общност, които са в съответствие с националната и регионалните ромски стратегии.

Програмата ще се изпълнява от общините. Потенциални партньори в зависимост от вида изпълнявани дейности могат да бъдат и неправителствени организации, училища, университети, работодатели и техните асоциации, професионални съюзи, центрове за специализирано обучение, лични лекари, болници.

На 29.11.2013 г. беше подписано споразумението за изпълнението на Програма БГ 07 **„Инициативи за обществено здраве“**, финансирана от **Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм**.

Обща цел на финансовия механизъм на ЕИП и Норвежкия финансов механизъм е да допринесе за намаляване на икономическите и социални различия в ЕИП и да укрепи двустранните отношения между страните-донори и страните-бенефициенти чрез финансово подпомагане в избрани приоритетни сектори.

Съгласно Меморандумите за Норвежкия финансов механизъм и финансовия механизъм на ЕИП и Република България Програмната област: „Инициативи за обществено здраве“ има за цел да подобри общественото здраве и намали здравните неравенства, с фокус върху 5 области:

- Репродуктивно здраве;
- Детско здравеопазване;
- Психично здраве;
- Подобряване на управлението в сферата на здравеопазването и
- Специфичните предизвикателства за здравето на ромите.

Намаляването на неравенствата и подобряване на здравето на нацията е много важна цел за България, защото все още има ограничен достъп до здравни услуги основно сред ромската общност и населението в селските и труднодостъпни райони.

По отношение на ромите ще бъде реализирана **„Стипендиантска програма за ромски студенти, приети по медицински или други програми, свързани със здравеопазването“**. Чрез предоставянето на финансовата подкрепа се цели повишаване квалификацията и образованието на млади роми в областта на здравеопазването, така че те да бъдат способни да предоставят знанията си в техните общности и да изиграят роля при преборване на съществуващите негативни стереотипи спрямо ромите. Чрез предоставянето на здравно образование, застъпничество и наставничество сред роми студенти в медицински специалности ще се преодолеят основните здравни предизвикателства пред ромската общност в България. Очаква се:

- Повишаване броя роми, работещи в сферата на здравеопазването като здравни специалисти;
- Подобряване на достъпа и качеството на здравните услуги ;
- Намаляване на броя на здравнонеосигурените роми;
- Подобряване на общото здравословно състояние на ромите;
- Преодоляване на негативните нагласи спрямо ромската общност в сферата на здравеопазването.

Дейности, финансирани от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария

Програма “Превенция и контрол НА ХИВ/СПИН”

I. Основна цел на програмата е да допринесе за намаляване на новите случаи на инфектиране с ХИВ/СПИН и подобряване на качеството на живот на хората, живеещи с ХИВ/СПИН в България чрез:

-□ Увеличаване от 37 % през 2007 до минимум 60% през 2014 г на обхвата на най-рисковите групи от населението с целенасочени, устойчиви и доказани в практиката интервенции за превенция на ХИВ с цел да се намали риска за заразяване и предаване на ХИВ инфекцията.

-□ Увеличаване от 33% през 2007 до минимум 75% на обхвата на най-рисковите групи с услуги за доброволно изследване и консултиране за ХИВ с цел да се увеличи процента на хората носители на ХИВ, които знаят за своя статус. За да се постигне това, цялостната стратегия на програмата се концентрира върху три широки аспекта на националния отговор: а) устойчивост и национална принадлежност; б) увеличаване на обхвата и устойчивостта на предлаганите всеобхватни, висококачествени програми и услуги, насочени към специфичните нужди на най-рисковите групи и в) предоставяне на професионални услуги и подкрепа за хората, живеещи с ХИВ/СПИН за подобряване на техния живот.

Програмата е структурирана в девет компонента, които се изпълняват на национално и местно равнище в 28 области:

Компонент 1. Създаване на подкрепяща среда за устойчив национален отговор на ХИВ/СПИН в България”

Компонент 2. Укрепване на научните основи за целенасочен и ефективен национален отговор на ХИВ/СПИН;

Компонент 3. Увеличаване на обхвата на доброволното консултиране и изследване за ХИВ чрез мрежа от нископрагови услуги с фокус върху групите в най-голям риск;

Компонент 4. Намаляване на уязвимостта към ХИВ на инжекционно употребяващите наркотици (ИУН) чрез увеличаване на обхвата на групата с пълен пакет превантивни интервенции;

Компонент 5. Намаляване на уязвимостта към ХИВ на хората от ромска общност, които са в най-голям риск (на възраст 15-25 години) чрез увеличаване на обхвата на групата с услуги за превенция и насочване, базирани в общността;

Компонент 6. Намаляване на уязвимостта към ХИВ на проституиращите жени и мъже чрез увеличаване на обхвата на групата с пълен пакет превантивни интервенции;

Компонент 7. Намаляване на уязвимостта към ХИВ на младите хора в най-голям риск (15-24 г.) чрез увеличаване обхвата на услугите и програмите, насочени към младежи;

Компонент 8. Подобряване качеството на живот на хората живеещи с ХИВ/СПИН чрез гарантиране на универсален достъп до лечение, грижи и подкрепа;

Компонент 9. Намаляване на уязвимостта към ХИВ на мъжете, които правят секс с мъже (МСМ) чрез увеличаване на обхвата на групата с пълен пакет превантивни интервенции;

Програмата е една от най-широкомащабните превантивни здравни програми в България и се изпълнява на територията на 28 общини областни центрове. За изпълнението на тези задачи през 2013 г., Министерство на здравеопазването в качеството си на Главен получател има сключени над 60 договора с неправителствени организации под-получатели на средства (НПО) и подписани възлагателни заповеди към 28 Регионални инспекции по опазване и контрол на общественото здраве (РЗИ), Националния център по заразни и паразитни болести (НЦЗПБ) и други.

II. Основна цел на компонент 5 „Намаляване на уязвимостта към ХИВ на хората от ромска общност, които са в най-голям риск (на възраст 15-25 години) чрез увеличаване на обхвата на групата с услуги за превенция и насочване, базирани в общността.

Специфичният подход към здравната и социална работа сред ромите се основава на принципа за овластяване на общността сама да разработва и изпълнява интервенции и по този начин да стане агент на промяна в знанията, нагласите и поведението. Важно е да се подчертае, че всички работници на терен, както и административните координатори на

екипите на неправителствените са от ромски произход. Предимствата на този подход за набиране на персонал и изпълнение на дейностите се виждат в няколко аспекта:

- (1) чувството за собственост и лидерство на дейностите е най-силната мотивация за екипите на терен;
- (2) обучението на основата на житейски умения като част от здравното образование за превенция на ХИВ и полово предавани инфекции има допълнителен положителен ефект, свързан със социалното развитие и интеграция на общността чрез стимулиране на търсенето на образование, здравеопазване и работа;
- (3) обучението и използването на неформалните младежки лидери по метода "връстници обучават връстници" се оказва успешно за инициране на положителна промяна в поведението и нормите в общността.

Със средства от Глобалния фонд са създадени и действат **8 здравно-социални центъра за работа в ромска общност**, които чрез предоставяне на услуги за намаляване на отрицателните фактори за здравето и социалния статус на ромите, напр. програми за майчино и детско здраве, програми за превенция и контрол на ХИВ/СПИН, програми за превенция и контрол на туберкулозата, и други дейности за социално включване и участие в обществения живот могат да се превърнат в основни центрове за изграждане на основни житейски и здравни умения като част от здравното образование за превенция на ХИВ и полово предавани инфекции.

Ш. Данни за напредъка в изпълнението на компонент 5 „Намаляване на уязвимостта към ХИВ на хората от ромска общност, които са в най-голям риск (на възраст 15-25 години) чрез увеличаване на обхвата на групата с услуги за превенция и насочване, базирани в общността

В периода 01.01.2013 - 31.12.2013 г. по Компонент 5 на Програма «Превенция и контрол на ХИВ/СПИН» общо 10 неправителствени организации изпълняват дейности по Компонент 5 на Програмата, като работят с уязвими групи в следните **10 региона**: Бургас, Варна, Кюстендил, Пазарджик, Пловдив, Сливен, София, Стара Загора, Хасково, Ямбол.

- **Над 100 представители от екипите на неправителствени организации** участват в екипите на терен и изпълняват дейности по превенция и контрол на ХИВ/СПИН сред уязвими групи.

В периода 01.01.2013-31.12.2013 г. са постигнати следните резултати по ключови индикатори чрез работа на терен в ромска общност:

- Общ **23 121** представители на ромска общност са достигнати с услуги за превенция на ХИВ и повишаване на знанията за предпазване от болестта, достигнати чрез услуги по време на работа на терен -;
- Общ брой осъществени контакти за предоставяне на разширени услуги, в т.ч. консултации, насочване до лечебни заведения или социални институции, придружаване за изследване в КАБКИС и други – 55 055;
- Общ брой лица, които са изследвани за ХИВ и са узнали своя статус – 6 987;
- Общ брой прегледи за диагностика на СПИ – 2 546;
- Общ брой участници в сесии по здравно образование и превенция на ХИВ/СПИН и СПИ – 248;
- Общ брой лица, достигнати с услугата „Водене на случай” – 961;
- Общ брой раздадени презервативи – 290 521, като с натрупване от началото на Програмата общият брой е 1 082 861 презерватива;
- Общ брой раздадени здравно-образователни материали – 37 875;

Програма “Укрепване на националната Програма по туберкулоза в България”

I. Основна цел на Програмите за контрол на туберкулозата, финансирани от глобалния фонд – „Подобряване на контрола на туберкулозата в България” и програма „Укрепване на националната програма по туберкулоза в България”, е да се намали бремето на туберкулозата в Република България. Тази цел се очаква да бъде достигната чрез:

укрепване на инфраструктурата и развитие на капацитет; въвеждане на система за епидемиологичен надзор; изпълнение на ефективни стратегии за съвременна диагностика и качествено лечение; превенция, грижи и подкрепа сред групите с най-висок риск; изграждане на система за външна оценка на качеството на лабораторната диагностика; мониторинг и оценка на ситуацията и отговора по проблема, както и активно изпълнение на мултисекторен подход в националния отговор по проблема.

Програмите са разработени с оглед премахване на програмните и финансови несъответствия в „Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в Република България за периода 2007-2011 г.“, и гарантирането на интегриран и балансиран мултисекторен подход в осъществяване на националния отговор, който обхваща (1) превенцията, (2) лечението, (3) грижите и подкрепата за хората, засегнати от болестта и (4) особена насоченост към бедните и уязвими групи.

Специфичните области на предоставяне на услуги и дейности са обособени в и подчинени на 5 оперативни цели:

Оперативна цел №1: Осигуряване на ефикасно управление и координация на Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата;

Оперативна цел №2: Повишаване на ефективността на диагностиката и лечението на туберкулозата в България;

Оперативна цел №3: Намаление на разпространението на туберкулозата в затворите в България;

Оперативна цел №4: Подобряване на достъпа до превенция и лечение на туберкулозата за групите във висок риск – бежанци и лица, търсещи убежище, имигранти, младежи в риск, инжекционно употребяващи наркотици, лица с алкохолна зависимост;

Оперативна цел №5: Разширяване на обхвата на ефикасни грижи за превенция и контрол на туберкулозата в ромска общност.

II. Данни за напредъка в изпълнението на компонент 5 „Разширяване на обхвата на ефикасни грижи за превенция и контрол на туберкулозата в ромска общност

В периода 01.01.2013 г.– 31.12.2013г. по данни на Програмите, финансирани от Глобалния фонд, беше значително укрепен капацитета за контрол на туберкулозата на национално и регионално ниво чрез изпълнение на планираните дейности.

Към 2013 г. общо 15 неправителствени организации изпълняват дейности по Компонент 5 на Програма „Укрепване на изпълнението на Националната програма по туберкулоза в България“, като работят с уязвими групи в следните **15 региона:** Бургас, Варна, Видин, Враца, Габрово, Кюстендил, Пазарджик, Пловдив, Сливен, София, София – област, Монтана, Стара Загора, Хасково, Ямбол.

Над 100 представители от неправителствени организации участват в екипите на терен и изпълняват дейности по превенция и контрол на туберкулозата сред уязвими групи.

В периода 01.01.-31.12.2013 г. са постигнати следните резултати по ключови индикатори чрез работа на терен в ромска общност:

- **19 382** индивидуални клиенти са достигнати с услуги по ранно откриване, превенция и диагностика на туберкулоза;

9 939 лица са скринирани за риска от туберкулоза, от които **2 093** лица са получили медицински преглед (изследване на хрчка, проба на тест на Манту или рентгенографско изследване) с оглед ранно откриване на случаите на туберкулоза;

- От получили медицинско изследване лица - **69** са с активна туберкулоза и **180** лица са с латентна туберкулозна инфекция;

- На всички лица с активна туберкулоза е предложено безплатно лечение с противотуберкулозни лекарства от първи ред, а другите разходи, свързани с лечението, включително диагностични процедури, лекарства и болничния престой се покриват от бюджета на Министерство на здравеопазването;

- **937** лица във висок риск са насочени и/или придружени до лечебните

заведения;

- **Общо 23 121** контакта с клиенти са осъществени за предоставяне на услуги, включително образователни дейности и индивидуално консултиране;
- Разпространени са над **23 325** **здравно-образователни и информационни материали.**

Във връзка с изпълнение на *приоритетна област „Здравеопазване*, през 2013г. Държавната агенция за закрила на детето проведе **планова проверка на тема: „Ранни раждания и превенция на изоставянето на новородени деца на ниво родилен дом”**. Проверката се извърши в родилните отделения на медицинските заведения в София – град, София област и областните градове Пловдив, Русе, Варна, Бургас и Враца. Целта на плановата проверка е гарантиране спазването на правата на детето чрез изследване на ефективността в работата на Родилните отделения по отношение взаимодействието „социални работници - лечебни заведения” по случаите на малолетни и непълнолетни бременни момичета и родилки, както и оценка организацията на работа и управлението на лечебното заведение във връзка с уведомяването на компетентните органи за предприемане на необходимите мерки и дейности – отдели за закрила на детето, полиция, прокуратура. Проверките целяха и събиране на обективна информация за реалното състояние на ражданията на малолетни и непълнолетни момичета за 2013 г., броя и причините на изоставяне на новородени деца в акушеро-гинекологични отделения в страната, както и проследяване на междудомовното сътрудничество и връзки за осъществяване превенцията на изоставяне на ниво родилен дом с териториалната дирекция „Социално подпомагане” – отдел „Закрила на детето”, с оглед разработване на политики по превенция на проблема. Проверени са 39 родилни отделения и 21 ДСП, в чийто териториален обхват са лечебните заведения.

За установените нарушения и пропуски са дадени задължителни предписания и препоръки. За резултатите от проверките в ДСП е информиран изпълнителният директор на АСП, а за проверените лечебни заведения - министърът на здравеопазването. В процес на разработване са обобщение и анализ на проверките в Родилните отделения и ДСП.

С цел социална защита и интеграцията на най-уязвимите групи от населението е необходимо изграждане на добре функционираща мрежа от *интегрирани социални услуги*, предоставяни в общността. Издаването на лиценз за предоставяне на социални услуги за деца е едно от основните правомощия на председателя на ДАЗД. През периода 01. 01. 2013г. до 31.12. 2013г. председателят на Държавната агенция за закрила на детето е издал и подновил 90 лиценза за 119 броя социални услуги за деца, както следва:

Център за обществена подкрепа - 17; Център за социална рехабилитация и интеграция за деца – 24; Център за настаняване от семеен тип - 6; Център за информиране, консултиране, обучение и подкрепа на деца – 8; Дневен център за деца – 7; Мобилен център за работа с деца – 15; Социален асистент за деца – 3; Личен асистент за деца – 4; Кризисен център за деца – 4; Приемна грижа – 8; Център за работа с деца на улицата – 4; Семейно – Консултативен център – 2; Защитено пространство – 2; Домашен помощник – 2; Център за ранна интервенция – 1; Обучение, консултиране и подкрепа на кандидат-осиновители и осиновители – 1; Център за психично здраве – 1; Здравно-социален център за общностно развитие – 2; Център за терапия на комуникативни и емоционално-поведенчески нарушения в детска възраст – 1; Специализирана резидентна грижа за малки деца с множествени увреждания – 1; Център за майчино и детско здраве – 1; Дом за деца лишени от родителска грижа – 1; Център за социална и образователна подкрепа на деца със СОП – 1; Център за обучение, консултиране и подкрепа на кандидат осиноводители и осиноводители -1; Звено „Майка и бебе” – 1; Център за временно настаняване – 1.

Всеки месец на интернет страницата на ДАЗД в табличен вид се публикуват издадените, отказаните, отнети и прекратени лицензи. Това дава възможност както клиентите на социални услуги за деца, така и специалистите, работещи с деца да потърсят необходимата услуга в областта и населеното място, в което живеят.

Приоритет „Заетост”

Министерството на труда и социалната политика (МТСП) е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в приоритет „Заетост” на Стратегията. Оперативната цел, определена в Раздел „Заетост” на Националната стратегия е: Подобряване на достъпа на ромите до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях.

Мерките за постигане на целите са заложи в Плана за действие. Заедно с изпълнението на допълващите мерки по приоритет „Образование”, насочени към повишаване нивото на умения на работната сила, компетентността и квалификацията на нискоквалифицираните работници, те ще допринесат за намаляване равнището на бедност за работещите и техните семейства и за постигането на Национална цел 5 „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души”.

Информацията по приоритет „Заетост” включва изпълнение мерки от МТСП, Агенцията по заетостта и Агенцията по социално подпомагане.

Агенцията по заетостта реализира активна политика на пазара на труда, приоритетно насочена за подпомагане социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение на пазара на труда, с фокус ромите. В своите действия Агенцията по заетостта съблюдава недопускане на дискриминационни практики и предпоставки за нарушаване на равното третиране при обслужването на търсещите работа лица, в т.ч. ромите.

Агенцията по заетостта разработва и реализира ежегодни планове относно подпомагане интеграцията на клиентите си от ромски произход съобразно целите и задачите на Националната стратегия за интегриране на ромите. Плановете съдържат дейности за повишаване пригодността за заетост и квалификация на ромите, регистрирани в дирекциите „Бюро по труда” (ДБТ) - мотивация за активно поведение на пазара на труда, професионално ориентиране и включване в обучения за ограмотяване, професионална квалификация и ключови компетентности. Осигуряване на заетост, чрез включване в програми и мерки за заетост и обучение, на първичния пазар на труда, вкл. по проекти на Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси” (ОП РЧР). Плановете съдържат и мерки за насърчаване на предприемаческата култура на ромите, чрез мотивационни обучения и обучения за стартиране и управление на собствен бизнес, както и изграждане на капацитет и насърчаване на социалния и граждански диалог с НПО.

За периода до 2010 г. в дейности за повишаване на пригодността за заетост и квалификация са включени общо 69 389¹ лица от ромски произход. От тях, в курсове за ограмотяване по НП „Ограмотяване и квалификация на роми” са включени 6 879 лица, а в курсове за професионална квалификация и ключови компетентности - 8 299 лица, 724 от които по ОП РЧР. Осигурена е заетост на 121 063 лица, от които най-много, около 60 000, по НП „От Социални помощи към осигуряване на заетост” (НП ОСПОЗ). В дейности за повишаване на предприемаческата култура на безработните роми са включени 1275 лица.

За периода 2011-2015 г. се предвижда 26 500 лица от ромски произход, регистрирани в ДБТ, да се обхванат в дейности за повишаване пригодността им за заетост и квалификация, 50 000 лица да бъдат устроени на работа, а 1500 лица да бъдат насърчавани и подпомогнати за стартиране и управление на собствен бизнес.

Предприети мерки от 2011 г.

През 2011 г. планираното повишаване на конкурентоспособността на пазара на труда и осигуряване на заетост на 15 600 безработни лица от ромски произход е изпълнено на 108,42% или 16 914 лица са повишили конкурентоспособността си на пазара на труда и са включени в заетост. Разпределението по отделните дейности е следното: в дейности за повишаване пригодността за заетост и квалификация са включени 6 025 лица, от тях: в индивидуални и групови форми за професионално ориентиране и мотивация за активно поведение на пазара на труда – 4 741 лица; в обучение за придобиване на професионална квалификация и ключови компетентности– 1 284 лица, като 1 273 от тях са по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (ОП РЧР).

През 2011 г. е осигурена заетост на 10 889 безработни лица, чрез включването им в различни програми, мерки за заетост, както и на първичния пазар на труда. В Националната програма „От социални помощи към осигуряване на заетост” са включени 5 475 безработни лица, а по ОП РЧР е осигурена заетост на 1 622 лица. Устроените лица на първичния пазар на труда са 2 869.

Агенцията по заетостта организира и провежда специализирани трудови борси, насочени към ромската общност. Целта на борсите е да се подпомогне трудовата реализация на безработните лица от ромски произход, чрез улесняване достъпа им до информация за свободни работни места и осигуряване на пряк контакт и договаряне с работодатели. През 2011 г. са проведени 6 борси – в Стралджа, Лом, Луковит, Кнежа, Чирпан и в Пловдив, кв. „Столипиново”. На тях са присъствали 778 търсещи работа лица и 47 работодатели, които са обявили 325 свободни работни места. Броят на започналите работа лица е 309.

През 2011 г. 15 лица са включени в дейности за насърчаване на предприемачеството, от които 11 - в мотивационно обучение, а 4 - в обучение за стартиране и управление на собствен бизнес.

За насърчаване на социалния и граждански диалог, през 2011 г. са проведени 143 срещи с ромски НПО за сътрудничество и подкрепа на трудовата реализация на безработните лица от ромски произход.

Броят на обхванатите безработни роми е съобразно самоопределянето по етнос на лицата, а показателите са част от дейностите в Плана за действие на Агенцията по заетостта. През 2011 г. дейностите са финансирани със средства от бюджета на Агенцията по заетостта за активна политика на пазара на труда и по ОП РЧР.

През 2012 г. в обучение и заетост са включени 21 663 лица от ромски произход. Осигурена е заетост на 11 478 лица чрез включване в различни проекти, програми и насърчителни мерки, както и на първичния пазар на труда. Най-много са започналите работа по ОП РЧР – 4095. По Националната програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“ са устроени на работа 3529 лица. На първичния пазар са започнали работа 3122 лица от ромски произход, а по насърчителни мерки е осигурена заетост на 253 лица.

За насърчаване на предприемачеството 25 лица са включени в мотивационно обучение, а 101 лица – в обучение за стартиране и управление на собствен бизнес, от които 100 лица по ОП РЧР. В дейности за повишаване на пригодността за заетост са включени 10059 лица, от които: в индивидуални и групови форми за професионално ориентиране и мотивация за активно поведение на пазара на труда – 6004 лица; в обучение за ограмотяване – 1080 лица, като всички са по проект „Нов шанс за успех“ по ОП РЧР, реализиран от МОН; в обучение за придобиване на професионална квалификация и ключови компетентности– 2975 лица, като 2947 от тях са по ОП РЧР.

Във връзка с насърчаването на социалния и гражданския диалог, през 2012 г. в подкрепа на трудовата реализация на безработните лица от ромски произход са проведени 134 срещи между бюрата по труда и ромски НПО.

С подкрепата на ОП РЧР се реализират целеви схеми, насочени към неравнопоставените групи на пазара на труда:

- Схемата „Вземи живота си в свои ръце” (2010-2013 г.) осигурява мотивация и подкрепа за лицата от уязвимите групи, възможности за обучение и стажуване при работодател за срок от 3 месеца. Към 21.12.2012 г. в схемата са включени 2849 лица, от които 2431- в обучение и 418- в заетост, като 411 от тях са се самоопределили като роми.
- Схемата „Повишаване качеството на предоставяните от Агенцията по заетостта услуги за гражданите и бизнеса с фокус върху уязвимите групи на пазара на труда” (2010-2013 г.) включва подбор и назначаване в бюрата по труда на 350 трудови медиатори за работа с представители на неравнопоставените групи на пазара на труда, като 250 от тях вече са назначени през месец август 2011 г. По схемата се предвижда обучение на служителите в бюрата по труда за работа с лица от уязвимите групи и провеждане до края на 2013 г. на 12 специализирани трудови борси, насочени към безработните от ромската общност, хората с увреждания и другите неравнопоставени групи на пазара на труда.
- С цел оказване на подкрепа за заетост и обучение на безработни лица от етническите малцинства, трайно безработни лица и лица с ниска професионална квалификация и недостиг на умения, през 2012 г. стартира нова схема по ОП РЧР – схема „Подкрепа за заетост“ (2012-2014г.) Тя дава възможност за обучение на безработните лица под ръководството на наставник по ключова компетентност, необходима за адаптиране към условията на новото работно място. Осигурява се субсидирана заетост на безработните лица за срок от 6 до 12 месеца. През 2012 г. 976 безработни лица от етнически малцинства са включени в заетост по схемата.

Една от най-уязвимите групи на пазара на труда е тази на безработните роми. Интеграцията им е свързана с решаването на проблема с високия процент на безработица сред тях, основните причини за което са ниското им образователно и квалификационно ниво, поради което шансовете им на трудовия пазар са ограничени.

Във връзка с изпълнението на „Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г.” и Националния план за действие по международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.”, Министерството на труда и социалната политика и Агенцията по заетостта реализираха планираните дейности за 2013 г., както следва:

През 2013 г. бе планирано 17 700 безработни лица от ромски произход, регистрирани в дирекциите „Бюро по труда” (ДБТ), да бъдат включени в различни дейности за повишаване конкурентността им на пазара на труда, осигуряване на заетост и насърчаване на предприемаческата им култура.

Към 31.12.2013 г. броят на включените лица за повишаване на пригодността им за заетост и квалификация е 9 928¹, както следва:

- в индивидуални и групови форми за професионално ориентиране и мотивация за активно поведение на пазара на труда – 9 159 лица;
- в обучение за придобиване на професионална квалификация, ключови компетентности и грамотяване – 769 лица, като 508 от тях са по ОП РЧР.

Осигурена е заетост на 14 670 лица, при план 10 500, или 140% изпълнение, чрез включването им в различни програми, проекти, насърчителни мерки за заетост и на първичния пазар на труда. Най-много са започналите работа лица по НП „От социални помощи към осигуряване на заетост” – 8 110 лица, на първичния пазар на труда са започнали работа 3 979 безработни лица, по ОП РЧР – 1 543 лица, а започналите работа лица по насърчителни мерки по ЗНЗ са 309.

¹ Броят на обхванатите безработни роми в отделните дейности е съобразно самоопределянето на лицата по етнически признак, а показателите са част от дейностите в плана за действие на Агенцията по заетостта.

Относно насърчаване на предприемачеството на регистрираните безработни лица от ромски произход, през 2013 г. 7 безработни лица, 3 от които по ОП РЧР, са включени в обучение за стартиране и управление на собствен бизнес.

Относно насърчаването на социалния и граждански диалог, в подкрепа на трудовата реализация на ромите, през 2013 г. са проведени 104 срещи между ДБТ и ромски НПО по места за търсене на тяхното съдействие и сътрудничество при реализирането на отделните дейности в плана на Агенцията по заетостта.

През 2013 г. **Националната програма “Активизиране на неактивни лица” продължи успешната си реализация.**

Медиаторите провеждат информационни кампании, индивидуални и групови срещи с неактивните лица. Провеждат срещи със социални партньори, НПО и работодателски организации за предлагане на кандидатури на бенефициентите по програмата.

Към края на 2013 г. в 63 ДБТ в страната работят 76 медиатори, като в 12 бюра по труда работят по двама. От всички медиатори 51 са жени, а 20 са с висше образование.

В резултат от реализацията на програмата и дейността на медиаторите, към края на 2013 г., в ДБТ са регистрирани 12 993 неактивни и обезкуражени лица. От тях 3 551 лица са реализирани, като 3 434 лица са устроени на работа, а 117 лица са включени в различни обучения..

Схемата „Подкрепа за институционалното изграждане на институциите на пазара на труда, социалното включване и здравеопазването” (проект „Старт в администрацията”) по ОП РЧР осигурява възможност за стажуване на безработни младежи с ниски шансове за реализация на пазара на труда, в т.ч. безработни младежи с увреждания, безработни младежи от етнически групи, самотни родители, родители на малки деца и др. МТСП, Министерството на здравеопазването и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити към министъра на труда и социалната политика и министъра на здравеопазването наемат безработни младежи със завършено висше образование, но без стаж по специалността, за 9-месечни стажове в звената от специализираната администрация. Наети са общо 235 стажанти, които работят на длъжност „младши експерт” в администрациите в МЗ и МТСП.

Агенцията по заетостта вече осма година по ред организира и провежда **специализирани трудови борси, насочени към ромската общност.** Целта на борсите е да подпомогне трудовата реализация на безработните лица от ромски произход, чрез улесняване достъпа им до информация за свободни работни места и осигуряване на пряк контакт и договаряне с работодатели. За периода 2006-2013 г. са проведени 40 трудови борси, в резултат на които 3 680 лица са започнали работа.

През 2013 г. са проведени 2 специализирани борси за представителите на ромската общност - в гр. Пловдив и в гр. Чирпан.

На тях са присъствали 340 търсещи работа лица и 16 работодатели, които са обявили 209 свободни работни места. Броят на започналите работа лица е 208, от които 187 лица са регистрирани в ДБТ.

Информация по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” Предприети мерки от 2011 г.

Операция “Повишаване качеството на предоставяните от Агенция по заетостта услуги за гражданите и бизнеса с фокус върху уязвимите групи на пазара на труда по ОП РЧР”, където конкретен бенефициент е Агенция по заетостта, има за цел да повиши качеството на предлаганите посреднически услуги от страна на Агенция по заетостта посредством осигуряване на индивидуален подход, ориентиран от една страна към специфичните нужди на уязвимите групи на пазара на труда, а от друга към ключовите работодатели в

отделните региони на страната. **Към 31.12.2013 г. броят на медиаторите по схемата е достигнал 440.** По схемата са назначени и 11 трудови консултанти, квалифицирани лица, които работят най-вече в дирекциите „Регионална служба по заетостта” за подпомагане работата с основни ключови работодатели. **През 2013 г. са проведени обучения за подобряване на професионалните умения на 329 трудови медиатори и 1 176 трудови посредници от бюрата по труда.**

В рамките на изпълнението на операцията са проведени **96 трудови борси в страната** – 84 общи и 12 специализирани, насочени към неравнопоставените групи на пазара на труда. Борсите дават възможност за директен контакт между работодателите и търсещите работа лица. Броят на започналите работа лица за всички борси е 9 430, от които 2 328 лица са започналите работа от неравнопоставените групи на пазара на труда – продължително регистрирани лица, лица над 50 г. възраст, младежи, хора с увреждания и представители на етнически малцинства.

Операция „Модернизирание на системата за предоставяне на услуги по ОП РЧР”, където конкретен бенефициент е Агенция по заетостта, има за цел да въведе гъвкаво обслужване тип «едно гише» на всички заинтересовани лица, поощряване участието на неактивните, обезкуражените лица, чрез подобряване достъпа и качеството на услугите на пазара на труда. За целта е предвидено създаването на обществени терминали за достъп до база данни от свободни работни места и лица, търсещи работа, достъп до сайта на АЗ, както и получаване на информация за услугите, предлагани в рамките на системата на Агенция по заетостта, включително тези, финансирани от ЕСФ.

Въздействие на мерките

За момента не е възможно да бъде оценено въздействието на мерките, доколкото дейностите по посочените проекти все още се изпълняват и ще приключат през 2014 г.

Планове за 2014-2020

През новия програмен период един от т.нар. „инвестиционни приоритети” на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г. (съфинансирана от Европейския социален фонд) е приоритетът „Интеграция на маргинализирани общности като ромите”.

В рамките на този приоритет ще има възможност да бъдат реализирани интегрирани проекти на разнообразен брой бенефициенти – общини, неправителствени организации, различни публично- и частноправни субекти, осъществяващи дейност в сферата на социалното включване на уязвими групи.

Целева група на тези проекти ще бъдат различни общности от населението, живеещи в социално изключване, в т.ч. хора, населяващи обособени територии с висока бедност, безработица и други социални проблеми, роми и други етнически общности, хора с увреждания, хора в риск от дискриминация и др.

Проектите ще бъдат изпълнявани в множество направления като едно от тях ще бъде подобряване достъпа до заетост (активиране на икономически неактивни лица, посредничество за намиране на работа, професионално информиране и консултиране, психологическо подпомагане, мотивационно обучение, предоставяне на обучение, включване в стажуване, чиракуване, заетост в т.ч. в сферата на социалната икономика, насърчаване на самостоятелната заетост и др.).

Проектите ще бъдат изпълнявани в следните четири направления:

Основните примерни действия по отделните направления ще са както следва:

Направление „Подобряване достъпа до заетост” – активиране на икономически неактивни лица; посредничество за намиране на работа; професионално информиране и консултиране; психологическо подпомагане; мотивационно обучение; предоставяне на обучение; включване в стажуване, чиракуване, заетост в т.ч. в сферата на социалната икономика; насърчаване на самостоятелната заетост и др.;

Направление „Подобряване достъпа до образование” – превенция на ранното отпадане от училище; интеграция и ре-интеграция в образователната система на деца и младежи;

подобряване достъпа до образователни услуги за ранно детско развитие; ограмотяване на възрастни;

Направление „Подобряване достъпа до социални и здравни услуги” – подобряване достъпа до и предоставяне на качествени социални и здравни услуги, в т.ч. интегрирани и междусекторни услуги; насърчаване семейното планиране и отговорното родителство; повишаване здравната култура; ограничаване бариерите пред достъпа до здравно обслужване, което по принцип се осигурява от националните и местни здравни органи и е финансирано от държавата;

Направление „Развитие на местните общности и преодоляване на негативните стереотипи” – планиране, управление, наблюдение и оценка на инициативи за социално-икономическа интеграция на социално изключени хора, групи и маргинализирани общности и за общностно развитие; общностни дейности за промяна на практики, имащи негативно влияние върху социалното включване; подкрепа за включване на целевите групи в процесите на формиране и изпълнение на национални и местни политики; инициативи за преодоляване на стереотипи; инициативи за популяризиране на културната идентичност на етнически общности, вкл. в сферата на традиционните дейности и талантите (занаяти и изкуства).

Отделно към това, извън този инвестиционен приоритет, представители на ромския етнос ще могат равнопоставено да участват в изпълнението на други инициативи, подкрепяни финансово по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г.

Добри практики в сферата на заетостта

НП „Активиране на неактивни лица” има за цел активиране и включване на пазара на труда на неактивни и обезкуражени лица, повечето от които са лица от ромската общност. За постигане на тази цел са обучени и назначени на работа в ДБТ безработни лица от ромски произход, като „трудови посредници - ромски медиатори”. Основната им дейност е да мотивират неактивните и обезкуражени лица за регистрация в бюрата по труда и ползване на посредническите им услуги за заетост и обучение.

Те провеждат информационни кампании, индивидуални и групови срещи с неактивните лица. Провеждат срещи със социални партньори, НПО и работодателски организации за предлагане на кандидатури на бенефициентите по програмата.

Към края на 2011 г. в 58 бюра по труда са работили 67 медиатори, от които 49 жени, а 12 - с висше образование. В резултат от реализацията на програмата към края на 2011 г. в бюрата по труда са регистрирани 8 248 неактивни и обезкуражени лица. От тях 1 384 лица са реализирани – 86 са включени в обучение за възрастни, а 1 298 са устроени на работа.

През месеците май и юни 2012 г. на работа са назначени нови 28 медиатори, като към 30 юни 2012 г. техният брой е 81. Те са работили в 67 бюра по труда. От всички медиатори 55 са жени, а 21 лица са с висше образование. В резултат на дейността на медиаторите през 2012 г. в бюрата по труда са регистрирани 10646 неактивни и обезкуражени лица, от които 2218 лица са започнали обучение или са устроени на работа, включително и по програми и насърчителни мерки.

От 19 до 22 юни 2012 г. 15 медиатори по програмата са участвали в обучение, по програмата ROMED на Съвета на Европа в Банкя, съвместно с 15 здравни медиатори. Програмата е разработена от Секретариата на групата по ромски въпроси към Съвета на Европа и е предназначена да надгражда уменията на трудовите медиатори в работата им. Тя се провежда в 20 страни на Европейския съюз, като в България обучението се провежда за втори път. През 2011 г. 20 медиатори завършиха обучението.

Към края на 2013 г. в 63 ДБТ в страната работят 76 медиатори, като в 12 бюра по труда работят по двама. От всички медиатори 51 са жени, а 20 са с висше образование.

В резултат от реализацията на програмата и дейността на медиаторите, към края на 2013 г., в ДБТ са регистрирани 12 993 неактивни и обезкуражени лица. От тях 3 551 лица са

реализирани, като 3 434 лица са устроени на работа, а 117 лица са включени в различни обучения..

През 2013 г. по програмата са назначени 33 психолози към ДБТ, които подпомагат безработните лица, като в зависимост от индивидуалните потребности и идентифицираните им проблеми, психолозите им предоставят една или няколко психологически услуги. За стимулиране на активното поведение на безработните лица, в рамките на програмата, психолозите организират и мотивационни обучения. Чрез участие в мотивационно обучение безработните придобиват знания и умения за ориентиране на пазара на труда и адаптиране към неговите изисквания, за търсене и избор на подходящо обучение или заетост.

Към края на 2013 г. в системата на Агенцията по заетостта работят и 10 мениджъри на случай, кейс-мениджъри. Дейността им също е насочена към подпомагане на безработните лица, като им предоставят специализирани услуги, които включват проучване на потребностите и потенциала на лицата и условията на средата, в която се намират, идентифициране на основните пречки пред трудовата и социалната им интеграция. Мениджърите на случай изпълняват функцията на посредник между лицата и институциите, които предоставят подходящите социални, здравни, образователни и др. услуги, допълващи по ефективен начин посредническите услуги, предоставяни от ДБТ.

Поуки в сферата на заетостта

Един от важните уроци е свързан с партньорството. Лицата от ромската общност са силно засегнати от икономическата криза и се нуждаят от специално внимание и целенасочени мерки, които да подкрепят тяхната интеграция на пазара на труда. Ключово условие за позитивния ефект от тези мерки е партньорството между институциите, социалните партньори гражданското общество.

Финансиране

Предварителна оценка на средствата, изразходвани за мерки в рамките на Националната стратегия за интеграция на ромите от 2011 г. насам:

Средства от фондовете на ЕС

По посочените в точка Заетост схеми по ОП РЧР са платени 3 030 469 евро (277 668 евро по проект „Повишаване качеството на предоставяните от Агенция по заетостта услуги за гражданите и бизнеса с фокус върху уязвимите групи на пазара на труда“ и 2 755 801 евро по проект „Модернизирване на системата за предоставяне на услуги по ОП РЧР“)

Прогноза за бюджета на планираните мерки в рамките на националната стратегия за интегриране на ромите за периода 2014-2020

Средства от фондовете на ЕС

Към настоящия момент не е възможно да бъде предоставена информация за приблизителния размер на средствата, които ще бъдат насочени в подкрепа на изпълнението на националната стратегия за интегриране на ромите. Причината е, че на национално ниво все още липсва решение какъв да бъде размерът на средствата, които ще бъдат насочени към отделните оперативни програми, в т.ч. и за Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г.

Основните уроци, научени от настоящия програмен период, които ще бъдат приложени при програмирането на схеми по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г., насочени към интегриране на ромския етнос, могат да бъдат обобщени по следния начин:

- Необходимост програмирането да бъде съобразено със съществуваща стратегическа рамка на национално ниво;

- Необходимост от прилагане на интегрирани подходи, съчетаващи интервенции в сферата на заетостта, образованието и обучението, социалните и здравните услуги, жилищното осигуряване и др., при решаване на проблемите пред интегрирането на представителите на ромския етнос в риск от социално изключване;
- Необходимост от по-добра координация между институциите, имащи отговорности при изпълнение на политики и интервенции в сферата на ромското включване;
- Необходимост от опростяване правилата и процедурите при предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, доколкото прилагането на интегрирани подходи би изисквало съчетаване на финансови ресурси от повече от един източник, в т.ч. по повече от една оперативна програма;
- Необходимост схемите, които ще бъдат подкрепяни по линия на фондовете на ЕС, да стъпят на ясна оценка на нуждите на целевите групи и спецификите (езикови, културни, икономически, социални и др.) на отделните региони/ територии/ зони, в които ще бъдат реализирани.

Информация за Проект „Разработване на комплексни мерки за интеграция на най-маргинализираните общности сред етническите малцинства с фокус върху ромите“ по ОП „РЧР”

Проект BG 051PO001- 6.2.11 „Разработване на комплексни мерки за интеграция на най-маргинализираните общности сред етническите малцинства с фокус върху ромите” е реализиран в рамките на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския социален фонд, в периода август 2011 г. – октомври 2013 г. Министерството на труда и социалната политика е конкретен бенефициент по проекта.

Проектът цели да подпомогне стратегическия подход за интеграция на етническите малцинства, като идентифицира най-нуждаещите се сред тях на базата на специфични проблеми по основните направления на политиката за интеграция (здравеопазване, образование, заетост, доходи и жизнено равнище, жилищни условия, равни възможности и недискриминация, и др.), като формулира комплекс от мерки за тяхната интеграция и повиши капацитета на отговорните институции на национално и местно ниво за прилагането им.

Кратка информация на постигнатите резултати:

Проектът е фокусиран върху най-маргинализираните групи от социално уязвимите етнически общности с фокус върху ромите.

Извършен е преглед и анализ на осъществените програми, мерки и инициативи за интеграция на ромите за периода от 1999 г. до края на 2011 година.

Проучени са добри практики за интеграция на живеещите в обособени квартали/махали, 22 от които са публикувани в сборник с добри практики на местно ниво. Сборникът е издаден в тираж 1200 бр. на хартиен и електронен носител.

Една от основните задачи на проекта е да събере данни за специфичните проблеми на етническите общности, живеещи в обособени квартали. За целта са проведени две национално представителни проучвания. Анализирани са получената информация за съществуващите проблеми по основните направления на политиката за интеграция – образование, здравеопазване, жилищни условия, заетост, недискриминация. На базата на статистическа информация от Преброяването на населението 2011 година е изготвена оценка на социално-икономическите условия, при които живеят малцинствата в обособени квартали. Използвани са 15 критерия, основните от които са: неграмотност, безработица и икономическа неактивност, зависимост от социалната система, обитаване на маломерни жилища, липса на кухня, електрификация и водопровод в жилището, канализация, топла течаща вода, водоизточник, баня, тоалетна, готварска печка, хладилник.

Чрез специално разработена методика са идентифицирани най-маргинализираните домакинства. Като такива са определени 10% от домакинствата, живеещи в обособените квартали. Сред тези домакинства е проведено национално представително социологическо проучване на социално-икономическите характеристики. Изготвени са профили на маргинализацията в 320 населени места от 167 общини, в които живеят идентифицираните домакинства.

Въз основана на събраната и анализирана информация е разработена Концепция с комплекс от мерки за интеграция на най-маргинализираните общности сред етническите малцинства с фокус върху ромите. Концепцията предлага специални мерки, насочени към най-уязвимия сегмент от тези общности.

Публикуван е Наръчник за планиране и изпълнение на мерки за интеграция на местно ниво в тираж 1200 бр. на хартиен и електронен носител. Той съдържа практически насоки за планиране и изпълнение на конкретни мерки на ниво община.

По проекта е разработен и примерен план за действие на местно ниво с конкретни типови дейности за преодоляване на проблемите на най-нуждаещите се сред етническите малцинства с фокус върху ромите, както и са предложени източници за финансирането им.

Проведени са 10 обучения на общо 600 общински служители от 180 общини за повишаване на капацитета в разработването и изпълнението на местни планове за действие за интеграция на най-маргинализираните общности сред етническите малцинства с фокус върху ромите и за представяне на резултатите от проекта.

Всички дейности по проекта са популяризирани и обсъдени с над 600 представители на министерства и агенции, местно базирани държавни институции, общини, областни управи, социални партньори, неправителствени организации и медии в проведени общо 12 публични събития на национално и местно ниво – 7 работни срещи, 2 семинара, заключителна конференция и 2 пресконференции.

Повишена е информираността по въпросите на интеграцията на уязвими малцинствени групи с фокус върху ромите на над 1200 души от цялата страна като участници в проведените публични събития по проекта.

Разработени и разпространени са печатни и информационни материали по проекта – информационна брошура, плакати, банер и др.

Проектът създава предпоставки за формиране и изпълнение на комплексни мерки по различни приоритети на интеграцията на етническите малцинства с фокус върху ромите, които са съобразени с локалните особености и потребности на най-нуждаещите се сред тях.

Приоритет „Жилищни условия”

Министерството на регионалното развитие представя информация за планирани и изпълнени през 2012 г. и 2013 г. дейности/проекти по Оперативна програма „Регионално развитие“ (ОПРР), както и предвидени мерки в рамките на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г които допринасят за изпълнение на целите на НСРБИР , и по-специално за целите, заложи в приоритет „Подобряване на жилищните условия”, следва:

1. Информация във връзка с цел 6. „Изграждане, осигуряване на социални жилища” към Приоритет 3. „Жилищни условия” на НСРБИР (2012-2020).

Действия/мерки предприети от 2011 година:

Основен принос за изпълнението на тази цел има схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG161PO001/1.2-02/2011 „Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение” в рамките на Приоритетна ос 1

„Устойчиво и интегрирано градско развитие”, Операция 1.2. „Жилищна политика” на ОПРР.

Основна цел на схемата е да допринесе за социалното включване на хора в неравностойно и уязвимо положение чрез повишаване техния жизнен стандарт и общо подобряване качеството на жилищния фонд на градските общности.

Конкретни цели:

- Да се осигурят съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение;
  - Да се осигури социално включване, пространствена интеграция и равен достъп до адекватни жилищни условия за хора в неравностойно и уязвимо положение;
- Финансов ресурс по схемата - **15 659 106,46 лв.**

Моделът за изпълнение на схемата се базира на определяне на пилотни проекти, избрани от междуведомствена работна група към Министерски съвет за изработване на концепция за интегриран проект по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г. и Оперативна програма „Регионално развитие” 2007 -2013 г. за изграждане на жилища за групите в неравностойно положение и за изработване на механизъм за координация с други хоризонтални политики, финансирани със средства от ЕС.

Определените пилотни общини изпълняват интегрирани проекти за устойчиви социални жилища, включващи задължително комбинация от инвестиционен компонент (изграждане на социални жилища или ремонт/реконструкция на съществуващи социални жилища, мерки за енергийна ефективност и т.н.), финансирани по схема BG161PO001/1.2-02/2011 на ОПРР и дейности за осигуряване на образование, заетост, здравеопазването, социалното приобщаване на целевата група, финансирани по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”.

На 30 август 2011 г. стартира схема BG161PO001/1.2-02/2011 чрез процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с определени конкретни бенефициенти Община Бургас, Видин, Девня и Дупница, както и резервни бенефициенти в случай на освобождаване на достатъчен финансов ресурс: 1. Варна, 2. Пещера и Тунджа.

Допустими дейности за финансиране по схемата са:

- Изграждане на нов сграден фонд, предназначен за социални жилища върху терени 100% общинска собственост, в който да бъдат настанени представители на целевата група
- Ремонт, реконструкция и обновяване на съществуващ сграден фонд, 100% общинска собственост, предназначен за социални жилища.
- Доставка на подходящо оборудване и обзавеждане за горепосочените сгради/помещения, свързано с осигуряване на основни битови условия;
- Подобряване достъпа за хора с увреждания до гореспоменатите сгради/помещения.
- Мерки за благоустрояване на прилежащото околно пространство на новопостроените/обновените социални жилища и др., е допустимо по настоящата схема

През 2012 година с решение на Ръководителя на Управляващия орган на ОПРР са одобрени 3 проектни предложения на обща стойност на БФП 10,3 млн.лв:

№	Кандидат	Наименование на проектното предложение	Общ размер на проекта, лв.	Размер на БФП (100%), лв.	Допълнителен собствен принос, лв.	Продължителност на проекта в месеци
1.	Община Видин	Съвременни социални жилища в град Видин	3 992 592,19	3 992 592,19	н/п	24

2.	Община Девня	Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение на територията на община Девня	1 406 112,76	1 378 729,40	27 383,36	20
3.	Община Дупница	Дом за всеки	4 905 947,82	4 905 947,82	н/п	24
4	Община Бургас	С писмо от 12.04.2012 г на кмета на община Бургас проектното предложение е оттегляно.				

На 24.10.2013 г. по схема BG161PO001/1.2-02/2011 е поканена първата резервна община Варна да подаде проектно предложение с максимален размер на проекта до 3 890 038,55 лв. и с краен срок за кандидатстване по схемата 16 декември 2013 г. В рамките на крайния срок общината подаде проектно предложение и е сформирана оценителна комисия за оценка на проектното предложение в съответствие с критериите, посочени в Изискванията за кандидатстване по схемата.

Въздействие на мярката

На 28.06.2012 г. са подписани договорите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с общините Видин и Дупница, а с община Девня се сключва договор на 18.01.2013 г. На 16.12.2013 г. чрез сключване на допълнително споразумение се е увеличил размера на предоставената безвъзмездна финансова помощ по ОПРР по проект „Дим за всеки“ на Община Дупница от 4 905 947,82 лв. на 6 397 746,32 лв. Допълнително предоставеният ресурс по проекта е за финансиране на изграждането на социалните жилища и тяхното обзавеждане и оборудване.

Предвидените интервенции в рамките на сключените договори са следните:

- **Община Видин** – проектът има за цел да се реконструират 50 жилища в 9 съществуващи едноетажни блока и изграждане на 30 жилища в 4 нови двуетажни двуфамилни сгради за 280 представители на неравностойни групи, включително и роми.
- **Община Дупница** - проектът има за цел да изгради нови 150 жилища в 15 еднофамилни и многофамилни жилищни сгради за 460 представители на неравностойни групи, включително и роми.
- **Община Девня** - проектът има за цел да се реконструират 33 жилища в съществуваща сграда за 165 представители на неравностойни групи, включително и роми.

Към настоящия момент проектите са в процес на изпълнение.

Жилищно настаняване – ОП „Развитие на човешките ресурси”

От втората половина на 2013 г. е в изпълнение процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „ИНТЕГРА”. Общата цел на схемата е свързана с повишаването качеството на живот и трайната интеграция на най-маргинализираните общности чрез прилагане на интегриран подход.

Специфичните цели на схемата са насочени към:

- Подпомагане интеграцията на пазара на труда на маргинализираните групи;

- Осигуряване на достъп до образование и обучение;
- Подкрепа за социално включване чрез подобряване на достъпа до социални услуги и здравеопазване;
- Подобряване на съществуващите модели и практики за социално включване и трайна десегрегация на най-маргинализираните групи.

Изпълнението на целите ще бъде постигнато на базата на интегриран подход, като за целта по взаимодопълващ се начин са използвани възможностите на две оперативни програми – Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г. и Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013 г. По-конкретно, схема „ИНТЕГРА” допълва интервенциите в рамките на процедура BG161PO001/1.2-02/2011 „Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение” по Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013 г. В рамките на процедурата се предвижда осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение. От друга страна, за лицата, настанени в социални жилища по процедурата по Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013 г., по схема „ИНТЕГРА” ще бъде осигурен т.нар. **„социален пакет”** – взаимодопълващи се услуги в четири основни направления – „Достъп до заетост”, „Достъп до образование” „Социално включване” и „Мерки за трайна десегрегация”.

До този момент, по схема „ИНТЕГРА” са сключени договори на обща стойност 4 814 043.03 лв. с три общини – Видин, Дупница и Девня. В резултат от изпълнението на проектите, чиято продължителност е до 2015 г., се очакват следните резултати:

- Общо 850 лица да получат посреднически услуги на пазара на труда, като от тях близо 400 лица да започнат работа, в т.ч. 270 души да започнат работа в сектора на социалната икономика;
- Близо 1 100 деца да вземат участие в дейности, насочени към превенция на отпадането от училище и/или реинтеграция в образователната система;
- Да бъде подобрен достъпът до социални услуги за близо 150 лица.

Трите общини ще реализират планираните проектни дейности в партньорство с училища и неправителствени организации. При необходимост, техните усилия ще бъдат подпомогани от служителите на териториалните поделения на Агенцията по заетостта, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето, регионалните здравни инспекции и други държавни структури.

Въздействие на мерките

За момента не е възможно да бъде оценено въздействието на мерките, доколкото проектните дейности по схема „ИНТЕГРА” ще се реализират почти до края на 2015 г., а самото изпълнение на проектите започна през октомври 2013 г.

Планове за 2014-2020

Наложеният със схема „ИНТЕГРА” пилотен модел ще бъде продължен и през следващия програмен период. За целта, в случай, че в Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие, които ще бъдат финансово подкрепени по новата Оперативна програма „Региони в растеж” 2014-2020 г. (съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие), общините идентифицират мерки за изграждане на социални жилища с цел социалното включване на маргинализирани общности, по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г. (съфинансирана от Европейския социален фонд) за целевите групи ще има възможност да бъде предоставена подкрепа за улеснен достъп до заетост, социални и здравни услуги.

Планове за 2014-2020 г. в рамките на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020 г.

Във връзка с напредъка по интегрирането на ромското население в държавите-членки в рамките на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020 г. (ОПРР 2014-2020), за която е отговорно Министерството на регионалното развитие, се предвижда следното:

В областта на заетостта и социалното включване Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020 г. има принос в това отношение както за изпълнение на Специфичните препоръки на Съвета, така и за постигане на националните цели по Европа 2020, а именно:

- Инвестиционен приоритет 4: „Инвестиране в здравна и социална инфраструктура“, която допринася за националното, регионалното и местното развитие понижаване на неравнопоставеността по отношение на здравния статус, насърчаване на социалното включване, чрез подобрен достъп до социални, културни и рекреационни услуги и преминаване от институционални услуги към услуги в общността“ на приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ както и приоритетна ос 4: „Регионална социална инфраструктура“ са пряко насочени към постигане на конкретни резултати по „Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020“ и „Националната стратегия за интегриране на ромите“, както и частта „да подобри достъпността и ефективността на социалните услуги, по-специално за децата и възрастните хора“ в отговор на Специфична препоръка 3 – Заетост и социално включване на Съвета, както и за постигане на националната цел за намаляване на бедността, чрез осигуряване на адекватни условия за живот на уязвими групи от населението и за повишаване качеството на социалната инфраструктура, а оттам и на социалните услуги.

С оглед подкрепата на маргинализирани групи, в това число ромите, ОПРР 2014-2020 има пряко отношение към приоритет 3 „Жилищни условия“ на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012- 2020).

През следващия програмен период, ОПРР 2014 – 2020 г. ще подкрепя инфраструктурни мерки за интеграция на ромите в рамките на приоритетна ос 1: „Устойчиво и интегрирано градско развитие“, като дейностите са пряко насочени към изпълнение на специфична цел „Социално приобщаване, чрез инвестиции в социална инфраструктура в градовете“ чрез осигуряване на адекватни условия на живот за уязвимите групи от населението.

Инвестициите ще се осъществяват на територията на 67 града (бенефициенти по приоритетна ос 1: Устойчиво и интегрирано градско развитие) в рамките на зоните за въздействие на Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР). Ще се подкрепят дейности за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение, чрез строителство, реконструкция, ремонт и разширение на социалните жилища, в които да бъдат настанени представители на целевата група.

В допълнение, концентрирането на подкрепата по Приоритетна ос 1 в рамките на зоните за въздействие от ИПГВР на градовете бенефициенти допълнително допринася за изпълнение на препоръката, тъй като в социалните зони за въздействие често са концентрирани представители на групите в неравностойно положение – хора, живеещи в бедност, роми или други малцинствени групи.

Оперативната програма предвижда най-малко 5 на сто от общия бюджет на приоритетна ос 1 да бъде насочен за дейности за общинска социална инфраструктура в рамките на ИПГВР. В съответствие с критериите за избор на операции ще бъдат финансирани проекти с най-висок потенциал за социално включване. Предвиденият бюджет по ОПРР 2014-2020 за приоритетна ос 1: Устойчиво и интегрирано градско развитие е в размер на 852 231 918 евро - 61,90% от бюджета на програмата, като за социална инфраструктура в него са предвидени 45 158 654 евро.

С оглед на препоръките дадени от Европейската комисия, както и във връзка с по-добра демаркация и допълняемост с Програмата за развитие на селските райони за градовете от

1-во до 3-то ниво се допуска финансиране на проекти по групи дейности „Зони с потенциал за икономическо развитие“, „Социална инфраструктура“, както и общинска образователна инфраструктура извън зоните за въздействие на ИПГВР, в рамките на общинската територия. Финансираните по това изключение дейности не могат да надвишават 20% от предварително определения лимит на съответния град по приоритетна ос 1.

Приоритетна ос 4: Регионална социална инфраструктура има за цел социално приобщаване, чрез инвестиции в социална инфраструктура на територията на цялата страна за постигане на целите, заложиени в секторните документи за социална политика, по-конкретно деинституционализация на деца с увреждания и възрастни хора, като Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Р България“ (2010) и Националната стратегия за дългосрочна грижа. По приоритетната ос ще се подкрепят дейности за строителство, ремонт, реконструкция на центрове, предоставящи услуги за деца в риск; строителство на Центрове за настаняване от семеен тип и прилежащото им дворно пространство за деца в риск; строителство, ремонт, реконструкция, обновяване на сграден фонд за Защитени жилища; строителство, ремонт, реконструкция, обновяване на сграден фонд за социални услуги в общността; Строителство, реконструкция и ремонт на инфраструктура за предоставяне на услуги за ранно детско развитие за деца и техните семейства; подобряване достъпа за хора с увреждания до гореспоменатите сгради и др.

Информация във връзка с цел 9. **„Изграждане/реконструкция на обекти на социалната инфраструктура за целите на образованието, културата и др.” към Приоритет 3. „Жилищни условия” на НСРБИР (2012-2020).**

Действия/мерки предприети от 2011 година

Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013 още от самото си създаване отчита положението на ромското население и инфраструктурните проблеми, с които се сблъсква ромската интеграция. По две приоритетни оси, а именно – приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие” и приоритетна ос 4 „Местно развитие и сътрудничество” на ОПРР се решават проблеми, свързани с осигуряване на подходяща и адекватна на нуждите инфраструктура.

Чрез специфични критерии за подбор на проекти, оперативната програма насърчава инфраструктурни инициативи, ориентирани към образователните и социалните проблеми на ромските малцинства, подкрепя инвестиционни мерки за съхраняване на ромската културна идентичност, създава условия за интегриране на групите в неравностойно положение чрез подобряване на физическата и жизнената среда.

Ключов критерий за избор на проектите е отчитане на потребностите на групите в неравностойно положение, включително и ромите и тяхното социално включване. Следва да се има предвид, че проектите, които се изпълняват по ОПРР към момента, не са насочени изключително и само към ромите, а към всички идентифицирани маргинализирани групи на целевите територии.

Следните схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПРР са насочени към финансиране на инфраструктурни дейности, насочени пряко или индиректно към ромите, свързани с ремонт, реконструкция и обновяване на **образователна, социална, културна инфраструктура:**

Схеми за образователна инфраструктура:

- Схема BG161PO001/1.1-01/2007 „Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали”, Компонент 1 Образователна инфраструктура”
- Схема BG161PO001/1.1-02/2008 Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна държавна образователна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали

- Схема BG161PO001/1.1-09/2010 Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура в градските агломерации
- Схема BG161PO001/4.1-01/2007 „Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, допринасяща за устойчиво местно развитие”.
- Схема BG161PO001/4.1-03/2010 Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура на 178 малки общини

Схеми за социална инфраструктура:

- Схема BG161PO001/1.1-01/2007 „Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали”, Компонент 2 Социална инфраструктура”
- BG161PO001/1.1-03/2008 Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна държавна социална инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали”
- BG161PO001/1.1-04/2008 Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна инфраструктура на бюрата по труда, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали”

Схеми за културна инфраструктура:

- Схема BG161PO001/1.1-01/2007 „Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали”, Компонент 3 Културна инфраструктура”
- Схема BG161PO001/1.1-05/2008 „Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна държавна културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали”

Въздействие на мярката

През 2012 година в рамките на горесцитираните схеми са приключили следния брой проекти, по които е отчетено положително въздействие върху ромите и са постигнати следните резултати:

- За изграждане/реконструкция на обекти на образователната инфраструктура. През 2012 г са приключили 32 проекта на обща стойност на верифицираните разходи 60 461 352,10 лева, по които са реконструирани общо 127 образователни обекта и облагодетелстваното население е 36 707, от които 6 948 са роми.

- За изграждане/реконструкция на обекти на социалната инфраструктура. През 2012 г са приключили 18 проекта на обща стойност на верифицираните разходи 18 827 519,00 лева, по които са реконструирани общо 60 социални обекта и облагодетелстваното население е 157 829, от които 23 992 са роми.

- За изграждане/реконструкция на обекти на културната инфраструктура. През 2012 г са приключили 16 проекта на обща стойност на верифицираните разходи 25 802 629,05 лева, по които са реконструирани общо 46 културни обекта и облагодетелстваното население е 815 015, от които 23 655 са роми.

За периода 01 януари- 31 декември 2013 г. в рамките на горесцитираните схеми са приключили следния брой проекти, по които е отчетено положително въздействие върху ромите и са постигнати следните резултати:

- за изграждане/реконструкция на обекти на образователната инфраструктура. За периода 01 януари до 31 декември 2013 г. са приключили 67 проекта на обща стойност на верифицираните разходи 120 937 829,19 лв., по които са

реконструирани общо 309 образователни обекта и са облагодетелствани 9 695 роми.

- изграждане/реконструкция на обекти на културната инфраструктура. За периода 01 януари до 31 декември 2013 г. са приключили 3 проекта на обща стойност на верифицираните разходи 4 628 681,74 лева, по които са реконструирани общо 3 културни обекта и са облагодетелствани 26 363 роми.

Планове за 2014-2020 г. - Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020 г

В областта на образованието и здравеопазването Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020 г. има принос както за изпълнение на Специфичните препоръки на Съвета, така и за постигане на националните цели по Европа 2020, а именно:

Инвестиционен приоритет 3 „Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот посредством изграждането на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение” на **приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“**, както и **приоритетна ос 2 „Регионална образователна инфраструктура”** на оперативната програма пряко адресира частта от специфична препоръка 4 на Съвета „Да подобри достъпа до приобщаващо образование за децата в неравностойно положение, в частност ромите” чрез прилагането на мерки за осигуряване на достъпна архитектурна среда за хората с увреждания, както и постигане на **националната цел за намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система и увеличаване на дела на 30-34 годишните със завършено висше образование**, чрез подобряване качеството на образователната инфраструктура, а от там и на учебния процес, осигуряване на възможности за целодневно обучение и извънкласни дейности и цялостно повишаване на мотивацията на учащите чрез по-добрата среда.

Дейностите по **приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“** са пряко насочени към постигане на специфичната цел на инвестиционния приоритет 3, а именно „Намаляване броя на преждевременно отпадналите от училище, чрез инвестиции в образователна инфраструктура в градовете“. Предвиждат дейности за строителство, реконструкция и ремонт на общински образователни институции; мерки за енергийна ефективност и енергийни обследвания, както и мерки за подобряване на достъпа за хора с увреждания. За конкретни бенефициенти са определени 67 общини за обекти в рамките на зоните за въздействие за градовете от 1-во, 2-ро и 3-то ниво и на цялата градска територия в градовете от 4-то ниво, съгласно ИПГВР. Специфична целева група, върху която е поставен специален фокус са представители на тези възрастовите групи от ромското население, което е с най-нисък образователен статус и с ограничен достъп до образователни услуги. Индикативният бюджет предвиден за образователна инфраструктура в градовете по ОПРР 2014-2020 е в размер на 77 375 499 евро.

С оглед на препоръките дадени от Европейската комисия както и във връзка с по-добра демаркация и допълняемост с Програмата за развитие на селските райони за градовете от 1-во до 3-то ниво се допуска финансиране на проекти по групи дейности „Зони с потенциал за икономическо развитие“, „Социална инфраструктура“, както и общинска образователна инфраструктура извън зоните за въздействие на ИПГВР, в рамките на общинската територия. Финансираните по това изключение дейности не могат да надвишават 20% от предварително определения лимит на съответния град по приоритетна ос 1.

Дейностите по **приоритетна ос 4 „Регионална образователна инфраструктура“** са пряко насочени към постигане на специфичната цел на инвестиционния приоритет, а именно „Намаляване броя на преждевременно отпадналите от училище, чрез инвестиции в образователна инфраструктура в градовете“. Една от причините за ранно отпадане от училище е именно лошата образователна инфраструктура, ограничени възможности за получаване на професионално образование, липса на капацитет за целодневни дейности в училищата. Ще се подкрепят дейности за строителство, реконструкция и ремонт на

държавни и общински училища от национално и регионално значение, както и на висши учебни заведения, включително прилежащото дворно място и общежитията към тях; внедряване на мерки за енергийна ефективност и възобновяеми източници, енергийни обследвания, подобряване на достъпа на хора с увреждания и др. За конкретни бенефициенти са определени МОН, МЗХ, МК, МФВС за училищата държавна собственост към съответните министерства, висши училища и общини за общинска образователна инфраструктура от национално и регионално значение. Индикативният бюджет предвиден за държавна образователна инфраструктура по ОПРР 2014-2020 е в размер на 77 375 499 евро.

Приоритетна ос 3 „Регионална здравна инфраструктура“ на ОПРР 2014-2020 има директен принос за изпълнение на препоръката в частта „Да осигури ефективен достъп до здравеопазване“ чрез подкрепата за инвестиции в здравна инфраструктура, които ще допринесат за подобряване качеството и достъпността на здравните услуги за населението, както и за постигане на националната цел за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване.

Съществуващите проблеми в здравеопазването поставят на преден план необходимостта от осигуряване на равни възможности за достъп до здравните услуги на хората, повишаване на качеството на здравните услуги чрез модернизиране на здравната инфраструктура; оборудване на здравните заведения с нова, по-модерна медицинска техника.

Инвестициите в здравна инфраструктура следва да се интегрират с останалите приоритети в здравеопазването, да се насочат на всички нива на националната здравна система, съобразено с потребностите на населението и принципите за определяне на градовете за интегрирано развитие, както и с мерките за здравеопазване извън тези градове.

Осигуряването на достъпа до услуги, и най-вече – достъпа до основни здравни, образователни и социални услуги, е ключов инструмент за преодоляване на последиците от бедността и социалното изключване.

Дейностите по **приоритетна ос 3 „Регионална здравна инфраструктура“** са пряко насочени към доставка на подходящо оборудване, обзавеждане и строително-ремонтни работи: за заведения за спешна помощ (включително линейки), за сградите/помещенията на лечебни заведения за болнична помощ, които разполагат с ресурс и потенциал за осъществяване на диагностика и лечение на онкологични заболявания, за сградите/помещенията на държавни и общински лечебни заведения в съответствие с Национална здравна стратегия до 2020 г., план за действие и Генералния план за болничната помощ, както и дейности за внедряване на мерки за енергийна ефективност и конструктивни укрепвания на сградите и подобряване на достъпа на хора с увреждания. Предвидените конкретни бенефициенти са МЗ за регионална здравна инфраструктура и общини за общинска здравна инфраструктура. Индикативният бюджет предвиден за регионална здравна инфраструктура по ОПРР 2014-2020 е в размер на 55 071 529 евро.

Приоритет „Върховенство на закона и недискриминация“

Министерството на вътрешните работи извършва целенасочена дейност за опазване на обществения ред и предприема всички необходими мерки за осигуряване правата на малцинствата и за недопускане на прояви на дискриминация, расизъм, екстремизъм и ксенофобия. Повишава се капацитетът на правоприлагащите органи по отношение на борбата срещу престъпленията и проявите на дискриминация, насилие или омраза, основани на етническа принадлежност. Основен акцент е превенцията по отношение извършването на престъпления, основани на расизъм и пропаганда против етническите малцинства, както и за санкциониране на извършителите на такива престъпления. Прилагат се иновативни методи в процеса на разработване и прилагане на съвременна методология за обучение. Провеждат се тематични обучения по права на човека с възможност за

актуализация на учебните модули чрез интерактивен и интердисциплинарен подход и ситуативно модулно обучение с практико-приложен характер.

За прилагане на добрите практики в тази насока е издаден наръчник „Полиция без дискриминация“ в резултат от реализиран проект „Европейска полиция и човешки права“ по специфичната програма на Европейската комисия „Превенция и борба с престъпността“. Съвместно с Прокуратурата на Република България са разработени мерки срещу лица, които демонстрират и проповядват насилие и нарушаване на етническия мир и антидемократична идеология, основана на омраза към групи хора или етноси.

- Съгласно плана за действие по изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) и Националния план за „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.“, в приоритет 5 - „В закона и недискриминация“, дейност 1.1.2 - „Обучение на полицейските служители по правата на човека и проблемите на малцинствата в рамките на професионалната учебна година по месторабота“, в структурите на Главна дирекция „Национална полиция“, Столична дирекция на вътрешните работи и Областните дирекции на Министерството на вътрешните работи за 2013 г. е проведено професионално обучение на полицейски служители по месторабота на теми по правата на човека и полицейската етика.

С цел поддържане на устойчиво ниво на професионална квалификация на полицейските служители в рамките на техните правомощия обучението е осъществено от служители, преминали специална подготовка за обучители по определената тематика.

Разгледани са разнообразни теми за повишаване квалификацията на полицейските служители за работа в мултиетническа среда, като някои от тях са: „Специфика на работа на полицейските служители и конкретни действия при осъществяване на правомощията им в райони с преобладаващо ромско население“; „Овластяване на кризисни ситуации при възстановяване на обществения ред“; „Формиране на умения за работа с представители на ромската общност“; „Сътрудничество при обслужване на райони с преобладаващо ромско население“; „Етично поведение при работа с граждани“; „История, обичаи, традиции и религиозни убеждения на различните етнически групи и в частност на ромското население“; „Проблеми на ромите в социалната сфера“; „Действия на полицейските органи при извършени групови нарушения на обществения ред и други тежки противоправни деяния в квартали с компактно ромско население“; „Спазване правата на човека и етичния кодекс при работа с лица от ромски произход“; „Поведение при общуване с гражданите“ (в частност - ромското общество); „Идентифициране на проблеми на обществения ред и сигурност в местната ромска общност“; „Международна конвенция за премахване на всички форми на дискриминация“; „Дискриминация - основни понятия. Социални измерения на дискриминацията“ и др.

През 2012 г. в 949 семинара и обучения са взели участие 32 283 полицейски служители. През деветте месеца на 2013 г. са обучени 24 483 служители, а организирани форми на обучение са 726. В Академията на МВР са разработени учебни програми „Защита правата на човека“ и „Полицейска защита на правата на човека“ и „Полицейска етика“. В издадения през 2012 г. учебник по задължителната учебна дисциплина „Оперативно-издирвателна дейност за противодействие на конвенционалната престъпност“ е включен специален раздел „Оперативно обслужване на райони с компактно ромско население по линия противодействие на конвенционалната престъпност“. В плана за първоначално професионално обучение на стажанти и служители от МВР се разглеждат теми, свързани с оперативно обслужване на райони с компактно ромско население, правата на човека и полицейската етика. В курсовете за професионална първоначална подготовка се преподават учебните дисциплини „Полицейска защита на правата на човека“ и „Полицейска етика“. Във висшите бакалавърски курсове на факултет „Полиция“ се изучава задължителната учебна дисциплина „Защита на правата на човека“, като всяка учебна година около 200 курсанти полагат изпит по дисциплината.

През отчетния период на **2013 г.** са проведени 1020 обучения и са обучени 33704 полицейски служители за работа в мултиетническа среда. Съгласно приоритет 5 „Върховенство на закона и

недискриминация", дейност 1.1.2 „Ежегодно провеждане на 10 едноседмични теоретико-практически курса за обучение на служители от охранителна полиция на национално и местно ниво на тема: „Работа на полицията с етнически малцинства". Поради липса на финансови средства през 2013 г., обучението на полицейските служители от охранителна полиция е ориентирано по проблематика, касаеща правата на човека и проблемите на малцинствата в рамките на професионалната учебна година по месторабота.

Изпълнение на проекти

В изпълнение на Споразумение за партньорство между Европейската комисия и Министерството на вътрешните работи през 2012 г. е изпълняван проект HOME/2010/ISEC/FP/C2/4000001454 „Европейска полиция и човешки права" по специфичната програма на Европейската комисия „Превенция и борба с престъпността" (ISEC 2010), който официално е приключил през месец февруари 2013 г., като са изпълнени всичките 13 дейности. Проектът е осъществен в партньорство между - Главна дирекция „Национална полиция", Академия на МВР, Институт по психология на МВР, Комисията за защита от дискриминация, Българския Хелзински Комитет, Центъра за изследване на демокрацията, Белгийската федерална полиция, Германска полиция /провинция Баден- Вюртемберг/ и Полска полиция. Проектът е иновативен, като новаторството е в разработването и прилагането на съвременна методология за обучение на възрастни с цел мултиплициране на обучението по права на човека, с акцент върху антидискриминационно отношение. Методът е гъвкав, което позволява на базата на периодични обзори от полицейската практика да се провеждат тематични обучения по права на човека, с възможност за актуализация на учебните модули. Предлага се интерактивен и интердисциплинарен подход, ситуативно модулно обучение -по казуси от полицейската практика. Също така, в проекта на Европейско ниво е в разработената методология и учебни пособия / наръчник за обучители и наръчник за обучаеми / за обучение по права на човека с акцент върху недискриминационно отношение, които ще бъдат мултиплицирани като европейска практика и в други държави членки чрез мрежата на CEPOL. Проектът се стреми да допълни изготвената от CEPOL Единна учебна програма /Common Curriculum „Полицейска етика и превенция на корупцията"/PoHce Ethics and Prevention of Corruption.

Резултатите на проекта са представени на представителите на Тройката председателства на ЕС, партньорски организации, CEPOL и FRA.

- В изпълнение на подписания Меморандум за разбирателство между МВР и Офиса за демократични институции и права на човека към ОССЕ в Академията на МВР през 2012 г. е проведено обучение на 50 служители за обучители по въпроси, касаещи престъпления от омраза, законодателството относно престъпления от омраза, въздействие на престъпленията от омраза и ролята на полицията, реакция и разследване. Разгледани са въпроси касаещи престъпления от омраза, чл. 162 от НК: що е престъпление от омраза, дефиниция и законодателство за престъпления от омраза, изследване на разнообразието, въздействие на престъпленията от омраза и ролята на полицията, реакция и разследване, казуси. Сред участниците са разследващи полицаи, полицейски служители, работещи с пострадали и преподаватели от Академията на МВР. В края на 2012 г. обучените служители са провели обучения във всяка структура на ОДМВР и СДВР.

- Главна дирекция „Национална полиция" работи и по проект на тема „Добри практики в управлението на междуобщностните конфликти в Централно- и Източноевропейския регион" (HOME/2010/ISEC/FP/C2/4000001469) по програма „Превенция и противодействие на престъпността" (ISEC) 2010 на ЕК. Бенефициент е МВР на Унгария с участието и на Словакия и Румъния. Целта е участващите експерти да представят между 3 и 5 национални проекта, свързани с добрите практики при управлението на междуобщностните конфликти, след което да се изготви национален доклад. Дейността по проекта продължава.

Комисията за защита от дискриминация е независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване равенство на възможностите за участие в обществения живот по отношение на всички социални групи. Във връзка с тези цели, поставени пред дейността на КЗД, законодателят е предоставил редица правомощия на органа, които са описани подробно в чл. 47 от Закона за защита от дискриминация (ЗЗДискр.). Статистическите данни за броя на производствата за защита от дискриминация по признак „етническа принадлежност"² са следните:

---

² Основната част от тези производства са образувани по жалби и сигнали на лица, принадлежащи към етническите малцинства

за 2008 г. – 34 преписки (11 от тях са разпределени на Петчленен разширен заседателен състав за множествена дискриминация);
за 2009 г. – 26 преписки (8 от тях са разпределени на Петчленен разширен заседателен състав за множествена дискриминация);
за 2010 г. – 33 преписки (11 от тях са разпределени на Петчленен разширен заседателен състав за множествена дискриминация);
за 2011 г. – 47 преписки (21 от тях са разпределени на Петчленен разширен заседателен състав за множествена дискриминация);
за 2012 г. – 51 преписки (19 от тях са разпределени на Петчленен разширен заседателен състав за множествена дискриминация).

За 2013 г. КЗД е постановила решения по 58 преписки с оплаквания за дискриминация по признак „етническа принадлежност“ (20 от тях са преписки за множествена дискриминация, разглеждани от Петчленен разширен състав, с посочен и защитения признак „етническа принадлежност“). В производството за защита от дискриминация КЗД разглежда различни случаи. Анализът на постановените решения през 2013 г. сочи, че оплакванията, свързани със защитения признак „етническа принадлежност“ са от жалбоподатели, принадлежащи както към малцинствени групи, така и представители на преобладаващия етнос. Очертават се три групи оплаквания, сравнително еднакви по брой и сравнително еднородни: за различно третиране при предоставяне на услуги; за действия, актове и изказвания на държавни служители, ръководители на държавни учреждения и/или представители на местната власт; за дискриминация при упражняване правото на труд, както и за неравно третиране от съседни, бивши съпрузи, ръководители на вероизповедание и др. Характерът на оплакванията и постановените решения потвърждават, че изградените стереотипи и липсата на толерантност могат да издигнат реални пречки пред равното участие на гражданите в обществения живот. По отношение на препоръката, свързана с разследването на всяко оплакване от предполагаема дискриминация на роми при предоставянето на стоки и услуги, следва да се посочи, че ЗЗДискр. съдържа изрична норма, която урежда този конкретен тип обществени отношения. Член 37 от ЗЗДискр. гласи, че „не се допуска отказ от предоставянето на стоки или услуги, както и предоставянето на стоки или услуги от по-ниско качество или при по-неблагоприятни условия, на основата на признаците по чл. 4, ал. 1“ (т.е. включително и по признак „етническа принадлежност“). Ясната законова регламентация на процедурата, както и спазването на основните принципи на административния процес, са съществена гаранция за извършването на обективно и безпристрастно разследване по всяко едно получено оплакване, в това число и оплакване, отправено от лица, принадлежащи към ромския етнос. Също така Комисията разполага с правомощия да налага на нарушителите принудителни административни мерки с цел преустановяване на неравното третиране, както и да налага в определените от закона случаи санкции по повод констатираните нарушения на антидискриминационното законодателство. За предотвратяване на установените нарушения са дадени предписания и препоръки до компетентни държавни и общински органи; на работодатели са наложени глоби и имуществени санкции. Понастоящем КЗД е създавала свои регионални офиси в следните областни градове: Благоевград, Перник, Пазарджик, Пловдив, Кърджали, Смолян, Стара Загора, Бургас, Варна, Добрич, Силистра, Русе, Шумен, Разград, Сливен, Габрово, Велико Търново, Ловеч, Враца, Монтана и Видин. Очакваме да ни бъдат предоставени помещения за София и София област, както и в градовете Търговище и Плевен.

Във връзка с превантивната дейност Комисията има установена традиция да организира семинари и кръгли маси по въпросите, свързани с утвърждаването на правото на равно третиране на физическите лица, вкл. и по отношение на лицата, принадлежащи към малцинствените групи; по отношение повишаване на обществената информираност и на борбата срещу и защитата от дискриминация и за установяване на етническа толерантност. В тази връзка КЗД реализира проект „Хармония в различията“, чиято цел

бе постигането на подобро качество на управлението на политиката по интеграция и разширени области на познания за интеграцията. Осъществяването на проекта доведе до разработване на Методология за събиране и анализиране на информация в областта на интеграция на имигранти. За преодоляване на дискриминацията КЗД работи по проект „Борба с дискриминацията – за справедливо общество“. Основните дейности са насочени към по-доброто прилагане на националното антидискриминационно законодателство, подобряване на националната политика за борба с дискриминацията и насърчаване принципа на равенството отвън пределите на законодателството.

По отношение на Резолюция CM / ResCMN, (2012 г.) 2 препоръка за упражняването на всеобхватен подход при прилагане на Рамковата Конвенция за защита на националните малцинства в консултация със заинтересованите страни, КЗД спазва принципът за привличането на представители на неправителствения сектор. Комисията за защита от дискриминация продължава работата с установени трайни партньори от неправителствения сектор: Център за междуетнически диалог „Амалипе“, Сдружение „Асоциация на власите в България“ – по проблемите на етническите взаимоотношения и влашката общност, НПО „Младежки глас“, Сдружение на общините от южния регион, Сдружение „Достоен живот“ Сдружение „Рома“ и др.. Неправителствени организации активно сътрудничат на КЗД и търсят нейната помощ при решаване на свои проблеми.

Посредством превантивната си дейност, така и посредством производствата по Глава Четвърта, Раздел Първи от ЗЗДискр. Комисията за защита от дискриминация полага последователни усилия във връзка с предотвратяването и санкционирането на всякакви случаи на негативно стереотипизиране на лица, идентифициращи се като принадлежащи към определени етнически малцинства.

Агенцията за социално подпомагане (АСП) продължава ангажимента си да провежда обучения на служители от териториалните структури за повишаване на осведомеността и квалификацията им при работа с представители на етнически общности и като част от политиката за борба с бедността и насърчаване на социалното включване на представители на етнически общности в неравностойно положение.

През 2012 - 2013 г. са проведени следните обучителни семинари на служители от АСП по: Проект „Да докоснем недосегаемите - борейки се с традиционните и нови антиромски стереотипи“, Проект „Разработване на комплексни мерки за интеграция на най-маргинализираните общности сред етническите малцинства с фокус върху ромите“, „За достоен труд и по-добър живот без дискриминация“, „Здравни проблеми на ромите“, „Образование на ромите“, „Работа с рискови групи роми“, „Добри практики при интеграция на ромите на пазара на труда в България“.

АСП участва като партньор по проект „Да докоснем недосегаемите -борейки се с традиционните и нови антиромски стереотипи“, финансиран от Европейската комисия по програма „Основни човешки права и гражданско участие“ в шест пилотни общини. Участват представители на Регионалните дирекции за социално подпомагане. Обучението се състои от седем модула по Наръчник на Център за междуетнически диалог и толерантност. Целта на Проекта е да се изгради модел за ефективно използване на обществени услуги от ромите, за сътрудничество с ромската общност и привличането им в дейности между различните общности, което би гарантирало, че всички членове на уязвими общности като ромската еднакво се ползват от техните фундаментални права.

Една от основните дейности по Проекта е създаване на групи за въздействие - мобилни групи на областно ниво от по един образователен, един здравен и един социален работник, съответно представители на три институции. Групите за въздействие имат две основни задачи: да организират обучения за колеги в техните институции или за теренни работници, за да им помогнат да преодолеят предразсъдъци и дискриминация; да реагират на случаи на дискриминация на терен или от други институции и да прилагат

мултисекторен подход в разрешаването им. Всяка една група за въздействие се обучава и сертифицира от Център „Амалипе“. От своя страна всяка група за въздействие обучава и сертифицира в седем модула на обучение 30 представители от трите сфери - здравната, социалната и образователната.

АСП и нейните териториални поделения продължават да са ангажирани по проблемите на деца и лица от ромски произход. Участват в мобилните екипи с представители на съответните Дирекция "Социално подпомагане", Столична Община, Районно управление "Полиция", под пряката координираща и методическа подкрепа на Държавната агенция за закрила на детето.

Националната комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ) изпълнява проект **"Превенция на трафика на хора , принадлежащи към етническите групи , с фокус върху ромското малцинство в България "**, който е пилотен проект за страната.

Проектът се изпълнява на територията на Община Варна с финансовата подкрепа на Посолството на Франция в България , постоянният представител на Франция в ООН и други международни организации във Виена и посолството на Франция в Румъния.

Изпълнението на проекта започва през декември 2011 г. и е с обща продължителност от 30 месеца (декември , 2011 г. - юни 2014 г.) .

Партньори на НКБТХ в осъществяването на проекта са Българска асоциация за семейно планиране и сексуално здраве (БАСП), сдружение " Национална мрежа на здравните медиатори " , община Варна и сдружение "Съучастие" - Варна.

Целевата група са мъже , жени и деца от ромски произход. **Основната цел на проекта** е да се намали броя на потенциалните жертви на трафик на хора от ромски произход на територията на община Варна.

Специфичните цели включват превенция на ранната бременност; информационни сесии, свързани със семейно планиране и сексуално здраве; намаляване на броя на изоставените деца и повишаване на обществената чувствителност по въпроса за трафика на хора.

По време на първоначалната фаза на проекта група от експерти изготви методология и направи списък на темите за социологическо проучване на тема "Рискови фактори за въвличане в трафик и репродуктивни тенденции сред ромите в община Варна". Целевата група на това изследване са гражданите от три ромски квартали в град Варна.

По време на етапа на изпълнение на проекта се публикува **Наръчник за превенция на трафика на хора сред ромското малцинство**. Наръчникът се използва като основен инструмент по време на обученията на доброволци, специалисти и експерти, както и в работата на терен. Включените теми извеждат характеристики на проблемите, свързани с трафика на хора, ранна бременност, изоставянето на деца в институции и превантивна работа на терен сред ромското общество.

Работата на терен, проведена от сдружение "Съучастие" включва много работа в общностите по конкретни случаи и различни проблеми. Екипите на проведеното проучване на място използваха няколко подхода: работа на улицата, работа в младежкия клуб, работа по конкретни случаи и работа в дома. Включени са около 400 лица с рисково поведение от най-уязвимите групи.

Текущите дейности, свързани със семейното планиране, сексуалното и репродуктивното здраве се изпълняват от организацията партньор БАСП. Налице е текущо наблюдение: редовни консултации и съдействие на местните екипи, изпълняващи услугите, свързани със семейно планиране и трафика на хора.

По време на теренната работа бяха проведени 130 обучения, бяха раздадени 63 спирали, извършени 63 цитонамазки и проведени 200 консултации.

Министерството на отбраната активно участва във всички съвещания на междуведомствената работна група, свързани с интегрирането на ромския етнос в обществото.

Независимо от това, че водещите ведомства в този сложен и многообразен процес са министерствата на вътрешните работи, здравеопазването и образованието и науката, Министерството на отбраната в рамките на законоустановените си възможности предприема необходимите действия за интегриране на представителите на етноса в обществото, в частност в Българската армия. Важен е факта, че с промяната на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България се дава възможност на министърът на отбраната да определи длъжности за войници (матроси), които да се заемат от лица с основно образование, когато за заемане на длъжността не се изисква достъп до класифицирана информация. По този начин се дава възможност на представители на ромския етнос да кандидатстват и да служат като професионални войници в Българската армия.

В учебните планове на военноучебните заведения са включени теми отнасящи се до етническата толерантност и работа на командния състав в мултиетническа среда. При подготовката на военните контингенти за действие в задгранични мисии се обръща особено внимание на обучението отнасящо се до взаимоотношенията с гражданското население в тези страни, както и за избягване на конфликтни ситуации на етническа основа. Военнослужещите се обучават в дух на уважение към ритуалите и вероизповеданието на местното население.

В Българската армия са на служба 18 военнослужещи представители на други етноси, назначени на различни командни длъжности. В зависимост от функционалните им задължения, същите участват активно в процесите по изпълнението на задачите на армията.

Като забележка може да бъде отчетено, че броят на представителите на етносите различни от българския в армията е малък. Това се дължи на факта, че изискванията за образователен ценз на кандидатите за служба е да имат средно или по-високо образование с изключение на длъжностите определени в заповед на министъра, които се заемат от лица с по-ниско от средно образование. Институцията е отворена към развитие процеса на приемане на кадрова военна служба на младежи от други етноси при положение, че отговарят на изискванията определени в ЗОВСРБ.

Министерството на младежта и спорта разработва Програмата „Спорт за хора с увреждания и деца в риск” през 2010 г., която се реализира в две направления:

- „Начално обучение/индивидуални и групови занимания/за хора с увреждания” - „Начално обучение по вид спорт и спортна подготовка за деца в риск - **Програмата стартира през 2011 г. като ежегодно се утвърждава от министъра на младежта и спорта.** Към момента се реализира за трета поредна година.

Нейните цели и задачи са създаване на условия и възможности за участие на деца с увреждания и деца в риск в безплатни спортни занимания с цел подобряване качеството на живот, физическата и психическа дееспособност, възможност за личностна реализация и превенция срещу негативните обществени явления, срещу нетолерантността и насилието, за социална интеграция, адаптация и пълноценна реализация в обществения живот.

Конкретни цели на направлението „Начално обучение по вид спорт и спортна подготовка за деца в риск” са:

- Създаване на условия и възможности за разширяване на обхвата на децата в риск за участие в спортни занимания, с оглед подобряване физическата дееспособност, пълноценно използване на свободното време и социалната им интеграция;
- Придобиване на първоначални умения, навици и познания за практикуване на предпочитан вид спорт;
- Повишаване на социалните функции и обществено ползвателната дейност на спортните организации чрез увеличаване и разнообразяване на спортните услуги за децата в риск;
- Предизвикване на траен интерес в децата в риск за системни занимания със спорт и предоставяне на възможност на треньорите в спортните клубове за селекция и

перспективи за спортно развитие;

- Подобряване условията за достъп до спортни съоръжения и осигуряване на спортни уреди за провеждане физическа активност и спорт за децата в риск;
- Използване възможностите на спорта като превенция срещу употребата на тютюневи изделия, алкохол, наркотици, срещу нетолерантността и насилието в обществото.

Чрез въздействието на спорта, формиране и усъвършенстване на социални качества, умения за работа в екип, толерантност, солидарност, морално-волеви качества, лидерски умения, спазване на принципите на „Феър плей“. Осъществяване на активна медийна политика за популяризиране на ползите от спорта и физическата активност, като основа на здравословен начин на живот за децата в риск. **Преки бенефициенти** са спортни организации, притежаващи спортна лицензия и спортни клубове членове на лицензирана спортна федерация;

Целевата група, за която се очаква да има ефект и полза в резултат на изпълнение на проектите **са деца в риск**, хора с увреждания, неправителствени организации и организации на хората с увреждания.

Продължителността за изпълнението на проектите, финансирани по Програмата е от 3 до 12 месеца.'

Изпълнение на Програмата

През 2011г. са финансирани проекти на 16 спортни организации. Занимания са проведени по 12 вида спорт с 26 спортни специалисти като са обхванати 666 участници от целевите групи и са осъществени 2 505 броя занятия.

Предоставените средства по направлението са 78 000.00 лева /седемдесет и осем хиляди лева/.

През 2012г. са финансирани проекти на 22 спортни организации от 20 населени места в страната. Проведени са занимания по 16 вида спорт с 26 спортни специалисти и са обхванати 706 участници от целевите групи. Осъществени са 2 505 броя занятия. Предоставените средства са 91 572.00 лева /деветдесет и една хиляди петстотин седемдесет и два лева/.

През 2013г. са финансирани проекти на 24 спортни организации от 22 населени места в страната по 28 вида спорт като към момента са обхванати 9 000 представители на целевите групи.

Надграждащи дейности

От 2011 г. ежегодно по Програма „Развитие на спорта за учащите“ се финансира проект на „Българска спортна федерация за деца лишени от родителски грижи“ (БСФДЛ РГ) с предмет на дейност: Организиране и провеждане на Национален спортен календар по пет вида спорт, разделени в четири зони на страната и два национални шампионата за децата от институциите като: Домове за лица лишени за родителски (ДДЛРГ), Домове за обучение за деца лишени от родителски грижи (ДОВДЛРГ), Социално учебно педагогически звена (СУПЗ) и Възпитателно-учебни интернати (ВУИ).

Основната цел е създаване на условия и възможности за участие на деца и младежи в риск в спортно състезателна дейност с цел себеутвърждаване, личностна реализация и социална адаптация чрез спорта.

Оценка на въздействието

Към момента не е осъществявана оценка на въздействието, но обратна връзка с бенефициентите по Програмата и представители на целевите групи, включени в проектите, се осъществява на базата на анкетни карти.

Резултатите от осъществените дейности показват, че в голяма степен са постигнати целите и като ежегодно се създават оптимални и достъпни условия за практикуване на занимания с физически упражнения и спорт за деца и младежи в риск, които спомагат в значителна степен за преодоляване на изолацията, интегрирането и адаптирането им в обществото.

Въведеното проектно финансиране предоставя възможност да се подпомогне дейността на спортните организации и спортните клубове - бенефициенти по Програмата и да се повиши ефективността от общественополезната им дейност.

План за периода 2014-2020

Министерството на младежта и спорта предвижда Програмата „Спорт за хора с увреждания и деца в риск“ ежегодно да се осъществява в рамките на търсения период.

Държавната агенция за българите в чужбина осъществява държавната политика спрямо българските общности по света. Сдруженията на българите в чужбина са отворени за участие в тях на всички българи, не проявяват специално отношение в зависимост от това дали към тях се обръща човек от малцинствата. Работят с хората без да правят разлика по отношение на това кога и как са отпътували в чужбина и колко време пребивават извън България. Сдруженията работят в сътрудничество с българските институции, за да предложат културни и образователни проекти. Организираните български празници са отворени към всички сънародници. В много случаи, особено там, където са по-многочислените български общности в Европа, и те са от състава на икономическата емиграция от най-ново време, се осъществява реално и солидно взаимодействие между структурите при провеждането на инициативи с родолюбив характер.

Програма „Роден език и култура зад граница“ активизира основаването на нови български училища в чужбина, които са над 200, за учебната 2011/2012 г. финансиране са получили 137. В резултат от контактите ни с ръководствата на учебните звена имаме информация, че български роми посещават училища, създадени от сънародниците ни в Испания, Австрия и Кипър.

Приоритет „Култура“

Мерките в приоритет „Култура“ са насочени към постигане на равнопоставено участие на ромите в културния живот, равен достъп до културни стоки и услуги, съхраняване на специфичната етнокултурна идентичност и разгръщане на творческия потенциал на общността, което да спомогне и реализацията на всеки неин член.

Тази стратегическа цел е формулирана в контекста на принципите, на които се основава държавната културна политика за равнопоставеност на творците и културните организации и защитата на културното многообразие. Тя е насочена към разширяване на достъпа до културни ценности, продукти и услуги за подобряване качеството на живот, включително и на ромската общност в нашата страна.

Съхраняването и популяризирането на традиционната култура на ромите (подцел 1 от стратегията) е част от мерките на Министерството на културата за опазване на нематериалното културно наследство. От 2008 г. министерството поддържа национална система “Живи човешки съкровища – България”, в центъра на която стоят хората – носители на традицията. Към министъра на културата се води национален регистър на нематериалното културно наследство, който включва елементите на традиционната култура на етническите общности, включително и ромските празници, обреди и обичаи на регионално и национално ниво. Чрез системата се предвижда не само регистрирането на традиционните култури, но и наблюдение на състоянието им, популяризиране сред обществото, тяхното документиране, цифровизация и търсене на възможности за предаване на традицията чрез различни образователни форми. Следващото попълване на елементи на нематериалното културно наследство е през 2014 г., за което са извършени действия за насърчаване на ромската общност за участие в регионалния етап от процедурата.

Развитието на любителското изкуство сред ромската общност е също част от националната културна политика за подкрепа на любителското творчество, като основа за личностно и професионално развитие. Тази оперативна подцел е насочена преди всичко към обхващане на деца и младежи от ромската общност в системата на извънучилищното

възпитание за развитие на творчески умения и знания. В това отношение е много успешна политиката на Министерството на културата за развитие на читалищата, за поддържането на трайни образователни форми в областта на изкуствата и културата. Практиката показва, че читалищата са наистина местата, където децата от ромски произход попадат в една благоприятна среда за развитие, насочвани от преподаватели – професионалисти. През последните години бяха създадени и читалища, инициирани от ромската общност в подкрепа на този процес. За ориентацията на децата и за тяхната подготовка за кандидатстване в подходящо учебно заведение може да се разчита на активността на читалищните ръководства, на неправителствените организации на ромската общност и други институции, работещи в полза на интеграционните процеси.

Третата оперативна подцел е насочена към **стимулиране на ромската общност за активно участие в обществения културен живот** и се свързва с по-ефективното взаимодействие между ромската общност, представена от своите граждански формирания и държавните институции, областните администрации и местните власти, както и с културните институции по места за реален равен достъп на ромите в обществения културен живот. Министерството на културата оказва регулярно експертна и методическа помощ за подобряване координацията между различните институции, насочена към повишаване на потреблението на образователни услуги и на културни ценности, на програмите за култура за решаването на специфични проблеми на общността.

В Националния план за действие към Стратегията са посочени конкретни програми за подпомагане на творчески проекти, за реализирането на описаните цели.

По **Програмата за развитие на любителското изкуство** през 2012 г. целева финансова и институционална подкрепа са получили следните организации и дейности: Конфедерация на ромите „Европа” за отбелязване на Международния ден на ромите 8-ми април. Подкрепата е в размер на 300 лв. за експониране на фотоизложба. Народно читалище „Стоянка Соколова 1999” е получило 1000 лв. за организиране на етнокултурния празник Бари Богородица. Демократичен съюз „Рома” е участвал в организирането на концерта за Ромската нова година „Василица”. Сумата е в размер на 1500 лв, а през 2013 г. същият концерт е организиран от народно читалище „Стоянка Соколова”, което е било подкрепено със сумата от 1000 лв. Тези събития са традиционни и устойчиви, с качествени резултати за съхраняване на традиционната култура на ромите и за нейното популяризиране и изграждане на положителен образ на ромската общност в гражданското общество. Институционална подкрепа получават Националният етнофестивал за песни и танци с международно участие – гр. Видин (и финансова помощ за 2012 и 2013 г. в размер на 1000 лв.) , Детският ромски фестивал „Отворено сърце” – гр. Велико Търново и Националният фестивал на етносите „България за всички” в гр. Варна (и финансова подкрепа за 2012 и 2013 г. в размер на 2000 лв.).

И през 2013 г. Министерството на културата беше домакин на традиционния концерт по повод празника Василица.

Продължава включването на представители на ромската общност в читалищна дейност. Събраната информация от Регионалните експертно-консултантски и информационни центрове „Читалища” показва, че се увеличава броят на участниците в различни дейности на читалищата по места. Преди всичко във форми за развитие на художествената самодейност и библиотечно обслужване, използване на интернет и обучение за работа с компютри. На много места се развиват и дейности за съхраняване на традиционния ромски фолклор.

Конкретни примери за положителен резултат се открояват в обобщените данни от информационните карти на читалищата от публичния регистър към министъра на културата, където през 2012 г. 866 читалища декларират, че са привлекли в своите дейности представители на етническите общности, в т. ч. и роми. Езиковите курсове са 388, сред които водещи са чуждите езици, следвани от тези по български и майчини езици.

Танцовите формации, 1900 на брой, също заслужават да бъдат отделени, тъй като една част от тях са за ромска музика и танц.

По проект **“Глобални библиотеки – България”** са обхванати вече 950 библиотеки (предимно читалищни), които са свързани в глобалната мрежа и осигуряват достъп до информация и до човешкото знание. Около 860 от тях се намират в населени места със смесено етническо население. Библиотеките са ремонтирани и оборудвани с нови компютри, а извън програмата с целева субсидия за читалищата през последните години в читалищата са инсталирани 6355 компютъра, което е в полза на хората, включително и ромите да намират информация за работа, за образование и др.

Данните от анкетните карти се потвърждават и от постъпващите в Министерството на културата проекти за финансиране на дейности от читалища, в които читалищни настоятелства подчертават, че имат успех с **привличането на деца от ромски произход в читалищна дейност**, която биха желали да продължат. В подкрепа и за устойчивост на тези дейности Министерството на културата осигурява ежегодно допълнителна държавна субсидия, като за 2014 г. тя е в размер на 150 нови субсидирани бройки за читалищата.

Самите Регионални центрове „Читалища”, като структури под методическото ръководство на Министерството на културата, развиват дейност за популяризиране на Националната стратегия за интегриране на ромите в Република България и подпомагат експертно дейността на читалищата по места.

Чрез мрежата от музеи също са осъществени дейности, свързани с интеграцията на ромите. Например, през 2012 г. музей „Васил Левски” гр. Карлово реализира образователна програма „Моят първи урок в музея” с ОУ „Райно Попович”. В училището преобладават учениците от ромски произход. Музейните специалисти посещават детски градини, организират срещи в близки до Карлово селища, където участници са цели семейства от ромски произход. Музеят организира литературни и художествени конкурси, в които привлича за участие деца от ромската общност. Националният музей „Земята и хората” има 4 броя форми на работа с младежка публика и започва ориентацията им към ромски общности на територията на гр. София и др.

За реализиране целите на Националната стратегия за интеграция на ромите и Националният план за действие по Стратегията, Министерството на културата продължава своята работа за **културната интеграция на ромската общност**, както и на всички етнически общности в страната, като взаимодейства с областните и общинските администрации, с други културни институции и представители на общностите, за да се открият потребностите на хората на дадена територия и да се приложат ефективни културни политики, насочени към развитие на човешкия капитал и повишаване качеството на живот. Основен акцент е засилването на връзките между образованието и културата, за да бъде улеснено и подобро интегрирането на млади хора, за разширяване на възможностите за придобиване на знания и творчески умения, необходими за участие в обществения живот. В тази посока Министерството на културата е основен партньор на Министерство на образованието при актуализирането и изпълнението на Националната стратегия за учене през целия живот и Националната стратегия за намаляване броя на отпадащите от училище ученици.

С решение от 21 май 2013 г. Програма БГ 08 „Културно наследство и съвременни изкуства”, по Финансовия механизъм на ЕИП 2009 – 2014 г. е официално одобрена от Комитета на финансовия механизъм, включващ представители на страните донори – Кралство Норвегия, Исландия и Княжество Лихтенщайн. Общата цел на Финансовия механизъм е намаляване на икономическите и социалните различия в Европейското икономическо пространство и укрепване на двустранните отношения между страните – донори и страните – бенефициенти.

Програма „Културно наследство и съвременни изкуства” ще допринесе за опазване и съхраняване на културното наследство в България, чрез създаване на необходимите условия за по-широк достъп до него. Едновременно с това ще съдейства за развитие на

межкултурния диалог и укрепване на европейската идентичност като съвкупност от многообразие на култури.

Бюджетът на програмата е в размер на 16 470 588 евро с национално съфинансиране, по следните мерки:

Мярка 1: Реставриране, обновяване и опазване на културното наследство;

Мярка 2: Документиране на културната история;

Мярка 3: Достъпност на културното наследство за обществеността;

Предварително определен проект: Софийски арсенал – Музей на съвременното изкуство, втора фаза;

Мярка 4: Достигане до широката общественост на съвременното изкуство и култура;

Фонд за двустранни отношения.

Десет процента от средствата на програмата ще бъдат използвани за подобряване на състоянието на ромското население.

Министерството на културата ще изпълнява функциите на Програмен оператор по Програмна област 16: Консервация и възобновяване на културното и природното наследство и Програмна област 17: Стимулиране на разнообразието в културата и изкуствата в рамките на европейското културно наследство.

Споразумението за изпълнение на програмата е подписано на 15 октомври 2013 г. и до края на годината ще бъдат публикувани публичните покани по съответните мерки. По тази програма ще могат да кандидатстват за финансиране публични и неправителствени организации.

Планове за 2014-2020 - Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020г.

През новия програмен период един от т.нар. „инвестиционни приоритети” на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г. (съфинансирана от Европейския социален фонд) е приоритетът „Социално икономическа интеграция на маргинализирани общности като ромите”, в който едно от направленията ще има **подкрепа за инициативи за популяризиране на културната идентичност на етнически общности, вкл. чрез стимулиране развитието на традиционни дейности и таланти, в т.ч. занаяти и изкуства.**

III. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЕЙНОСТИ, ИНИЦИИРАНИ, РЕАЛИЗИРАНИ И ПОДКРЕПЕНИ ОТ НССЕИВ

1. Информация за дейности на национално ниво

През 2013 г. група ромски неправителствени организации отправиха предложения за структурни и организационни промени в институционалната рамка за изпълнение на политиката за интеграция на ромите. Бе създадена Работна група за обобщаване на получените предложения за оптимизиране на работата на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси. В резултат на това се създаде **Комисия за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020)**. Нейни членовете са ръководители на структури в министерствата с отговорности по изпълнението на стратегията и представители от неправителствените организации, работещи в сферата на ромското включване. Към Комисията функционират двете работни групи, включени в глава 4 и 5 на Плана за действие към стратегията: Междуведомствена работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средства от фондовете на Европейския съюз и Междуведомствена работна група за мониторинг на изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020) и правни промени.

Междуведомствена работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средства от фондовете на Европейския съюз, сформирана със заповед на министър-председателя от август 2012 г., продължава дейността си и понастоящем. С оглед на новия програмен период 2014-2020 г. работата на работната група акцентира и върху тематичните групи, сформирани по новите оперативни програми, както и по Споразумението за партньорство.

В периода август 2012 – декември 2012 г. функционира и Междуведомствената работна група за преглед, анализ и промени в действащата нормативна уредба по приоритетните сектори: образование, здравеопазване, жилищни условия, заетост, върховенство на закона и недискриминация и култура и медии на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012- 2020). Изготвен е доклад с предложения за формулиране на промени в нормативната рамка, в сферите на образованието, здравеопазването, заетостта и социалните услуги, върховенството на закона и недискриминация и медии. През периода на дейност на РГ влязоха в сила промени в Закона за устройството на територията, които покриха предложенията, дискутирани в групата. По приоритет «Култура» направените предложения са налични в нормативната уредба и е необходимо да бъдат популяризирани.

По отношение на разработването на **Общ комуникационен план**, Националната контактна точка възложи изработването на такъв за 2013-2014 г. Целевите групи, които покрива са: институции на централната изпълнителна власт, териториални звена на централната изпълнителна власт, общински власти; европейски и международни институции; политически партии, медии, уязвими групи от ромски и друг етнически произход, лидери на мнение, НПО, широката общественост.

Част от тези предложения са започнали своята реализация, а останалите се планират за 2014 г.

Мероприятия, инициирани и подкрепени и с участието на НССЕИВ:

- Официално отбелязване на 8- ми април Международния ден на ромите;
- Седма национална среща по проект "Инициатива за здраве и ваксинопрофилактика" – 27 септември, 2013, Гранитна зала на Министерския съвет;
- Проведени обучения по обучителната програма на Съвета на Европа «РОМЕД»;
- Обучителна програма за здравните медиатори, Факултет по обществено здраве към Медицинския университет – София. През 2013 г. са обучени 40 нови здравни медиатори;
- Първи международен конгрес на медиаторите в Брюксел, Белгия, 17 и 18 януари 2013 г. Форумът е инициатива на Съвета на Европа. В конгреса участваха делегации от над 20 държави – Албания, България, Румъния, Испания, Италия, Португалия, Молдова, Чехия, Словакия, Македония, Сърбия, Унгария, Германия, Великобритания и др.
- Работна среща за подобряване на работата и координацията на органите, които работят по правата на човека, антидискриминацията, върховенство на закона и интеграцията 14-15 декември 2013 г.;
- Среща в местата за лишаване от свобода по повод на Новогодишните празници, Централния Софийски затвор;
- Участие в работата на работните групи по Споразумение за партньорство на Република България. и Оперативните програми- ОПРЧР, ОПРР, ПРСР.

2. Информация за дейности с международен характер

Информация по доклади, позиции на България пред институции на Европейския съюз, Съвета на Европа, ООН

- През ноември 2013 г. е изготвена информация до Генерална Дирекция „Правосъдие“ на Европейската комисия за напредъка по изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 по предварително зададен образец. Материалът е публикуван на интернет страницата на НССЕИВ www.nccedi.government.bg;
- Проведена оценъчна визита на представители на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността на Съвета на Европа и на Консултативния комитет към Рамковата конвенция за защита на националните малцинства, 11-15.11.2013 г. в София. Представители на НССЕИВ взеха основно участие в срещите. Окончателните доклади и на двата контролни органа ще бъдат приети през месец септември 2014 г. и ще бъдат предоставени на българската страна.

Участие в международни форуми и срещи:

Неформална мрежа на Националните контактни точки по Националните стратегии за интегриране на ромите

- В края на 2012 г. на среща в Брюксел, организирана от дирекция „Равенство“ в Генерална дирекция (ГД) Правосъдие на Европейската комисия (ЕК), се сформира началото на неформална мрежа на Националните контактни точки по Националните стратегии за интегриране на ромите (Мрежата). Чрез Мрежата ЕК оказва подкрепа на страните членки при прилагането на техните национални ромски стратегии и на комплекта от интегрирани мерки в изпълнение на тази политика. Посредством Мрежата се обменя непрекъсната информация между ЕК и страните членки с цел изпълнението на Националните ромски стратегии да бъде устойчив, ефикасен и резултатно ориентиран процес. Сформира се пилотна група с участието на 9 страни, които имат различни икономически характеристики, различна уредба по етническите въпроси, различен брой на ромското малцинство и др., в рамките на която се обсъждат проблеми, успехи, нерешени въпроси в областта на интеграционната политика спрямо ромите. България е включена в групата като страна, която е стартирала много добре изпълнението на националната си стратегия.

Срещите на Националните контактни точки са регулярни и се провеждат на всеки 3 месеца. Секретариатът на НССЕИВ е Национална контактна точка на България по изпълнение на Националната стратегия за интегриране на ромите.

- В подкрепа на държавите-членки ЕК възлага на Агенцията на ЕС за основните права (АОП) да работи съвместно със страните членки на ЕС за развитието на методи за мониторинг на изпълнението на националните ромски стратегии и за постигане на сравними анализи на ситуацията на ромите в Европа.

България, чрез Националната контактна точка, участва в работната група към АОП. Стремешът на работната група е да се създаде набор от сравними, измерими, ключови индикатори за оценка на резултатите от изпълнението на националните стратегии, обсъждат се предложения за методи за събиране на данни, които да бъдат приложими в страните-членки.

- Участие на представител на НССЕИВ в Среща-преглед на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа /ОССЕ/ в изпълнението на ангажиментите в областта на човешкото измерение /Варшава, 23 септември – 4 октомври 2013 г./ .Обсъдени въпроси, свързани с националните малцинства и интеграцията на ромите.

- Информация за дейности по международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005-2015”, Заседания на Международния управителен комитет През 2013 г. са проведени две заседания на Международния управителен комитет в Загреб, Хърватска и Подгорица, Черна Гора.

На заседанията се обсъдиха начини за подобряване изпълнението на ангажиментите на Десетилетието чрез адекватно използване на възможностите, предоставени от Рамката на

Европейския съюз за Националните ромски стратегии. Все по важна остава дискусиата за продължаването на инициативата и след 2015 година.

„Миграция от бедност”, участие на НССЕИВ в срещи във връзка с либерализиране на трудовия пазар в някои държави от ЕС от 1 януари 2014 г.

- В периода от 15 до 23 октомври 2013 г. се проведе среща-обход във Франкфурт на Майн и Офенбах с полицейски служители и представители от Службите по социални въпроси и Полицейския президиум в двата немски града. Бяха посетени: дневен център за бездомни; дневен център към социалните служби на Франкфурт на Майн; дневен център за скитници; дневен център за бездомни, в които може и да се ношува; център за настаняване при крайни обстоятелства.

Според подадената статистика около 30 % от пребиваващите по тези центрове са български граждани от ромски произход.

На 21 октомври 2013 г. се проведе заключителна среща в сградата на полицейския президиум на град Франкфурт на Майн, където България беше поздравена, че с настоящото посещение се показва политическа воля за справяне с проблема. Основното послание на ръководителя на полицията е, че немската страна не желае да връща обратно в България пребиваващите там български граждани, а усилията са насочени към интегриране на тези лица в Германия. Основната помощ от българска страна е очакването да се помогне с подходящи мерки и подходи за случването на този интеграционен процес. Съвместните обходи с немската полиция, както и цялото посещение във Франкфурт и Офенбах, бяха отразени в местния вестник на град Офенбах и централния ежедневник на провинция Хесен – Франкфуртер Ревю.

- Работно посещение в Париж, Република Франция, за обсъждане на въпроси с институции, отговорни за политиката за интеграция на ромите, свързани с български граждани от ромски произход във Франция, 25-26 ноември 2013 г. Представителите на Префектурата на Париж и район Ил дьо Франс поясниха, че във Франция не са признати етнически малцинства и френското законодателство не позволява съществуването на държавна политика, която да е насочена към един етнос, тъй като всички граждани следва да бъдат третирани по един и същ начин. Това се отнася и за т. н. ромско население. За решаването на проблема е необходима споделена отговорност между три страни („триъгълно сътрудничество”): приемащата държава, ЕС и държавата по произход. Бе подчертан фактът, че ромите, с чиито проблеми се опитват да се преборят, са 95 % от румънски и само 5 % - от български произход. Според тях е необходима работа и по европейското измерение на въпроса. Бе изразена становище за отправяне послание към медиите и обществеността във Франция, с цел разсейване натрупаните заблуди и предразсъдъци по темата, а и като цяло, по адрес на България. Спомената бе и възможността за организиране, до 6 – месечен срок, на визита в България на френски експерти по ромската и цялостната интеграционна тематика, както и на компетентни представители на медиите.

Основна цел остава защитата на доброто име на страната ни и изтъкване нейните положителни страни, вкл. в полза на развитието на многостранното българо – френско сътрудничество.

- Работно посещение в Дортмунд на 09.12. 2013 г. и в Дюселдорф на 10.12.2013 г. Срещи в Министерството на труда, интеграцията и социалните въпроси на Северен Рейн-Вестфалия. Обсъдени въпроси: 1. Свободен достъп до пазара на труда и заетост на българските граждани във федерална провинция Северен Рейн-Вестфалия; 2. Намаляване на младежката безработица. Възможности за професионално обучение; 3. Интеграция на българските граждани във федерална провинция Северен Рейн-Вестфалия - основни проблеми. Проведе се дискусия на тема: Възможности за сътрудничество в областите на представените теми.

3. Подкрепа на инициативи на неправителствени организации

Всяка година се подкрепят дейности на неправителствени организации за популяризиране на инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.” от бюджета на Администрацията на Министерския съвет.

През 2013 г. са подкрепени:

- по повод отбелязването на **8-ми април** – Международен ден на ромите през 2013 г., младежка организация „Рома” – Ямбол;
- подкрепа на фестивал **„Етно ритми без граници”**, сдружение „Регионална достъпност”, с партньори областна администрация Русе, общини от област Русе;
- издаването на брой на сп. **„Етнодиалог”**, Обществения съвет на етническите малцинства в България, гр. София;
- подкрепа за провеждане на **фолклорен ромфест**, сдружение „Културен център за социална демокрация и защита правата на човека” - Филчев, Видин;
- подкрепа за издаване на книга **”Циганите/ромите в България – джандър отношения”**, Регионално сдружение на занаятчиите „Технитари”, град Стара Загора;
- подкрепа за издаване на един брой от списание **„Орфеева лира”**, Академия за европейска култура „Орфеева лира”;
- подкрепа за издаване на брой на сп. **„Население” (кн.3-4/2012)**, издание на Института за изследване на населението и човека към БАН, свързано с ромската проблематика на английски език;
- подкрепа за обновяване на инвентара на детски ансамбъл с преобладаващо участие на ромски деца, сдружение „Алфа-2012”, гр. Бобов дол;
- подкрепа на дейности, свързани с честването на ромите на деня на Самоков, фондация „САВОРЕ”, град Самоков;
- по повод на първия учебен ден в град Ямбол, беше финансирано предложението на фондация „Ромска Солидарност” – град Ямбол;
- по повод на **„Димитровден – международен диалог между ромските и българските деца и ученици в Община Садово чрез футбола”**, Център „Инфорома”, гр. Асеновград;
- по повод инициативата **„Млад градинар”**, реализирана на територията на ромската махала „Максуда” на град Варна, сдружение „МИГ – Крайморие”, гр. Варна;
- познавателна екскурзия за децата от ромска танцова група **„СТАРС”**, сдружение «СТАРС» - Монтана;
- по повод отбелязване **Коледните и Новогодишните празници** на деца в неравностойно положение, фондация „Гюлчай”, гр.София;
- по повод **Международния ден на правата на човека – 10 декември**, студентско читалище «Св. Климент Охридски 1997»;
- младежка инициатива за възпоменание на ромския геноцид **„Виж и не забравяй”** до Краков и Аушвиц, Полша, сдружение „Младежка мрежа за развитие”, гр. Симитли;
- дейност по изработване на **Комуникационен план** по Плана за действие на НСРБИР, агенция „Интелдей Солушънс”;

Неправителствени организации, членове на НССЕИВ, изпълняващи проекти в подкрепа на ромската интеграция:

Национална мрежа на здравните медиатори

Проект „ Заедно за по добро здраве”, финансиран от ГлаксоСмитКлайн за обучение на здравни медиатори, обменни посещения, мониторинг върху работата на здравните медиатори.

Проект „Да поговорим за предпазване от болести”, финансиран от Европейския център за контрол на заболяванията (ECDC) за обучения и материали през 2012 и 2013 г. , свързани със задължителните имунизации.

Проект „Roma MATRIX”(2013-2015г.), финансиран от Европейския център за контрол на заболяванията (ECDC) с основна цел-за борба с расизма, нетолерантността и ксенофобията към ромите и стимулиране на интеграцията чрез активни действия в цяла Европа. Проектът цели създаване на центрове за равни възможности „Roma MATRIX”, които събират и документират случаи на дискриминация; създаване на партньорска мрежа за съдействие за преодоляване на дискриминацията – включване на национални и местни власти, активни в сферите на здравеопазване, образование, социални дейности и заетост; менторство и др.

Фондация за регионално развитие- Рома 1995”

През 2013 г. работи по програма „Укрепване на националната програма за контрол на туберкулозата в България”, компонент 5 **„Подобряване откриването на случаи и лечението на туберкулозата в ромската общност”** в квартал Столипиново - основната част от дейностите са свързани със задържане на ниското ниво на разпространение на туберкулозата в България и ефективни интервенции сред уязвимите групи и достъп до грижи и лечение, чрез работа на терен.

Фондация „Болни от астма”

През 2013 фондацията е реализирала **програма „Кампания за овластяване на ромски жени”** за информиране, подкрепа на родителските грижи, намаляване на неравенствата от бедност в гр.Ямбол.

През 2013 участва и по програма **„Намаляване на уязвимостта към ХИВ на хората от ромската общност, които са в най- голям риск (18-25г) чрез увеличаване на обхвата на групата с услуги за насочване, базирани в общността”**. Целта е да се поддържа ниско разпространение на **ХИВ** на територията на гр.Ямбол и да се намали рисковото сексуално поведение сред уязвимите групи в т.ч. проституиращи мъже и жени, достъп до грижи и лечение на хората живеещи с ХИВ/СПИН.

Фондация „Здравни проблеми на малцинствата”

През 2010 -2013 фондацията реализира уникален проект не само за България, но и за Европа: организира подготвителни курсове по биология и химия за млади роми, които искат да станат студенти в медицинските специалности на Медицинските университети и Медицинските колежи в България, чрез обучения, индивидуални програми и работа, вкл. и такава с родители.

Програма „Укрепване на националната програма за контрол на туберкулозата в България”, компонент 5 **„Разширяване на обхвата на ефикасни грижи за превенция и контрол на туберкулозата в ромската общност”**. Проектът се изпълнява чрез работа на терен в област Монтана.

Дейност „Изграждане на капацитета и обучение на екипите от семейно консултативните центрове” в Шуменска област се осъществява чрез осигуряване на групова подкрепяща супервизия за изграждане на капацитет на екипите на централите и чрез стимулиране на процеса на учене през практиката, както и работа с маргинализирани семейства.

Фондация „Областен ромски съюз”

Програма **„Подобряване на контрола на туберкулозата в България”, Компонент 5 „Подобряване откриването на случаи и успеха при лечение на туберкулозата в ромската общност”** има за цел превенция сред целевите групи, изследване и лечение на новооткрити случаи на туберкулозни болести.

Фондация “Здраве и социално развитие”

Проект: „Развитие на родителския капацитет и социалното включване чрез обучение на млади жени от ромската общност като „обучители на равни“- Изграждане на мотивация и компетентност на жени лидерки от ромската общност за функцията „обучители на равни“ за утвърждаване на отговорното родителство и социалното включване. Обучени тридесет млади жени от ромската общност, които са мотивирани да разпространяват знания и умения като „обучители на равни“ в своя социален кръг в кв. ”Факултета”.

Проект „ WEDworks“ - WEDworks:women, ethnic minorities, and drugs, 2013-2014 г. за първична превенция на злоупотребата с наркотици за уязвими млади хора от етнически малцинствени общности.

Проект: „Интегрирани услуги за превенция на здравни и социални рискове за деца и семейства в района на ул. „Братска дружба” и „Суходолска”, кв. Факултета, район „Красна поляна” има за цел подобряване на родителските умения за ранна грижа за деца (0-3 г.) като превенция на последствията от социалното negliжиране и превенция на редица здравни, социални и образователни проблеми - Бременни жени/майки на деца (0-3 год.) от ул. „Братска дружба” и „Суходолска” кв. Факултета, район Красна поляна.

Международен проект „Превенция на зависимости в ромските и синти общности”, юли 2010 – юни 2013, целта е превенция на наркотични зависимости сред младите роми между 11-24 г. , обучени са 34 участника – момичета и момчета на възраст между 14 – 18 г.

Проект: „Приложение на ирландския опит за предлагане на услуги за деца и семейства в риск сред ромската общност в България”, 06.2013 – 03.2015, целта е транснационално сътрудничество между българска и ирландска НПО за обмяна на опит, трансфер на нови по-ефективни интегрирани практики и социално експериментирание в областта на социалното включване на ромската общност.

Програма “Раздавателен пункт за детска храна в Здравно-социален център в кв. „Факултета”, гр. София от 02.10.2007 г. – продължава до момента, за преодоляване на непълноценно хранене на част от децата в ромските квартали на възраст от 0 до 3 г.. Мотивиране на майки от кв. „Факултета” да ползват услугата- 3737 деца са ползвали услугата.

Проект: „Подобряване на жилищните условия чрез предоставяне на безлихвени заеми за жилищни подобрения на семейства с ниски доходи” от 02.08.2011 г. – 02.08.2014 г. финансиран от Фондация “Подслон за Човечеството”

Предназначен е за домакинства от маргинализирани или други общности живеещи на територията на квартал Факултета - гр.София, които са идентифицирани като домакинства с ниски доходи без достъп до банкови финансови ресурси, както и маргинализирани общности и хора в неравностойно положение за изграждане, обновяване и ремонтване на притежаваните от тях жилища. В резултат са разгледани 47 заявки за предоставяне на средства по Програмата за подобряване на жилищните условия. Одобрени са и са сключени 45 договора със семейства на които са предоставени средства за подобряване на жилищните условия.

Проект: „Спиране на маргинализиране на ромите в Кюстендил чрез създаване на модел за развитие на общността”, финансиран от Фондация „Велукс” . Проектът цели развиване на модел за успешна интеграция на хората от ромската общност, чрез включването им в услугите за изграждане на родителски капацитет за подкрепа на ранното детско развитие, ранна превенция на отпадането от училище и намаляване на рисковото поведение на младежите от ромската общност. Включено е изследване на най-уязвимите представители на общността „джобове на бедността“ (за гр. Кюстендил, кв. Изток и за гр. София, кв. Факултета). Стартира предучилищна програма за деца 4-5 г. и подкрепа на техните родители. В рамките на тази програма, 15 деца на възраст 4 г., са

включени в групово обучение по стандартизирана програма за предучилищно обучение и др.

Фондация «Лозенец»

От м. февруари 2013 година Фондация «Лозенец», съвместно с Регионалната Асоциация на занаятчиите «Технитари» стартира реализацията на едногодишен проект «Застъпничеството – прекият път за решаване на жилищните проблеми на ромския етнос», финансиран по програма «Ромски инициативи» на Фондации «Отворено общество», Будапеща, приоритетна област «Застъпничество за промени в политиките и практиките относно ромите». Основна цел на проекта е чрез застъпничество от страна на ромски неправителствени организации да се повиши обществената информираност и чрез мобилизиране на обществена подкрепа да се допринесе за промени в местните и национални политики и практики в областта на жилищното настаняване и да се постигне подобряване на социално-икономическия статус на ромите от община Мъглиж. Проведени проучвания за състоянието на ромските жилища в населените места с преобладаващо ромско население в община Мъглиж – в гр. Мъглиж, и селата Дъбово, Ветрен, Зимница и Тулово; изготвен е анализ на жилищната политика на регионално и национално ниво; проведена е информационна кампания сред ромското население. Сформиран е Център за застъпничество в гр. Мъглиж, който ще съдейства на общината да закупува (да придобива права върху) застроените земи, които са държавна и частна собственост, за да може след това да вкарва тези земи в регулация и да има право да преотстъпва право на строеж и да издава съответните удостоверения и разрешителни документи.

Ромска Фондация „Искра”

Партньор на Център Амалипе по **проект „Младежка толерантност”, 2013 г.**, целта е изследване на стереотипите и ксенофобските нагласи спрямо етническите общности в България на младите хора 14-25 години, както и създаване на модел за преодоляването им. Проектът се прилага в областите Велико Търново, Шумен, Бургас, Пловдив, Враца, и Благоевград.

Партньор на Асоциация „Интегро” по **проект „Противодействие на антициганизма на местно и Европейско ниво”**. Цели се създаване на нетърпимост към проявите на антициганизъм., както и повишаване ефективността на борбата срещу враждебната реч в електронните медии и институционалната пасивност по отношение на правата на ромите. Включени са дейности като преговори с публични власти от различни нива и мобилизиране и организиране на ромската общност и представители на гражданското общество в подкрепа на усилията в тази насока.

Партньор на младежка фондация Арете за **Младежки ромски лагери „Заедно напред” 2013.** Целта е организиране на инициативи за събиране и мобилизиране на младежи от цялата страна, изграждане на професионални и социални мрежи, съдействие при повишаване на тяхното образование и подкрепа за развитие на лидерски умения. За младежи предимно от Шумен, Пазарджик, Сливен, Монтана и Видин.

Фондация С.Е.Г.А

Партньор по **проект** BG 051PO001- 6.2.11 „Разработване на комплексни мерки за интеграция на най-маргинализираните общности сред етническите малцинства с фокус върху ромите” е реализиран в рамките на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския социален фонд, в периода август 2011 г. – октомври 2013 г. Министерството на труда и социалната политика е конкретен бенефициент по проекта. Проектът цели да подпомогне стратегическия подход за интеграция на етническите малцинства, като идентифицира най-нуждаещите се сред тях на базата на специфични проблеми по основните направления на политиката за интеграция. Събрани данни за специфичните проблеми на етническите общности, живеещи в обособени квартали. Проведени две национално представителни проучвания. Анализирани са получената информация за съществуващите проблеми по основните

направления на политиката за интеграция – образование, здравеопазване, жилищни условия, заетост, недискриминация.

Проект „Гражданска подкрепа за антирасистки мерки в младежката сфера“, финансирана от програма „Основни права и гражданство на Европейската комисия“ за превръщане на младежката работа в Европа в сфера, освободена от вредни стереотипи и форми на нетолерантност. Насочена към младежки групи от България, Испания, Гърция, Италия, Полша и Литва.

Фондация Подслон за човечеството/ Хабитат България

Проект „Микрофинансиране на жилищни подобрения за семейства с ниски доходи и домакинства в селските райони“ 2013-2015. Има за цел подобряване на жилищните условия и създаване на местни револвиращи фондове за жилищни подобрения. Благодарение на револвиращите фондове, директно в жилищни подобрения са вложени 314 хил.лв.

Проект “Строеж на социални жилища” 2001-2013г., финансиран от Хабитат България за еднофамилни къщи с за семейства с ниски доходи от уязвими групи на финансово достъпни цени, чрез осигуряване на доброволчески екипи за постигане на ниска себестойност на жилищата

Партньор на община Дупница и Сдружение „Амала-Приятел“ по **проект „Дом за всеки“** 2012-2014 г., финансиран чрез BG161PO001/1.2-02/2011 „Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение” за изграждане на нов сграден фонд в община Дупница за подобряване на жилищните условия на уязвими групи от територията на населеното място.

СНОП „Бизнесцентър/Бизнесинкубатор“

Провеждане на обучения по проект: „Готови за успех в Твърдица и Нова Загора”. Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ: „Квалификация и мотивация на конкурентно включване на пазара на труда”, по ОПРЧР.

През март 2013 г. приключиха дейностите по **проект „Интегриране на ромски общности чрез икономически инициативи“**, осъществяван от фондация „Земята източник на доходи”, с финансовата подкрепа на фондация „Америка за България”. Проектът е насочен към разпространение на интегрирания модел за подкрепа на дребен бизнес на общности в неравностойно положение, прилаган от фондацията.

Участие на СНОП „Бизнесцентър/Бизнесинкубатор” Нова Загора в две конференции по проект ”Разработване на комплексни мерки за интеграция на най-маргинализираните общности сред етническите групи сред етническите малцинства с фокус върху ромите” на МТСП.

Предоставяне на консултации на 476 представители от малцинствените общности, относно възможностите за стартиране на собствен бизнес, счетоводни и данъчни консултации, възможности за обучения и преквалификация.

Фондация „Български институт за правни инициативи”(БИПИ)

През 2013 г. продължи осъществяването на регионалния **проект „Защита, превенция и популяризиране правата на ромите“**. БИПИ е водещ партньор в проекта, в който участват организации от Румъния, Македония, Сърбия и Косово. Той се финансира от „Американската асоциация на юристите” - Инициативата за върховенството на закона.

В рамките на проекта са осъществени множество дейности в сферите на образованието, социалното подпомагане, здравеопазването, данъчното и осигурителното право, трудовото право, личните документи, правната защита, дейността на полицията и прокуратурата. Организиран е семинар за повишаване на чувствителността към специфичните проблеми на ромското население на полицейски служители от Варна, работещи в мултиетническа среда.

През годината представители на БИПИ са взели участие в различни инициативи и форуми на община Варна, свързани с различни аспекти на общинската политика по въпросите на ромите.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ: ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

Гарантирането на ефективното прилагане на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 е от решаващо значение за постигане на социалното включване на ромите. За реализиране на всеобхватен подход в изпълнението на стратегията се предприемат следните мерки:

- постигане на взаимнообвързана стратегическа рамка на национално ниво с оглед постигането на националните цели и адекватното им прилагане на местно равнище;

- укрепване и доразвиване на координационния механизъм за по-добра координация между институциите, имащи отговорности при изпълнение на политики и интервенции в сферата на ромското включване на национално, регионално и местно ниво и със структурите на гражданското общество;

- засилване дейността на новосформираната Комисията за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020 г.) към Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси и на Междуведомствената работна група за ресурсно подпомагане интеграцията на ромите със средства от фондовете на Европейския съюз

- осъществяване на максимално използване на финансовия инструмент - Европейските и инвестиционни фондове (ЕСИФ) за подкрепа реализацията на областните стратегии и общинските планове за действие за интегриране на ромите съгласно Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020 г.)

Информацията, представена от институциите, ангажирани с изпълнението на политиките за ромско включване, очертава напредъка, постигнат в рамките на приемането на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020. Наред с постигнатото, продължават да съществуват предизвикателства, свързани с ранното отпадане от училище, слабия интерес на родителите към образователните институции, водещ до ниска степен на реинтегриране на отпадналите ученици и ключовото значение на комплексните мерки към учители, деца и родители.

Остава остър проблемът с незаконното застрояване и пренаселеността на обитаваните постройки, социална изолация, затруднения достъп до здравни грижи, високата безработица. Въпреки доказаната полза от дейността на здравните и трудови медиатори и факта, че държавата увеличава техния брой всяка година, броят им остава недостатъчен и очертава необходимостта от развитие на медиацията. Поради наличието на многообразни и разнопосочни проблеми сред ромското население в компактни квартали се наблюдава неефективност при предлагането на отделна и единична услуга През 2013 г. стартира изпълнението на проекти, които за постигане на устойчивост на резултатите комбинират действия по две оперативни програми, т.е. за първи път изпълнението на една мярка се обвързва с изпълнение на допълващи мерки от друга програма.

Комплексните проблеми изискват всеобхватен подход за тяхното решаване, съвкупност от целенасочени и добре прецизирани мерки, усилията и доброто партньорство между институциите, гражданските организации и ромската общност.

Европейските и инвестиционни фондове (ЕСИФ) ще подкрепят реализацията на областните стратегии и общинските планове за действие за интегриране на ромите. Подкрепата ще бъде предоставена основно чрез финансиране на интегрирани проекти с бенефициенти общините и други заинтересовани страни на местно ниво. Проектите ще бъдат насочени към подобряване достъпа до заетост, образование, качествени социални и здравни услуги и мерки за изграждане на толерантност към етническите различия, популяризиране на културата на различните етноси и др.

Съществен елемент от ефективното изпълнение на Стратегията и на Плана за действие е наличието на адекватни механизми за мониторинг и контрол. В Меморандума за разбирателство между Правителството на Република България и Световна банка за партньорство и оказване на техническа подкрепа във връзка с изпълнението на Структурните инструменти на ЕС е заложено изработването на система за мониторинг и контрол за изпълнението на Националната стратегия. Националната контактна точка по изпълнение на Националната стратегия – Секретариатът на НССЕИВ е бенефициент по приоритетна ос “Модернизация на институциите на пазара на труда, социалното включване и здравеопазването” на Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси 2014-2020 г.”, по която също има възможности за осигуряване на средства.

През 2014 г. ще започнат конкретни стъпки за изграждането на такава система.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Изпълнение на регионално и местно ниво

(Текстът е подготвен въз основа на информацията, получена от областните администрации, относно изпълнението на областните стратегии и общинските планове за действие)

През 2012 г. се разгърна мащабен процес на областно и общинско планиране в съответствие с НСРБИР за изготвяне на областни стратегии за интегриране на ромите и общински планове за действие. Проблемите с интеграцията на ромите стоят с различна острота на дневен ред в много общини. Те са добре познати на съответните власти и изпълнението на стратегията е немислимо без нейното конкретизиране на областно и общинско ниво.

След приемането на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020) от Народното събрание усилията на НССЕИВ и на неговия Секретариат се насочиха към процеса на областно планиране. Проведоха се поредица от срещи с кметове, с представители на областни и общински администрации от страната, с на представители на НПО, с експерти от Световна банка, Уницеф.. Беше извършено пилотно планиране в Софийска област. Въз основа на практическия опит, натрупан по време на интензивния подготвителен период Секретариатът на НССЕИВ подготви Помощни насоки за областно планиране. Бяха сформирани оперативни екипи, които включиха представители на областната и общинска управа, териториалните структури на държавните институции; представители на местните общности и НПО. Подкрепата и координацията на процеса се осъществи и чрез посещения на място в 10 области, където експерти от НССЕИВ работеха заедно с екипите, които изготвяха областните стратегии и общинските планове.

Към м. март 2013 г. бяха изготвени и приети **27 областни стратегии и 220 общински планове за действие**. Общинските планове покриват периодите, предвидени в Плана за действие към Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г. Плановете се базират на съответен анализ на потребностите и спецификите на местните общности. Двугодишните общински планове за действие са конкретни и в тях са отбелязани, кои от дейностите и мерките могат да се осъществят с местен финансов ресурс и кои с друг такъв.

Информация по изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г. на областно и местно ниво - 28 доклада от 28 областни администрации.

1. Област София- град

Областната стратегия за интегриране на ромите в област София град (2012-2020) следва целенасочен интегриран подход към гражданите в уязвимо положение от ромски произход. Особеността на област София град е, че се състои от една община и 24 районни администрации. Стратегията се изпълнява чрез Планове за действие, разработени от районните администрации, които се разглеждат като общ план на Столична община и се актуализират периодично.

С Решение на Столичен общински съвет е приета и Програма за мерки в подкрепа на деца и семейства в уязвимо положение и живеещи в риск на територията на общината. Тази програма е разработена въз основа на интегриран подход и проведено здравно - социално проучване на терен с участието на следните заинтересовани страни: Държавна агенция за закрила на детето, съвместно с Министерство на здравеопазването, Столична община, териториалните поделения на Агенцията за социално подпомагане, Национален център по наркомании, териториални поделения на Бюро по труда, Министерство на образованието, младежта и науката.

1. Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.

На територията на област София едва 1% от населението от ромски етнос са със завършено висше образование (163 души). 2018 души или 12.8 % са със средно образование. С основно образование са 6 370 души (40.5%), а с начално и по-ниско са 5 683 души (36.2%), а един на всеки дванадесети не е посещавал никога училище. Образователната политика в област София е насочена към пълноценната интеграция на ромските деца и ученици, чрез създаване на условия за равен достъп до качествено образование извън училищата в обособените ромски квартали.

Работата по обхващане на ромските деца от предучилищна и училищна възраст в детски градини и училища е непрекъснат и продължителен процес в съответствие с нормативната регламентация и стратегическите документи в тази сфера. Тя се извършва в активно взаимодействие с Държавна агенция за закрила на детето, териториалните структури на Агенцията за социално подпомагане, Регионален инспекторат по образованието София- град и РПУ към СДВР.

В изпълнение на Областната стратегия са предприети следните мерки:

- По отношение взаимодействието с мултиетническата среда, за усъвършенстване на образователните условия за качествено образование на педагогическите специалисти, същите са преминали през различни форми на квалификация.

- Голяма част от учебните заведения - детски градини и училища работят активно за интегриране на децата и учениците по проекти, по Оперативните програми и други източници за финансиране:

в район „Илинден“, в детските градини се реализира проект „Готови за училище“ за ромски деца в предучилищна възраст;

в район „Нови Искър“, по ОПРЧР се изпълняват проекти „Успех“ и „Подобряване на качеството на образованието в средищните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“;

в район „Кремиковци“: проекти по Национални програми на МОМН и ОПРЧР „Да направим училището привлекателно за младите хора“, „УСПЕХ“, „Подобряване на качеството на образованието в средищните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“; „Квалификация на педагогическите специалисти“; „Реинтеграция на отпаднали ученици“; „Заедно в учене и в игра“; „Обучение в дух на толерантност и недискриминация“; проект по ПМС 129/11.07.2000 „Предоставяне на средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта на учениците“; Национална програма „С грижа за всеки ученик“ - Модул 3 „Осигуряване на допълнително обучение на учениците за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка“.

изключително успешен модел е програма „Училище на включването“ - ежедневно от кв. Факултета се превозват общо 343 ученика, които се обучават в училищата.

работи се успешно и по редица проекти, които обхващат над 200 ученика в 15 различни клуба - „Приложна математика“, „Приложно колоездене“, „Огледало на моето поведение“, „Здраве“, „Фолклор на етносите - ромски фолклор“, „Шах-клуб“, „Дигитални компетентности“ и др.

през настоящата година в някои училища се работи и по Програма „С грижа за всеки ученик“ в която са включени ученици от VI клас и подготвителните класове.

В 67 ОУ „Васил Друмев“ за учебната 2012/2013 г., е увеличен броя на групите за целодневно обучение - формирани са 4 групи за целодневно обучение в I -IV клас и 2 подготвителни класа, съответно за 5 и 6 годишни деца. Училището е партньор в ОПРЧР по два проекта - „Заедно в бъдещето“ и „Училище за амбиции“, съвместно с НЧ „Васил Друмев“. Работи се и по мярка „Без свободен час“ от Национална програма „Училище без отсъствия“.

I

През 2013 г. ученици бяха включени в реализирани проекти от МКБППМН СО -район „Възраждане“ - „Живот без дрога, алкохол и тютюнев дим“ и „Живот без насилие и сълзи“ и в районен турнир по шахмат.

В учебните и детски заведения в район „Връбница“ се работи по проекти за интеграция на децата и учениците: 70 ОУ и 42 ОДЗ - проект „По различни, по -успешни“ към Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства; 140 СОУ - проект „Училище за себеутвърждаване и подготовка към Европейски хоризонти“ по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансиран от Европейския социален фонд и проект „Включващо образование - предпоставка за предотвратяване на социалното изключване на деца от ромска етническа група“ по приоритет 3 „Ефективна работа с родителите на децата и учениците от етническите малцинства за превенция на отпадащите ученици и намаляване на безпричинните отсъствия“ към Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства -одобрен през м.09.2013г.; 74 СОУ - работи по два проекта: „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства“ и „Включващо обучение“ по схема „Предоставяне на безвъзмездна финансова помощ от Оперативна програма за развитие на човешките ресурси към МТСП; 5 ЦДГ -реализира проект „Единство, сътрудничество, екипност“ по програма „Интеграция на децата от етническите малцинства и създаване на условия за равен достъп до качествено образование.

В район „Слатина“ много добри резултати се отчитат с включването в проект „Училища на включването“- под формата на учене през лятото бяха подготвени 25 деца за постъпване в първи клас.Базата бе предоставена от 1480У "Проф. д-р Любомир Милетич". Работи се по проекти в 94 СОУ - „Успех“ за трета поредна година в които участват около 500 ученици; „С грижа за всеки ученик“ - около 50 ученици; „Нов шанс“ за отпаднали от училище ученици. През м.септември 2013 г. районната администрация и ЦДГ „Зорница“ се включиха в проекта на СО „Деца и младежи в риск“, финансиран от ЕСФ.

- Създадена е устойчива програма в работата за намаляване отпадането на ромските деца от училище, чрез въвеждането на интеркултурно образование, включването на педагогически и междуинституционални дейности и механизми, овластяване на родители и тяхното ангажиране с образованието на децата, като решаващи условия за тяхната успешна житейска и трудова реализация по проект „За да имам бъдеще утре“ - в район Подуяне.

Като добра практика в тази сфера може да се посочи подписаният на 31.05.2011 г. от Столична община договор за финансиране от Световна банка чрез „Проект за социално включване“ на МТСП за проектно предложение „Социално включване чрез създаване на общностни центрове за деца и семейства в рискови групи на територията на Столична община“ (в кварталите „Слатина“ и „Овча купел“) на стойност 6,357,640 лева, в т. ч. 1,4 млн. лева съфинансиране от Столична община. Основната цел е превенция на социалното изключване и намаляване на бедността сред децата чрез инвестиции в ранното детско развитие, включително ограничаване предаването на бедността между поколенията. Услугите и дейностите са насочени към повишаване общото благосъстояние на децата и най-вече на тези от рисковите групи, преобладаващо от територията на кв. „Христо Ботев“. В рамките на двата центъра ще функционират и детски градини с общо 4 групи, както и ще бъде осигурена дневна и почасова грижа за деца на възраст между 0 и 3 г.

С изпълнение на Проекта се очаква да бъдат постигнати следните резултати:

- Развиване на нов тип социални услуги и форми на грижа в общността и институциите;
- Осигуряване на равен достъп до качествена предучилищна подготовка и образование чрез подобрена училищна готовност на децата от рискови семейства и деца с увреждания на възраст до 7 години;
- Формиране на здравна култура за правилно отглеждане на децата;
- Подобряване на здравето на децата. Продължителността за изпълнение на Проекта е 24 месеца.

В групите ще се интегрират до 30 на сто деца в риск/. Целта е в тези групи да се обучават и обгрижват децата в риск, предимно от кв. „Хр. Ботев“, както и да им да се даде равен старт и достъп до образование.

Въпреки полаганите усилия все още е необходимо да продължи работата за повишаване на ангажиментите на родителите и засилване на сътрудничеството в образователния процес, включването на родители - роми в Училищните настоятелства или Обществени съвети.

2. Здравеопазване

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Една от основните цели в сферата на здравеопазването е да се осигури равен достъп до качествени здравни грижи и профилактични програми на всички граждани на столицата, включително ромското население.

Проблемът със здравеопазването в ромската общност е комплексен, тъй като голяма част от лицата са неосигурени или с прекъснати здравно-осигурителни права и заболяванията са в резултат на лошите хигиенни условия за живот. Представителите на големите малцинствени общности по-често боледуват от хепатит, стомашно-чревни заболявания, различни болести, причинявани от паразити. Изключително сериозен проблем в ромските махали в България представляват инфекциозните заболявания. Пренаселеността на кварталите и жилищата силно затруднява изолацията на вирусоносителите и заболяванията често приемат епидемичен характер. Друг сериозен проблем представлява здравната неосигуреност сред ромското население.

Извършените дейности в това направление са с цел осигуряване на равенство в достъпа до здравни услуги и превантивни програми; реализиране на социалната политика на Столична община за различните уязвими групи, в т.ч. интеграцията на ромите и др. социални дейности за повишаване на здравните знания и осигуряване на достъп до здравна информация:

- За повишаване на здравните знания и превенцията в детските заведения на територията на район „Връбница“ се провеждат беседи, свързани със здравословния начин на живот.
- БЧК и други неправителствени организации със съдействието на район „Слатина“ организират в читалище „Асен Златаров“ беседи за промоция на здравето, предпазване от ХИВ, СПИН и др.; от м.август т.г. районът е партньор на Фондация „Позитивни“ за подкрепа на деца и семейства в риск; проведена беседа относно необходимостта от ваксиниране; проведена кампания за начините за предпазване от инфекциозни заболявания.
- При извършеното теренно здравно-социално проучване, дирекция „Управление на специализирани донорски програми“ към МЗ, създаде организация за извършване работа на терен в изследваните в София райони с компактно ромско население чрез осигуряване на мобилен медицински кабинет за провеждане на доброволно консултиране и изследване за ХИВ, хепатит В, хепатит С, сифилис и туберкулоза; направена е оценка на здравния статус на децата и лицата от ромски произход, която ще послужи за планиране на бъдещи здравни услуги.

- Основните дейности, свързани с повишаването на здравеопазването и здравната култура при ромите са в район „Панчарево“ са провеждани на беседи с личните лекари с цел подобряване на профилактичните прегледи сред ромското население и на кампании за запознаване с начините за предпазване от най-честите заболявания.
- В район "Възраждане" са провеждани лекции и здравни беседи по учебните и детски заведения с цел повишаване на здравната култура на рисковите групи за осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми. На територията на района, Столичната РЗИ е реализирала здравно-образователни дейности в 13 ОУ, 136 ОУ, 67 ОУ с ученици, основно от ромски произход; работено е по темите: „Превенция на туберкулоза и хипертония“; проведени са и родителски срещи с майки на 11 и 12-годишни момичета в 67 ОУ и 136 ОУ по темата „Превенция на рака на маточната шийка“.
- В район „Сердика“ се провеждат кампании за имунизирани на населението и за подобряване на здравната помощ за лицата от ромски произход.
- В район „Люлин“ се провежда информационна кампания за повишаване знанията за грижа за здравето на уязвими групи от ромската общност на територията на ж.к. „Филиповци“ по теми, свързани с: превенция на изоставянето на деца в институции, семейно планиране и опазване на женското и детско здраве; Проведени са и 4 информационни кампании, обхващащи следните сфери: превенция на изоставянето на деца в специализирани институции; превенция на ранна и/или нежелана бременност - методи на контрацепция; първична профилактика на женското здраве и рак на маточната шийка; профилактика на детското здраве - имунизации.
- В район „Красна поляна“ по програма „Здраве и социално развитие“, съгласно договор между района и Фонд „Социална закрила“, се работи за повишаване на здравната култура на млади родители от ромската общност чрез провеждане на поредица от информационни програми, като са обхванати 200 семейства.

Необходимо е да продължи работата по намиране на медиатори и НПО, които да работят на терен с ромското население. Районната администрация не може да упражнява контрол върху дейността на личните лекари, касаеща профилактиката и здравната просвета, която провеждат с населението от ромски произход и с гражданите, живеещи при сходни условия на тях.

Могат да бъдат изредени редица добри практики и бъдещи планове в сферата на здравеопазването и ромското включване. Изграждането на иновативни услуги за уязвимите общности е интегрална част от развиващата се мрежа от услуги за децата с рисково поведение, родителите и семействата на деца в риск, насочени към подобряване на родителската грижа:

- Разкритият с Решение на Столичен общински съвет Център за социална рехабилитация и интеграция в кв. „Захарна фабрика“ ще работи с деца и хора в риск от всички уязвими общности, независимо от тяхната етническа и религиозна принадлежност. Приоритет в работата е да гарантира обхващането в услуги на децата и семействата от най-уязвимите етнически общности в неравностойно положение и да достигне до изолираните и отдалечени населени места. Центърът е предназначен най-вече да осигури максимално широк кръг услуги по превенция за предотвратяване на рискове, които водят до девиантно поведение на децата и младежите, до недобра грижа на родителите за децата, отпадане от училище, сред рискови групи в уязвимите етнически общности. Предстои разкриване на Два центъра за работа с деца на улицата, които ще извършват мобилни услуги за широка превенция на рисково поведение на деца от малцинствата, negliжирането на деца чрез подкрепа на семействата за подобряване на грижите за децата вътре в семейството, ограничаване на рисковите фактори, превенция на процесите на маргинализация и социално включване на високорискови уязвими общности.

По проект „Социални трапезарии“ на МТСП са разкрити 11 трапезарии, които се посещават и от голяма част лица от ромски произход. Неправителствени организации предоставят топъл обяд в район „Подуяне“ и „Сердика“. Столичната община работи за интеграцията на деца и семейства от уязвими и рискови групи, включително от ромската общност, в активно сътрудничество с неправителствени организации. Добър пример в това отношение е осигуреното съфинансиране от общинския бюджет до края на 2013 г. по проекти на фондации, доказали своята ефективна и активна работа в ромската общност като Фондация «Здраве и социално развитие» (проект «Интегрирани услуги за превенция на здравни и социални рискове за деца и семейства в района на ул. «Братска дружба» и «Суходолска», кв. Факултета, район «Красна поляна») и Сдружение „Деца и юноши“ (проект „Мобилна социална работа с деца и семейства в уязвимо положение и живеещи в риск на територията град София“, изпълняван в районите „Сердика“, „Слатина“ и „Младост“).

3. Жилищни условия

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Сериозен проблем е нарастването на пространствената обособеност на ромската общност. Концентрацията на роми в обособени квартали се увеличава през последните години, което е предпоставка за социална изолация на жителите им, влошаване на жилищните условия, проблеми с изграждането и поддръжката на инфраструктурата и хигиената и трудности при осигуряването на услуги.

Част от ромите обитават места без изградена или със зле функционираща водопроводна и канализационна мрежа, нерядко с нелегално прокарана електрическа мрежа или дори без ток, със слабо изградена канализационна система или без такава и това определя по-лошите жилищни условия.

С цел недопускане на нарастване броя на незаконните постройки и осъществяване на превантивни мерки по ограничаване на евентуални закононарушения, от страна на незаконно настанилите се лица на територията на района се провеждат работни срещи между ръководствата на районната администрация и на ОЗ РУП-СДВР за предприемане на конкретни действия, попадащи в обхвата на правомощията на двете институции, които да доведат до постигане на горните цели.

Столична община предоставя социални услуги в общността за временен подслон на уязвимите групи - три Центъра за временно настаняване и Кризисен център за зимните месеци. От лятото на 2013г. се изгражда Център за настаняване от семеен тип на деца в риск - две сгради в кв. „Овча купел“, ул. „Земляне“ № 9 със средства на СО.

Основните дейности за подобряване на жилищните условия на ромите са свързани с осигуряване на средства за ремонт на жилища общинска собственост, в които са настанени лица от ромски произход. Отделни ромски семейства биват настанявани в общински жилища. Проблем се оказва ограниченият жилищен контингент, както и нередовното заплащане от страна на ромските семейства на разходите по предоставените им жилища. На част от лицата от ромски произход са подsigурени общински жилища, които в последствие могат да бъдат закупени.

Сътрудничеството между администрацията на местно и централно ниво дава известни резултати в разрешаването на проблемите с жилищните въпроси на ромите. Районите администрации на Столична община - отдели "Управление на общинската собственост и жилищен фонд", РО на НСК при РДНСК са водещи отговорни институции за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Подобряване на жилищните условия“.

Добра практика е реализирана от район „Слатина“ по отношение на строителството на общински жилища за ромски семейства. С финансовото съдействие на Европейска Банка за развитие са построени 12 блока, всеки от които с по 18 апартамента, в които са настанени семейства от малцинствата. Блоковете са благоприятно разположени със създадена около тях инфраструктура - в центъра на кв. „Христо Ботев“ в близост до

автобусна спирка, училище и детска градина, които са с висока посещаемост. Апартаментите се поддържат грижовно от преобладаващата част от настанените, извършено е саниране от самите наематели на някои от имотите. Въведени са ясно регламентирани правила във връзка с обитаването и поддържането на жилищата, както и със заплащане на режийните разходи. Правилата са строги и се прилагат към всички. За последните 6 години са извадени 7 семейства, а на тяхно място са настанени нови лица измежду картотекираните. Повечето от настанените лица и семейства работят - предимно във фирмите за чистота, а децата посещават учебните заведения. Към настоящия момент е разработен проект за още 1 жилищна сграда, за изграждането на която се търси финансиране.

Планира се да бъде подобрена съществуващата и да се изгради нова техническа и социална инфраструктура в квартали с компактно ромско население.

Необходимо е да се работи в посока разрешаване на проблемите със собственост върху земята и незаконното строителство.

4. Заетост

1.4.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Равнището на безработица сред ромския етнос е силно диференцирано в отделните столични райони, като най-висока стойност този показател има в район Красна поляна - 28.3%. Една от основните причини за ограничения достъп на ромското население на пазара на труда е образователното равнище. Значителна част от безработните лица от тази група са самотни родители - 23.3%, а 1.2% са с намалена работоспособност, което ги поставя в още по-неблагоприятно положение на трудовия пазар.

Приложени мерки в тази област са: осигуряване на достъп на ромите до пазара на труда и до различните инструменти и инициативи за самостоятелна заетост; повишаване на пригодността на заетост и квалификация на безработните роми; разработване на проекти включени в програми за квалификация на трудова заетост по програми, сезонна заетост и др.; обучение на младежи в професионални умения чрез стажуване; включване на местното население при реализацията на инфраструктурни проекти, благоустрояване, озеленяване, детски площадки; стимулиране на икономическа инициатива сред хората от малцинствата за развитие на бизнес и производство.

Съвместно с НПО се разработва и изпълнява проект за повишаване на квалификацията и преквалификацията на ромите, като провежда курс за 15 човека зидаромазачи, курс „Шев и кройка“ за 30 човека; курс „Фризьорство“ 60 човека; провеждат се обучителни групови сесии на базата на развитие на жизнено и социални умения у подрастващи и млади хора по отношение на изискванията за конкурентно участие на пазара на труда; в дирекция „Бюро по труда“ - Люлин има назначен ромски медиатор, който извършва гореописаните дейности, както и консултира представители на ромското население как да се възползват от услугите на БТ, като в резултат на съвместните усилия между районната администрация и ДБТ 18 лица от ромски произход са започнали работа.

Организиран се курсове за безработни лица: мотивация за активно търсене на работа; професионална ориентация; професионална квалификация, в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове.

В райони като „Възраждане“ активно се реализира държавната политика за насърчаване на заетостта и закрила при безработица и популяризира текущите програми и насърчителни мерки за заетост сред работодателите в региона. Това дава положително отражение на местния пазар на труда поради факта, че обхваща голяма част от рисковите групи. Голям е делът на нерегистрираните безработни; по-висок е делът на безработните сред жените; наблюдава се тенденция за увеличаване делът на регистрираните трайно безработни лица; висок е процентът на ниско образованите, което е сериозна пречка при осигуряването на работа; липсва сериозна

заинтересованост от страна на работодателите за наемане на безработни лица, регистрирани на трудовата борса.

През 2012 г. на територията на район „Възраждане“ по програми за заетост са устроени на работа 36 лица, на първичен пазар са устроени 566, от които 156 са лица без квалификация и от ромски произход. В допълнение, се стимулират работодателите да разкриват работни места, а от друга страна, се стимулира активното поведение на безработните към повишаване на трудовата им мотивация. В ДБТ „Възраждане“ за периода 01.01.2013г. до 30.09.2013г. има регистрирани средно 781 търсеци работа безработни лица за месец. Освободени от работа и новорегистрирани в Д „БТ“ за периода са 1108 лица, започнали работа за периода са 583 лица, от които по програми и мерки от ЗНЗ са 68 лица, от които от малцинствата - 12.

По схеми за квалификация и стажуване на ОП „РЧР“, а именно :

BG051PO001-1.1.09 - "Квалификационни услуги и насърчаване на заетостта";

BG051PO001-1.1.07 - „Вземи живота си в свои ръце“;

BG051PO001-1.1.10 - Квалификация и мотивация за конкурентно включване на пазара на труда са започнали 24 лица, от които от малцинствата -12 лица.

Започнали работа по активните схеми по ОП „РЧР“ - „Подкрепа за заетост“, „Ново начало“ „Първа работа“ са 108 безработни, от които от малцинствата са 12 търсеци работа лица.

Като добра практика може да се посочи организираното на 21 и 22 юни 2013 г. от Столична община работно посещение на тема: „София в контекста на активното включване на най-отдалечените от пазара на труда“ в рамките на инициативата на ЮРОСИТИС (организация на големите европейски градове) „Мрежа на местните власти - обсерватории за активно включване“. Инициативата е подкрепена чрез програма „Градове за активно включване“ - партньорство между Европейската комисия (ГД "Трудова заетост, социални въпроси и включване) и ЮРОСИТИС. На официалното откриване бе представена Програмата за Мерки в подкрепа на деца и семейства в уязвимо положение и живеещи в риск на територията на Столична община", Доклад „Резултати и препоръки от извършеното здравно-социално проучване на лица и деца от рискови групи, живущи на територията на Столична община“ на ДАЗД и др., след което се проведе посещение на социални услуги в столицата, предоставяни на уязвими групи, отдалечени от пазара на труда, включително Здравно-социален център в район „Красна поляна“ и Дневен център за работа с деца на улицата. Участниците получиха възможност да се запознаят и с Плана за изпълнение на „Областна стратегия за интеграция на ромите“ на район „Красна поляна“ при Столична община.

5.Върховенство на закона и недискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.

На територията на Област София активно се работи за гарантиране правата на всички граждани, независимо от техния етнос, религия, политически убеждения, за поддържане на обществения ред, за повишаване на чувствителността и преодоляване проявите на нетолерантност и дискриминация, за уважение на достойнството на всеки човек, както и за преодоляване на социалното изключване на уязвимите общности. Предоставянето на административни услуги се извършва независимо от етническата принадлежност на гражданите, от тяхната социална, религиозна или расова принадлежност.

Район „Кремиковци“ отчита активна работа при предоставяне на информация на граждани от ромския етнос относно законните им права и интереси и насочване към съответните отговорни институции.

Отличава се район „Слатина“, където антидискриминационните дейности се реализират в сферите на образованието, спорта и културата. Ежегодно се чества Международния ден на ромите 8-ми април, с финансовата подкрепа на СО Дирекция „Култура“ и съфинансиране от СО район „Слатина“ като през тази година празникът е отбелязан в ЦДГ №62

„Зорница“. Всяка година съвместно се чества празника „Банго Васил“ и „Свети Дух“. Подпомага се дейността на читалището „Асен Златаров“ с ремонти и спонсори за някои пътувания, свързани с творческата им дейност /фестивали, конкурси/. Проведени са ученическите спортни игри за учебната 2012 - 2013 г. В момента тече провеждането на игрите за 2013 - 2014 г. Социална интеграция чрез физическо възпитание и спорт - във всички училища са сформирани групи по различни видове спорт и са разработени спортни календари. Оказва се и емоционална подкрепа на деца от ромски произход, които са регистрирани в Детска педагогическа стая, както и на техните родители от специалистите на МКБППН. През изтеклия период няма индикации за дискриминационни актове.

В някои от районите се работи активно за повишаване ефективността в работата на полицейските служители (например: „Красна поляна“, „Триадица“, Люлин“). Район „Люлин“, съвместно с 09-то РУ"П"- СДВР, работи ежегодно за повишаване на квалификацията за ефективна работа на полицейски служители в мултиетническа среда при спазване на стандартите на правата на човека. В тази връзка всички служители от „Охранителна полиция“ на 09-то РУ"П"- СДВР са обучени да работят в разнородна по етнически характер среда. Те са запознати с Плана за действие на Район „Люлин“ за изпълнение на интеграционните политики и оказват пълно съдействие при реализирането му. В допълнение, чрез провеждане на ежедневни беседи на районните инспектори с жителите на ромския квартал, районното управление осъществява своята превантивна работа срещу разпространението на наркотици в кварталите със смесено население, проституцията, асоциалното поведение и домашното насилие.

В район „Красна поляна“ със съдействието на Общностен център за превенция, по програма „Полицията в близост до обществото“, са организирани демонстрации на полицейска и противопожарна техника и полицейски кучета в три учебни заведения в района.

2. Област Благоевград

1. Образование

В училищата на територията на област Благоевград през 2012 година са реализирани няколко проектни инициативи, свързани с интеграцията на ромските ученици:

СОУИЧЕ „Св. Климент Охридски“ – Благоевград – проект „Учим и се забавляваме заедно“, съвместно с община Благоевград

СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Гърмен – проект „Училище за традиции, знания и единство“ за 80 деца, разпределени в 8 клуба по схема „Образователната интеграция на децата и учениците от етническите малцинства“

III ОУ „Братя Миладинови“ – гр. Гоце Делчев – проект „Интеграция на децата от етническите малцинства“ по схема „Интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система“ – 240 участници в проекта

ОУ „Братя Миладинови“ – с. Елешница, ОУ „Св. Паисий Хилендарски“ - с. Баня и ПГТ – гр. Разлог – съвместен проект „Талантливи, толерантни в различията“ по схема „Образователната интеграция на децата и учениците от етническите малцинства“

В Садански с представители на неправителствената организация "Добра майка - добри деца" реализират общинска програма на местни комисии за лятно училище през юли за интеграция на ромските деца чрез разбирането на учениците свободно време през лятото. Якоруда - предотвратяване на децата от отпадане от училище в уязвимо положение на ромите и други в подобна ситуация, работи с деца в неравностойно положение, като се провежда ежемесечни кампании на обществените възпитатели към Местната комисия за включване на ромските деца в предучилищна възраст.

2013 година – първо полугодие

РИО Благоевград осъществява проект за организиране на обучението на възрастни в училище „Нов шанс за успех“ в следните общините Гоце Делчев, Петрич, Симитли.

Продължава реализацията на проектите и инициативите, свързани с интеграцията на ромските ученици.

1.2 Заетост

133 лица от регистрите на Дирекции Бюро по труда са били включени в инициативата „Повишаване конкурентоспособността на ромите на пазара на труда“, 70 от тях са участвали в повишаване на пригодността за заетост и квалификация на безработните роми. За 63 лица е осигурена от ромската общност е осигурена подходяща заетост. По програма „Развитие на човешките ресурси“ са започнали работа 14 лица.

Проведени са **22 информационни кампании с неактивни лица** – „Ела и се регистрирай в ДБТ“

Проведени са **305 индивидуални неформални срещи с неактивни лица и 148 групови срещи**. Проведени са 19 срещи с местни организации, в които са взели участие 116 институции. Проведени са **40 бр. срещи с работодатели** за предлагане кандидатури на неактивни лица от ромски произход за участие в програмата „Активиране на неактивни лица“. В следствие на това са се регистрирали 147 лица, като 17 са намерили своята реализация на пазара на труда.

38 лица от община Кресна са обучени в професиите „Градинар“ и „Поддръжка на пътища“ като всички те са назначени на работа за 1 година.

2013 година – първо полугодие

По Международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015“ са включени 326 лица, регистрирани в Дирекции „Бюро по труда“. 171 от тях са участвали в повишаване на пригодността за заетост и квалификация на безработните роми. Мотивация за активно търсене на работа са преминали 122 лица, в професионална ориентация са включени 40 лица, а в ограмотяване 9. За 155 лица от ромската общност е осигурена подходяща заетост. По ОПРЧР са започнали работа 20 роми. В НП ОСПОЗ са включени 73 лица, по насърчителни мерки са наети 15 лица, а 47 са устроени на първичен пазар на труда.

Проведени са **5 информационни кампании с неактивни лица** – „Ела и се регистрирай в ДБТ“, на които са присъствали 206 лица.

Проведени са **262 индивидуални неформални срещи** с неактивни лица и 4 групови срещи. Проведени са 10 бр. срещи с работодатели за предлагане кандидатури на неактивни лица от ромски произход за участие в програмата „Активиране на неактивни лица“. В следствие на това са се регистрирали 24 лица, като 10 са намерили своята реализация на пазара на труда.

В Сандански и Петрич има назначени здравни медиатори.

1.3 Здравеопазване

Провеждане на беседи и лекции с подрастващи и млади хора и техните родители за начините за предпазване от нежелана и ранна бременност, за опасностите, които крие ранната бременност за майката и бебето и родствените и ранни бракове – 28 беседи.

2013 година – първо полугодие

Проведени изследвания за ХИВ/СПИН с бързи тестове – 62 лица от ромски произход в общините Петрич и Благоевград, както и 32 лица, изследвани за туберкулоза

Проведени 2 мероприятия за разясняване правата и задълженията на ромското население, като пациенти в общините Петрич и Симитли.

Проведени разяснителни кампании за населението от ромски произход на следните теми:

„Профилактичните прегледи – грижа за здравето“

„Отговорно за ваксините“

„На крачка преди болестта – имунизирайте се!“

„Редовните имунизации – гаранция за здраве“

Между Община Благоевград и Национална мрежа на здравните медиатори се подписа Споразумение за ангажиментите във връзка с изпълнението на дейностите по проект на Европейската програма за партньорство в общността на Глаксо Смит Клайн – Подобряване на здравния статус на ромските общности в Централна и Източна Европа „Заедно за по-добро здраве”. По проекта ще бъде назначен здравен медиатор на половин работен ден към Община Благоевград. Обучението на втория здравен медиатор, избран от комисията, определена със Заповед №290/14.12.2012г. ще бъде финансирано от Общината и ще се проведе в Медицински университет – София през втората половина на месец февруари. Проведено обучение в гр.Благоевград РЗИ“ХИВ СПИН“ и туберкулоза в стара ромска махала.

Организирана работна среща във връзка със заповед на МЗ относно изпълнението на „Плана за действие за периода 2011-2015“ към здравната стратегия на лица в неравностойно положение принадлежащи към етническите малцинства със здравните медиатори на територията на Област Благоевград, Общ. Благоевград ,Община Струмани и общ. Петрич.

1.4. Жилищни условия

Община Якоруда

Подобряване на съществуващата и изграждане на нова техническа и социална инфраструктура.Извършен ремонт на ВиК в ромския квартал.На много ромски семейства е отстъпено право на строеж върху общински имоти.

Община Кресна – подобряване на жилищните условия, благоустрояване на алеини мрежи, зелени площи и детски площадки.Почистване на съществуващи и изграждане на две нови шахти за отвеждане на повърхностни води.

Приоритет Култура

Симитли проведени множество мероприятия по повод на 8 април „Международен ден на ромите“.Прожектиране на документален филм“ Ромски геноцид“. Организиране на футболен мач под мотото“Заедно в спорта заедно в живота“Тържествено шествие и пускане на венци в река Струма, в памет на загиналите роми по време на Втората световна война

3. Област Бургас

1.1.Образование

Образованието е с водеща роля за разрешаването на голяма част от проблемите на ромската общност, за това и усилията на всички общини в област Бургас са насочени към осигуряване на равен достъп до качествено образование за всяко дете. За целта се разработват система от мерки, насочени към по-пълно обхващане на децата и учениците в задължителната предучилищна и училищна възраст и повишаване качеството на образователно-възпитателния процес.

1.1.1.Стъпки предприети от 2011 г.

- обхващане и задържане на децата и учениците в задължителната предучилищна и училищна възраст в държавните и общински детски градини и училища (*поддържане на картотека на подлежащи деца и ученици за подготвителни групи и 1 клас;*), подпомагат се деца, чийто майчин или семеен език не е български с разработване на индивидуални програми за овладяване на българския език, организиране на „летни училища“ и др. подобни;

- стимулиране целодневната организация на обучението, предвиждат се облекчения в детските градини: обучението е безплатно; в голяма част от общините родителите са освободени от заплащане на такси;

- работа с родителите от ромската общност за стимулиране на родителската активност, което е и предпоставка за предотвратяване ранното отпадането на ученици от училище, като се използва както традиционната форма – родителски срещи, така и индивидуални срещи и активно включване на родителите в дейности съвместно с децата и учителите, в училищните настоятелства, консултативни и обществени съвети;
- прилагане на разнообразни форми и програми за работа с младежи и възрастни от малцинствени групи отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция или застрашени от отпадане;
- подпомагане на деца и ученици от социално слаби семейства;
- подобряване квалификацията на учителите и директорите за работа в мултиетническа среда;
- участие в извънкласни училищни форми за занимания и клубове по интереси;
- подобряването на материалната база в училищата, реновирането на детските градини;

1.1.1. Въздействие на мерките:

Мерките в областта на образованието са най-многобройни и съобразени със спецификата на съответната община, а тяхното въздействие е довело до постигането на добри резултати:

- констатирано е по-пълно обхващане в детските градини на децата от 5- и 6-годишна възраст, което им дава равен старт при постъпване в първи клас. Това гарантира и тяхното по-добро приобщаване към училищните колективи в бъдеще.
- Подобрява се говоримия български език на учениците и това спомага за повишаване на успеха им в училище.
- Подобро образование и грижа на децата в риск и намаляване на ранното отпадане от училище
- Привличането на родителите към училището, води до тяхната заинтересованост към бъдещето на децата, повишава процесът на възпитание и образование на децата.

1.1.3 . Планове за периода 2014-2020 г.

Предприетите мерки дават своя положителен резултат, но е необходимо постоянство. Учебните заведения все още не са се превърнали в притегателен център за децата от ромски произход. Дейностите които организират училищните ръководства за прибирането и задържането в клас с цел превенция трябва да продължат и в следващия програмен период. Желателно е по-голямо взаимодействие с неправителствения сектор.

1.1.4 . Добри практики в областта на образование и тяхното въздействие.

Община Бургас – осигурява ученически автобус безплатно за извозване на деца от семейства на български граждани от ромски произход, населяващи квартали с концентрация на ромско население, в които няма изградени детски заведения до такива в централната градска част на гр. Бургас.

Община Средец - учителите от ОДЗ „Бърборино” – гр. Средец са преминали обучение за работа в интеркултурна среда. Обучението е в рамките на проект „За нашите деца”, финансиран от Министерство на образованието и науката и Европейски социален фонд по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007 – 2013 Схема: BG051PO001-4.1.05 „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства”. В резултат на обучението и проведените дейности по проекта са апробирани учебно помагало за ускорена подготовка по български език, ръководство за учителите към него и учебен албум.

1.1.5 Поуки: необходимо е по-добро планиране на потребностите, - по-голямо взаимодействие с неправителствения сектор

1.2.Заетост:

Безработицата засяга в различна степен лицата в зависимост от тяхното образование. Ниското ниво на образование винаги е свързано със слаба конкурентоспособност на пазара на труда и невъзможност да се отговори на изискванията на работодателите.

1.1.2. Стъпки предприети от 2011 г.:

- Насърчаване повишаване на образованието, квалификацията и преквалификацията на безработни роми, както и на заети роми, в съответните професии, търсени на пазара на труда.
- Разработване на проекти по програми за заетост на национално, регионално и местно ниво и в проекти на Агенцията по заетостта за осигуряване на обучение и заетост на безработни лица, голяма част от които без квалификация и в социално уязвимо положение.
- Назначаване на трудови медиатори от ромски произход към бюрата по труда

1.2.2 . Въздействие на мерките

- Задълбочава се социалния и граждански диалог по привличане на партньори сред ромската общност;
- Осигурява се заетост по Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“; по НП „Нова възможност за заетост“; по различни схеми на Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"
- много добра възможност са Регионалните програми по заетост за разрешавана на специфичните потребности по общини и създаване на допълнителни работни места.

1.2.3 . Планове за периода 2014-2020 г.

- Насърчаване на заетостта по горе описаните мерки;
- Стимулиране на икономическата инициатива сред ромите за развитие на малък бизнес и производство.

1.2.4. Добри практики:

Община Камено: Развитие на ключови компетенции и социални умения на жените от ромски произход, за повишаване на участието им в сектора на услугите. Констатирани са постигнати резултати: справяне с проблема на ромски жени да се интегрират на пазара на труда в следствие на ниско образование чрез мотивиране и насърчаване за участие в обучения.

Община Созопол: В няколко поредни години разработва проекти по Регионалните програми по заетост, които пряко кореспондират с основния икономически отрасли в общината – туризма и по-специално с проучването и опазването на паметниците на културата. Основно в проекта са ангажирани представители от ромската общност. Резултатите са разнородни, но особено интересно и ползотворно е повишаване отговорността им към паметниците на културата. (по подобни проекти работят вече няколко общини в областта)

1.2.5 . Поуки: Стимулиране на икономическата инициатива сред ромите за развитие на малък бизнес и производство.

1.3. Здравеопазване:

Проблемът със здравеопазването на гражданите от ромски произход и гражданите в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация е един от най-сериозните. Той е комплексен и се определя от различните условия и възможности на общините в областта. Като основен проблем се очертава ниската здравна култура и факта, че голяма част от представителите на ромската общност не са здравно осигурени и нямат лични лекари.

1.3.1 . Стъпки предприети от 2011 г.:

- Съвместно с ДСП, РЗИ, общопрактикуващите лекари и други институции и НПО се реализират различни имунизационни и здравни кампании, насочени към профилактика на различни заболявания, както и кампании, свързани с осигурителните права и задължения на българските граждани;
- Все повече се осъзнава ползата от здравните медиатори за работа в общността и почти във всички общини са разкрити работни места за здравни медиатори;

- Обвързването на детските надбавки с представяне на картон с имунизаци води до пълноценно провеждане на имунизациите;
- Осъществяване на прегледи с мобилни кабинети и др.

1.3.2. Въздействие на мерките: В резултат от предприетите мерки информираността на населението от социално уязвимите групи по отношение на техните здравно и социално осигурителни права и задължения е повишена; подобрена е профилактичната дейност сред ромското население.

1.3.3. Планове за периода 2014-2020 г.:

- Да продължат планираните дейности

1.3.4 Добри практики:.

Община Карнобат: С помощта на здравните медиатори са обработени и подадени документи на лица от социално уязвимите групи за изготвяне на ЕР на ТЕЛК, набрани са средства за възстановяване на здравно-осигурителни права на 2 лица.

1.3.5. Изводи: Да се провеждат кампании за семейно планиране; необходимост от мобилни кабинети

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Във всички общини и голямата част от съставните селища има обособени ромски квартал, разположени обикновено в крайните части, като за всяко населено място процента на терена, попадащ в регулацията на града. Структурата на собствеността ограничава възможностите на общинските власт да провежда социална жилищна политика.

изработване и актуализиране на подробни устройствени планове – общинска собственост, - рехабилитация на съществуващите социални жилища, - разработват се проекти по различни програми и фондове, насочени към облагородяване на ромските квартали.

1.4.2. Въздействие на мерките: Създават се условия за повишаване жизнения стандарт.

1.4.3. Планове за периода 2014-2020 г. Да се мотивира общността сама да подобрява своите жилищни условия с почистване , озеленяване, изграждане на бани в домовете и др.

1.1.4 Поуки: основен проблем е незаконното застрояване и пренаселеността на обитаваните постройки.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Запознаване на ромската общност със Закона за дискриминация чрез срещи с регионалния представител на КЗД, активиране на дейността на Общинските комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни деца чрез включване на представители на общността в комисията, работи се за гарантиране правата на гражданите с акцент върху жените и децата.

1.5.2 . Въздействие на мерките: Действията на общинските администрации са подчинени на принципите за недопускане на дискриминация по пол, възраст, икономическо положение и др.

1.5.3 . Планове за периода 2014-2020 г. Да се работи още по-активно за преодоляване негативните обществени нагласи, както и срещу ксенофобията.

2 . Финансиране

2.1. Проблемите на прехода и икономическата криза от последните години промени социалния статус на населението в страната, а ромите обрече на задълбочаваща се бедност и изолация, несигурност и маргинализация, постави под съмнение ценностна им система. Това налага изключително отговорно отношение на всички заинтересовани институции и неправителствени оргаизации при изпълнение на областната стратегия за интеграция на ромите (2013 – 2020). За реализиране на общинските планове се използват всички възможности за финансиране: средства от републиканския и общинските бюджети,

европейските фондове. Видимо от отчетите е, че постигнатия напредък по основните ключови области (образование, заетост, здравеопазване и жилищна политика) е посредством разработени проекти по Европейските фондове, по националните и регионални програми. Приоритетно се търсят възможностите на европейските фондове за изпълнение на интеграционните мерки.

Тези тенденции във финансирането ще продължат и в следващия програмен период. Успешната интеграция на ромското население изисква да се подхожда комплексно: паралелно да се работи по основните приоритети: образование, здравеопазване, жилища и заетост, като се осигури по-активното участие на ромите в създаването, изпълнението и оценката на мерките за тяхната интеграция.

4. Област Варна

1.Образование

1.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

В област Варна са предприети и се реализирани мерки за превенция на отпадането от училище на ромските деца в задължителна за обучение възраст: изработват се индивидуални подпомагачи програми за учениците с обучителни трудности; работи се със семействата на учениците, за да се повиши мотивацията им за редовно осигуряване на учениците в училище; провеждат се консултации за подпомагане усвояването на учебното съдържание по отделните учебни предмети, по които учениците срещат затруднения при постигане на държавните образователни изисквания; учениците се включват в групите за извънкласна работа по проект «Успех», с което се развиват конкретните заложи на учениците и/или се удовлетворяват интересите им към определен вид дейност; процесите на реинтеграция се провеждат по-бързо за учениците които се завръщат обратно в клас от чужбина се, като се компенсира с допълнителна работа от страна на учителите; осъществява се допълнителна работа с ученици, които не владеят добре български език, за да се подпомогне успеваемостта им часовете. Работата с родителите се осъществява в много и разнообразни форми и дейности като - консултации по проблемите с децата им, педагогическа подкрепа чрез дейностите на училищния психолог и педагогически съветник, училище за родители, празничен календар на училището с участието на родители, благотворителни инициативи. На територията на област Варна голяма част от училищата в общините четвърта година работят по програма „Намаляване на отпадането на ромските деца от училище“ съвместно с Център Амалипе, а училищата с ученици за които българския език не е майчин имат разработени училищни програми, сформирани са родителски клубове и ученически парламент, които улесняват работата с децата и води до намаляване броя на отпадналите ученици. За учебната 2012-2013г., 78 от училищата в областта са включени в изпълнението на европейски проект „Да направим училището привлекателно за младите хора“ по ОП РЧР. Реализират се педагогически дейности, които са насочени към разрешаване на проблема с големия брой отсъствия, ниския успех в училище, относително малкия процент роми, продължаващи своето образование в средни училища (гимназии), неучастието на ромски родители в училищния живот и в училищните структури на управление. До момента 27 директори и над 30 учители са преминали обучение за работа в мултикултурна среда. Един от основните подходи, използван в работата по увеличаване успеваемостта на учениците е „Учители обучават учители“. За целта определени училища, които са натрупали опит и успехи в усилията за привличане и задържане на ромските деца в училище в рамките на програмата за въвеждане на СИП „Ромски фолклор“ и други програми съдействат на училищата с по-малък опит в работата с ромски ученици. Община Варна стимулира училищните ръководства, които водят политика на десегрегация, като целта е постигането на по-висока степен на мотивация и компетенция на работещите в детските градини и училища със смесени групи и паралелки и увеличаване броя детски градини и училища, приемащи ученици-роми. От

2007г. Община Варна има Програма за образователна интеграция на децата и учениците от различни етнически групи и в неравностойно социално положение. Финансовите средства, залагани по тази програма в годините са в размер на общо над 700 хиляди лева, като за периода 2011 до 2013г. включително средствата са 310 000лв. От 2011г.- 2013г. по Програмата са финасирани 46 проекта на ДГ, училища и НПО на обща стойност над 400000лв. Във ваканционните школи и училища за деца на пет и шест години са обхванати над 400 деца , живеещи в средата на билингвизъм. Формирането на групи за подпомагането на учениците при преминаване в следваща степен на образование след 7 и 8 клас и след 12 клас осигурява условия за професионално развитие на учениците, както и е мярка с безспорен ефект- задържане в училище, завършване на по-висока степен на образование, които дават своите резултати в посока към пазара на труда за по-успешна социална адаптация. В периода 2011-2013г. в община Варна са реализирани проекти, които са помогнали на учениците от 12 клас в подготовката им за зрелостни изпити – «Да завършим успешно средно образование» и «Равен старт в професията». Успешно обучение и социализация на ученици в неравностойно социално положение, чрез осигуряване на средства за храна и транспорт е друга устойчива практика, която се реализира на територията на две професионални гимназии и са на стойност над 38 000лв. За последните две години със съвместните усилия на НПО, местната власт, РИО и училищните ръководства близо 200 роми на възраст 18-35 год. са завършили последващ клас и образователна степен в училище.

Училищата за родители, обучението и назначаването на ромски медиатори са форми на взаимодействие между училището и семейството, целящи промяната на възрастните в отношението им към образованието и повишаване на доверието в институциите. На територията на община Варна се организират Школи по социални умения с целева група – ученици от ромския етнос. **Добрите практики, постигнати чрез “Фолклор на етносите – ромски фолклор”** - мотивация на децата, възприемане на училището като свое; възпитава самоуважение, повишаване на самочувствието на децата; активизиране на семейството и участието му в училищния живот. Всички деца вземат участие в ритуалите и изпълняването на ромските, българските, турските традиции, без значение от етноса – активна работа в мултикултурна среда; условия за създаване на толерантна среда. **Планове за 2014–2020г.** - Работата на учителите да се подкрепя от ръководството на училището, да се актуализира информация за това, в кои училища са сформирани групи – ако не са СИП, а ИКД, особено създадени по различни проекти те не се вписват в Списък – Образец 1, да се активира по-осезаемо работата с родителите от неромски произход. Методиката трябва да се изработи с показатели за ефективност – контрол на входа и на изхода за брой деца в училище, брой на отпадналите ученици. Необходим е постоянен мониторинг, който трябва да се регламентира, за да имат експертите ресурс за това. По-интензивни регулярни срещи между експертите, отговарящи за образователната интеграция за обмяна на опит. Да се работи за качествена реална информация, а не набиране на суха статистика, която не отговаря на реалната обстановка в училищата. Трябва да има срещи с директорите, за да са наясно за какво става въпрос при въвеждането на програмата. Важно е експертите да имат актуална информация за преминалата квалификация на учителите. Добре е те също да присъстват на обученията, за да са наясно какво контролират след това. Да се създаде помагало и за подготвителна група. **Положителни практики в сферата на образованието и тяхното въздействие** - Оpozнаване и осъзнаване на културната идентичност чрез работата в групите по проект УСПЕХ, диалог без предубеждения чрез работа в групите „Фолклор на етносите – ромски фолклор“, мотивация на родители, учители и деца чрез инициативата „Училище за родители“, повишаване на самочувствието на децата чрез изяви при честване на празници от календара на етносите, задържане и привличане на деца чрез превръщане на училището в социокултурна среда и територия на учениците и техните родители. **Постигане на целите на интеграцията изисква комплексен подход** и краткосрочните задачи на

територията на община Варна за 2014г. са- въвеждане на електронна книга на подлежащите и електронен регистър за прием в първи клас, което ще позволи да се идентифицира всеки извън системата на предучилищното и училищно образование, разкриване на образователни центрове за деца- билингви в районите с обособени махали за работа с деца и родители, програмно осигуряване на процеса на образователна интеграция за реализиране на докозани форми- училища за родители, ваканционни /летни училища, образователни медиатори в училища и райони, клубни форми на неформално образование. , програмно осигуряване на процеса на образователна интеграция чрез повишаване на капацитета на ръководствата на училищата за работа със структурните фондове. Необходимост от задълбочаване и подобряване на връзката между общините, РИО, НПО – ако те заработят съвместно, нещата няма как да не се изчистят.

2. Заетост

1.2. Стъпки предприети от 2011 г.:

На територията на общините се реализират проекти за преодоляване неграмотността на младите хора, прилагат се програми за професионална квалификация на младежите и трудова заетост, разработват се програми за квалификация и трудова заетост, за инвалиди, „ОСПОЗ“, „Старт в кариерата“, „Асистенти на хора с увреждания“, ОПРЧР, регионална заетост, обучение на младежи чрез стажуване и чиракуване. Ангажираните в ДБТ Варна, Вълчи дол, Долни чифлик и Провадия медиатори допринасят с дейността си за изпълнението на заложените показатели в общинските планове,отскоро в община Бяла е назначен медиатор. Организиран са над 20 информационни кампании “Ела и се регистрирай в ДБТ“, проведени са неформални срещи с неактивни лица, в резултат на тях през 2011г. във Варненска област са регистрирани като безработни 246 неактивни лица, предимно от ромски произход. Акцент в работата е предоставяне на информация за същността на професиите, възможности за включване в обучение и заетост по ОП „РЧР“ и най-вече схема „Развитие“, квалификационния пазар, съдържанието на учебните програми, състоянието и развитието на пазара на труда и свободните работни места, права и задължения, произтичащи от регистрацията в ДБТ, ползване на преференции по ЗНЗ, възможности за работа в чужбина. През 2011г. не са провеждани курсове по ограмотяване. През 2012г. се осъществява проект „Нов шанс за успех“ по ОП „РЧР“-схема „Ограмотяване на възрастни“, в рамките на който се мотивират и се включват в обучение за ограмотяване или в обучение за класове от прогимназиален етап предимно лица от ромския етнос. За придобиване на професионална квалификация по специалността „озеленяване и цветарство“ и „основни довършителни работи в строителството“ са включени 34 роми. Регионалните програми са специфичен инструмент на политиката на пазара на труда за справяне с местни проблеми, с тях ще се даде възможност за предприемане на действия за намаляване на безработицата, добиване на трудови навици и преодоляване на негативните тенденции на пазара на труда. Приоритетно през 2014 г. по регионални програми ще се финансират дейности насочени към следните целеви групи: безработни младежи до 29 години, с подгрупа до 24 г. включително; безработни над 50-годишна възраст; безработни с ниска или нетърсена на пазара на труда професионална квалификация и недостиг на ключови компетентности, в т.ч. безработни с ниско образование(включително от ромски произход); хора с увреждания; неактивни лица в т.ч. обезкуражени лица. за обсъждане, одобряване и предлагане за включване в Националния план за действие по заетостта - 2014 г. В Комисията по заетост към Областния съвет за развитие - Варна са представени 12 регионални програми за заетост /от 12-те общини на територията на област Варна.

3.Здавеопазване

1.3. Стъпки предприети от 2011 г.:

В рамките на залегналите цели са проведени масови кампании за повишаване информираността на етническите групи по отношение на механизмите за здравното осигуряване, правата и задълженията на здравно осигурените лица, с цел подобряване на достъпа на ромското население до здравни услуги; реализирани са национални и регионални програми за здравно образование и се стимулира участието в тях, с цел подобряване информираността на ромското население, относно рисковите за здравето практики, както и за начините на водене на здравословен начин на живот; тиражиране и разпространение на здравнообразователни материали сред ромското население; проведени са разяснителни кампании за необходимостта от ваксиниране на населението със задължителните имунизации по Националния имунизационен календар и значението на профилактичните прегледи сред ромското население. Работи се за повишаване на здравната и екологичната култура чрез лекции, беседи листовки и брошури в часа на класния ръководител, провеждат се беседи за семейно планиране и здравно образование за вредите от тютюнопушене и употреба на наркотици, заразяване и предпазване от инфекциозни болести, извършват се профилактични прегледи, ехогафски изследвания, хепатит, СПИН и др. лабораторни изследвания. В райони, където има ромско население има ДКЦ-та (ДКЦ II “Св.Иван Рилски-Аспарухово-Варна”, ДКЦ III, ДКЦ – IV) с комплексни здравни услуги и специалисти, което осигурява възможност за достъп на всеки здравноосигурен гражданин от района до качествено здравеопазване. **Като добра практика в Община Варна** можем да изтъкнем, че има назначени 5-ма здравни медиатори, разпределени в различни райони на общината, в община Провадия има назначени 2 здравни медиатори. Работи се по подобряване на контрола за борба с туберкулозата, чрез съвместната дейност на DOTS мениджъра за Област Варна и НПО. През месец януари 2012 година стартира проект **„Превенция на трафика на хора, принадлежащи към етнически групи, с фокус към ромското малцинство в България”** на територията на община Варна и цели да намали броя на потенциалните жертви на трафик на хора от ромски произход. В неговото реализиране стои амбицията той да послужи за модел за цялостна държавна политика в борбата с трафика на хора. **Варна стана пример за връщането на лекарските кабинети в училищата, единствения град, който във всички училища има здравни кабинети, този модел е пример в цялата страна.** За постигане на адекватен контрол и оценяване на резултатите от провежданите здравни интервенции е необходимо в бъдеще да се създаде областна информационна система. Чрез нея ще се осъществява набиране и анализ на достоверна и навременна статистическа информация от широк кръг социални и здравни индикатори, включително за децата в неравностойно положение, принадлежащи към етническите малцинства. Данните за здравето следва да бъдат дезагрегирани / доколкото е допустимо в съответствие с действащото българско законодателство/ по пол, икономически статус, доходи, местоживееене и етническа група, за да се идентифицира специфичния здравен профил и нуждите на хората от уязвимите общности, за да се насочат ресурси и субсидии към тези, които се нуждаят най-много от тях. Тъй като показателите на заболяемостта и смъртността в активна възраст сред лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етническите малцинства са по-високи, отколкото другите етноси живеещи в област Варна, ще се предприемат специални мерки за събиране на здравна и демографска информация, необходима за анализиране на причините за тези по-високи стойности и за изработването на конкретни политики за решаването на здравните проблеми, съобразени със спецификите на различните общности.

4. Жилищни условия

1.4. Стъпки предприети от 2011 г.:

Общините се стремят да водят активна политика, свързана с подобряване на жизнената среда и битовите условия на живот на ромското население чрез общинските бюджети и участие в програми и проекти за поддръжка на инфраструктурата. Жилищното настаняване

се извършва на основание **Наредбата за условията и реда за установяване на жилищни нужди на гражданите, настаняване и продажба на общински жилища**, която се отнася до всички граждани на общините, без да ги разделя на етнически, религиозен или друг принцип. Община Варна е сключила договор по проект BG161PO001/5.3.02-0011 „В подкрепа на Варна за програмен период 2014-2020 г.” С МРР, със средствата, от който ще се финансира проектирането на „Изграждане на 250 социални жилища за хора в неравностойно положение на територията на район „Младост”, гр. Варна. **Община Варна очаква покана** да изготви и проектно предложение за 36 бр. социални жилища по схема BG161PO001/1.2-02/2011 „Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение”. В община Девня в период на реализиране е проект „Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение в община Девня” по бюджетна линия № BG161PO001/1.2-02/2011. Насочена към целева група от 165 души в неравностойно социално положение. Основните дейности по проекта са – Извършване на ремонт, реконструкция и обновяване на съществуваща четириетажна сграда; обособяване на 33 броя социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение на територията на общината; оборудване на горепосочените жилища свързано с осигуряване на основни битови условия; настаняване, стойността на проекта е 1 626 000,00 лв. със срок на изпълнение 17.08.2011-18.09.2014г.

5. Антидискриминация

1.5. Стъпки предприети от 2011 г.:

На територията на общините от област Варна се осигурява равен достъп до всички услуги, мерки за заетост, проекти и програми. Няма предпоставки и постъпили сигнали за дискриминация и настъпили случаи на междуетническо напрежение. Община Варна осъществява **проект "Превенция на трафика на хора, принадлежащи към етническите групи, с фокус към ромското малцинство в България"**, който е пилотен за страната и ще послужи за модел за цялостната държавна политика в борбата с трафик. През 2014 год. ще се извърши мониторинг за постигнатите цели и ще се разработи от НКБТХ план за поетапното въвеждане на програмата за превенция на трафика на хора сред ромска общност в българските градове със създадени местни комисии за борба с трафика на хора. Община Варна изпълнява Програма за мобилна работа в общността на ромски младежи (15-25 г.) с проблемно поведение. Програмата се осъществява от Сдружение „Съучастие“, като методологията е разработена и предоставена на организацията от Международното общество за мобилна работа с юноши (ISMO - Германия). **Добри практики** - В изпълнение на приоритет "Върховенство на закона и недискриминация" вече три години община Варна участва активно в проект "Защита, превенция и популяризиране правата на ромите", изпълняван от фондация "Български институт за правни инициативи", като се работи активно на терен в ромските махали в кв."Максуда" и кв."Аспарухово" и се предоставят на ромската общност правни консултации и помощ при взаимодействие с администрацията. Община Варна подкрепя като партньор и **проект "Мрежа на ромските административни медиатори"**, на сдружение Младежки алианс -Варна, в рамките на който се предвижда обучаването и наемането на обучените ромски административни медиатори към петте районни администрации на Варна.

6. Култура

В област Варна няма културен институт или организация, специализирана в съхранение и промотиране на ромската култура. На територията на областта работят 167 читалища, като осем от тях предлагат специализирани занимания за съхранение на ромската култура: 1 в

община Варна, 1 в община Аврен и 6 в община Вълчи дол. Предлаганите занимания са тясно специализирани за съхранение и възраждане на ромските танци и песни. Около 3,7 % от всички, регистрирани в областта неправителствени организации, са конкретно създадени с цел работа по етнически въпроси. Близко 56 % от проектите, реализирани от общините включват дейности за развитие на културата на деца от ромски произход и популяризиране на ромската култура. Цели 78 % от проектите включват организирането и реализирането на ателиета и кръжоци за деца от ромски произход за развиване на художествените им умения и развиване на положителна нагласа към художествената култура. Другите два типа културни мероприятия, включени в проектите, са отбелязване на празници и провеждане на изследване на културата на етносите от самите ученици. През периода 2010-2012 година всички общини от областта демонстрират устойчива политика на активно включване на жителите от ромски произход в общинските културни мероприятия. Политиката се базира на 4 основни типа дейности, предприемани от общините: включване на тържества за отбелязването на Международния ден на ромите в годишните културни календари на всички общини; подкрепа за изява във фестивали, конкурси или изложби на състави, групи и индивидуални участници от ромски произход; инвестиране на общински средства за стартирането и поддръжката на ателиета за изучаване на културата на етносите, кръжоци и певчески, и танцови школи; ежегодно провеждане на два фестивала на етносите в град Варна и Белослав. Прегледът на местните издания показва, че въпреки относително високия процент ромско население, представянето на ромите, техния бит, култура и проблеми са слабо застъпени в местните медии на областта. Само общинският вестник на община Аврен - вестник „Аврен” широко застъпва темата за етническите малцинства, техните традиции, празници и проблеми. За периода 2014-2020г. на територията на област Варна ще се търсят възможности да се използват и популяризират положителните практики за интегриране на ромите, като основните приоритети в демографското развитие на общините ще бъдат ориентирани към стабилизиране и запазване на населението и ограничаване на неблагоприятните тенденции.

5. Област Велико Търново

1.1. Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Проблемът в образованието на децата от ромски произход произтича от бедността на ромските семейства. Голяма част от тях живеят на ръба на бедността и това е причина да не изпращат децата си на училище. В училищата с преобладаващ брой ученици, за които българският език не е майчин, проблемът се свежда до това, че тези деца не владеят български език към момента на постъпване в първи клас.

На територията на област Велико Търново са реализирани и се реализират дейности насочени към деца от ромски произход в уязвимо социално положение с цел повишаване качеството на тяхното образование. Изпълняват се проекти за подобряване достъпа до образование и насърчаване на активното участие в образователния процес на деца и ученици от етническите малцинства. Проектите са един от основен инструменти за интеграция на децата роми, за преодоляване на анти-ромските стереотипи и намаляване отпадането им от училище.

1.1.2. Въздействие на мерките – Предприетите мерки допринасят за гарантиране на равен достъп до качествено образование на децата и учениците от ромски произход.

1.1.3. Планове за 2014-2020 г. – Изпълнение на Приоритет „Образование” от Областната стратегия за интегриране на ромите в област Велико Търново (2012 – 2020).

1.1.4. Добри практики в областта на образованието и тяхното въздействие.

Добра практика 1: Проект „Намаляване отпадането на ромските ученици”. Основната цел бе да се покаже на учениците, че са добри в нещо. Чрез проекта се разширява програмата за интеркултурно образование чрез въвеждане на СИП „Фолклор на етносите – ромски фолклор”, предоставя се методическа помощ за създаване на класна стая, която да отчита нуждите и интересите на всички деца и привлича ромските родители в учебния процес, като ги включва в училищния живот. Крайният резултат бе промяна и осезателно подобряване на качеството на образование на ромските деца. Основният подход на програмата е „учители учат учители” и „ученици учат ученици”, като целта е да се открие тази област, в която даденият ученик е добър и да му се помогне да доразвие своите знания и умения.

Добра практика 2: Проект „Да докоснем недосегаемите борейки се с традиционните и нови анти-ромски стереотипи” и продължението му „Младостта е толерантност”. Обучени са 53 учители, здравни работници и социални работници. Идеята беше да се тества българската толерантност и в контекста на това да се оцени етническата толерантност на хората работещи в образованието, здравеопазването и социалната сфера, като се създадоха модели за преодоляване на етническите предразсъдъци на хората от държавната администрация и учителите.

1.1.5. Поуки

Привличането на родителите в процеса на образование е ключов фактор за намаляване отпадането на децата роми от учебния процес, за по-доброто приобщаване и за преодоляване на анти-ромски стереотипи.

1.2. Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Безработни лица от ромски произход са включени в различни дейности, свързани с повишаване конкурентността им на пазара на труда, осигуряване на заетост и насърчаване на предприемаческата им култура.

1.2.2. Въздействие на мерките – социална интеграция на дълготрайно безработни лица от ромски произход.

1.2.3. Планове за 2014-2020 г. – Изпълнение на Приоритет „Заетост” от Областната стратегия за интегриране на ромите в област Велико Търново (2012-2020).

1.2.4. Добри практики

Включване на лица от ромски произход по схеми на ОП „РЧР”.

1.2.5. Поуки Необходимост от трудови медиатори.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Регионална здравна инспекция (РЗИ) - Велико Търново осъществи редица дейности и инициативи, насочени към повишаване на информираността и здравните знания на ромското население в областта. В партньорство с общински администрации, училища, институции за предоставяне на социални услуги, неправителствени организации, РИ по образованието, младежки домове, средства за масова информация, лечебни заведения и други са реализирани дейности за интеграция на ромите и другите групи в уязвимо положение, насочени към превенция на рисковите за здравето, поведенчески фактори (тютюнопушене, употреба на алкохол и наркомании, ниска физическа активност, нездравословни хранителни навици) и профилактика на хроничните незаразни болести; профилактика на ХИВ/СПИН, туберкулоза и други заболявания.

1.3.2. Въздействие на мерките – Превенция на заболяемост сред ромското население.

1.3.3. Планове за 2014-2020 г. – Изпълнение на Приоритет: “Здравеопазване” от Областната стратегия за интегриране на ромите в област Велико Търново (2012-2020).

1.3.4. Добри практики

Социологическо изследване на знания, поведение и нагласи на лица в неравностойно положение, с фокус върху ромската общност; кампания по повод Световния ден на сърцето-29 септември; кампания, посветена на Международния ден за борба с туберкулозата-24 март; информационно-образователни кампании за превенция на ХИВ/СПИН; разпространение на здравно-информационни материали.

1.3.5. Поуки - Необходимост от здравни медиатори.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Степента на урбанизация при отделните етноси е различна. На територията на област Велико Търново като българи са се самоопределили 211353 души, като по-голямата част от тях населява градовете. Ромското население на територията на област Велико Търново, наброяващо 3875 души, е концентрирано предимно в селата. Броят на ромите в градовете възлиза на 1351 души, докато в селата той е 2524 души.

По данни на НСИ от последното преброяване на населението и жилищния фонд от 2011 г. на областно ниво средно жилищната площ на едно лице е 31,6 кв. метра. Част от ромските семейства живеят в собствени жилища, но голяма част от тях обитават наети жилищни имоти. Общинските администрации, които разполагат с общински жилищен фонд провеждат политика за осигуряване на жилища на нуждаещи се ромски семейства.

1.4.2. Въздействие на мерките – Осигуряване на общински жилища на ромски семейства.

1.4.3. Планове за 2014-2020 г. – Изпълнение на приоритет „Жилищни условия” от Областната стратегия за интеграция на ромите в област Велико Търново (2012-2020).

1.4.4. Поуки

Необходимо е да се предприемат стъпки по узаконяване на жилищата, които са годни за живеене, както и разрушаване на негодните за обитаване жилища, след предварително осигуряване на семействата с домове за времето, докато се сдобият със собствени жилища.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Срещи в училищата за разясняване правата на детето. Изнасяне на беседи по въпросите за тютюнопушенето, употребата на алкохол, опасностите в Интернет и агресията сред подрастващите; организиране на приемни от Комисията за защита от дискриминация; предоставяне на информационни материали.

1.5.2. Въздействие на мерките – Повишаване чувствителността към проявите на дискриминация.

1.5.3. Планове за 2014-2020 г. Изпълнение на Приоритет „Върховенство на закона и недискриминация” от Областната стратегия за интегриране на ромите в област Велико Търново (2012 – 2020).

2.2.5. Поуки

Научените уроци ще бъдат приложени в успешното изпълнение на Областната стратегия за интегриране на ромите в област Велико Търново (2012-2020).

6. Област Видин

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

- Въвеждане на целодневна форма на обучение;
- Еднократна финансова помощ на общинско ниво /Община Белоградчик/ на родителите на деца от социално слаби семейства за закупуване на учебни помагала;

- Осигуряване на общинско ниво /Община Кула/ на безплатни закуски за социално слаби ученици в среден и горен етап на образование, безплатен обяд за пътуващите ученици, учебници и учебни помагала за деца от материално затруднени семейства;
  - Осигуряване на еднократна помощ на общинско ниво /Община Кула/ за новородени деца и с деца в първи клас;
  - Намаляване на общинско ниво /Община Чупрене/ на таксите за детска градина (пониски такси за второ дете);
  - Създаване на организация на общинско и областно ниво за стриктно проследяване на отсъствията от училище;
  - Осигуряване на безплатен транспорт до училище;
  - Осигуряване на стипендии за ученици в гимназиална степен, вкл. безплатни учебници, транспорт;
  - Дейности по привличане на родителите в училищния живот;
  - Активно развитие на извънкласни форми, вкл. създаване на мултикултурни клубове;
  - Допълнителни часове за деца със затруднения при овладяване на учебния материал;
  - Квалификационни курсове на педагозите от детските градини и училищата за работа в мултикултурна среда;
  - Интегриране на ромските деца в училища извън ромските квартали;
  - Осигуряване на наставници за връзка между родители и учителите.
-
- Въздействие на мерките
  - Намаляване на броя на отпаднали ученици от начално и основно образование;
  - Обхващане на децата, подлежащи на задължително обучение в подготвителни групи и в училище;
  - Обхващане децата от 3 годишна възраст в детските градини;
  - Включване на деца от ромски произход в редица извънучилищни дейности;
  - Увеличаване броя на децата, които влизат и продължават обучението си в гимназиален етап и висше учебни заведения;
  - Повишено качеството на образование на децата от ромски произход.
-
- Планове за 2014-2020г. - *Общинските планове са разработени за периода 2012-2014г.*
  - Приоритетни мерки, посочени от общините:
  - Изработване на цялостна програма за работа с всички родители и деца, особено на ромското население за изграждане на добри нагласи към необходимостта от образование на децата им и продължаване в по-горни етапи на средно и висше образование.
  - Предоставяне на продължаващо професионално обучение за лица, навършили 16 г. и ограмотяване на възрастни роми.
  - Ангажиране на родители на деца и ученици от етническите малцинства в училищни настоятелства и обществени съвети.
  - Квалификация на учители, директори и други педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда.

1.1.4. Добри практики в областта на образованието и тяхното въздействие.

Реализиран проект в Община Ново село „Различни като пролетни цветове, растем и учим под едно небе” по схема „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства”, финансиран от Европейски социален фонд” по ОП „РЧР” 2007-2013 г. Проектът е изпълнен в периода 09.10.2012 г. - 09.10.2013 г. от Сдружение с нестопанска цел „Равен шанс за деца в риск” в партньорство с ОДЗ „акад. Стефан Младенов” – с. Ново село. Проектът акцентира върху ранното интегриране в образователната система чрез създаване на интеграционна мултикултурна среда, насочена към съхраняване и развитие

на културната идентичност на децата от етническите малцинства и техните връстници. Същият пряко кореспондира с необходимостта от превенция срещу отпадане от следващите образователни етапи на деца от етнически малцинства. Целевата група е с обхват 30 деца, от които 21 деца от ромски произход.

Постигнатите резултати и ефект са: Пълноценна образователна интеграция на децата от ромски произход и повишаване на екологичната и здравната им култура; Осигурена професионална подкрепа и обучение на учители и родители от експерт; Съхранена и развита културна идентичност чрез организирани и проведени 5 празника за съхраняване на културната идентичност и многообразие; Изградена позитивна мултикултурна среда за работа с деца и родители, чрез провеждането на едnodневен етнофестивал; Формирано емоционално и позитивно отношение към народното творчество у децата.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

- Включване в заетост на безработните лица, вкл. лица, самоопределили се като роми чрез различните проекти, програми и мерки – по Национална програма „От социални помощи – към осигуряване на заетост”, чрез схеми по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, насърчителните мерки по ЗНЗ и на първичния трудов пазар.
- Реализиране на проект за облекчаване достъпа на малките и новоучредявани предприятия и на физическите лица, желаещи да се занимават със собствен бизнес, до свободни финансови ресурси, необходими за развитие и разширяване на дейността им.
- Реализиране на проект за разработване, апробиране и разпространение на комплексен модел за устойчиво интегриране в пазара на труда на неквалифицирани младежи от ромски произход.
- Реализиране на проект за насърчаване на всички безработни лица в трудоспособна възраст да бъдат регистрирани в Дирекция „Бюро по труда”, организиране на мотивационно обучение, предоставяне на обучение за придобиване или повишаване на професионална квалификация, предоставяне на обучение за придобиване на ключови компетенции, осигуряване на заетост за представителите на целевата група в общински социални предприятия .
- Провеждане на курсове за преквалификация на безработни лица.
- Провеждане на курсове за ограмотяване на възрастни лица.
- Осигуряване на заетост при реализацията на общински проекти в социалната сфера /напр. за предоставяне на социални услуги в домашна среда на възрастни лица и лица с увреждания/.

1.2.2. Въздействие на мерките

- Чрез субсидирани работни места по национални и европейски програми се осигурява доход на лица предимно без образование и квалификация, създават се трудови навици, умения за работа и се придобива определена квалификация, което допринася за последваща реализация на свободния трудов пазар.

Планове за 2014-2020г. - *Общинските планове са разработени за периода 2012-2014г.*

- Приоритетни мерки, посочени от общините:
- Продължаване на текущите програми и насърчителни мерки за заетост, обхващащи голяма част от рисковите групи.
- Включване на местното население при реализацията на инфраструктурни проекти, благоустрояване, озеленяване и детски площадки.

1.2 .Здравеопазване

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

- Назначен здравен медиатор в Община Белоградчик;

- Функциониране на здравен кабинет в ромския квартал в гр. Белоградчик с назначено медицинско лице, осигуряващо здравни грижи на живеещите там лица.
- Осигуряване на безплатни медицински услуги за ограничаване на раждаемостта сред непълнолетните майки и многодетните майки;
- Проучване на лица от ромски произход без личен лекар.
- Организиране профилактични прегледи на място в ромските квартали, вкл. имунизации на децата;
- Прилагане на изискванията в Закона за социално подпомагане за представяне на служебна бележка за имунизации;
- Организиране на кампании за профилактика на различни болести.
- Провеждане на здравни беседи в училищата по лична хигиена, предпазване от нежелана бременност, профилактика на простудни заболявания, хепатит А и туберкулоза, долекарска помощ при наранявания, превенция на рак на маточната шийка, СПИН, ХИВ, наркотици, здравна и сексуална култура и др.
- Безплатни анонимни тестове за СПИН и ХИВ, вкл. и в ромски квартал;
- Реализиране на проекти за превенция на социално значими заболявания /туберкулоза, ХИВ/;
- Дейности за обхващане на бременните жени за консултация с лекар специалист и своевременно постъпване в лечебно заведение за болнична помощ за раждане.
- Функциониране на здравни кабинети в училищата и детските градини.

1.3.2. Въздействие на мерките

- Повишен обхватът на имунизации и реимунизации при децата;
- Повишена здравна култура на ромското население;
- Подобряване на достъпа до здравни грижи;
- Ранно обхващане на бременните, наблюдение по време на бременността, своевременна хоспитализация за родилките.

1.3.3. Планове за 2014-2020г.- *Общинските планове са разработени за периода 2012-2014г*

- Приоритетни мерки, посочени от общините:
- Осигуряване на здравни медиатори;
- Засилване на сътрудничеството с личните лекари и взаимодействието им с училищата и детските градини за провеждане на лекции и беседи, както с деца и ученици, така и с родителите им;
- Осигуряване на временни пунктове за профилактика и доболична помощ в селата и самите квартали/махали с обособено ромско население.
- Информиране на лица от ромска общност за здравноосигурителните им права и задължения, и за правата им като пациенти.

1.2. Жилищно настаняване

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

- Реализиране в Община Видин на проект „Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение” по Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013г.
- Благоустройствени дейности в населените места, вкл. в ромските квартали.
- Специален фонд в общинския бюджет на Община Кула за закупуване на къщи на безимотни роми, в които те се настаняват с минимален наем.

Планове за 2014-2020г. - *Общинските планове са разработени за периода 2012-2014г*

- Приоритетни мерки, посочени от общините:

- Изграждане и узаконяване на жилища;
- Подобряване на техническата инфраструктура на кварталите, обхващащи и ромско население - асфалтиране на улици, изграждане на тротоари, реконструиране на Ви К мрежи, изграждане на зелени площи, детски площадки и др.
- Подобряване на жизнената среда чрез мероприятия, свързани с организиране на доброволни зелени групи.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки, предприети от 2011 г. насам:

- Приемане на Областна стратегия 2012-2020г. и Общински планове 2012-2014г. за интегриране на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация;
- Създаване на звена за изпълнение и мониторинг на горепосочените документи;
- Периодично провеждане на приемни по общини на регионалния представител на Комисията за защита от дискриминация за област Видин;
- Реализиране на „Мерки за трайна десегрегация” по Проект „Реализация чрез интеграция” на Община Видин - бенефициент по схема „ИНТЕГРА” на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” по бюджетна схема BG051PO001-1/4/5/6.0.01. По проекта на работа ще бъдат назначени: 1. Социален медиатор. 2. Здравен медиатор. 3. Образователен медиатор. 4. Правен медиатор.
- По проект на Сдружение „ДРОМ”: осигуряване на безплатна правна помощ и консултации на роми и социално слаби не роми, реализиране на обучения за права на човека и европейския гражданин и Център за медиация.

1.5.2. Въздействие на мерките

Осигуряване равен достъп до услуги, здравни грижи, заетост, социални услуги и образование.

- **1.5.3. Планове за 2014-2020г.** - *Общинските планове са разработени за периода 2012-2014г*
- Приоритетни мерки, посочени от общините:
- Провеждане на дискусии, обсъждания, ролеви игри на теми: “Насилието в училище и извън него”, “Междоличностните отношения”, “Асоциални прояви и последствията от тях” ;
- Обучение по права на човека и права на детето в училище.

- **Финансиране** – няма информация за всички общини;

2.3. Добри практики

В община Видин след проведена на 08.03.2013 година работна среща, предизвикана от трагичен инцидент, в който три деца от ромския квартал „Нов път” загинаха при пожар, със Заповед № РД-02-11-377/12.03.2013 год. на кмета на община Видин бе назначена Комисия за координация на действията между държавните, местните институции и неправителствените организации за работа с хора от уязвими групи и бяха сформирани работни екипи за работа на терен. Разписани бяха конкретните дейности и задачи на Комисията и Работните екипи, изготвен бе план-график за извършване на улични обходи и провеждане на анкетното проучване.

По време на обходите и извършеното анкетно проучване бе събрана информация, включваща:

1. деца/лица/семейства, бездомни, живеещи в бараки, палатки, в лоши битово-хигиенни и материални условия (наличие или не на вода, електроснабдяване и др.);
2. лица, в т.ч. децата над 14 години, притежаващи или не документ за самоличност.
3. трудова заетост, доходи, получават или не социални помощи;
4. постоянен адрес към момента на

извършване на проучването в сравнение с предишен такъв; 5. друга информация за социалния статус.

Проверени са над 150 семейства и домакинства, описани са 140 случая. Въз основа на извършените проверки бе изготвен доклад, съдържащ констатирани проблеми, мерки за предприемане и бе изготвен план за действие на Комисията за координация на действията между държавните, местните институции и неправителствените организации за работа с хора от уязвими групи.

По време на проверките бяха констатирани: - лица, които са със стар документ за самоличност (паспорт) и такива, които нямат издавани нови лични карти, вкл. и за лица на възраст 14-16 години; - лица с изтекъл срок на лична карта; - лица, настанили се на друго място, но с постоянен адрес по лична карта, различен от мястото, където са се установили да живеят.

Липсата на лична карта ограничава гражданските права на лицата и е пречка за регистрирането им в Дирекция „Бюро по труда” Видин с цел включването им в пазара на труда, както и отпускането на социални помощи от Дирекция „Социално подпомагане”, при спазване на условията и изискванията на Закона за насърчване на заетостта и Закона за социалното подпомагане. Издаването на лична карта е първата стъпка с цел социалното включване на лицата от уязвимите групи и възможността за предоставянето на образователна, здравна, трудова, социална подкрепа при спазване принципите на българското законодателство.

Във връзка с необходимостта от издаване на документи за самоличност на лицата от цитираните регистри бе сформирана и друга Комисия със Заповед № РД-02-11-670/22.05.2013 год. на Кмета на община Видин, на основание чл.92, ал.8 от Закона за гражданската регистрация, чиято задача бе да установи и извърши проверка на обстоятелствата на адресната регистрация на лицата, които не могат да представят документ по чл.92, ал. 2 от Закона за гражданската регистрация.

Във основа на обработената документация бе изготвено предложение до Общински съвет Видин, и бе взето Решение № 119, с протокол № 8 от 25.09.2013 год. за издаване по служебен път на 43 (четиридесет и три) бр. лични карти и удостоверения за постоянен адрес на лица от уязвими групи в размер на 679 (шестстотин седемдесет и девет) лв. За целта се извършва превод на финансови средства за платена такса, съгласно Тарифа №4 за таксите, които се събират в системата на МВР по Закона за държавните такси, от бюджета на Община Видин на Областна Дирекция на МВР Видин. Решението на Общинския съвет е в сила от 17.10.2013 год. и Община Видин създава организация за негово изпълнение.

2.4. Поуки

Финансовите средства ще бъдат насочени главно към приоритети Заетост и Образование, които имат най-голяма ефективност за интеграцията на ромите и подобряване начина им на живот. /Община Димово/

7. Област Враца

1.2 Образование

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

Ежегодно Областния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси – Враца и общините в област Враца изготвят и приемат планове за действие за интегриране на ромите, в които са включени следните мерки:

- Гарантиране на равен достъп до качествено образование;
- Превенция на отпадане от училище на ромските ученици;
- Повишаване на качеството на образование в ДГ в ромски квартали и в малките населени места със смесено по етнически признак население;

- Повишаване на качеството на образование на децата и учениците от етническите малцинства;
- Усъвършенстване на образователните условия за качествено образование на квалификацията на педагогическите специалисти за взаимодействие в мултиетническа образователна среда;
- Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и в училищата, чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от ромски произход;
- Приобщаване и приемане на родителите-роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот;
- Областния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси – Враца заседава най-малко 2 пъти годишно.
- Ежегодно ОССЕИВ изготвя и приема План за действие за интегриране на ромска общност.
- Областна администрация – Врацареализира своя инициатива свързана с образованието, която се провежда 4 поредни години. Информационни кампании в населени места с концентрираноромско население.
- През 2010 година Областна администрация – Враца учреди Клуб на роми студенти и гимназисти. Целите на клуба са свързани с намаляване негативното представяне на ромите в медиите, чрез популяризиране на добри практики, с оглед изграждане положително мнение у подрастващите, както и подпомагане интеграционните процеси на ромите, с акцент върху образованието на децата.
- **1.1.2.** Въздействието на по-голяма част от мерките в голяма степен зависи от финансовата устойчивост на общините и спецификите на различните ромски подгрупи населяващи отделните райони. Въздействието на мерките е различно за всяка една от общините в областта. По-силно въздействие на мерките се наблюдава в общините, чието финансово състояние е по-устойчиво и не се наблюдава голямо разнообразие на подгрупите.

1.1.3 . В плановете за 2014-2020 г. няма да бъдат включени нови мерки.

1.1.4. Една от целите на Клуб на роми студенти и гимназисти е да осъществява наставничество, което се изразява в застъпнически дейности на членовете на Клуба пред училища, семейства и институции, както и да подкрепя, насочва и мотивира по-младите за продължаване на образоването им, ориентиране в избиране на специалност, университет и като цяло изготвяне на визия за близкото бъдеще и развитието им. Осъществяване на едно наставничество между студент и гимназист:

1.1.5 Смесването на българските с ромските деца, при което ромските не надхвърлят 30-35% е най-добрата практика за интегриране на ромските деца към българското образование. Ролята на родителите относно посещаването (или непосещаването) на учебни занятия от страна на детето е огромна, затова може да посочим следният извод : колкото по-образовани са родителите и колкото по-съпричастни са с дейности близки до образоването, толкова по-положително е отношението им към образованието и по-силно е желанието децата им да посещават училище.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

Осигуряване на достъп на ромите до пазара на труда и до различни инструменти и инициативи за самостоятелна заетост; Осигуряване на заетост и социална интеграция на трудоспособни безработни лица; Конкретни механизми за осигуряване на устойчива заетост на роми в активна трудовавъзраст заедно с представители на работодателите, синдикатите, общините и организациите на ромската общност; Насърчаване на заетостта, чрез провеждане на обучение на безработни лица за

ключови компетенции; Квалификация и преквалификация на безработни роми, както и на заети роми, в съответствие с професии, търсени на пазара на труда;

1.2.1. Постоянна комисия по заетост към Областния съвет за развитие – Враца заседава шест или седем пъти годишно. През последните 3 години Областна администрация – Враца, петте дирекции „Бюро по труда“, общините и НПО са реализирали проекти по Регионална програма, НП „ОСПОЗ“, „Старт в кариерата“, в които са наети на работа и представители на уязвими групи и на ромска общност. Въз основа на заложените мерки в стратегическите документи е намален броя на безработните лица на територията на областта. През 2011 г. броят на наетите на работа безработни лица в област Враца е 1950, като 111 от тях са включени в програми и мерки за заетост. През 2012 г. броят на постъпилите на работа безработни лица в област Враца е 8 394. Като 3 144 от тях са включени в мерки по програми и 150 са работили по насърчителни мерки. Реализирани проекти на територията на област Враца от Областна администрация – Враца, Дирекциите „Бюро по труда“ в областта, общини и НПО.

1.2.2. Приложените мерки, които са залегнали в стратегическите документи са изключително въздействащи на територията на област Враца. Това е в резултат от факта, че Област Враца се характеризира с високо равнище на безработица, което в дадени периоди е два пъти по-голямо от средното за страната. Силно въздействие оказват мерките заложи в Регионалните програми. При тяхното реализиране се назначават хора от малките населени места, където процента на безработица е изключително висок.

1.2.3. В плановете за 2014-2020 г. няма да бъдат включени нови мерки.

1.2.4. Благодарение на Регионалната програма се придобиват и нови знания и умения, свързани с проучването и опазването на културно-историческото наследство. Подобряват се уменията и знанията на наетите лица и оттук увеличаване на възможността да бъдат интегрирани на пазара на труда. Подпомага се също така и Регионалният исторически музей – Враца и се ограничава възможността за набежи от иманяри. Създават се обективни предпоставки за развитие на туристически дестинации към археологически обекти, чрез нови открития от времето на зората на съвременната европейска цивилизация до българското средновековие, предвид потенциала и датировката на обектите.

1.2.5. Причините за високата безработица и ниската заетост на територията на област Враца са икономическата криза и ограниченото финансиране от държавния бюджет. Те оказват голямо влияние върху групите от най-необразованите лица, между които са и представителите на ромската общност, при които има допълнителни причини за високия ръст на безработица. Ниската степен на образование и квалификация е проблем за тези, които са ниско образовани. Високо образование обаче се сблъскват с националния проблем – липса на свободни работни места. Част от тези, които са придобили квалификация срещат проблеми от друг характер, свързан с етническата им принадлежност, поради което голяма част от ромите не стигат до програмите за временна заетост. Необходимо е да бъдат внесени допълнения в Закона за заетостта, които да гласят, че всеки работодател наел лице самоопределящо се като представител на ромската общност, ще получава по-високи преференции;

1.3 Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

Подобряване на профилактичните дейности сред ромското население; Повишаване на здравните знания и информираност на ромското население; Намаляване на детската смъртност; Подобряване на здравната помощ за новородените и децата в предучилищна възраст; Подобряване на здравното състояние на ромското население; Превенция чрез повишаване информираността за разпространение на ХИВ/СПИН; туберкулоза; болести, предавани по полов път, и зависимости; Повишаване на мотивацията и уменията сред ромското население относно опазването, поддържането и укрепването на здравословна среда на живот; Намаляване бременността в юношеската възраст и родствениите бракове

1.3.1.Ежемесечно организирани и проведени информационни кампании за ползата от ваксинапрофилактиката сред ромската общност и посещения в домовете на млади майки за проследяване на имунизационния статус на бебетата;Провеждане на периодични срещи в Областна администрация – Враца във връзка с набеязване на мерки свързани със здравеопазването на ромската общност;Проведени дезинфекционни мероприятия съвместно с РЗИ във връзка със зачестили случаи на Хепатит тип А в квартал Янтра, гр. Козлодуй се, гр.Враца за предотвратяване на епидемична обстановка; Изработени 1 000 броя брошури и 15 броя плакати, които заедно с 300 броя презервативи и 200 броя червени ленти бяха раздадени в училищата на територията на общината във връзка с това, че се отбеляза Световният ден за борба срещу СПИН. Децата от ОДМП проведоха информационна акция, като раздаваха брошури, червени ленти и презервативи в центъра на града.

1.3.2. Заложените мерки в стратегическите документи оказват различно въздействие в различните населени места. Една и съща мярка например се прилага, чрез различни методи на работа в зависимост от ромската подгрупа населяваща дадена община. По-голямо въздействие на мерките се наблюдава в общините, в които са назначени и работят здравни медиатори. Тяхната теренна работа намалява съществуващата дистанция между роми и институции и между роми и лекари, което улеснява работата двупосочно.Съществува необходимост от обучение и назначаване на здравни медиатори например в община Бяла Слатина, където ромската махала е голяма, има разнообразие на ромските подгрупи, на някои от които социалният им статус е минимално нисък.

1.3.3. Не се очаква в плановете за програмния период 2014-2020 г. да бъдат включени нови мерки.

1.3.4. Практиката с работата на здравните медиаторие мост между уязвимите малцинствени общности и здравните и социалните служби. Те се ползва с уважението и доверието и на хората от общността, и на институциите и притежава необходимите знания, умения и компетентност за да върши своята работа.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

Подобряването на условията на живот в кварталите с компактно ромско население, живеещо и други при същите условия; Изработване на кадастрални карти и кадастрални регистри на района, включително области на компактно ромско население, живеещо и други при същите условия;Актуализиране / изготвяне на подробни устройствени планове за управление на съществуващите и новите определени райони; Проектиране и изграждане на техническа / физическа инфраструктура;

- Подобряването на жилищните условия, включително прилежащата техническа инфраструктура е резултат от реализираните проекти от общините, както и чрез средства, осигурени от общинските бюджети.
- Изграждане и рехабилитация на социални жилища; Осигуряване на алтернативно настаняване в случай на изгонване на уязвимите семейства от къщи, където те живеят;
- Община Козлодуй ще работи в продължение на 45 месеца, считано от януари 2012 г., за интегрираната инвестиционен проект във водния сектор "Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации с над 10 000 еквивалентни жители", в рамките на Община Козлодуй проект ще имат за партньор."Вода и канализация" ООД Враца.
- Парк и зони за отдих в селата Селановци, Остров и Горни Вадин. Изграждане на детски площадки, монтиране на пейки и кошчета, осветление, озеленяване и напояване;
- Със средства от други източници са ремонтирани две улици в ромския квартал в Оряхово;
- Регионален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси - Враца се определят мерки за подобряване на жилищните условия на ромите. За тази цел

по време на срещата на ОССЕИВ беше представен модел за подобряване на жилищните условия на ромите от г-н Деян Колев, член на междуинституционалната комисия, председателствана от министъра по управление на средствата от ЕС, с цел определяне на операциите, насочени към подобряване на условията на живот на групи в неравностойно положение. Той обясни, че по отношение на членовете на Националната програма за подобряване на жилищните условия на ромите и плана за действие нямам бюджет и не работят. Единственият източник на този етап е Европейския кохезионен фонд и Европейския фонд за регионално развитие, които не финансират до момента строителството на жилища.

1.4.2. Подобно на други сфери на дейност, мерките за условията на живот на ромите да имат различни последици. Това е така, защото ромите в градовете живеят по един начин и в селските райони и по различен начин. Тези, в селските райони притежават имот и нямат проблем с условията на живот за разлика от тези в градовете. Те са без земя, или живеят в общински жилища или в незаконно построени сгради, което води до много проблеми.

1.4.3. Не се очаква нови мерки, които да бъдат включени в плановете за програмния период 2014-2020 г.

1.4.4. Както вече беше споменато, въздействието на мерките в различните региони е различно. Като добра практика може да бъде случаят в гр. Враца, където в ромските квартали са премахнати 11 опасни общински сгради (бараки), в които ромите са живели в продължение на десетилетия, въпреки че тези сгради не отговарят на стандартите за безопасност и хигиена. Семействата, населяващи тези сгради са били настанени в общински жилища, в смесените райони, където се очаква да бъдат интегрирани.

1.5. Насърчаване на толерантни междуетнически отношения; Преодоляване на културните бариери в комуникациите и всички форми на дискриминационни нагласи чрез различни методи и форми, включително и спорта; Обширна информационни кампании и информация за повишаване на осведомеността и нетърпимостта на дискриминацията във всичките му разновидности; Подобряване на ефективността на работата на полицейските служители в мултиетническа среда при спазване на стандартите за правата на човека; Увеличаване на родителския капацитет и правната култура на семейства от уязвими групи; Осигуряване на правилното функциониране и развитие на правната рамка, институционалните структури и инструменти за защита срещу дискриминация, което може да увеличи гаранциите за ефективна защита на правата на ромите, тяхната равнопоставеност, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот; Укрепване на междуинституционалната координация за ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите; Подобряване на механизмите за сътрудничество, диалог и консултации между публичния сектор, ромите и организациите на гражданското общество, работещи за интеграция на ромите; Укрепване на работа на местно ниво за повишаване на информираността на правата и отговорностите на ромите.

1.5 Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

ОССЕИВ изготвя ежегодно и приема план за действие за интеграция на ромската общност с конкретни мерки и цели, съответстващи на тези в националните стратегически документи, свързани с интеграцията на ромската общност. В края на всяка календарна година, в Областна администрация - Враца доклади за дейността на ОССЕИВ, която включва информация за предприетите действия, на прилаганите мерки и цели, постигнати преди това включени в годишните планове. Работата по проекти, насочени към предотвратяване на дискриминацията и гарантиране на правата на гражданите.

1.5.2. Въздействието на мерките е различен в тази област също. Това е така, защото, когато те са повече, ромите се чувстват по-сигурни и обезпечени с гаранции, които получават от общността, и в този случай те не се чувстват дискриминирани при прилагането на мерките.

1.5.3. Не се очаква в новия програмен период 2014-2020 да бъдат включени нови мерки.

2.1.1. Финансиране

Фондовете на ЕС - с подкрепата на фондовете на ЕС са реализирани мерки, насочени към заетостта, образованието, защитата от дискриминация, културата и медиите, както и подобряване на жилищните условия на ромите.

2.1.2. национални фондове - подкрепата от националните фондове е насочена към областта на заетостта, образованието, здравеопазването, културата и медиите, подобряване на жилищните условия на ромите и здравеопазването.

2.1.3. други източници { ако е приложимо) - със средства от други източници се прилагат мерки, насочени към образованието, културата и медиите, жилища и защита срещу дискриминация.

2.2.1. Средства на ЕС - това е планирано чрез подкрепата на фондовете на ЕС за подпомагане на областите на заетостта, образованието, защитата от дискриминация, културата и медиите, подобряване на жилищните условия на ромите и защита от дискриминация.

2.2.2. национални фондове - от национални фондове ще се възползват областта на заетостта, образованието, здравеопазването, защитата от дискриминация, културата и медиите, подобряване на жилищните условия на ромите, защита от дискриминация

2.2.3. други източници (където е приложимо) - от други източници ще бъде от полза на образование, защита от дискриминация, културата и медиите, подобряване на жилищните условия на ромите, защита от дискриминация 2,3 националните и европейските фондове, както и на други източници на финансиране са от съществено значение за интеграцията на ромската общност. При разработването, прилагането и изпълнението на проекти по всички по-горе сфери на дейност да допринесе за намаляването на неграмотността и безработицата сред ромите, която е от съществено значение за напредъка на процеса на интеграция. Проектът "Цветни творения", финансиран от ОП "Развитие на човешките ресурси", в рамките на схемата за безвъзмездна помощ за проекти, е в изпълнение в село Бутан, община Козлодуй и могат да бъдат идентифицирани като добра практика, тъй като мерките са насочени към няколко възрастови групи, сред които е група от малки деца от 3 до 6, с която е необходимо да се започне да се прилагат всички мерки, насочени към интеграция на ромите. В дейностите, ученици и студенти от началните и средните училища са включени, както и образователни специалисти от училищата. Проектът може да бъде определена като добра практика, защото чрез изпълнението на дейности се стигна до следните резултати: подобряване на условия и ресурси за равен достъп до образование, повишаване на мотивацията и интереса на малцинствата в образователния процес и насърчаване на активното им участие в допълнителни дейности в интегрирането на околната среда.

8. Област Габрово

1.2 Образование

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

Интеграцията в сферата на образованието е основен приоритет в местните стратегически документи. Полагат се редица целенасочени усилия за повишаване на образованието и грижата от най-ранна детска възраст, намаляване ранното отпадане от училище, насърчаване на средно и висше образование сред ромите. Планирани са поредица от мерки в сферата на образованието във всяка една община, които се очаква да допринесат за преодоляване на образователните различия на роми и не-роми, както и мерки, които да ограничат негативното влияние върху ромите в рамките на интеграционните процеси.

Всичко това гарантира правото на равен достъп до качествено образование на учениците от етническите малцинства.

Като цяло, в област Габрово, всяка година се разработват и изпълняват планове за образователна интеграция на етническите малцинства във всичките 38 училища и 29 градини.

В Община Габрово има последователна политика за достъп до образование на деца от етническите малцинства. Създадена е Общинска програма за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства 2010 – 2015 г. и Общински план за действие, приети с Решение 187 от 16.09.2010 г. на ОбС – Габрово. Приоритети на програмата са: пълноценната интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в детските и учебни заведения на община Габрово, стимулиране възможностите за равен достъп до тях, както и гарантиране правото на всички деца на качествено образование. Основни цели на програмата: Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование на децата и учениците от етническите малцинства; Съхраняване и развиване на културната им идентичност; Създаване предпоставки за успешна социализация; Превръщане на културното многообразие в източник и фактор за взаимно опознаване и духовно развитие на подрастващите и създаване на атмосфера на взаимно уважение, толерантност и разбирателство. Всяко учебно заведение в началото на учебната година изготвя свой училищен план за образователна интеграция на деца от етническите малцинства, съобразен с потребностите. Задачите, заложи в училищните планове са подчинени на общинския план и цели.

Община Севлиево е сериозно ангажирана с проблемите на образованието, както и с процеса на интеграция на учениците от етническите малцинства и създаване на условия за равен достъп и качествено образование. За реализиране на интеграционни дейности се осъществява ефективно сътрудничество с училища, детски градини, РИО – Габрово, Общински съвет, отдел “Закрила на детето” към дирекция “Социално подпомагане”, Център за обществена подкрепа, Детски комплекс, Младежки център, Гражданско-обществен център по превенция, Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, читалищата в общината. Местното управление осъзнава, че от особено важно значение за адаптиране на децата и учениците от етническите малцинства е създаването на подкрепяща и привлекателна среда в интегрираните училища и детски градини. Подобрили са условията за обучение и възпитание във всички общински училища и детски градини чрез осъвременяване на материално-техническата база, в това число и в Детски и Младежки център. От учебната 2010/2011г. Община Севлиево се включи в проект на МОИМ за поетапното въвеждане на задължителна предучилищна подготовка за децата, навършили петгодишна възраст в общини, които разполагат с материално-техническа база и имат готовност за това. Въвеждането на задължителна предучилищна подготовка за децата, навършили петгодишна възраст подпомогна адаптирането и интегрирането към училищна среда и обществото на децата, живеещи в изолирана среда и ще допринесе за намаляване на функционалната неграмотност на младото поколение. През учебната 2013/2014 година 5 и 6-годишните деца са обхванати и получават предучилищна подготовка в детските градини на селата. Осигурен е безплатен транспорт на 72 деца от селата, в които няма детска градина до най-близкото населено място с детска градина.

В Община Дряново ежегодно с решение на Общинския съвет се приема план за действие за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. Целта е съхраняване на етнокултурната идентичност на децата и учениците от малцинствата и създаване на атмосфера на взаимно уважение, толерантност и разбирателство. В общината

е създаден и функционира Обществен съвет за интеграция на малцинствата. Няма приет общински стратегически документ, касаещ конкретно интегриране на ромите.

В Община Трявна политиката за интеграция се базира на приетото становище, че всички са равноправни граждани на общината и са създадени максимални условия за толерантност към различните етноси. Няма приет общински стратегически документ, касаещ конкретно интегриране на ромите.

1.1.2. Въздействие на мерките:

В общините Габрово, Севлиево и Дряново се наблюдава тенденция за намаляване броя на отпадналите ученици от училище. Броят на деца от етническите малцинства в детските градини се увеличава. Чрез включване на децата в различни дейности на учебните и детски заведения се осъществява тяхната социализация, фактор за обогатяване на духовността им. Промяна нагласата на другите към децата от етнически те малцинства. В мрежата от общински детски градини и училища се извършва оптимизация в следствие на демографския срив. Учениците от населените места, в които няма училища, са насочени към средищни такива с възможност родителите да изберат училището, в което техните деца да бъдат обучавани. На базата на това е разработен маршрут на линиите за ученически превоз и е осигурен безплатен транспорт.

1.1.3. Планове за 2014-2020 г.:

Продължава работата по Общинските програми за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в общините Габрово, Дряново и Севлиево. В част от общините се планира разработването на общински стратегически документ, касаещ конкретно интегриране на ромите и съответно Областна стратегия за интеграция на ромите.

1.1.4. Местни практики в сферата на образованието и тяхното въздействие

На територията на областта има успешно реализирани проекти за мултикултурна среда – “Заедно”, “Посоки”, “Успех”. Резултатите допринасят изключително много за повишаване на толерантността към малцинствата и улесняват интеграцията. От друга страна, една от положителните тенденции е все повече родители роми да участват в работата на училищните настоятелства. Това е една много добра практика, която дава успешен резултат по отношение на преодоляването на проблемите на ромите в училищата. Добра практика в Дряново е участието на представители на етноса в обществения съвет за етническа интеграция и участието на родители на ромските деца в училищните настоятелства.

1.1.5. Поуки

Основното, което произлиза от нашия опит е свързано с това, че в процеса на вземане на решения, касаещи по един или друг начин ромите, трябва винаги да се търси и тяхната гледна точка. В този смисъл - включването на родителите на ромските деца в училищните настоятелства, променя нагласите и отношението на ромските общности към образователната система. Тяхното участие в процеса на взимане на решения, заедно с училищните ръководства ги прави по-отговорни към образованието на децата им.

Научен урок е, че е необходимо провеждане на застъпническа кампания с цел улесняване на достъпа на децата до учебните заведения. Възможни са и нефинансови мерки, които могат да включват обществени кампании и стимули за по-голямо участие на местната общност и родителите в мерките за интеграция, особено в защитените и средищните училища

1.2. Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

Общините Габрово, Дряново и Севлиево ежегодно при изпълнението на различни национални или регионални програми, както и по проекти по ОП „РЧР” ангажира по трудови правоотношения лица от етническите групи. За текущата 2013 г. броят на назначените лица от ромския етнос в община Габрово е 18 лица. Няма официална статистика за етническата принадлежност на назначените лица от ромски произход по общини, защото не е се събира подобна информация. По експертна оценка почти всички мерки за заетост на общините са насочени към роми.

1.2.2. Въздействие на мерките

По данни от ДБТ за периода от 2011 до 30.09.2013 г. е планирано 120 безработни лица от ромски произход да бъдат включени в различни дейности за повишаване на конкурентността им на пазара на труда, осигуряване на заетост и насърчаване на предприемаческата им култура. Общия брой на включените лица в различни дейности на плана за посочения период е 94 лица или 78,3 % изпълнение. В дейности за повишаване пригодността за заетост са включени 34 лица при планирани 50. Осигурена е заетост към 30.09.2013 г. на 60 лица, при план 70 или 85,7 % изпълнение., чрез включването им в различни програми, проекти, насърчителни мерки за заетост и а първичния пазар на труда. Най-много са започналите работа лица по НП „От социални помощи към заетост” – 21 лица, по ОП „РЧР” – 19 лица, по регионални програми за заетост – 9 лица, по насърчителните мерки за заетост е осигурена работа на 6 лица и на първичния пазар на труда са започнали работа 5 лица.

За периода от 2011 до 30.09.2013 г. броят на безработните лица, самоопределили се като представители на етническата ромска група варира от 61 до 49 лица. Данните, посочени в справката са статистически, но реалните данни са различни защото голяма част от ромите в областта или не са се самоопределили като роми при преброяването, а освен това и голяма част от тях не се регистрират в бюрата по труда или прекратяват регистрациите си поради недисциплинираност по отношение на правилата за поддържане на регистрация.

1.2.3. Планове за 2014-2020 г.:

В следващия планов период е предвидено да се обхващат все по-голям брой представители на ромите в различните проекти и програми, предвидени в мерките за заетост.

1.2.4. Практики в сферата на заетостта и тяхното въздействие – основните практики са свързани с прилагането на националните програми и осигуряване на равен достъп за всички представители на целевите групи.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г. насам:

Стремежът на местно ниво е в синхрон с националната политика и е насочен към осигуряване на равен достъп до качествено здравеопазване, осигуряване на минимално социално осигуряване и пълно здравно осигуряване за ромите. Говори се за превантивни мерки, осигуряващи редовни медицински прегледи, пре-натални и пост-натални грижи и семейно планиране, но са необходими редица реформи и допълнителни уредби, които да направят това реалност.

В община Габрово и Севлиево са предприети мерки в рамките на изпълнение на проекти и програми за повишаване на здравната култура на ромите, за здравна интеграция на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства и др. Предприети са действия за повишаване обхвата с ваксинации по Националния имунизационен календар на новородените и на децата до 7-годишна възраст, проведени са

беседи и разговори с младите майки за значението на имунизациите и мотивирането им за редовното им прилагане. Провеждат се беседи и с цел намаляване на бременностите в юношеската възраст. За ограничаване заболяемостта от заразни и паразитни заболявания са проведени разяснителни кампании за повишаване на здравната култура. Целево въвеждане на здравното образование в училищата с преобладаващ брой лица от етническите малцинства, като за целта се използват часовете на класа.

Мерките се осъществяват в партньорство с РЗИ – Габрово, които предоставят специалисти за беседите, информационни материали и др. според заложените в плана за действие мерки. Всичко това се очаква да допринесе за преодоляване различията в между роми и не-роми както и да се преодолеят пречките за реална интеграция.

В същото време, местни НПО работят и по други програми, насочени към консултиране на етническите малцинства и в частност “ромите”, скрининг на риска от туберкулоза, насочване и придружаване до Лечебното заведение. Работи се и по двете програми финансирани от Глобален фонд за превенция на ХИВ/СПИН, туберкулоза и малария. Следи се за конкретен брой достигнати представители на целевата група. Основно се провеждат на информационни кампании

1.3.2. Въздействие на мерките – въздействието основно е в няколко посоки:

- Засилване информираността на подрастващите с цел повишаване на здравната и сексуална култура. Включване на децата и младежите в кампании по повод международни дни за борба със значими заболявания;
- Увеличаване обхвата на здравно осигурените роми;
- Разширяване обхвата на информираните лица като се включат родители и близки, ангажирани с отглеждането на децата;
- Информиране, относно значението на профилактичните прегледи.

1.3.3. Планове за 2014-2020 г. – продължават стартираните инициативи и се провежда националната политика на местно и регионално ниво.

1.3.4. Практики в сферата на здравеопазването и тяхното въздействие

На територията на Община Габрово работи мобилен екип - д-р М.Илиева и д-р В.Косева /педиатри/, като децата от ромски произход са на 60% обхванати от 0-3г. от страна на имунизационен статус и профилактичните прегледи, информираност от инфекциозни и не инфекциозни заболявания.

1.3.5. Поуки в сферата на здравеопазването.

През последните три години в часовете на класния ръководител се провеждат беседи за различните инфекциозни и не инфекциозни болести и презентации във връзка с профилактика и превенция на здравето.

1.4. Жилищна политика

1.4.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

В община Севлиево, квартал „Балабанца”, населен с представители на етническите малцинства, от 1998 година има изработен и одобрен кадастрален и регулационен план и изградена улична мрежа. В квартала има изградена техническа инфраструктура – водоснабдяване, електрозахранване, канализация на всички главни улици. През годините назад са реализирани инвестиции по проекти и програми.

Община Габрово води активна политика по отношение осигуряване на равен достъп до настаняване на лица/ семейства в общински жилища. Към момента в общински жилища по Наредбата за условията и реда за установяване на жилищни нужди и за настаняване под

наем в общински жилища със Заповед на Кмета на Община Габрово са настанени 84 лица/семейства от етническите групи /общо 257 лица/; от 2012г. 8 лица/семейства са включени в списъка на чакащите /общо 25 лица/; през 2013г. поради липса на свободни общински жилища за настаняване са картотекирани 21 лица/семейства / общо 52 лица/.

1.4.2. Въздействие на мерките - предоставянето на общински жилища за живеене на лица/семейства от етническите групи и оказване на подкрепа за разрешаването на жилищни проблеми е част от политиката за създаване на условия за интеграция на малцинствата.

1.4.3. Планове за 2014-2020 г. - кандидатстване с проектни предложения за изграждане на социални жилища по различни оперативни програми през следващия планов период.

1.4.4. Практики в сферата на жилищната политика и тяхното въздействие

По инициатива на общинска администрация - Габрово бе разработено web приложение в Географско информационната система на Община Габрово за регистриране на ромите. Посредством разработеното приложение е идентифицирано местоживеенето на лицата от ромския етнос на територията на Община Габрово и така се дава яснота на статуквото.

1.4.5. Поуки – основното е да се използват възможностите, които дават европейските фондове, за да се търси и намира адекватно решения на проблемите.

1.5. Антидискриминация - основното в сферата са мерки за повишаване на информираността, мерки за борба с множествената дискриминация, пред която са изправени непълнолетни роми и жени с ромски произход.

1.5.1. Стъпки, предприети от 2011 г. насам:

На територията на Община Габрово са разкрити и функционират редица социални услуги в общността, които обхващат максимално широк кръг от целеви групи и нуждаещи се деца, лица и семейства. Специалистите от Центровете за обществена подкрепа активно работят с лица и деца от етническите групи - оказват социална, образователна и психологическа подкрепа, консултиране и подпомагане на лица от ромския етнос.

1.5.2. Въздействие на мерките - Оказване на подкрепа и съдействие на лица/семейства от ромския етнос при проблемна ситуация.

1.5.3. Планове за 2014-2020 г.:

В изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 през 2013г. Община Габрово стартира разработване на Общински план за действие за интегриране на ромите и граждани, живеещи в сходна на ромите ситуация в Община Габрово. През 2014г. плана се планира да бъде изготвен и представен за обсъждане и приемане в Общински съвет Габрово. В останалите общини се водят дискусии по въпроса.

2. Финансиране

2.1.1. Финансиране от Европейските фондове – частично, но крайно недостатъчно

2.1.2. Национално финансиране - не

2.1.3. Други източници - частни инициативи на НПО

2.2. Оценка на финансите за планираните мерки в рамките на Националната стратегия за интеграция на ромите за периода 2014-2020 – няма данни от общините

Посочени са данни от Сдружение “Социален диалог” :

Сдружение „Социален диалог 2001” за посоченият период планира да работи по следните проекти и направления:

- под изпълнител за областите Габрово и Ловеч на Програма „Укрепване на Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в България ”, Компонент 5 – „Разширяване на обхвата на ефикасни грижи за превенция и контрол на туберкулозата в ромска общност”. Изпълняваните дейности са консултиране, скрининг на риска от туберкулоза , насочване и придружаване до Лечебното заведение. Дейностите се изпълняват на терен в ромска общност от специално обучени за целта 3-ма сътрудници на терен, като двама от тях са представители на ромска общност.

- под изпълнител за Област Габрово на Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН”, Компонент 7– „Намаляване уязвимостта към ХИВ на младите хора в най -голям риск (15-24г.)чрез увеличаване обхвата на услугите и програмите насочени към младежи” от септември 2010г. Програмата ще приключи декември 2014г. Дейностите, които изпълняваме са консултации , раздаване на презервативи и здравно образователни материали на млади хора с рисков поведение. Отново се работи на терен сред рисковите групи млади хора. Включени са и терени сред младежи от ромска общност.

- Програма „Младежта в действие“ превенция на покупко-продажбата на гласове по време на избори с целева група млади хора от ромска общност - срокът на изпълнение е една година 2014г.

- Фондация Лале и ОАК - свързан с превенция на изоставянето на деца в ромска общност като планираме дейностите да се извършват в Областите Габрово и Ловеч със срок на изпълнение 2014-2015г.

2.3. Практики в областта на финансирането - През 2012г. Община Габрово стартира изпълнението на проект „ПОСОКИ – Предоставяне в общността на социално-образователно консултиране и интегриране“. Проектът се финансира от Министерство на труда и социалната политика със заем от Международната банка за възстановяване и развитие

Програма „Укрепване на Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в България ”, Компонент 5 – „Разширяване на обхвата на ефикасни грижи за превенция и контрол на туберкулозата в ромска общност”. Изпълняваните дейности са: консултиране, скрининг на риска от туберкулоза, насочване и придружаване до Лечебното заведение. Дейностите се изпълняват на терен в ромска общност от специално обучени за целта 3-ма сътрудници на терен, като двама от тях са представители на ромска общност.

- под изпълнител за Област Габрово на Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН”, Компонент 7– „Намаляване уязвимостта към ХИВ на младите хора в най -голям риск (15-24г.)чрез увеличаване обхвата на услугите и програмите насочени към младежи” от септември 2010г. Програмата ще приключи декември 2014г. Дейностите, които се изпълняват са: консултации, раздаване на презервативи и здравно образователни материали на млади хора с рисков поведение. Отново се работи на терен сред рисковите групи млади хора. Включени са и терени сред младежи от ромска общност.

2.4. **Поуки** – основно да се търсят и прилагат активно възможностите на европейските програми

Област Добрич

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

По ОПРЧР- BG051PO001-4.1.05 “Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства” – се изпълнява проект „**Заедно на училище**” с бенефициент община Тервел, партньори -ОУ „В. Друмев“ с. Орляк, НУ „Христо Ботев“ с. Каблешково, ЦДГ „Здравец“ гр. Тервел.

Целева група / Община : 873 деца и ученици от ромски и турски етнос, посещаващи общинските училища и детски градини.

-16 учители в предучилищен и начален етап на обучение.

-130 родители на деца от ромски етнос.

Проекта е **на стойност 155 682,59лв** и се изпълнява от 01.01.2013 до 10.10.2013.

Вид дейност:

Дейност 1: Подобряване навътрешната среда на приемна детска градина ЦДГ”Здравец” гр.Тервел –обзавеждане на спортна зала ;

Дейност 2: ”Извеждане на шестгодишни деца от подготвителните класове в сегрегирани ромски училища в селата Орляк и Каблешково за занимания по образователни направления ‘Физическа култура’ и ‘Игрова култура и пресъздаване’ в приемна детска градина „Здравец” в гр.Тервел „

Дейност 3:”Адаптация на деца,за които българският език не е майчин от начален етап на обучение вНачално училище „Христо Ботев” с.Каблешково и Основно училище”Васил Друмев” с.Орляк чрез съвместни познавателни дейности с деца от начален етап на обучение в СОУ”Йордан Йовков” гр.Тервел”

Дейност 4: Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от сегрегирано ромско училище „В.Друмев” с. Орляк и приемно СОУ”Йордан Йовков” гр.Тервел чрез създаване и съвместна работа на клубове „От извора” в двете училища”

Дейност 5: Взаимно опознаване на фолклора на етносите в Община Тервел чрез разширяване на общински празник на фолклора чрез добавяне на програма „Заедно на училище”.

Дейност 6: Обучение за повишаване на квалификацията на учители за ползване на интерактивни билингвални технологии за усвояване на български език от деца,за които българският език не е майчин „

Дейност 7: Информационна кампания за етническа толерантност в общинските училища и детски градини в Община Тервел

Резултати:

1. Преодоляване на езиковата бариера в общуването и усвояване на материала;
2. Преодоляване на проблеми в общуването;
3. Засилване на мотивацията за посещаване на училище посредством атрактивни за децата учебни занятия и прояви;
4. Засилване на мотивацията за посещаване на училище посредством обединяване по общи интереси и ценности с деца от други етноси;
5. Повишено ниво на етническа толерантност между учениците от различните етноси в училищата и детските градини;
6. Повишаванеквалификацията на учителите от общинските детски градини и училища, работещи с децабилингви;
7. Повишаваненаинтереса у родителитекъмучилищния живот, в следствие на коетомотивиратдецата да не напускат училище;

Община град Добрич

Сформиране на групи СИП „Ромскифолклор”

Период на изпълнение : м.Септември 2013

През учебната 2013/2014 г. са **сформирани 2 групи за СИП„Ромски фолклор” в ОУ „Й. Йовков”**. В тази форма учениците получават теоретични знания за групите роми в нашата страна и техните характерни различия. Изучават ромския фолклор – песни и танци, приказки, традиции и обичаи. Развиват и събирателска дейност, плод от която е

подреденият кът с ромски старинни предмети в ОУ „Й. Йовков“. С научените танци децата от СИП „Ромски фолклор“ участват в празненствата за Банго Васил (Ромската Нова година), Международния ден на ромите - 8 април, в концерти по общински проекти и др. Представителна група взема участие във фестивала „Отворено сърце“ на организацията „Амалипе“ в град ВеликоТърново, където представянето ѝ е отлично.

Община Крушари е бенефициент по **проект: „Различни заедно“** - BG051PO001-4.1.05 на **стойност 82 172,08 лв.** и е насочен към:

1. Ученици от 1-ви до 7-ми клас от етнически малцинствени групи, учащи в училищата в с. Крушари и с. Лозенец
2. Педагогически специалисти в училищата в с. Крушари и с. Лозенец
3. Родители на ученици от етнически малцинствени групи от с. Крушари и с. Лозенец.

Вид дейност

1. Организация и управление на проекта;
2. Визуализация, информираност и публичност
3. Разработване на планове и програми за провеждане на допълнителни занятия по БЕЛ на учениците;
4. Определяне на децата, нуждаещи се от допълнителни занятия по БЕЛ и участниците в клубовете по интереси;
5. Провеждане на допълнителни занятия по БЕЛ с определените деца;
6. Сформиране на клубове по интереси;
7. Обучение и подготовка на учителите за работа в мултикултурна среда;
8. Работа с родители, които възпрепятстват децата си за посещение в училище;
9. Техническо и материално обезпечаване на проекта

Резултати:

- Разработени 7 учебни програми за 7 класа за допълнителни занимания по български език;
- Определени 64 ученици от 1-ви до 7-ми клас, нуждаещи се от допълнителни часове за усвояване на български език;
- Проведени минимум 362 допълнителни часове по бълг. език; сформирани 5 клуба по интереси - хоккей на трева, баскетбол, приложни изкуства, дърворезба, вокална група;
- Организиран и проведен празник »Различни заедно«;
- Проведена двумодулно-двудневно обучение на специалистите, които пряко работят с деца от етнически произход;
- Проведени 4 двумодулни семинара с родители.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Община град Добрич:

Национална програма «**От социални помощи към осигуряване на заетост**» за лица на социално подпомагане, без образование и квалификация и с минимални шансове за трудова реализация на първичния пазар на труда. През периода на изпълнение януари – септември 2013 г. по програмата са наети 60 лица от ромската общност.

Вид дейност: Трудово посредничество по програмата.

Община Крушари:

Общината изпълнява проект Подкрепа за заетост BG051PO001-1.1.11, насочен към безработни с ниска професионална квалификация и недостиг на умения; безработни с ниско образование; безработни от етническите малцинства на стойност 324 000 лева. Обучени 75 безработни лица от рискови групи с осигурена 12-месечна заетост за 60 от тях в областта на опазване на околната среда, поддръжка на пътища, строително-ремонтни дейности.

Резултати: Осигуряване на заетост за лица от уязвимите групи на пазара на труда.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Генерал Тошево:

Поради епидемичната обстановка в страната по отношение разпространение на морбили и предстоящи профилактични и противоепидемични дейности през месец юли 2013г. е създадена организация за провеждане на **Имунизация – комбинирана ваксина против морбили, паротит и рубеола на всички необхванати** подлежащи контингенти с непълен статус за навършената възраст и приоритетно подлежащите лица от рискови групи, които са с непълен статус по отношение на триваксината или нямат данни за проведени имунизации срещу морбили. **Обхванати са деца от 13 месечна до 15 годишна възраст без ОПЛ и с прекъснати имунизации.**

Община град Добрич

Проект „Социално включване” на МТПС, създаване на Общностен център за деца и семейства,

Целева група: Деца до 7 години и техните родители от уязвими етнически групи; в частност - ромската общност в Община град Добрич

Вид дейност: Единадесет на брой интегрирани услуги – семейно консултиране и подкрепа, здравна консултация, подготовка за равен старт в училище.

Период на изпълнение: 2 години – от 1 септември 2011 г. до 1 септември 2013 г.

Стойностна проекта: 1 199 806 лв., съфинансиране от Община Добрич е 20 562 лв.

Резултати: Към настоящия момент сградата на Общностния център е готова за въвеждане в експлоатация. Очаква се финансиране за стартиране на услугите.

Дейност: Съдействия на здравните медиатори за осъществяване на профилактични прегледи. В резултат на работата на здравните медиатори са проведени 739 профилактични прегледи на деца и 507 профилактични прегледи на възрастни лица от ромски произход.

1.4. Жилищна политика

1.4.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Община Добрич

Отговорна институция: „Жилфонд – инвест” ЕООД град Добрич

Целева група: Нуждаещи се от жилище жители на град Добрич

Вид дейност: Отдаване под наем на общинския жилищен фонд

Период на изпълнение: Януари – септември 2013 г.

Резултати: В периода януари – септември 2013 г. в 71 общински жилища (апартаменти) са настанени нуждаещи се граждани. От тях, **36 апартамента са дадени под наем на хора от ромски произход.** Чрез настаняването в общински жилища под наем се повишава качеството на жилищно-битовите условия и се осигурява съвременна жилищна среда на нуждаещи се жители на град Добрич.

Община Генерал Тошево

Целева група: Български граждани от ромски произход и граждани в уязвимо социално положение.

Вид дейност: Настанени в общински жилища на територията на гр. Генерал Тошево. Общият брой на общинските жилища е – 36 бр. Обитавани са от 26 ромски семейства и 10 български семейства.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Община Крушари

Активизиране на дейността на Общинската комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни деца чрез включване на представители.

В община Крушари функционира Център за социална превенция към МКБППМН, чрез който 4 обществени възпитатели в с.Крушари, с.Телериг, с.Лозенец и с.Коритен работят по превенция на асоциалното поведение сред подрастващите. Приоритетите на обществените възпитатели в работата с децата е ограничаването на риска от извършването на асоциални прояви, ангажиране и осмисляне на свободното им време с полезни и необходими за развитието им дейности, насочване уменията и интересите им в областта на изкуството, творчеството, художественото слово и спорта.

Община Тервел

Обществени възпитатели от МКБППМН и инспектори от ДПС, съвместно с учители от СОУ «Йордан Йовков», ПГТО «Дочо Михайлов» и ОУ «В. Друмев» с. Орляк са провели 25 инициативи с цел превенция на престъпността и опазване на обществени яред и личното здраве с над 900 участници от 4 до 12 клас. Изнесени са беседи на тема: «Тормозът в училище», «Животът е безценен», «Безопасна ваканция», «Безопасно движение по пътищата», «Толерантност», «Можем да бъдем позитивни-човешките ценности», «Професионалното ориентиране - противодействие на агресията» и др. Реализирана са кампании за Деня на розовата фланелка, за Международния ден на засегнатите от ХИВ/СПИН, за Седмицата на мобилността. Проведени са спортни състезания «Спорт срещу зависимости».

Област Кърджали

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

В област Кърджали има добри работещи модели в сферата на образованието. Няколко основни училища работят по превенцията на отпадане от училище и ограмотяване на неграмотни и малограмотни възрастни роми по ОП "РЧР" проект „Нов шанс за успех”.

По инициатива на Областния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси със съвместните усилия на Регионален инспекторат по образование, отделите „Закрила на детето” към Дирекция „Социално подпомагане”, Дирекциите „Бюро по труда”, общинските администрации е разработен „Действен механизъм за прилагане на интегриран подход за обхващане и задържане на учениците в риск до 16 год.”. Изготвена е информационна банка за данните на напусналите и трайно непосещаващи училище и са посочени причините за отделните случаи.

Добри резултати дава партньорството с Комисиите за борба с противообществените прояви сред малолетните и непълнолетните, отделите за закрила на детето и Центровете за обществена подкрепа, от които се изисква информация за предприетите мерки относно задържане на ученици. Напр. в община Ардино има само два случая на преждевременно напуснали училище.

Всяко училище изготвя Училищна програма за усвояване на книжовния български език.

Осигуряват се безплатни учебници за учениците от I до VII клас.

Съвместните проверки в 20 училища на област Кърджали в рамките 2011/2012 и 2012/2013 г. за реалната посещаемост на учебните занятия и контрола на семейните помощи с участието на представители на Областна администрация, Регионалния инспекторат по образованието, Регионална дирекция „Социално подпомагане”(РДСП), общинските

администрации и отдел "Закрила на детето" в Дирекция „Социално подпомагане" доведе до по-редовно отразяване на отсъствията в дневниците и подаването им до РДСП. В резултат от трикратните проверки в ОУ „П. К. Яворов" Кърджали бяха предприети ефективни мерки за контрол и отчитане на отсъствията на учениците.

Планирани дейности за 2014 – 2020 г.

И през следващия програмен период акцентът ще е върху създаване на условия за включване на децата от ранна възраст в детска градина с цел социализация и овладяване на български език, целогодишни курсове за ограмотяване на ученици и родители, създаване на клубове по интереси, сформирани на групи по свободно избираема подготовка в областта на културата, фолклора и традициите на различните етноси, повишаване на ангажимента на родителите и засилване сътрудничеството, включване на медиатори, подпомагащи учебно-възпитателния процес и много други.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Все още няма напредък във включването на лица от ромската общност с образование и квалификация на работа в държавните и общинските структури. В много редки случаи ромските младежи продължават образованието си във висшите учебни заведения.

В резултат на тясната връзка: директори на училища - РИО - ДБТ, където се предоставят списъците с имената на безработните родители, същите се приканват да се регистрират, а при други е установен изтекъл срок на личните карти.

По данни на регионалната служба по заетостта Хасково с посредничеството на бюрата по труда (Д БТ) за периода 01.01.2012г.-30.09.2013 г. чрез програми и мерки по реда на Закона за насърчаване на заетостта са включени 11 лица, а по ОП „Развитие на човешките ресурси- 13.

На първичен пазар на труда през 2012 г. е започнало едно лице, регистрирано в Д БТ Кърджали, а през 2013 г. 5 лица – 4 регистрирани Д БТ Кърджали и едно в Д БТ Момчилград.

Планирани дейности 2014 – 2020 г.

1. Програми за ограмотяване и курсове за квалификация чрез Д"БТ", обвързани с осигуряване на работа.
2. Обучение по стартиране и управление на собствен бизнес.
- 3.Разработване на регионални програми с цел осигуряване на реални възможности за трудова заетост.
4. Даване на общинска земя под наем за обработване.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки, предприети от 2011 г.:

Все още липсва представително изследване за здравно-демографското състояние на групите в неравностойно положение в област Кърджали.

При избор на общопрактикуващ лекар и при оказване на медицинска помощ лицата не попълват данни за етническата си принадлежност. Не могат да бъдат разграничени и прегледите на роми и лица в неравностойно положение от други етнически групи в регистрите по програмите. По данни на Районна здравноосигурителна каса Кърджали трайна е тенденцията за увеличаване броя на здравноосигурените лица. Необходима е специфична информационна и мотивационна кампания в ромска общност за стимулиране на събираемостта на здравноосигурителните вноски и контролът по събираемостта здравноосигурителните вноски.

По данни на Регионална здравна инспекция Кърджали (РЗИ) и през 2012 г. ученици от ромски произход са включени в провеждането на здравно-образователни дейности по четири национални програми През м. септември 2012 г. е организирана среща с родители

на ученици от ОУ "П.К.Яворов" с презентация: „Осигуряване на достъп до качествени здравни услуги и превантивни здравни програми”.

През първото шестмесечие на 2013 г. в областта са проведени общо 17 обучения по превенцията на рисковите фактори.

През 2013 г. в община Кърджали работи здравен медиатор по проект на Сдружение „Национална мрежа на здравните медиатори”, който провежда разяснителна и информационна дейност сред жителите на кв. „Боровец” и реално им помага при посещенията им в здравни и социални институции.

Планирани дейности за 2014 – 2020 г.

1. Провеждане на специфична мотивационна кампания в ромска общност за стимулиране на събираемостта на здравноосигурителните вноски.

2. Провеждане на здравно-образователна дейност по отношение употребата и злоупотребата с психоактивни вещества, здравословен начин на живот, информационни кампании по семейно планиране и репродуктивно здраве.

3. Разработване и прилагане в здравните училищни кабинети на програми за промоция на здравето и възпитаване в здравна култура на децата от социално уязвимите групи от страна на регионалната здравна инспекция, общинските администрации и директорите на детските и училищни звена.

Добри практики

През 2013 г. клуб "Младите хора - здраве, секс, наркотици" при РЗИ - Кърджали спечели проект "Здравето днес - сигурна инвестиция в бъдещето" по програма "Партньори за социална промяна" на Български младежки Червен кръст, финансирана от фондация "Велукс", на обща стойност 1 793,30 лв. Срещите с родителите по здравни и етични теми, ръководството "Препоръки за родители", съдържащо превенция на рисковите фактори, конкурсът за колаж на тема: "Животът е безценен" имат ефект върху здравно-етичното възпитание и повишаване на информираността на родители и ученици от ОУ "П.К.Яворов" в кв. "Боровец" – Кърджали.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.:

Все още проблемът с жилищната политика е тежък. Десегрегацията е труден и дълъг процес, който изисква време и финансови средства. В някои градове като Кърджали и ромски махали в община Кирково, Момчилград има компактно живеещи групи с пренаселеност на жилищата и лоши хигиенни условия. В много населени места няма подробни устройствени планове за ромските квартали.

За разрешаване на проблемите със социалните жилищно настаняване в град Ардино са отредени терени – подробни устройствени планове за индивидуално жилищно строителство.

През 2013 година в община Крумовград са направени подобрения на пътната настилка в четири населени места и канализация в едно от тях.

В община Джебел до момента няма постъпили молби в общината за жилищно настаняване от граждани с ромски произход и съответно няма настанени такива в общински жилища.

През 2013 година е подобрена пътната и уличната инфраструктура на гр. Джебел.

В община Кирково са направени ремонт и реконструкция на пътната настилка в няколко ромските махали.

Община Момчилградпредвижда разработванена проекти, свързани с подобряване на битовите условия и начина на живот на ромските семейства, както и подпомагане в процедурите за узаконяване на незаконните строежи.

Община Кърджали е в процес на изготвяне на предложение за ремонт и реконструкция на пътната настилка в кв. „Боровец” и приемане на общински жилищни програми за социално слаби ромски семейства.

Планирани дейности за 2014 – 2020 г.

1. Разработване на общински програми за подобряване на жилищните условия в квартали с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население.
2. Изработване на кадастрални карти и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население.
3. Актуализация на подробни устройствени планове на съществуващи терени и изработване на такива на новоотредени терени.
4. Проектиране на техническа инфраструктура и изграждане на обекти от техническата инфраструктура.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

На територията на областта няма регистрирани случаи и сигнали за множествена дискриминация.

През м. март 2012 г. по инициатива на Регионалния инспекторат по образование в област Кърджали е учреден първият в страната Регионален екип за превенция на агресията сред учениците с цел чрез взаимодействие между различните институции (общински администрации, училища, областната администрация и детските педагогически стаи да се инициират редица мерки за ограничаване на проявите на агресия сред учениците.

По инициатива на Районно управленое „Полиция” Момчилград и по повод 1-ви юни е проведено състезание „Игри без агресия” с ученици от община Момчилград.

В Областна дирекция на МВР Кърджали са разработени теми по проблеми, касаещи дискриминацията, които са разгледани с целия полицейски състав през. м. април и юни 2013 г. („Правна уредба, принципи и форми на дискриминацията”, „Подобряване ефективността на работата на полицейските служители, работещи в мултиетническа среда и спазване на правата на човека”).

Проведени са съвместни дейности за превенция на антисоциални прояви на подрастващите – беседи, консултации, кампании и др.

Инспекторите от детска педагогическа стая изнасят лекции за видове закононарушения.

Планирани дейности за 2014 – 2020 г.

1. Тясно сътрудничество с неформалните лидери и неправителствени организации за превенция и овладяване на социалното напрежение.
2. Провеждане на съвместни дейности за превенция на антисоциални прояви на подрастващите – беседи, консултации, кампании и др.
3. Подобряване на взаимодействието на общините с държавните институции и актуализиране на наредбите за спазване на обществения ред, законност и недопускане на противообществени прояви.

2. 1. Финанси

За 2012-2013 г. усвоените средства чрез програми по реда на Закона за насърчаване на заетостта са 9356 лв., а по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”- 14.786 лв.

В община Кирково през 2012-2013 усвоените средства по оперативните програми са 41 040 лв., а по националните програми - 40 120 лв.

В община Крумовград усвоените средства от проектите от европейските фондове са 15 000 лв, от националните – 20 000 лв.

В община Крумовград за 2014-2020 г. се очакват - от европейските фондове – 215 000 лв., от националните фондове – 24 075 лв.

В община Момчилград:

- през 2011-2012 г. се реализира проект „Интерактивно обучение в подкрепа на интеграцията на децата и учениците от етническите малцинства в Община Момчилград” по ОП „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на стойност 375 172 лв.;

- през 2012-2013 г. се реализира проект „Не сме различни” за подпомагане на обучението на деца и ученици със СОП на стойност 239 672,52 лв., в който са включени и деца от ромски произход от пет училища и две детски градини;

- по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” през 2014 г. ще приключи проект „Реконструкция, модернизация и доизграждане на В и К мрежата в гр. Момчилград”. Безвъзмездната помощ от Кохезионния фонд на ЕС ще е 19 868 000 лв, от националния бюджет - 4 967 000 лв., около 3% ще финансира Община Момчилград.

Финансирането на дейностите в областта на интеграцията в здравеопазването се осъществява от Регионална здравна инспекция изключително със собствени средства, които не са достатъчни за развиването на дейностите.

В ОУ "П. К. Яворов" гр. Кърджали за 2012/2013г по Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" по проект УСПЕХ "Да направим училището привлекателно за младите хора" ресурси". са усвоени 29 794лв., а по проект "Нов шанс за успех" - 101 100 лв.

На този етап няма яснота за финансовите стрества през новия програмен период (2014-2020 г.).

На предстоящото заседание на Областния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси през м. ноември 2013 обект на внимание ще бъде информацията от Областен информационен център Кърджали относно възможностите за интеграция при реализиране на проекти през новия програмен период , както актуализация на общинските планове за действие през новия програмен (2014-2020г.)

Налице е добрата воля за съвместно решаване на проблемите в областта интеграцията от страна на институциите и организациите в област Кърджали.

Област Кюстендил

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Оперативна цел: Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда.

Регионален инспекторат по образование - Кюстендил е отговорна институция за изпълнението на мерките в приоритет „Върховенство на закона и недискриминация”.

Изпълнени дейности:

1. Интегриране на ученици от ромския квартал „Изток“ в училищата в града. Към месец февруари 2013 год. са интегрирани следния брой ученици по класове в училищата в града:

<ul style="list-style-type: none"> • Първи клас – 28 ученици • Втори клас – 32 ученици • Трети клас – 41 ученици • Четвърти клас – 41 ученици • Пети клас – 39 ученици • Шести клас – 36 ученици • Седми клас – 37 ученици	<ul style="list-style-type: none"> • Осми клас – 26 ученици • Девети клас – 57 ученици • Десети клас – 52 ученици • Единадесети клас – 45 ученици • Дванадесети клас – 35 ученици • Вечерна форма на обучение – 96 ученици
---	---

2. На територията на област Кюстендил училищата участват в Националната програма на МОН „С грижа за всеки ученик“ за допълнително обучение на учениците, които по –

трудно усвояват учебното съдържание – 5 училища – ОУ „Неофит Рилски“ – с 12 групи, ОУ „Иван Вазов“ – с 8 групи, ОУ „Св.св.Кирил и Методий“ – Дупница – с 4 групи, ОУ „Проф.М.Дринов“ – Кюстендил – с 3 групи и ОУ „Н.Й.Вапцаров“ – Бобов дол – с 2 групи.

3. В училищата се реализира целодневна организация на учебния ден, като 20 училища работят и по Проект „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища, чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Приоритетно са включени в полуинтернатните групи ученици от ромски произход, с цел повишаване на резултатите им в учебно-възпитателния процес.

4. Проведена е анкета с учителите от ОУ „Иван Вазов“ – Кюстендил за проучване на необходимостта от квалификация на учителите, с цел усъвършенстване на методите и формите на работа с учениците, чийто майчин език не е българският, като и за необходимостта от подобряване на МТБ в училището.

5. От учебната 2013/2014 година е въведен свободно избираем предмет в първи клас в ОУ „Иван Вазов“ – Кюстендил по български език и литература, с цел провокиране интереса на учениците към литературата и четенето.

6. Реализиран е прием в паралелка за учебната 2012/2013 година и за учебната 2013/2014 година в ПГ „Джон Атанасов“ – вечерна форма на обучение за придобиване на Първа степен за професионална квалификация.

7. В ПГСС – Кюстендил за учебната 2013/2014 година е формирана паралелка по професия „Работник в животновъдството“ във вечерна форма на обучение за придобиване на Първа степен на професионална квалификация.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Оперативна цел: **Подобряване на достъпа на ромите до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях**

Към 30.09.2013 година на територията на област Кюстендил регистрираните безработни лица са 8 097 от тях 550 са се самоопределили като роми, като са попълнили декларация за етническа принадлежност /6,8%/ от общо регистрираните лица.

През периода м. януари – м. септември 2013 година в инициатива “Повишаване конкурентноспособността на ромите на пазара на труда” са включени 702 лица от регистрираните в Дирекции “Бюро по труда” роми от Кюстендилска област. От тях: 238 лица са участвали в „Повишаване на пригодността за заетост и квалификация на безработните роми”, като мотивация за активно търсене на работа са преминали 188 лица, 26 лица професионална ориентация и 24 лица са включени в професионална квалификация. На 464 лица от ромската общност, регистрирани като безработни, търсещи работа в дирекции “Бюро по труда” от Кюстендилска област е осигурена подходяща заетост. Предвид ниското образователно и квалификационно равнище на лицата от ромския етнос, различните програми за заетост най-често са единствената възможност за трудовата им реализация. Най- много е участието им в Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“ ОСПОЗ, поради ниските изисквания на работодателите по отношение на тяхното образование и квалификация при разкриване на работни места в общополезни дейности, в дейности с траен характер или в дейности с почасов измерител в Програмата са включени 241 лица и 4 лица са устроени на работа по насърчителни мерки, съгласно Закона за насърчаване на заетостта. По Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” са започнали работа 98 роми.

Устроени на работа на първичен пазар на труда през деветмесечието на 2013 година са 121 лица от ромски произход. Същите са започнали работа на обявени от работодателите свободни работни места. Лицата от наблюдаваната група са с ниско образователно равнище и без квалификация, поради това и реализацията им на първичния трудов пазар е проблематична.

През деветмесечието на 2013 година на територията на Кюстендилска област се изпълняват и дейности, предвидени в Национална програма “Активиране на неактивни лица”, които се реализират в дирекции “Бюро по труда” – Кюстендил и ДБТ -Дупница , където работи по един ромски медиатор. Същите осъществяват контакти и подпомагат неактивните лица от ромски произход, регистрирани като безработни за активно поведение на пазара на труда, с цел тяхната трудова реализация.

Добра практика в работа на бюрата по труда може да посочим организирането и провеждането на Трудови борси и по конкретно специализираните насочени към определена целева група /ромска общност, лица с увреждания, младежи или в сферата на туризма, хотелиерството и ресторантьорството.

През отчетния период са проведени 5 информационни кампании с неактивни лица “Ела и се регистрирай в ДБТ”, на които са присъствали 212 лица. Проведени са 220 индивидуални неформални срещи с неактивни лица и 4 групови срещи на които са присъствали 96 неактивни лица. Проведени са 16 срещи с местни организации, в които са взели участие 16 институции.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Оперативна цел: **Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми**

Изпълнени дейности:

- всички здравноосигурени лица с ромски етнически произход, както и всички деца до 18 г., които, съгласно нормативната уредба в РБългария са здравно осигурени, са включени в пациентски листи на общопрактикуващите лекари, което дава възможност да бъдат не само прегледани в случай на заболяване, а да подлежат на профилактични прегледи, имунизации и диспансеризация при необходимост
- за неосигурени пациенти с ромски етнически произход (които съставляват голям относителен дял сред общността) се гарантира навременна и квалифицирана медицинска помощ чрез Центъра за спешна медицинска помощ и неговите филиали, както и чрез Спешно отделение към МБАЛ”Д-р Н. Василиев” гр. Кюстендил.
- За намаляване процента на родилки в непълнолетна възраст- провеждат се здравно-просветни дейности, както в училищата, където се обучават деца с предимно ромско население, така и на терен, по различни програми: лекции от дирекция „Обществено здраве” към РЗИ Кюстендил, дейности по проект на Ноу-хау център за алтернативни грижи за деца и др.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.:

Оперативна цел: **Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура**

Община Дупница има одобрен проект за изграждане на 150 социални жилища по ОП Регионално развитие.

ПроектBG161PO001/1.2-02/2011 „Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение”.

Проект “Дом за всеки” по Оперативна програма “Регионално развитие”.

Бенефициент: Община Дупница , **Бюджет:** 4 909 000,00 лв

Общата цел на Проекта:

Да се изгради нов сграден фонд в Община Дупница, който да позволи настаняването и подобряването на жилищните условия на уязвими групи от територията на населеното място и общо повишаване на качеството на градската среда.

Специфични цели:

Да се осигурят 150 съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение;

Да се осигури социално включване, пространствена интеграция и равен достъп до адекватни жилищни условия за поне 460 лица в неравностойно и уязвимо положение.

Целеви групи:

- Бездомни хора и/или такива, живеещи в много лоши битови условия
- Родители с деца, вкл. непълнолетни родители, многодетни семейства, деца с влошено здраве и увреждания;
- Хора в риск от бедност и социално изключване.

Добри практики :

1. По Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в РБ за периода 2012 – 2015 година и по програма „Подобряване на контрола на туберкулозата в България” беше постигнато добро взаимодействие и координация между изпълнителите на Програмата, което доведе до снижение на заболяемостта и повишаване на разкриваемостта на заболяването. Предприети бяха адекватни мерки в огнищата, беше увеличен обхвата с изследване за ХИВ на случаите с туберкулоза. Съвместната работа с НПО по Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ в Р. България 2008-2015 г. и по програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” имаше положително въздействие в ромската общност и като резултат - намаление на рисковото поведение сред уязвимите групи, осигуряване на достъп на целевите групи и хората, живеещи с ХИВ/СПИН и туберкулоза до грижи и качествено лечение. Програмите са насочени към предоставяне на подходящи и качествени, здравни и социални услуги за целевите групи на различни нива на интервенция, повишаване на експертните знания и умения и институционалната ангажираност, както и осъществяване на значителни позитивни промени в общностните норми, рисковото сексуално поведение и поведението, свързано с употребата на наркотици, по отношение на превенцията и контрола на ХИВ/СПИН в България.

2. Наличие на достатъчен брой добре подготвени здравни медиатори (общо 11, разпределени по общини: 4-общ. Кюстендил; 6-общ. Дупница; 1-общ. Бобов дол), които взимат активно участие при реализирането на профилактичните и протиепидемичните мерки при заразните болести, при провеждането на здравно-промотивни мероприятия и имунизационни кампании.

Изводи:

1. Липсата на планиран финансов ресурс за обезпечаване изпълнението на Областната стратегия и общинските планове за действие забавя процеса на интегриране на ромите в региона.

2. Липсва координационен механизъм за междуинституционално сътрудничество на централно, областно и общинско ниво при изпълнението на националните, областните и общинските програми за интегриране на ромите.

Област Ловеч

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

- През 2011 г. община Летница, заедно със Сдружение „Знание“ гр. Ловеч, е реализирала проект „За децата на община Летница - с грижа и отговорност“, финансиран от Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства с финансовата подкрепа на Ромски образователен фонд – Будапеща. Преки участници в проекта са били 39 ученика от ромски произход на възраст 7-18 години в СОУ „Бачо Киро” – Летница; ромски деца, неохванати в подготвителните групи в детските градини; родители на деца с риск от отпадане от училище/непосещаващи детски градини; 25 учители. Друга част от изпълнението на проекта е била дейността „Мобилно училище за родители”. Целева група на тази дейност са били двадесет семейства, определени като рискови;
- През 2011/2012 г. СОУ „Бачо Киро” е работило по програма „Намаляване на отпадането на ромските ученици от училище”, финансирана от Център „Амалипе” като реализира проект „Намаляване на отпадането на ромските ученици от училище”. През 2012/2013 г. по ОП „Развитие на човешките ресурси“, проект „Подобряване на качеството на образованието в средищните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“ са работили 4 средищни училища в област Ловеч; по НП „На училище без отсъствия“, НП „С грижа за всеки ученик“, модул „Осигуряване на допълнително обучение на учениците за повишаване нивото на постиженията им по общообразователна подготовка“ са сформирани групи по български език и литература и география и икономика;
- Продължава реализацията на дейности в ловешките училища по проект „Да направим училището привлекателно за младите хора“, „Училище за себеутвърждаване и подготовка към европейски хоризонти - УСПЕХ”, схема BG051PO001-4.2.05 по ОП „Развитие на човешките ресурси“. В ОУ „Св.Св. Кирил и Методий“ – Ловеч, 136 ученици и 20 учители са включени в дейностите по проект BG051PO001-4.1.04-0096 „Училище за всички“;
- През 2011/2012 г. община Луковит е реализирала проект „Ученическите Оскари – диалог между културите в община Луковит”, по ОП „Развитие на човешките ресурси”. Проектът е обхванал 151 ученици от малцинствените групи и три училища – НУ „Инж. Вълков”, СОУ „Алеко Константинов” и ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Бежаново;
- Общинските власти предварително идентифицират децата в предучилищни групи и първи клас. Община Троян е приела преференциални условия за заплащане на такса за ползване на детска градина в намален размер за деца от семейства в уязвимо социално положение;
- Активно се работи за приобщаване на родителите роми към образователния процес: консултации със специалисти педагози и психолози, привличане на родители от етническите малцинства в родителските съвети към училищата, провеждане на родителски срещи;
- През 2012 и 2013 г. СОУ „Св.Св.Кирил и Методий” гр.Угърчин е реализирало проект BG051PO001-4.3-01 - Ограмотяване на възрастни „Нов шанс за успех“ по ОП „Развитие на човешките ресурси“;
- През 2011/2012 г. и 2012/2013 г. ОУ „Христо Ботев” с. Кирчево съвместно със СОУ „Бачо Киро“ гр. Летница и СОУ „Васил Левски“ гр. Троян са реализирали проект „Намаляване на отпадането на ромските ученици”, финансиран от Фондация „Америка за България”.

1.1.2. Въздействие на мерките:

- Намалял е броя на неизвинените и извинени отсъствия при децата от етническите малцинства за учебната 2012/2013 г. с 0,2%. Създадени са условия за качествено образование на децата и учениците от етническите малцинства и подобряване на средният успех на децата от целевите групи IV, VIII клас и групите „Фолклор на етносите“;
- През настоящата 2013/2014 учебна година в община Тетевен се обучават 39 ученици на самостоятелна форма на обучение, които са предимно от ромски произход;

- Намаляване до минимум броя на необхванатите и отпадащите подлежащи на задължително обучение деца и ученици отсоциално слаби семейства, независимо от етническата им принадлежност;
- Създаване на условия за качествено образование на децата и учениците от етническите малцинства и подобряване на средният успех на учениците;
- Квалификация и обучение на учителите за работа в етнически смесени паралелки; приобщаване на родители и сформирането на активно работещо училищно настоятелство.

1.1.3. Планове за периода 2014-2020 г.:

- Прилагане на система от стимули и мерки за въвеждане на мултикултурно образование във всички етапи;
- Формиране на интеркултурна компетентност на директори, учители и други педагогически специалисти;
- През 2013 г. община Луковит е подготвила и е подала за кандидатстване и оценка по проект „Заедно“ по програма BG06 „Деца и младежи в риск“ по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Проектът обхваща 210 деца от ромски произход на възраст от 3 до 6 г. и пет детски градини на територията на общината. Предвидени са допълнителни занимания с деца, за които българският език не е майчин, училище за родители, лятно училище, назначаване на 8 образователни медиатори от ромски произход във всички населени места с детски градини и филиали към тях;
- Създаване на мрежа от центрове за кариерно ориентиране в община Троян, в които учениците биха могли да получат консултация при избора на професия, при преходите в рамките на образователната система или от образование към заетост;
- Създаване на дарителски фонд в община Троян с участието на общината, родители, бизнеса, фондации и др. за стимулиране на талантливи деца;
- Ограмотяване на възрастни роми в община Троян.

1.1.4. Добри практики в областта на образованието:

- Допълнителна работа с деца от ромски произход в подготвителни групи на ЦДГ „Незабравка”, с. Орешак и Седмична детска градина, с. Калейца в община Троян и допълнителна квалификация на персонала, осъществени през учебната 2012/2013 година, финансирани по одобрен през 2012 г. проект по НП „С грижа за всеки ученик” на МОН, модул „Осигуряване на допълнително обучение на деца от подготвителни групи”;
- Осигуряване на безплатен транспорт до детски градини, училища и обществения.

1.1.5. Поуки, които са наложили преразглеждане на политиките в областта на образованието:

- Необходимо е постигнатото до тук да се надгради чрез участие в проекти, финансирани от ЕС или неправителствени организации, ангажирани с ромската проблематика, за да се привлекат необходимите финансови средства за подобряване на материалната база в училищата и детските градини и за подсибяване на социална подкрепа на ромите.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

- За периода от 2011 г. до 30.09.2013г. 1543 безработни лица от ромски произход, регистрирани в дирекция „Бюро по труда“ от област Ловеч, са включени в различни дейности, свързани с повишаване конкурентността им на пазара на труда, осигуряване на заетост и насърчаване на предприемаческата им култура, като за 557 лица е осигурена заетост чрез включване в различни програми, проекти и насърчителни мерки;
- Дирекция „Регионална служба по заетостта“ -Ловеч реализира НП „Активиране на неактивните лица“. По тази програма към настоящия момент в 3 дирекции „Бюро по труда“ от област Ловеч работят 3 ромски медиатори;

- В НП „От социални помощи към осигуряване на заетост“ са включени 327 безработни роми, а 111 по схеми на ОП „Развитие на човешките ресурси“.

1.2.2. Въздействие на мерките:

- Осигуряване на достъп на ромите до пазара на труда;
- Насърчаване на социалния и гражданския диалог в подкрепа на трудовата реализация на ромите;
- Въздействието на мерките се изразява в осигуряване на минимална работна заплата за повечето заети по проекти по оперативни програми, както и документи за придобита квалификация за включените в различните обучения.

1.2.3. Планове за периода 2014-2020 г.:

- Насърчаване на заетостта чрез програми и мерки по реда на ЗНЗ в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове.

1.2.4. Добри практики:

- На 06.02.2013г. между Сдружение „Национална мрежа на здравните медиатори“ и Община Троян е сключено Споразумение по проект „Подобряване на здравния статус на ромските общности в Централна и Източна Европа“. Сдружението е назначило „Здравен медиатор“ на граждански договор от ромски произход. Той работи по социални и здравни проблеми на ромската общност в община Троян.

1.2.5. Поуки:

- За постигане на целите, свързани с осигуряване на устойчива заетост на ромите е необходимо да се установи трайно партньорство между представители на работодателите, община, ДБТ и фирми, за изграждане на ефективна система за търсене, създаване и предлагане на устойчиви работни места за хората от ромски произход.

1.3.Здраве

1.3.3. Мерки предприети от 2011 г.:

- Провеждане на беседи на родителите за значението на имунизациите;
- Организиране и провеждане на кампании за предпазване от ХИВ/СПИН; туберкулоза; хепатит;
- Превенция на социално значими болести и ранна бременност.

1.3.2. Въздействие на мерките:

- Повишаване обхвата от ромското население с имунизации;
- Обучение на ромското население за предпазване от най-честите заболявания;
- Повишаване здравна култура на ромското население.

1.3.3. Планове за периода 2014-2020 г.:

- Подобряване на здравната помощ за децата в предучилищна възраст;
- Подобряване на профилактичната дейност;
- Създаване регистър на бременните, за наблюдение и своевременно хоспитализация на родилките;
- Повишаване на информираността по здравните въпроси чрез създаване на семейно-консултативен център в рамките на Център за обществена подкрепа.

1.3.4. Добра практика е координирането на усилията на РЗИ гр.Ловеч, Община Троян и здравния медиатор при решаване на въпроси на ромската общност, изнасяне на здравно-профилактични беседи в училище „Иван Хаджийски“, гр. Троян от психолог на Регионална здравна инспекция.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Мерки предприети от 2011 г.:

На територията на област Ловеч са отредени 7 терена за застрояване на жилища за представители на уязвими групи, както и 99 общински жилища за настаняване под наем.

1.5. Борба срещу дискриминацията

1.5.1. Мерки предприети от 2011 г.:

- В периода 2011-2012 г. в гр. Луковит и с. Бежаново е реализиран проект „Ученическите Оскари – диалог между културите в община Луковит”, в рамките на който е проведена кампания за етническа толерантност между трите общности: българска, ромска и турска;
- Проведени срещи по училища и квартали с по-голям брой обхванати ученици от ромски произход с участието на регионален представител на Комисията за защита от дискриминация;
- Проведени индивидуални консултации с психолози и педагогически съветници към училищата с цел повишаване на здравната култура и осведомеността за правата и задълженията в обществения живот;
- В община Угърчин регионалният представител на Комисията за защита от дискриминация е посетил училищата и е организиран прием за граждани.

1.5.2. Въздействие на мерките:

- Бавно, но непрекъснато повишаване на осведомеността. Поява на единични случаи на „обратна връзка” – представители на ромската общност да търсят информация от специалисти.

1.5.3. Планове за периода 2014-2020 г.:

- Консултации;
- Включване в обучения по актуални теми.

2. Финансиране

2.1. Изразходени средства от 2011 г.

- Образование – 80 000 лв.
- Заетост – 12 000 лв.
- Здраве – 2 000 лв.
- Жилища – 100 000 лв.

2.1.1. фондовете на ЕС

- Образование – 200 000 лв.
- Заетост – 380 498 лв.
- Здраве – 2 000 лв.

2.1.2. Национални фондове

- Образование – 2100 лв.
- Заетост – 112 300 лв.
- Здраве – 3000 лв.

2.1.3. Други източници

- Образование – 25035 лв.
- Здраве – 5000 лв.

2.2. Прогноза за бюджета на планираните мерки в контекста на Национална стратегия за интеграция на ромите за периода 2014-2020 г.

- Образование – 200 000 лв.
- Заетост – 405 000 лв.
- Здраве – 10 000 лв.

2.3. Добра практика е Кампанията „Равен старт”, реализирана по проект „За децата на община Летница – с грижа и отговорност“, чиято цел е била да се съберат дрехи, обувки и учебни пособия за семействата в риск.

1.1. Образование

1.1.1. Предприети мерки от 2011 г.

Процесът на извеждане на децата от обособените училища в една от най-големите общини в област Монтана - община Берковица е започнал преди няколко години. Към настоящия момент част от учениците от кв. Раковица се превозват до приемни училища в града. Транспортът е ангажимент на училищата, които работят по проекти на ЦОИДУЕМ.

Община Берковица е разработила транспортна схема за безплатен превоз до средищното училище за деца и ученици от селата Боровци, Гаганица, Котеновци, Комарево, Мездря, Бокиловци.

През 2012 година по проект за ограмотяване на възрастни – „Нов шанс за успех“ са обучени 73 лица над 16-годишна възраст, през 2013 г. обучените лица са 145.

1.1.2. Въздействие на предприетите мерки

Процесът на десегрегация осигурява ежедневен превоз на деца и ученици, безплатни учебници за деца от беден произход, предлага допълнителни часове за наваксване на пропуснатия материал, осигурява мултикултурно обучение за учители, предлага наставници за връзка между родители и учителите, организира разнообразие от извънкласни училищни дейности с цел интегриране на децата и родителите в училищна и извънучилищна среда.

1.1.3. Планове за 2014-2020 г.:

-Гарантиране равен достъп до качествено образование, прибиране и задържане на всички подлежащи на задължително обучение ученици. Обучение на подрастващите в съответствие с новите обществени реалности и възпитание на учениците в духа на демократичните принципи на гражданското общество.

-Осигуряване на стабилност, ред и защита на децата в училището.

-Осигуряване на широк спектър от извънкласни форми за свободното време на учениците и създаване на условия за тяхната личностна изява, инициатива и творчество.

1.1.4. Добри практики

Работата по проект „Ефективна и пълноценна образователна интеграция на децата от ромски произход чрез иновативно мотивиране на родителите им” спомогна за създаване на комплексна среда от подкрепящи мерки за улесняване на образователното и социално интегриране на децата от ромски произход и техните семейства. Основният проблем, който се решава от проекта, е осигуряване присъствието на децата от отдалечения ромски квартал «Раковица» в приемните детски градини на гр. Берковица. Чрез основните групи дейности: “Образователни и мотивационни дейности, свързани със задържането на децата в детските градини”; “Работа с родители”; “Работа в общността” и “Осигуряване на информираност и публичност по проекта” беше апробиран иновативен подход за информиране и мотивиране на родителите за промяна и утвърждаване на позитивно отношение и поведение в посока присъствие на децата им в приемните детски градини и пълноценно участие в образователните и възпитателни процеси. Основна идея - през времето на пътуване от отдалечения ромски квартал, децата са придружени от медиатор (педагог) и от поканен (за деня) родител, на които са предоставени информационни материали по критични бъдещи заплахи за децата като трафик на хора, дрога и проституция. Допълнителна «стационарна» дейност беше реализирана в наличните обществени помещения в квартала, където с помощта на опитния партньор на проекта (Обществен съвет по образованието /ОбСО/ – Берковица), се осъществиха дейности “Работа с родители”и “Работа в общността” с дидактични материали, собственост на партньора.

1.1.5. Поуки

Анализът на ситуацията показва, че ранното отпадане от училище, незаинтересованост и със слаб интерес на родителите към образователните институции води до ниска степен на реинтегриране на отпадналите ученици. Инвестирането в училищното обучение е от

решаващо значение за успешната интеграция в училище на децата. Образователното равнище на родителите също е силен фактор, оказващ влияние върху риска от бедност сред децата – сега и в бъдеще. Колкото по-ниско е образователното равнище на родителите, толкова е по-голям шансът те да са безработни и/или да получават ниски доходи, упражнявайки заетост с ниско качество.

За да се разбие затвореният цикъл децата да повторят модела на социална изолация на своите родители е необходима комплексна интервенция, която да подпомогне семействата да осигурят шансове за развитие на своите деца.

1.2. Заетост

1.2.1. Предприети мерки от 2011 г.:

С цел подобряване на достъпа на ромите до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях са предприети конкретни дейности:

Организиране на обучителни курсове за безработни лица:

- а) мотивация за активно търсене на работа;
- б) професионална ориентация;
- в) професионална квалификация, в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове;
- Насърчаване на заетостта чрез програми и мерки по реда на ЗНЗ в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове;
- Обучения по ключови компетентности, “Инициативност и предприемачество” или „Обществени и граждански компетентности” към съответното професионално обучение;
- Организиране на мотивационни курсове (в рамките на годишните програми за обучение по НПДЗ и други планове);
- Обучение по стартиране и управление на собствен бизнес;
- Включване на местното население при реализацията на инфраструктурни проекти, благоустрояване, озеленяване и детски площадки;
- Срещи, семинари, дискусии, кръгли маси, кампании.

1.2.2. Въздействието на предприетите мерки

През периода в програми за заетост по Закона за насърчаване на заетостта /ЗНЗ/ и в проекти по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”/ОП „РЧР”/ са включени определен брой лица от ромската етническа група. Професионална квалификация в сферата на строителството са придобили 17 лица, над 400 души са мотивирани за активно търсене на работа, устроени на работа на първичен пазар на труда над 250 души.

1.2.3. Планове за 2014-2020 г.:

- Насърчаване на заетостта чрез програми и мерки по реда на ЗНЗ в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове;
- Професионална квалификация, в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове.

1.2.4. Добри практики

Една от добрите практики с установен ефект, както за наетите работници, така и за общината е включване на местното население от ромски произход при реализацията на инфраструктурни проекти, благоустрояване, озеленяване и детски площадки.

1.2.5. Поуки

Бюрата по труда са по-ефективни при намирането на постоянна работа за високообразованите и квалифицираните граждани. В повечето случаи ромите са неконкурентноспособни на пазара на труда. Към този проблем можем да добавим и дискриминационни причини по етнически показатели, които допълнително влошават ситуацията. Голяма част от безработните роми в община Берковица не са регистрирани в

Бюрото по-труда, не са обхванати с подпомагане от съответните специализирани органи съгласно Закона за социално подпомагане и Правилника за прилагането му. За много роми отношенията с двете институции са по-скоро досадна обремененост, отколкото реално предлагащи подпомагане. Логично, това води до наличие на скрит социален статус и скрита безработица в общността. Продължителното отпадане от пазара на труда е най-силният индикатор за социално-икономическо изключване към момента.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Предприети мерки от 2011 г.:

Активно съдействие от страна на медиатора в усилията на личния лекар за обхващане на бременните до четвъртия месец на бременността с регистрация, консултации с лекар-специалист по акушерство и гинекология и своевременно постъпване в лечебно заведение за болнична помощ за раждане

Осъществени акушеро-гинекологични прегледи с мобилни кабинети в населени места с компактно ромско население. Предоставяне контрацептивни средства на желаещи лица, принадлежащи към групата

Проведени беседи с подрастващи и млади хора и с техните родители за начините за предпазване от нежелана и ранна бременност, за опасностите, които крие ранната бременност за майката и бебето, за риска от раждане на деца с вродени аномалии и наследствени болести и начините за профилактиране

Активизиране дейността на медиатора за издирване на деца без личен лекар и разясняване пред родителите им важноста за регистриране-то им

Проведени беседи и разговори с младите майки за значението на имунизациите и мотивирането им за редовното им прилагане, съгласно Националния имунизационен календар.

Проведена ранна диагностика и скринингови изследвания с мобилни мамографи за превенция на рака на млечната жлеза

Проведен разяснителни кампании за значението на профилактичните прегледи сред ромското население

1.3.2. Въздействието на предприетите мерки

Изпълнението на мерките в сферата на здравеопазването допринася за подобряване на достъпа до здравни грижи и профилактика за децата и повишаване на здравните знания и информираността на ромското население;

1.3.3. Планове за 2014-2020 г.

Подкрепя за функционирането на амбулатории за първична медицинска помощ в квартали, населени предимно с ромско население, съфинансирани от общината и с дейности на мобилна техника

Увеличаване броя на здравните медиатори

Повишаване квалификацията на здравните медиатори чрез участие в семинари, срещи, кръгли маси и др.

Периодично провеждане на беседи от здравни специалисти и медиатори за вредата от най-разпространените рискови фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословно хранене, предимствата на здравословния начин на живот и за предпазване от полово предавани и др. инфекциозни заболявания

Издирване на хора, които са извън системата на социално подпомагане и съдействие за обхващането им.

1.3.4. Поуки

Негативно влияние върху здравословното състояние на децата оказват ранните бременности и недостатъчното наблюдение и грижи за децата, най-вече сред семействата от ромската общност. Трудно се провеждат задължителните имунизации, поради липсата на пълно съдействие от страна на родителите поради тяхната ниска здравна култура.

1.4. Жилищни условия.

1.4.1. Предприети мерки от 2011 г.

Община Берковица разполага с действаща кадастрална карта и кадастрални и регулационни планове за селата, за които няма одобрена кадастрална карта.

За град Берковица има кадастрална карта и кадастрални регистри, одобрени със заповед на кмета. В обхвата ѝ е включен кв. Раковица с преобладаващо ромско население.

За селата не е изработвана кадастрална карта. За тях има действащи кадастрални и регулационни планове.

Мерките предприети по отношение на подобряване жилищните условия и инфраструктура са:

-Разработена общинска програма за подобряване на жилищните условия в квартали с компактно ромско население.

-Благоустроени са алейни мрежи, зелени площи и детски площадки;

-Подобрено е състоянието на техническата инфраструктура, асфалтиране на улици, изграждане на тротоари, реконструиране на Ви К мрежи.

1.4.2. Въздействието на предприетите мерки

За кв. Раковица, град Берковица, е изработена кадастрална карта за територия с площ около 100 дка., заселена с роми и включването им в регулация.

Частично са решени проблеми със собственост върху земята и незаконното строителство.

1.4.3. Планове за 2014-2020 г.

Община Берковица се стреми да води активна общинска политика. В следващия програмен период ще се акцентира на енергийната ефективност на жилищата и подобряване стандарта на живот на гражданите (в т.ч. ромите, ромските махали), включително чрез използване на възобновяеми енергийни ресурси. В този смисъл ръководството на общината планира дългосрочна политика за насърчаване на новите тенденции и конкретни последователни мерки, които да доведат до желаната ефективност.

1.4.4. Поуки

Концентрацията на роми в обособени квартали се увеличи през последните петнайсет години, както в градските, така и в селските региони. Тази концентрация в обособени квартали обикновено води до социална изолация на жителите им, до влошаване на жилищните условия, до проблеми с изграждането и поддръжката на инфраструктурата и хигиената, до транспортни проблеми и трудности при осигуряването на услуги.

1.5. Анти-дискриминация

1.5.1. Предприети мерки от 2011 г.:

В изпълнение на тези си задължения община Берковица е предприела действия по изработване и приемане на съответни наредби, правила и други форми на поднормативни актове, с цел изпълнение на целите на закона.

Осъществени са дейности по запознаване и разясняване на Наредбите на Общински съвет за обществения ред и сигурност сред ромското население; Проведени са работни срещи срещу разпространението на наркотици в кварталите със смесено население; Проведени са обучения по права на човека и права на детето в училище; Усилена е дейността на Общинската комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни чрез включване на представител от общността и от НПО в комисията.

1.5.2. Въздействието на предприетите мерки

Предприетите мерки са допринесли за създаване на условия за равни възможности и недопускане на дискриминация. По този начин е постигнато укрепване на солидарността и социалната сплотеност на обществото и осигуряване на равен достъп да права, облаги, стоки и услуги.

1.5.3. Планове за 2014-2020 г.

Повишаване на административния капацитет и чувствителността на служителите и управленския състав в администрацията на всички нива по отношение правата на

малцинствата, въпросите на недискриминацията и общуването в мултиетнична и мултикултурна среда, повишаване на уменията им за формулиране и прилагане на политики за интеграция на ромите. Недопускане на двоен стандарт по отношение на ромите и всички уязвими групи.

Насърчаване на културния плурализъм в медиите и прилагането на професионалните стандарти за етично отразяване на въпросите на ромите.

Насърчаване равнопоставеността между жените и мъжете и осигуряване на предпоставки за успешна реализация и нова социална роля на ромската жена.

2. Финансиране

Като добра практика в сферата на финансирането се явяват финансовите механизми, които се основават на концепцията на револвиращите фондове. Такива фондове подпомагат общини или други институции, като безлихвени или ниско-лихвени заеми за реализиране на проекти до тяхното верифициране.

2.1. Поуки

Изграждането на ефективно сътрудничество и партньорство между местните институции, малцинствената общност, нестопанските организации и лидери са гаранция за решаването на конкретни проблеми на населението и проактивни действия за реализиране на съвместни програми допринасящи за процеса на интеграция на малцинствата.

Необходимост от създаване на ясни и точни правила, които да се спазват както от бенефициентите, така и от управляващите органи; в екипите за управление на проектите да бъдат включени опитни служители от администрациите, които да получават по - високо заплащане от досегашното от бюджетите на проектите, тъй като през този период заплащането е минимално, а отговорността за реализирането и изпълнението на проектите на служителите е голяма.

Област Пазарджик

1.1 Образование

Предучилищното и училищно образование на децата и младежите, включително и тези от ромски произход е приоритет на всички общини в област Пазарджик. Като такъв са предприети мерки с цел тяхното мотивиране и понижаване на риска от отпадане на учебната им заетост.

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

След 2011 г., в общините се прилагат множество форми, гарантиращи учебната заетост на децата от уязвими социални групи. Такива са :

Консултации с родители, деца и младежи, с цел мотивиране посещаемостта и понижаване риска от отпадане, в т.ч. и по въпросите за ранните бракове.

Извънкласната дейност ориентирана към тази група е по проектите „Успех” и „Мога”, прилагани в по-голяма част от училищата на територията на областта.

1.1.2 въздействие на мерките

В резултат на приложените мерки, както и съвместно с осъществяването на социалната политика от страна на органите на общинското управление и самоуправление, висок процент от децата в социално уязвимите групи са подпомогнати чрез осигуряване на топла храна и други социално битийни придобивки, психологично консултиране и превенция, подобряване на сградния фонд на училищата, осигуряване на привлекателна среда за учениците и др.

1.1.3 Планове за 2014-2020 г.:

Всички общини на територията на област Пазарджик имат изготвени, утвърдени и приети с Решение на Общински съвет двугодишни Планове за действие за изпълнение на Стратегията за интегриране на ромите в област Пазарджик 2013 – 2020 г. Дейностите по приоритет „Образование” се осъществяват съвместно с учители, родители,

неправителствени организации, Регионален инспекторат на образованието, Регионална здравна инспекция и други структури на изпълнителната власт на територията на област Пазарджик.

1.1.4 Добри практики

Подпомагане на ромски деца от бизнес средите с осигуряване на учебници и учебни помагала за учениците от 8 до 12 кл. на територията на Община Панагюрище по проект „Образование за всички” с цел стимулиране завършването на средно образование и придобиване на по-високо такова.

1.1.5. Поуки

Необходимост от образователни медиатори към общинските администрации, които да работят непосредствено с уязвимите общности в населените места /Община Панагюрище/; Повишаване интереса на децата към учебния процес /Община Ракитово/.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

На голяма част от ромското население по общини е осигурена заетост чрез реализиране на проекти по оперативни, национални и регионални програми, като ромската общност е приоритетна.

1.2.2 въздействие на мерките

Осигурена е заетост за шест и девет месеца в годината, предхождана от обучение, свързана с изпълнение на дейности по поддържане на сгради и съоръжения, улична мрежа, паркови места и градини, озеленяване и др. съобразно тяхната квалификация. Проблем с осигуряване на квалифициран труд е липсата на по-високо образование у ромите.

В Общинските администрации на територията на област Пазарджик работят здравни медиатори, които са хора от малцинствените групи, както и специалисти в областта на етническите и интеграционните въпроси, също от ромски произход. Такива са назначени в общините Пазарджик, Лесичово и др., а също и ръководители /Община Ракитово/ и общински съветници /Община Пещера/.

1.2.3 планове за 2014-2020 г.

Приоритет „Заетост” е обстойно разгледан в Плановете на общините, като осигуряването на заетост на малцинствените групи е чрез реализиране на горе споменатите програми и проекти.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Активни кампании за повишаване на здравната култура у ромите са проведени на територията на цялата област, съвместно с общини, Регионална здравна инспекция, здравни медиатори и НПО. Проведени са множество беседи на теми, разглеждащи туберкулозата, тютюнопушенето, наркотиците, ранното забременяване, повишаване на сексуалната култура и др., както и скринингови кампании и безплатни прегледи.

Голямата част от предлаганите социални услуги са ориентирани и към повишаване на здравната култура и превенция от заболявания

1.3.2 въздействие на мерките

Отчита се намаляване заболяемостта сред ромското население и понижаване смъртността, вкл. и при новородени /Община Ракитово/;

Подобрен достъп до здравни услуги /Община Белово, Велинград;

Превенция на изоставянето на новородени /Община Панагюрище/.

1.3.3 планове за 2014-2020 г.

В приоритет „Здравеопазване” са залегнали изпълними действия за повишаване на здравната култура у ромите и ограничаване на проблемите, свързани с тази област.

1.3.4 Една или две релевантни добри практики в областта на здравеопазването

Безплатни гинекологични прегледи и изследвания за ХИВ, хепатит, туберкулоза;

Безплатни прегледи на 530 неосигурени лица в Община Ракиово.

1.3.5 Един или два примера, в резултат на които се налага преразглеждане на политиките в областта на здравеопазването.

Голям брой здравно неосигурени лица от ромски произход, липса и или недостиг на здравни медиатори в общините, налагане законодателни промени в областта на здравното осигуряване с цел обхвата на всички хора от социално уязвимите общности.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.:

Извършени са оценки на нуждите от подобряване състоянието на ромските квартали по отношение на инфраструктурата и са предприети съответните действия, съгласно Закона за устройство на територията.

1.4.2 въздействие на мерките

Наблюдава се частично подобряване на жилищните условия на ромите в обособените квартали /Община Велинград/ и търсене на партньори за осъществяване на съвместни дейности при облагородяването им /Община Брацигово./

1.4.3 планове за 2014-2020

Залегналите дейности в приоритет „Жилищни условия” са свързани с включване на обособените махали в регулацията на населеното място, облагородяване чрез осигуряване на зелени площи, асфалтиране на уличната мрежа и поддържане на техническата инфраструктура, както и одобряване на разработените кадастрални карти. Търси се съфинансиране на дейностите по облагородяване на жилищните условия на ромите.

1.4.4 . Добри практики

Реализация на проект „Модернизация на интегрирания воден цикъл на гр.Пещера – Доизграждане и рехабилитация на съществуващата В и К мрежа и изграждане на ПСОВ, гр.Пещера”, в който са включени жилищните квартали с концентрирано ромско население в гр.Пещера.

Реализиран проект Интегриран инвестиционен проект във В и К сектор за гр.Панагюрище”, по ОП”Околна среда”, с включени улици в ромски квартали на гр.Панагюрище.

1.4.5. Поуки

Узаконяване на незаконно построените жилища и издаване на съответните документи, доказващи собственост.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Дейността на регионалния представител на Комисията за защита от дискриминация и Областна администрация – Пазарджик, съвместно с общини и териториални структури на изпълнителната власт е с приоритетна насоченост към недопускане на дискриминация, вкл. и на основание етническа принадлежност.

Създаване на равен достъп до всички услуги, в т.ч. административни, социални, обществени и здравни чрез действия на общинските органи на управление и самоуправление, Областна администрация – Пазарджик и териториалните структури на изпълнителната власт.

Организираны са срещи и дискусии с представители на ОД на МВР, КЗД и Областна администрация – Пазарджик по повод постъпили сигнали за упражнена дискриминация върху представители от ромската общност.

1.5.2 въздействие на мерките

Повишена е културата на ромите при прилагане на антидискриминационните политики и търсене на законовите права, в качеството им на граждани на Република България и Европейския съюз;

Насочени са повече от 300 ученика от ромски произход от община Пазарджик за продължаване на образованието им извън територията на квартала и т.нар. сегрегирани училища /Община Пазарджик/;

1.5.3 планове за 2014-2020

В приоритет „Върховенство на закона и недопускане на дискриминация” са залегнали дейности на ОД на МВР – Пазарджик, Регионален представител на КЗД, Областна администрация, Общински администрации, Териториални структури;

Активна спортна и читалищна дейност с цел повишаване на общата им култура и ограничаване уязвимостта на малцинствената група.

2. Финансиране

2.1.1 средства от ЕС

Финансиране на дейности съгласно Оперативни програми по проекти, изпълнявани от Общински администрации и НПО с насоченост към ромските общности, в приоритетни области „Образование”, „Заетост”, „Здравеопазване” и „Жилищни условия”.

2.1.2 национални

НП”ОСПОЗ”, Регионални програми за заетост и обучение, държавно-делигираны дейности при изпълнение на социалната политика.

2.1.3 други източници.

Общински бюджет, финансиране и съфинансиране на дейности по горе изброените приоритетни области и дарителство.

2.2. Прогнозен бюджет за мерки за интеграция на ромите за периода 2014-2020 г.

2.2.1 средства от ЕС

300 000 лв. – Община Панагюрище;

500 000 лв.– Община Стрелча;

33 328 070лв. – Община Ракиново

2.2.2 национални

1 200 000 лв. за образование – Община Велинград;

15 000 000 лв. за жилищни условия – Община Велинград;

1 000 000 лв за социална интеграция – Община Велинград;

9 000 000 лв. за техническа инфраструктура – Община Велинград

6 500 лв.за здравеопазване – община Ракиново;

35 000 лв.за заетост Община Ракиново;

70 000 лв. за Община Панагюрище.

2.2.3 други източници.

3 000 лв. - Община Белово

120 000 лв. – Община Панагюрище.

15. Област Перник

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

В четирите общини се работи по превенция на отпадането от училище на децата от ромски произход чрез работа с родителите и включването на децата в извънкласни форми на обучение, в зависимост от интересите им.

Преподавателите, които работят в училища, в които учат ученици от ромски произход преминават периодично през обучения за работа в мултиетническа среда.

В СОУ „Гео Милев” в Трън е предоставен безплатен транспорт на учениците от 1 до 8 клас, които живеят по селата, а за всички ученици до 16 годишна възраст от община Перник е осигурен безплатен транспорт и оптимална транспортна схема, която дава възможност на децата от ромски произход да пътуват до избраното от тях училище. За IX-то основно училище „Темелко Ненков” – гр. Перник е осигурен училищен автобус, с цел

разширяване на възможностите за достъп на учениците от малцинствените групи до образование и обучение. Това улеснява процеса на десегрегация на територията на община Перник.

В община Брезник в периода 2012-2013г. са проведени 3 кампании за събиране на дрехи в помощ на децата от социално слаби семейства.

Община Брезник е бенефициент по Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG051PO001-4.1.05-0170 по Проект „Подкрепа за пълноценна интеграция и равен старт на децата и учениците от ромският етнос в община Брезник”, на стойност 178 893.65 лв. по ОП „РЧР”

Целта на проекта е Осигуряване на условия за успешно включване и елиминиране на предпоставките за отпадане от образователната система на децата и учениците от етническите малцинства в община Брезник, посредством внедряване на иновативни подходи в учебния процес (интерактивно обучение), като едновременно с това се създаде среда за съхраняване и развиване на културната идентичност на общностите в региона. Създадени са клубове по интереси в областта на културата, фолклора и традициите на ромския етнос, изкуства и традиционни занаяти, обхващащи почти всички деца и ученици от ромския етнос. По проекта има назначен Консултант-педагог за работа с родителите, които възпрепятстват децата си от редовно посещаване на учебни занятия. **Проведени са три работни срещи с родители на деца застрашени от отпадане от образователната система.** Работата с родителите е насочена към промяна на нагласи и повишаване на мотивацията им да пращат децата на училище. Ще бъде назначен консултант педагог за работа с родителите.

На свое заседание Общински съвет – гр. Трън, с Решение №123/19.11.2008 г. е приел решение, с което потребителската такса за дневен престой в детската градина е намалена и се определя според дохода на член от семейството, от това дали детето е с един родител или е от многодетно семейство.

На територията на община Радомир ОУ „Христо Смирненски” е училището, в което се обучават най-много ученици от ромски произход. През 2012/ 2013г. училището работи по проект „Различни, но заедно в свободното време” по ОП „Развитие на човешките ресурси”. Училището е едно от базовите по Проект „Намаляване на отпадането на ромските ученици от училище”. Проектът е с тригодишна програма, която се реализира от Център „Амалипе”, с подкрепата на Фондация „Америка за България”. Той е насочен към превенция на отпадането от училище на ромските деца. Обучени са 43-ма специалисти за работа в мултиетническа среда.

В община Трън в СОУ „Гео Милев”, където се обучават 300 ученика, 211 от които са от ромски произход, е назначена възпитателка от ромската етническа група, която в момента е студентка по педагогика и обучава ученици от 1 до 4 клас.

1.2. Здравеопазване

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

В четирите общини, които имат приети Общински планове за интеграция има назначени ромски здравни медиатори, които работят заедно с общинските власти и лечебните заведения, информират хората от общността за здравноосигурителните им права и задължения и за правата им като пациенти, стриктно следят за спазването на задължителния имунизационен календар за децата и организират беседи на здравна тематика с участието на медицински специалисти/ в това число и за сексуална култура/ сред общността.

Медиаторите съдействат за провеждане на профилактични прегледи сред ромите, за насочването им в лечебни заведения и запознават представители на ромската етническа

група, на НПО и на лечебни заведения с постановление на МС № 17, което определя оказването на медицинска помощ на здравно неосигурени лица.

1.3 Заетост

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

През отчетния период като нискоквалифицирани работници по общински и регионални програми за временна заетост в община Радомир са намерили място над 150 лица, 44 от които роми.

В Брезник в национална програма :”От социални помощи към осигуряване на заетост” и по различните схеми на ОП „РЧР” 80 % от включените, са от ромски произход.

При реализация на инфраструктурни проекти, благоустрояване, озеленяване и др. се включват предимно роми от местното население.

През 2013г към Дирекция, „Бюро по труда”- гр. Трън са регистрирани 302 лица. От тях самоопределили се като роми са 79 лица, от тях броят на младите хора до 29 г. е общо 76 лица.

Програми, насочени към уязвимите групи на пазара на труда в общината както следва са:

По програма, „Подкрепа за заетост” в община Трън са включени 360 лица от тях 250 лица са от ромски произход. На наетите лица е проведено обучение, съгласно изискванията на програмата и сключения договор с Агенцията по заетостта. По програма „ОСПОЗ” са наети 105 лица , които са от ромски произход.

Община Трън работи по посока осигуряване на заетост на роми, търсещи работа като разработва и реализира на практика програми за социална интеграция на общинско ниво като част от общинските програми за развитие.

В Община Перник има назначен 1 ромски трудов медиатор в Дирекция „Бюро по труда” по проест на АЗ за активиране на неактивни лица на пазара на труда.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.:

Като основен проблем в област Перник се очертава липсата на общински жилища, в които да бъдат настанявани ромски семейства. В следствие земетресението от 22.05.2012 г. в кварталите предимно с ромско население бяха раздадени над 100 палатки. В кв. Рудничар са предоставени 5 фургона и още 5 в други квартали. На 5 семейства от кв. Рудничар са раздадени строителни материали. В кв. В. Левски за стойност от 10 хил. лева бяха предоставени строителни материали и с доброволен труд се ремонтираха блоковете.

16 ромски семейства са настанени временно в общински жилища, и на едно ромско семейство е изградна една сглобяема къща.

Основен проблем при ромското население е собствеността върху земята и законността на постройките. Правната несигурност генерира у ромите изключително краткосрочно поведение към жилищата. Това може да се подобри чрез подобряване на инфраструктурата и подпомагане спазването на нормативните изисквания по устройството на територията.

В община Трън ромското население, живее основно в три квартала на града: кв., „Мурговица”, кв., „Баринци” и ул., „Народна воля”. В кв., „Мурговица”, повечето от ромите живеят в собствени къщи, с изграден водопровод и електричество, а останалите многодетни семейства , живеят в общински жилища. Има ромски семейства, които живеят при лоши битови и санитарно- хигиенни условия, обитаващи порутени къщи и бараки.

В Община Брезник полагат грижи за поддържането на инфраструктурата в квартал „Могилица”, където е съсредоточено ромското население, за поддържането на зелените площи и детските площадки в ромската махала. 90% от общинските жилища се обитават

от роми и общината полага необходимите грижи за тяхното необходимо за живеене състояние.

В община Радомир в два от кварталите с компактно ромско население са ремонтирани 5 улици с 1 265 кв.м. улична настилка, на стойност 26 000 лева. На 11 семейства, ползващи общински жилища е направена схема за разсрочено погасяване на дължими вноски за наем.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Секретарят на МКБППМН, съвместно с Инспектор Детска педагогическа стая от Община Радомир, редовно изнасят лекции и разпространяват брошури сред учениците от всички училища на територията на община Радомир, за правата на човека и права и задължения на децата в училище, какво е противообществена проява и престъпление, запознаване с възпитателни мерки, съгласно чл.13, ал.1 от ЗБППМН. Работата на всички заинтересовани институции е на много добро ниво.Извършват се съвместни проверки на питейни и увеселителни заведения, компютърни клубове, зали за хазартни игри и др.търговски обекти, посещавани от непълнолетни. Извършват се обходи от мобилни групи за установяване на скитащи и просещи деца. Съществува Мултидисциплинарен екип за взаимодействие при работа с деца, жертви на насилие или в риск от насилие.

Приоритет култура

В общините Радомир,Перник, Брезник и Трън заедно с НПО и читалища години наред се отбелязват 14 януари-Банго Васили и 08 април-Международен ден на ромите,

Добри практики:

Здравеопазване: За разлика от предишни години, през 2012 в 4 от шестте общини на област Перник / Перник, Брезник, Радомир и Трън /има назначени ромски здравни медиатори. В тези общини през 2012 г. бяха организирани посещения на мобилни кабинети за изследване на ХИФ и СПИН и за провеждане на педиатрични и геникологични прегледи.

През месец септември 2013г. в община Радомир е проведен профилактичен преглед по Програма за диагностициране на болни от вродена "миастения". Открити са четирима пациенти и са насочени за последващо лечение.След престоя им в клиника са насочени към ТЕЛК.

В община Трън през 2013г. са направени безплатни изследвания на 80 лица от ромски произход от специалист пулмолог.

Ромските медиатори работят заедно с общинските власти и лечебните заведения. Информират хората от общността за здравноосигурителните им права и задължения и за правата им като пациенти. Стриктно следят за спазването на задължителния имунизационен календар за децата, организират беседи на здравна тематика/ в това число и за сексуална култура/ сред общността.

В същите тези общини: Перник, Брезник, Радомир и Трън има приети общински планове за интеграция на ромите.

В останалите две общини / Земен и Ковачевци / няма представители на ромската етническа група / В Ковачевци/ , а в Земен са малко на брой и добре интегрирани.

Образование: Община Брезник е бенефициент по Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG051PO001-4.1.05-0170 по Проект „Подкрепа за пълноценна интеграция и равен старт на децата и учениците от ромският етнос в община Брезник”, на стойност 178 893.65 лв. по ОП „РЧР”

Целта на проекта е: Осигуряване на условия за успешно включване и елиминиране на предпоставките за отпадане от образователната система на децата и учениците от етническите малцинства в община Брезник, посредством внедряване на иновативни подходи в учебния процес (интерактивно обучение), като едновременно с това се създаде среда за съхраняване и развиване на културната идентичност на общностите в региона. Разработване на мерки за улесняване на достъпа и засилване на мотивацията за включване в образователния процес на групите в неравностойно положение.

Създадени са клубове по интереси в областта на културата, фолклора и традициите на ромския етнос, изкуства и традиционни занаяти, обхващащи почти всички деца и ученици от ромския етнос.

На територията на община Радомир ОУ „Христо Смирненски” е училището, в което се обучават най-много ученици от ромски произход. През 2012/ 2013г. училището работи по проект „Различни, но заедно в свободното време” по ОП „Развитие на човешките ресурси”. Училището е едно от базовите по Проект „Намаляване на отпадането на ромските ученици от училище”. Проектът е с тригодишна програма, която се реализира от Център „Амалипе”, с подкрепата на Фондация „Америка за България”. Той е насочен към превенция на отпадането от училище на ромските деца. Обучени са 43-ма специалисти за работа в мултиетническа среда.

В община Трън в СОУ „Гео Милев”, където се обучават 300 ученика, 211 от които са от ромски произход, е назначена възпитателка от ромската етническа група, която в момента е студентка по педагогика и обучава ученици от 1 до 4 клас.

16. Област Плевен

1.1.Образование

1.1.1.Мерки за периода след 2011 г.:

- Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и в училищата, чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от ромски произход.
- Превенция на отпадане от училище и ограмотяване на неграмотни и малограмотни възрастни роми.
- Прилагане на разнообразни форми и програми за работа с деца с трудности и дефицити в обучението и отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция.

За учебната 2012/2013 година са проведени:

По отношение на изготвяне на **Програма за приобщаване на родителите-роми** към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот, училищата, работещи по програмата представят следните постигнати резултати:

- Повиши се мотивацията и на родителите от етническите малцинства за интегрирането на децата им в образователната система, чрез включването им като помощници на учителите за проучване, предаване, пресъздаване и съхраняване обичаите и традициите на различните етноси;
- Създадени са в училищата, работещи по програмата ученически парламенти, родителски клубове и ученици – наставници;
- Участие на родителската общност в живота на училището;

1. За учебната 2012/2013 година в подготвителните групи за подготовка на 5 и 6 годишните деца са обхванати:

- 5 годишни – 115 деца в подготвителни групи в училищата на територията на област Плевен и 1862 деца в подготвителни групи в детските градини на територията на област Плевен;

- 6 годишни – 369 деца в подготвителни групи в училищата на територията на област Плевен и 1818 деца в подготвителни групи в детските градини на територията на област Плевен;

2. За учебната 2013/2014 година в подготвителните групи за подготовка на 5 и 6 годишните деца са обхванати:

- 5 годишни – 160 деца в подготвителни групи в училищата на територията на област Плевен и 2172 деца в подготвителни групи в детските градини на територията на област Плевен;

- 6 годишни – 325 деца в подготвителни групи в училищата на територията на област Плевен и 1667 деца в подготвителни групи в детските градини на територията на област Плевен;

Общо за училищата на територията на област Плевен през учебната 2012/2013 година са напуснали 188 ученици, разпределени както следва:

- трайно непосещаващи училище с натрупани отсъствия -64 ученици;
- трайно непосещаващи училище поради слаб успех – 2 ученика;
- трайно непосещаващи училище по социални и семейни причини – 69 ученици;

1.1.3. Планирани дейности за 2014-2020 г.

• Максимално обхващане на подлежащите от пет годишна възраст в детската градина и училище, задържането в училище и завършването на степен на образование, която да гарантира професионална активност и социално включване.

• Насочване на младежи от ромски произход, отпаднали от образователната система или с ниска грамотност, към дейности и услуги по допълнително ограмотяване и професионална ориентация.

1.1.4. Добри практики

Приобщаване на родителите на деца роми към образователната система чрез, мотивиране на родителите за въвеждането им в детско заведение и училище, установяване на допълнителни форми за по-добро ориентиране на родителите и бъдещите ученици, създаване атмосфера на взаимно уважение, толерантност и разбирателство между представителите на различни етнически групи.

Извод: - Значително подобряване на живота на ромите; - Създадени са условия за всички деца и ученици от ромски произход да се обучават в етнически смесени курсове в училищата и да посещават етнически смесени групи в детските градини. Обхващане на ромските деца в задължителна училищна възраст по образователната система. - Насърчаване на ранното детско образование; - Намаляване на отпадналите деца от учебен процес.

1.2. Заетост

1.2.1. Мерки за периода след 2011 г.:

- Насърчаване търсенето и предлагането на работна сила на пазара на труда;
- Повишаване ефективността на институциите за реинтегриране на икономически неактивните безработни лица;
- Насърчаване на трудовото участие в гъвкави и алтернативни форми на заетост.

По данни от Дирекция „Регионална служба по заетостта” – гр. Ловеч, за периода 2011 г. до 30.09.2013 г., 1146 безработни лица от ромски произход, регистрирани в ДБТ от Плевенска област, са включени в различни дейности, свързани с повишаване конкурентността им на пазара на труда, осигуряване на заетост и насърчаване на предприемаческа култура.

В дейности за повишаване пригодността за заетост и квалификация са включени 233 лица, както следва:

- В индивидуални и групови форми за професионално ориентиране и мотивация за активно поведение на пазара на труда – 80 лица;

- В обучение за ограмотяване по проект „Нов шанс за успех” на ОП „РЧР”, реализиран от МОН – 14 лица
  - В обучение за придобиване на професионална квалификация и ключови компетентности – 139 лица, като 131 от тях по ОП „РЧР”
- Осигурена е заетост на 913 безработни лица, самоопределили се като роми, чрез включване в различни програми, проекти и насърчителни мерки за заетост и на първичен пазар. Те са включени основно в субсидирана заетост – 689 човека, от които 38 по мерки и 651 по програми за заетост. Само в НП „От социално помощи към осигуряване на заетост” са включени 289 безработни роми, а 297 по схеми на ОП „РЧР”. На първичния пазар са започнали работа 224 лица от ромския етнос.

1.2.3. План за 2014-2020 г.

В рамките на международната инициатива Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г. и на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012 – 2020 г., и през следващите години ще продължи целенасочената работа с обезкуражените лица от ромски етнос, както и с регистрираните като безработни лица, самоопределили се като роми, с цел подобряване на достъпа им до пазара на труда и повишаване на дела на заетите след тях. Ще продължи усвояването на средства чрез изпълнение на различни проекти, програми и мерки за заетост и обучение, включени в Националния план за действие по заетостта за съответната година и в проекти, финансирани с европейски средства.

1.2.4. Добри практики

Многодетна майка на 8 деца, след загуба на едното си дете при наводнение в местната река, идва с молба за съдействие за работа. Жената е със завършен четвърти клас, но не може да представи документ. След оказано съдействие от страна на кметството, тя получава еднократна помощ, с която успява да стабилизира състоянието си за известен период от време. Отпуснатите средства използва за да отиде до родното си място и оттам да се снабди с документ, удостоверяващ степента на завършено образование. След това подава заявление за включване в Схема „Развитие”. След като е одобрена, завършва успешно обучението си и придобива специалност – работник, отглеждащ цветя. С тази си специалност започва работа към Община Кнежа.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Мерки за периода след 2011 г.:

- Подобряване на здравната помощ за новородените и децата в предучилищна възраст;
- Подобряване на профилактичните дейности сред ромското население;
- Повишаване на здравните знания и информираността на ромското население;

Резултати:

- Включване на представители на ромската общност в организирани информационни събития и кампании по повод отбелязването на – лятна АНТИСПИН кампания – 2012-2013 г.;
- Национална кампания за имунизирание срещу човешки папилома вирус – 2012 г.;
- Включване във Втори етап на Националната АНТИСПИН кампания с безплатно и анонимно изследване за ХИВ/СПИН и сексуално-предавани инфекции – 2013 г., с. Ставерци, с. Божурица, гр. Долна Митрополия и гр. Тръстеник.

1.3.3. План за 2014-2020 г.

- Провеждане беседи и разговори с младите майки за значението на имунизациите и мотивирането им за редовното им прилагане, съгласно Националния имунизационен календар;
- Провеждане на имунизации с мобилни екипи в населени места без лични лекари;
- Провеждане на разяснителни кампании за значението на профилактичните прегледи сред ромското население;

1.3.4. Добри практики

В Община Долна Митрополия към администрацията работят двама здравни медиатори, които са от ромски произход. Назначени са по проект на Сдружение „Национална мрежа на здравните медиатори”. Дейностите на здравните медиатори са насочени към оказване на съдействие при реализиране на профилактични дейности и разяснителни кампании в ромските общности в Община Долна Митрополия и съдействие на нуждаещи се от малцинствените общности и групи и здравните и социални служби. Здравните медиатори подпомагат за преодоляване на културните бариери и общуването с институциите.

Извод: Съществуващо добро взаимодействие между институциите на регионално ниво, подкрепя и воля за постигане на крайната цел на Националната и Областна стратегия за интегриране на ромите. Поради бедността на населението и липсата на постоянна работа, голяма част от ромите са здравно неусигурени.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Мерки за периода след 2011 г.

- Подобряване на жилищните условия в квартали с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
- Отреждане на нови територии за жилищно строителство включително и социални жилища, с възможности за деконцентриране на компактните и обособени ромски квартали;
- Създаване на кадастрални карти и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
- Актуализация /изработване на устройствени планове на съществуващи и новоотредени терени;

1.4.2. Резултати от мерките

- Обособяване на ромски квартали, където жилищата са били общинска собственост, но след решение на Общински съвет – е дадена възможност на наемателите да закупят къщите чрез полагане на труд. Наблюдава се подобряване живота на ромите.
- Жилищните условия на ромите се подобряват постоянно. Има изградена система за сметопочистване и сметоизвозване.

1.4.3. План за 2014-2020 г.

- Подобряване на жилищните условия в квартали с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
- Отреждане на нови територии за жилищно строителство включително и социални жилища, с възможности за деконцентриране на компактните и обособени ромски квартали;
- Създаване на кадастрални карти и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;

1.4.4. Добри практики

В гр. Долна Митрополия има обособен квартал, където жилищата са били общинска собственост. Общински съвет взема решение на наемателите да закупят къщите чрез полагане на труд. Към момента почти всички са вече закупени и грижи за тях полагат собствениците им.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Мерки за периода след 2011 г.

На територията на Област Плевен съжителстват пет основни етноса: българи, роми, власи, турци и рускоговорящи, които живеят в разбирателство.

Не съществува етническо напрежение и межкултурно неразбирателство. В общинските администрации има назначени експерти по етническите въпроси, които координират работата в сферата на културния обмен между различните етноси.

1.5.3. План за 2014-2020 г.

- Повишаване на участието на ромите и друго живеещо при подобни условия население в държавната администрация на регионално ниво и местната администрация.
- Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез всички форми, вкл. и спорт.
- Засилване работата на местно ниво за повишаване осъзнаването на правата и отговорностите от ромите.

2. Финансиране

2.1. Изразходвани средства свързани с ромите, в рамките на Националната стратегия за интеграция на ромите от 2011

2.1.1. От европейските фондове – 5 773 482,56 лв.

2.1.2. От националните фондове – 1 554 229 лв.

2.1.3. От други източници – 202 771 лв.

2.2. Планирани за финансиране средства за период 2014 – 2020:

2.2.1. От европейските фондове – 25 000 000 лв.

2.2.2. От националните фондове – 15 000 000 лв.

2.2.3. От други източници – 2 000 000 лв.

2.3. Добри практики в сферата на финансирането в областта на интеграционната политика.

Реализиран от Община Кнежа проект „Изграждане на канализация по ул. „Родопи” – гр. Кнежа”, Компонент 1 по Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ: „Подобряване състоянието и интеграция на малцинствени групи в неравностойно положение със специален фокус върху ромите”, финансиран от Европейския съюз. Стойност на проекта – 380 000 евро. С реализацията на този проект се изградиха 956 метра нова канализация и се направиха 67 сградни отклонения от новата канализационна система, извърши се последващо асфалтиране по улица „Родопи”, находяща се в ромския квартал на град Кнежа. Изпълни се главната цел на проекта, а именно стимулиране на социалната и икономическа интеграция на населението от ромския квартал в град Кнежа, чрез подобряване на техническата инфраструктура. Подобрена се комунално/битовите условия и качеството на живот.

17. Област Пловдив

1.1.Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Непрекъснато се подобрява образователната инфраструктура за равен достъп до качествено образование. Въвеждат се нови извънучилищни форми за превенция на преждевременно напускащите образователната система, изоставащите ученици и с риск от отпадане. Във всички общини се изпълняват проекти с насоченост върху модела на културния плурализъм, работата с родители, разгръщането на творческия потенциал на децата и учениците, равенството на възможностите, приобщаването и социалното сближаване, постигане на траен интерес към образователния процес. Резултатите сочат, че ангажираността води до повишаване на мотивиращия потенциал за учене и образование, но поради фиксирания период на проектите процесът все още не е постоянен и в повечето случаи се ограничава до времето на действието им. Негативите, върху които се работи и които рефлектират върху интеграцията на ромите, са продължаващото отпадане на учениците, непълният обхват и съсредоточаването на ученици от ромски произход в училища, които са в близост или на територията на ромските квартали.

1.1.2. Въздействието на мерките

Въведено целодневно обучение в началното образование; 90% обхват на децата за предучилищна подготовка; Постепенно увеличаване на посещаемостта на учениците и ограничаване на отпадането им от образователната система за получаване на по-висок образователен статус; Непрекъснато разкриване на извънкласни форми, насърчаващи активността за развитие на умения и компетентности; Включване на родителите в училищния живот;

1.1.3. Планове за периода 2014 – 2020 г.

В края на 2012 г. и началото на 2013 г. в 17 общини на област Пловдив са приети Планове за действие 2012-2014 г., неразделна част от Стратегията на област Пловдив за интегриране на ромите 2012-2020 г. и в съответствие с НСРБИР. Общинските планове за развитие 2014-2020 г. като основен стратегически документ, с който се съгласуват всички секторни планове и програми, ще бъдат приети от общинските съвети до края на 2013 г. Във всички общински планове документите разработена приоритетната област на интеграционната политика: образование, прилагайки териториалния и целенасочения интегриран подход.

1.1.4. Добри практики

В общините Брезово и Карлово от общинския бюджет се осигурява безплатен транспорт на учениците и децата, подлежащи на предучилищна подготовка, а в община Перушица от 10 години средствата за транспорт и учебници се осигуряват за по-изявени ученици от ромски произход от Фондация „Земята-източник на доходи”. В община Пловдив се осъществява проект, с помощта на който деца от ромски произход се насочват към масовите училища. С помощта на наставници, психолози и педагози се цели последователна и устойчива адаптация в новата образователна среда. Проектът е със засилен интерес сред ромската общност и широк отзвук сред обществеността.

1.1.5. Поуки

Практиките в община Пловдив и община Хисаря показват, че свободният и равноправен достъп на ромските деца и ученици най-добре се осъществява чрез ранното им интегриране в смесени групи в масовите училища.

1.2. Заетост

1.2.1. Стъпките, предприети от 2011 г.

Делът на незаети лица в област Пловдив е с тенденция към нарастване. Равнището на безработица е 12,4% и е с 0,04% по-високо спрямо предходния месец. Най-много лица се устройват на работа по програмите и мерките за заетост със средства от ЕС и държавния бюджет. Новите пазарни условия поставят по-високи изисквания за степен на образование и професионален опит. Преобладаваща част от регистрираните лица от ромски произход са с ниска степен на образование и без професионална квалификация. Заетостта сред ромския етнос основно временна, субсидирана и се отнася до нискоквалифициран труд.

1.2.2. Въздействието на мерките

Формиране на трудови навици на ангажираните по програмите лица; Придобиване на професионална квалификация; Социална интеграция на безработните, подобряване на жизнената среда и качеството на живот чрез трудова реализация; Осигуряване на равен достъп до службите по заетост на регистрираните търсещи работа лица.

1.2.3. Планове за периода 2014 – 2020 г.

Във всички общински планове документи е разработена приоритетната област на интеграционната политика: заетост и социално включване.

1.2.4. Добри практики

В общините Перушица, Раковски, Куклен и Първомай Фондация „Земята – източник на доходи” осигурява продължителна заетост на роми чрез насърчаване на предприемачеството в областта на селското стопанство. За 5-годишен период се предоставя земя, която се обработва и чрез доходите, получени от нея, се заплаща земята, в резултат на което стопанствата разрастват използваната земеделска площ. В община

„Марица” ежегодно се провежда Панаир на работата JOB FAIR под формата на неформална среща между бизнеса и безработните лица от областта, в който участие взимат и лица от ромски произход.

1.2.5. Поуки

Практиките показват, че заетостта тясно се свързва с обучение и придобиване на квалификация по търсените на пазара на труда професии.

1.3.Здравеопазване

1.3.1. Стъпките, предприети от 2011 г.

Основна роля за повишаването на информираността и екологичната и здравна култура играят училищата, които съвместно с практикуващите в общините лични лекари и стоматолози провеждат здравни консултации и обучения както сред децата, така и сред родителите и възрастните. Съдействието между публичните органи и гражданския сектор, представляван от неправителствени организации, в общините Кричим /Фондация за регионално развитие „Рома – Пловдив”/, Куклен /СФ „Инди Рома”97/, Пловдив /Фондация „Рома 95”/, Съединение /БЧК/ и Брезово /БЧК/допринася за постигане на значителен напредък по отношение на информираността и намаляването на ранните раждания.Все още гражданският сектор не е активен в еднаква степен във всички общини в областта.Здравнонеосигурените лица от ромски произход се увеличават.

1.3.2. Въздействието на мерките

Наблюдава се повишаване на информираността по отношение на значението на здравните навици и ваксинациите сред малцинственото население, подобряване на достъпа до здравни и социални услуги, както и по-добро планиране при изпълнението на имунизационните планове. В общините Пловдив и Първомай отчитат значително намаляване на родилките под 18 годишна възраст вследствие на предприетите кампании за повишаването на репродуктивната култура сред ромското население.

1.3.3. Планове за периода 2014 – 2020 г.

Във всички общински планови документи е разработена приоритетната област на интеграционната политика: здравеопазване.

1.3.4. Добри практики

Въвеждането на здравния медиатор, който посредничи и улеснява достъпа на ромския етнос до доболнична помощ, работи в тясно сътрудничество с лекари, медицински сестри и стоматолози и информира представителите на ромския етнос за значението и необходимостта от провеждане на профилактични прегледи и имунизации.Към момента здравни медиатори имат общините Асеновград, Карлово и „Родопи”, а в общините Брезово и Сопот е направено искане за отпускане на щатна бройка. Добра практика е и изграждането на Центрове за обществена подкрепа, които работят с малцинствените групи, като им предоставят семейно консултиране – подготовка за родителството и изграждане на връзката родител – дете, здравни консултации за деца, интеграция на деца в детски градини и предоставяне на подкрепа за семейства в затруднено положение. Такива центрове са налични в общините Асеновград, Пловдив, Кричим, Раковски, Сопот и Съединение.

1.3.5. Поуки

Добрите резултати, постигнати в общините, се свързват с взаимодействието между практикуващите здравни специалисти, публичните органи /училища, общински администрации/ и неправителствени организации, като полезен урок е, че при работата в мрежа при провеждането на постоянен диалог чрез медиатори или друг вид посредници се постига траен ефект.

1.4.Жилищни условия

1.4.1. Стъпките, предприети от 2011 г.

Общинските администрации са предприели мерки за отдаване на имоти с право на строеж на социално слаби и крайно нуждаещи се лица. Също така под наем при изгодни условия

са отдавани общински жилища, но за ограничен брой лица. Предприети са и мерки за организиране на сметосъбирането на определени квартали, доизграждане, ремонт и реставрация на ВиК мрежата. Полагат се усилия и за интегриране на малцинствените групи в обществото чрез предлагане на жилища в квартали, различни от традиционните за етноса /гетата/. Пример е община Първомай, която няма представители на ромския етнос, обособени в квартали. Концентрацията и пренаселването на роми в обособени квартали е основен проблем за разрешаване, свързан с разработването на нови устройствени планове на територията на общините.

1.4.2. Въздействието на мерките

Предприетите мерки са довели до значително подобряване на хигиенно-битовите условия сред малцинствените групи, но те не предлагат дългосрочно решение на въпроса, тъй като доходите на немалка част от семействата остават ниски и те не могат да поддържат състоянието на предоставения им сграден фонд. Инфраструктурата в ромските квартали остава в незадоволително състояние. Изграждането на социалната и инженерна инфраструктурата се финансира в голямата си част чрез проектно финансиране със средства на ЕС, тъй като бюджетите на общините са недостатъчни за финансиране на големи проекти.

1.4.3. Планове за периода 2014 – 2020 г.

Във всички общински планови документи е разработена приоритетната област на интеграционната политика: жилищни условия.

1.4.4. Добри практики

Добра практика в община Асеновград е изграждането на публично-частно партньорство за поддържане на сградния фонд на общинските жилища, в които са настанени и роми. В община Хисаря, в отделни населени места, се сключват споразумения за разсрочено плащане на имотите, закупувани от представители на малцинствата.

1.4.5. Поуки

Практиките показват, че жилищните проблеми могат да се разрешават по пътя на деконцентрацията и узаконяване на жилищата при определени условия.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Местната комисия за борба срещу противообществени прояви на малолетните и непълнолетните /МКБППМН/в общините съвместно с районните управления на полицията и училищата провеждат информационни срещи за разясняване на нормативни документи, свързани с обществения ред и сигурност; за обучения по правата на човека и правата на детето; за разясняване на наказателната отговорност за ранно съжителство с малолетни или непълнолетни лица; за развитие на сътрудничество между различните етнически групи; за насърчаване равнопоставеността между жените и мъжете и осигуряване на предпоставки за успешна реализация и нова социална роля на ромската жена.

1.4.6. Въздействието на мерките

Включване на лица от ромски произход във всички форми на обществена активност /ученически съвети, настоятелства, кметски съвети/; Повишаване на чувствителността на служителите и управленския състав в администрацията на всички нива по отношение правата на малцинствата, въпросите на недискриминация и общуването в мултикултурна среда, повишаване на уменията им за формулиране и прилагане политики за интеграция на ромите. Недопускане на двоен стандарт в прилагането на законите на държавата по отношение на ромите и всички уязвими групи.

1.4.7. Планове за периода 2014 – 2020 г.

Във всички общински планови документи е разработена приоритетната област на интеграционната политика: върховенство на закона и недискриминация.

2. Финансиране

2.1. Средства изразходвани за мерки в рамките на Националната стратегия за интеграция на ромите от 2011 г..

2.1.1. Европейски фондове – образование, заетост, социални услуги, инфраструктура.

2.1.2. Национални фондове – образование, заетост.

2.1.3. Други източници – образование.

2.2. Прогноза за бюджета на планираните мерки в рамките на Националната стратегия за интегриране на ромите за периода 2014-2020 г.

2.2.1. Европейски фондове - образование, заетост, жилищни условия.

2.2.2. Национални фондове – образование, заетост, здравеопазване, жилищни условия.

2.2.3. Други източници (*където е уместно*).– образование, заетост, здравеопазване.

2.3. Добри практики в областта на финансирането

Община Пловдив съфинансира дейности, свързани с етнокултурния календар. С решение на Общински съвет – Пловдив са предоставени 40 000 лв. от общинския бюджет за дофинансиране на проект за десегрегация.

2.4. Опишете как опитът от настоящия програмен период ще бъде доразвит в следващия програмен период.

В резултат на реализираните мерки и проекти се подобрява диалогът между общини, държавни институции и неправителствени организации, който е предпоставка за успешна работа и постигане на дългосрочни резултати.

Област Разград

1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011

Участие на общинските училища на територията на Област Разград в проекти за гарантиране на равен достъп до качествено образование. През 2012 година в Община Разград стартира изпълнението на проект за ранно детско развитие сред уязвимите групи, включително и сред ромската общност по проект финансиран от МТСП със заем от световната банка. В периода октомври 2011 – октомври 2013 г. Сдружение “Асоциация Интегро” реализира проект за реинтеграция на ученици, отпаднали от образователната система, като Община Разград беше една от целевите общини по проекта. Реализиран е Проект към ЦОИДУЕМ на ОДК – Лозница „Красотата на традициите и културата на моя етнос” – КП 33.9-2011 по Програма „Съхраняване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства”. Предприети мерки за участието на учителите в квалификации за работа в мултикултурна среда.

1.1.2. Въздействие на мерките

Предприетите мерки допринасят за гарантиране на равен достъп до качествено образование на децата и учениците от ромски произход и етническите малцинства и за превръщане на културното многообразие във фактор за взаимно опознаване и създаване на атмосфера за уважение, толерантност и разбирателство към различието.

1.1.3. Планове за 2014-2020 г.

Изпълнение на Приоритет „Образование” от Стратегията на Област Разград за интегриране на ромите 2012 – 2020 г. По проект „Социално включване” ще бъдат разкрити общностни центрове в квартали с уязвими общности за подкрепа на родителството, изграждане на родителски капацитет и осигуряване достъп до ресурси за ранно детско развитие за семействата и децата в три общини на територията на областта: Разград, Кубрат и Самуил.

1.1.4. Добри практики

Добра практика 1: В продължение на две учебни години: 2011/2012 и 2012/2013 определена със заповед на Областния управител на Област Разград Комисия за

извършване на проверки на реалната посещаемост на учебните занятия от учениците в Област Разград извърши проверки в над 20 училища в областта. Комисията включва представители на Областна администрация Разград, РД "Социално подпомагане" и РИО Разград.

В резултат на извършваните проверки, се наблюдава значително увеличаване броя на постъпващите в Регионална дирекция за социално подпомагане – Разград уведомления за спиране на семейните помощи за деца, съгласно изискването на чл. 17, ал. 4 от ППЗСПД, което е индикатор за подобряване контрола в училищата по отношение на редовното отразяване на отсъствията от учебни занятия. С редовното отразяване на отсъстващите ученици се постига и търсения от законодателя ефект, а именно редовното посещаване на учебни занятия от страна на всички ученици.

Добра практика 2: Като особено най-успешна добра практика може да се посочи проект „Училище за всяко дете”. Водеща организация по проекта е "Асоциация Интегро", а нейни партньори са СОУ "Кирил и Методий" в град Завет и ОУ "Иван Тургенев" в град Разград. Основната цел на проекта бе да се подпомогне реинтеграцията на трайно отпаднали от училище деца от ромски произход в областите Разград и Русе. Дейностите по проекта бяха насочени към подобряване на координацията между всички институции, които имат задължение да работят по проблема, и за повишаване на капацитета на училище и граждански сектор за съвместна работа по мотивиране на децата и семействата за посещаване на училище, задържане на учениците в клас и недопускане на отпадане. За изпълнение на дейностите във всяка община е обучен и назначен един общностен работник. За всички деца са били изработени социални доклади и индивидуални планове за разрешаване на случаите. За 40 деца са разработени индивидуални учебни планове за наваксване на пропуски в обучението, а в училище в края на проекта са реинтегрирани 46 деца в различни класове и форми на обучение. При изпълнение на дейностите общностните работници са провели над 1650 посещенията в семействата на отпадналите ученици. В резултат на реализирането на проекта над 40 деца от 4 общини в Област Разград и 3 в Област Русе са върнати в училище.

През учебната 2011/2012 година „Асоциация Интегро” реализира проект „Да направим средното образование достъпно и атрактивно за ромските младежи от селските райони” финансиран от Ромския образователен фонд – Будапеща и Българо Американско общество – Вашингтон. В рамките на проекта са осигурени учебници за 200 ученика, предимно от ромски произход и са изградени клубове по дебатиране и граждански журнализъм в 10 средни училища.

1.1.5. Поуки

Ефектът от извършването на съвместни проверки в училищата е много добър и предлага това да се превърне в постоянна практика, която в дългосрочен план ще повиши посещаемостта на учебни занятия.

Уместно е да се подсили прилагането на общностен подход и подкрепяща социална работа за семействата, с цел повишаване на общностния и личностен капацитет на ромски родители за предотвратяване на отпадането. Посредством нормативната уредба в училищното образование да се гарантира, че в училището акцентът на работа ще се постави върху нуждите и потребностите на детето, при спазване на неговите права за осигуряване на възможности за пълноценното му развитие и личностно израстване. Да се подобри координацията между институциите, които са отговорни за спазването на правата и закрилата на децата, чрез изработване на ясни правила и механизми.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Общинските администрации активно вземат участие с проекти по ОП „РЧР”, Програма „От социални помощи към осигуряване на заетост” и други национални програми на Агенцията по заетостта.

1.2.1. Въздействие на мерките

Чрез реализиране на горепосочените мерки е осигурена работа и социална интеграция на дълготрайно безработни лица, в т.ч. ромската общност.

1.2.3. Планове за 2014-2020 г. – предстои актуализация и приемане на планове за действие в сферата на трудовата заетост. Изпълнение на Приоритет „Заетост” от Стратегията на Област Разград за интегриране на ромите 2012 – 2020 г.

1.2.4. Добри практики

Включване на роми и хора от други етнически малцинства в ОП „РЧР”, Програма „Подкрепа за заетост”, ОП „РЧР” Програма „Нов избор – развитие и реализация”, НП „СПОЗ”, Регионални програми за заетост и образование.

1.2.5. Поуки

Подходящ механизъм за преодоляване на безработицата сред ромската общност и назначаването на трудови медиатори.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Организиране и осигуряване на безплатни прегледи за ромското население и останалото население.

Проведена е здравна беседа на тема “Необходимостта от своевременен избор на ОПЛ за провеждане на имунизациите, съгласно Имунизационния календар на Република България с Женска неправителствена ромска организация “Кармен”. Специалисти от РЗИ – Разград проведоха 2 срещи – обучения с мултимедийна презентация на тема ХИВ/СПИН с ЖНРО “Кармен” и “Асоциация Интегро”. Реализиран е проект за подобряване на здравните програми за етническите малцинствени групи със специално внимание върху ромите, както и помощ за изпълнението на програмата за скрининг и ранна диагностика на туберкулоза, онкологични, сърдечно-съдови и наследствени заболявания с мобилно оборудване. Проектът има следните цели:

- преодоляване на културните бариери в общуването между ромските общности и медицинския персонал по места;
- преодоляване на съществуващи дискриминационни нагласи в здравното обслужване на ромите по места;
- оптимизиране на провеждането на профилактични програми сред ромското население;
- здравно образование на ромите и активна социална работа в общността;
- активна социална работа с уязвими групи.

1.3.2. Въздействие на мерките

Постигната е превенция и профилактика на високата заболяемост сред ромското население

1.3.3. Планове за 2014-2020 г. – Разширяване щатните бройки за здравни медиатори. Продължаване дейността на фонда за подпомагане на лица в уязвимо социално положение имащи нужда от неотложно лечение. Увеличаване броя на прегледите сред уязвимите общности с мобилна техника. Изпълнение на Приоритет: “Здравеопазване и социални услуги” от Стратегията на Област Разград за интегриране на ромите 2012 – 2020 г.

1.3.4. Добри практики

Безплатни прегледи за остеопороза, гинекологични прегледи за ромски жени, профилактични прегледи за белодробните и сърдечните заболявания. Изключително успешен е моделът на здравните медиатори, тъй като те са посредник между общностите, здравните и социалните услуги. Прегледите с мобилни кабинети са успешни, понеже се откриват много случаи на заболявания сред групите.

1.3.5. Поуки

Необходимо е разширяването на мрежата от здравни медиатори, като се преразгледа политиката за тяхното заплащане. До този момент почти всички медиатори са на минимална заплата, което често ги демотивира с оглед на тежката теренна работа която вършат.

1.5. Жилищна политика

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Над 72% от представителите на ромската общност живеят в селата и малките общински центрове. Голяма част от тях живеят в обособени квартали, които обаче не се различават особено от останалите части на населените места. В последните години, обаче, се наблюдава тенденция по-заможните роми да закупуват жилища и в други части на населените места в Област Разград. Като цяло повечето семейства на село живеят в собствени масивни къщи, имат достатъчна жилищна площ и няма остра нужда от нови жилища, което е типично за селското население в областта като цяло. Броят на къщите извън регулация и незаконните къщи не е голям. Предприети са мерки за ограничаване на незаконното строителство. Малко са инициативите, както от страна на общините, така и от самите хора, за узаконяване на вече построени жилища. Проектите за благоустрояване на населени места по ОП “Регионално развитие” и ПРСР все още не обхващат ромски квартали. Общинските администрации, които разполагат с общински жилищен фонд провеждат политика за осигуряване на жилища на нуждаещи се ромски семейства.

1.4.2. Въздействие на мерките – Предприетите мерки за ограничаване на незаконното строителство водят до максимално ограничаване на незаконното строителство. Осигурени са общински жилища на ромски семейства.

1.4.3. Планове за 2014-2020 г. – Включване на ромски квартали в проекти за реконструкция и изграждане на инфраструктура.

1.4.4. Добри практики

Ролята на читалищата, като част от жизнената среда, е съществена за приобщаването на уязвимите общности. Позитивни примери в това отношение могат да се посочат в град Завет и с. Севар, Община Кубрат, където читалищата предоставят ресурси за младите хора от уязвими общности да практикуват традициите си или да бъдат ангажирани с полезни дейности в свободното им време. В с. Вазово, Община Исперих има регистрирано ромско читалище, което освен за културни мероприятия ангажира децата и младите роми с дейности, повишаващи тяхната социализация и усвояването на български език в извънучилищно време.

1.4.5. Поуки

Необходимо е да се прегледа състоянието на жилищата в ромските квартали и да се предприемат стъпки по узаконяване на жилищата, които са масивни и годни за живеене, както и разрушаване на негодните за обитаване жилища, след предварително осигуряване на семействата с домове за времето, докато се сдобият със собствени жилища. Всичко това трябва да е последвано от строг контрол за недопускане на повторно незаконно строителство. Също така, трябва да се предприемат мерки, с които на нуждаещите се семейства да се предлагат парцели с отстъпено право на строеж, както и да се разработват програми за изграждане на социални жилища с активното включване на най-нуждаещите се представители на уязвимите общности.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Организиране на семинари и работни срещи по проблемите на дискриминацията и правата на човека.

На 29 – 30 януари 2013 г. Асоциация Интегро и Областна Администрация – Разград проведеха семинар за намаляване на стереотипите и предразсъдъците между роми и нероми в Област Разград. Разделени във фокус групи по приоритети, служители от

общински администрации, общински съветници, социални работници и активисти на местни ромски организации от 6 общини, дискутираха заедно ситуацията и идентифицираха основни проблеми, пред които са изправени ромите от областта. Бяха идентифицирани и дебатираны, също така, основните стереотипи, съществуващи един към друг между роми и нероми. Проф. Илона Томова от Институт за изследване на населението и човека към БАН представи основните резултати от проведени през 2012 година качествено изследване и проучване на общественото мнение за междуетническите отношения и нагласите към ромите в област Разград. Един от важните резултати от тези изследвания е, че социалните дистанции между различните етнически групи, включително и роми, в Разградско са по-къси отколкото в други части на страната. Това се явява своеобразен ресурс и възможност за постигане на по-голяма ефективност при изпълнението на регионалната политика за интеграция на ромите в уязвимо социално положение.

От 15 до 17 ноември 2013 г., „Асоциация Интегро” организира обучителен семинар на тема "Как да действваме при дискриминация". Основни цели на обучението са определяне на ефективните механизми и инструменти за противодействие на формите на дискриминация и използване на ефективни правни инструменти и механизми за противодействие на дискриминацията.

1.5.2. Въздействие на мерките – Дейността на регионалния представител на КЗД и на „Асоциация Интегро” водят до повишаване чувствителността към проявите на дискриминация.

1.5.3. Планове за 2014-2020 г. От средата на 2012 г. в Област Разград няма представител на КЗД. Необходимо е възобновяване на представителството. Изпълнение на Приоритет „Върховенство на закона и недискриминация” от Стратегията на Област Разград за интегриране на ромите 2012 – 2020 г.

2. Финансиране

2.1. Приблизителна оценка на средствата, изразходвани за мерки в рамките на националната стратегия за интеграция на ромите от 2011 г.

2.1.1. Европейски фондове – 150 000 лв.

2.1.2. Национални фондове

2.1.3. Други източници – 2 200 000 лв.

2.2. Приблизителна оценка за бюджета на планирани мерки в контекста на националната стратегия за интеграция на ромите за периода 2014-2020 г.

2.2.1. Европейски фондове – 15 000 000 лв.

2.2.2. Национални фондове – 1 000 000 лв.

2.2.3. Други източници – 2 000 000 лв.

2.2.4. Накратко опишете една или две най-добре съответни практики в областта на финансирането.

Добра практика 1 Проект “Реконструкция и ремонт на сградата на ОУ “Св. Св. Кирил и Методий” с. Ясеновец, общ. Разград, предоставящо интегрирано образование на учениците от ромски произход” на обща стойност 197 282,53 евро. Успешната реализация на проекта допринесе за подобряване на образователно-възпитателния процес в училището, в което се обучават най-вече деца от ромската общност, опазване тяхното здраве и безопасността на обучение, минимизиране разходите за отопление през есенно-зимния период, придаването на по-добър естетически вид на училищната сграда, възпитаване на чувство за стопанисване и опазване на училищната собственост, равен достъп на всички ученици, независимо от техните физически и социални характеристики.

Добра практика 2 Реализирането на проекти за изграждане на общностни центрове в общините Разград, Кубрат и Самуил. Проектът цели превенция на социалното изключване и намаляване на бедността сред децата от уязвимите групи – деца с увреждания и деца в риск. Услугите, които ще се предоставят са насочени към инвестиции в ранното детско развитие и към подобряване готовността на децата за включване в образователната система. Освен към децата проекта се фокусира и към оказване на подкрепа на техните родители за формиране на родителски умения как да се грижат за дете с увреждане, или дете със специални нужди, с което се цели да се ограничи и предаването на бедността между поколенията.

2.2.5. Поуки

Като най-успешна добра практика може да се определи разработването на Стратегията за интегриране на ромите в Област Разград в дух на партньорство и при пълна прозрачност и сътрудничество, от определен със заповед на Областния управител Областен оперативен екип, включващ експерти от Областна администрация Разград, РЗИ, РИО, РДСП, общинските администрации в гр. Разград, гр. Исперих, гр. Кубрат, гр. Завет, гр. Лозница и с. Самуил, гражданските организации „Асоциация Интегро” гр. Разград; Женска независима ромска организация „Кармен”, гр. Разград; Сдружение „Амаре пхала”, с. Сеслав, Община Кубрат; Сдружение „Рома – Завет 2003”, град Завет; Читалище „Рома – Вазово”, с. Вазово, Община Исперих; Сдружение „АМОП – Асоциация за местно общностно развитие”, гр. Кубрат и десетки представители на уязвими общности от територията на цялата област.

Област Русе

1.1.Образование

1.1.1. Предприети действия от 2011 г. насам:

Оперативна цел: **Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда**

В детските градини и училищата на територията на област Русе са предприети действия за по-пълно обхващане на децата в предучилищната подготовка и началния етап, за създаване на толерантна мултиетническа среда. С цел реинтегрирането им в учебната среда са разработени и се прилагат разнообразни форми и програми за деца с трудности и дефицити в обучението, деца в риск от отпадане и деца, отпаднали от училище.

През учебната 2012/2013 г. в годишните планове на училищата са заложили дейности, за предотвратяване отпадането на учениците от училище. Взети са мерки и учебните заведения работят по следните национални програми (НП) и проекти: НП „Участвай и променяй”, проект „УСПЕХ” на МОМН за организиране на свободното време на учениците, проект „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневната организация на учебния процес”.

Мерките, които се предприемат за преодоляване на идентифицираните проблеми са насочени към:

- Приобщаване на родителите към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот.
- Интегриране и съхраняване на етнокултурната идентичност на учениците от различни общности

Резултати от мерките

	2010/2011 г.	2011/2012 г.	2012/2013 г.

Общо напуснали от началото на уч.година за област Русе	100	56	55
Брой ученици в подготвителни групи в училищата за област Русе	180	206	259

Видно е от таблицата, че намалява броя на напусналите училище ученици, а се увеличава делът на обхванатите в подготвителните групи.

1.1.1 Планове за 2014-2020 г.

Предвижда се през периода 2014-2020 г. да се идентифицират и реализират възможности за:

- Съвместно изпълнение на проекти с НПО;
- Поемане на таксите за детски градини от службите за социално подпомагане за социално слаби семейства;
- Съобразяване на цялостната учебно-възпитателна дейност с етнокултурните особености на обучаваните ученици; овладяване на български език; изграждане на комуникативни умения; знания за заобикалящия ги свят; възпитание на нравствени ценности.

1.1.2 Добри практики

Проект „Социализация чрез образователна интеграция”, договор за безвъзмездна финансова помощ № BG051PO001-4.1.05-0049, приоритетна ос 4 на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”. Бенефициент е Сдружение „Българо-Румънски трансграничен институт по медиация”, а проектът се изпълнява в партньорство с 4 учебни заведения: ОУ „П. Р. Славейков” - с. Смирненски; СОУ „Васил Левски” – Русе, ЦДГ „Ралица”- Русе, ЦДГ „Червената шапчица” – Русе.

Фокусът на проекта е поставен върху деца от малцинствени етнически групи, като основните дейности целят осигуряване на необходимите условия и ресурси за реализиране на пълноценен процес на образователна интеграция. С целенасочена допълнителна работа за преодоляване на езиковата бариера при децата от предучилищните групи и учениците от началния курс, с мотивирането на техните родители да подкрепят образованието на децата си и с подобряването на уменията на учителите за работа с деца и родители от етнически малцинства, проектът спомога за ранното интегриране в образователната система, което от своя страна е превенция срещу отпадането от следващите образователни етапи.

По проекта са обучени и назначени 4 училищни посредника. Те са свързващо звено между ученици, родители и учители. В проекта са включени 455 деца и ученици от етническите малцинства от учебните заведения – партньори, 110 родители и 135 педагогически специалисти. В дейностите участват приблизително 900 деца и ученици от учебните заведения – партньори, с което се постига пълноценен интеграционен процес, в който участват всички деца и се ангажира цялата училищна общност.

1.1.2. Поуки

Спечелването на родителите от ромски произход за образователната кауза е най-сигурната гаранция за обхвата и задържането на децата и учениците в детската градина и училището.

1.2.Заетост

1.2.1. Предприети действия от 2011 г. насам:

Оперативна цел: **Подобряване на достъпа на ромите до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях**

Дирекция „Регионална служба по заетостта” Русе (ДРСЗ) е отговорна институция по изпълнението на приоритет „Заетост”. Дейностите и инициативите на екипите на ДРСЗ Русе и бюрата по труда от региона са насочени към:

- предоставяне на ефективни посреднически услуги на първичния пазар на труда в изпълнение на основната функция на Агенцията по заетостта (АЗ) на обществен посредник на местните трудови пазари;
- своевременно информиране и консултиране на работодатели, социални партньори и безработни лица относно изисквания за кандидатстване по програми, насърчителни мерки от ЗНЗ и проекти за заетост и обучение;
- предприемане на действия за усвояване на разкритите субсидирани работни места чрез бърз подбор на подходящи кандидати и насочване към работодатели;
- продължаващи активни действия, насочени към Повишаване конкурентността и осигуряване на заетост на ромите на пазара на труда, както и насърчаване на социалния и гражданския диалог в подкрепа на трудовата им реализация

1.2.1 Резултати

Към 31.10.2013 г. регистрираните безработни, самоопределили се като роми са 1 562 лица. Към 30.09.2013 г. общия брой на обхванатите лица по програми, проекти и мерки за повишаване конкурентността и осигуряване на заетост и на първичния пазар на труда (самоопределили се като роми) е 2 028 лица, докато през 2012 г. са били 2 287, а през 2011 – 1 547.

1.2.2 Планове за 2014-2020 г.

Търсене на нови възможности през новия програмен период 2014-2020 г. за участие в нови проекти, осъществявани с финансовата подкрепа на Европейския съюз, заедно с неправителствени организации.

Организирането на трудови борси с участие на лица от ромски произход.

1.2.4. Добри практики

Добра практика в областта на трудовата заетост на лица от ромската общност е назначаването на работа в Дирекция „Бюро по труда” - Русе на ромски трудов посредник - ромски медиатор, който подпомага гражданите в уязвимо социално-икономическо положение, които се самоопределят като роми, както и гражданите в сходна ситуация в областта на трудовата заетост.

Ползвайки възможностите на различни национални и регионални програми, а именно: НП „От социални помощи към заетост“, Регионална програма за заетост, Оперативна програм (ОП) „Развитие на човешките ресурси” Схема „Развитие” Проект „Нов избор-развитие и реализация”, проект „Подкрепа за заетост”, НП „Нова възможност за заетост” и др., Областна администрация – Русе е успяла да осигури трудова заетост за над 200 безработни лица като значителен дял от тях са роми.

1.2.5. Поуки

Необходимо е да се акцентира върху повишаването на качеството на ромската работна сила, правейки я по-конкурентноспособна. Голяма част от безработните роми са неграмотни и не могат да участват в курсове за квалификация, което налага провеждане на курсове за ограмотяване на обхванатите от програмите и проектите за временна субсидирана заетост. За мотивиране на лицата е необходимо да се търси и съдействието на неправителствените ромски организации по места, включително ангажирането им с реализиране на мотивационно обучение на безработни лица от ромски произход.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.:

Оперативна цел: **Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми**

В област Русе са проведени епидемиологични проучвания на болни от остри заразни болести (ОЗБ) (не само на лица от ромски произход), както следва:

период	Общ брой проучвания
2011 г.	1611
2012 г.	928
9 мес. 2013 г.	920

Дейности по предоставяне на услугите по доброволно консултиране и изследване за ХИВ, чрез КАБКИС при Регионална здравна инспекция – Русе (РЗИ-Русе):

период	Относителен дял на клиентите, получили услугата, които са се определили по етническата принадлежност като роми
2011 г.	5%
2012 г.	6%
9 месечие на 2013 г.	3.85%

Организирана е кампания с мобилен медицински кабинет, в рамките на която са консултирани и изследвани 88 лица, раздадени са презервативи и здравно-образователни материали. Проведени са 3 акции на терен в ромски квартали: в гр. Русе, кв. „Средна кула” и кв. „Селеметя” и в гр. Ветово.

Анализът по имунопрофилактика през последните години показва, че се задържа висок относителния дял на необхванатите, поради причини от немедицински характер (миграция, смяната на личен лекар, негативното отношение на част от подлежащите към задължителната имунопрофилактика и други). По данни на РЗИ – Русе броят на обхванатите от всички подлежащи лица на имунизации и реимунизации за съответните години е: 2011 г. 58 437 души (83%), 2012 г. – 45 777 души (81.46%) и за първото шестмесечие на 2013 г. – 20 901 души (72.60 %).

В Община Ветово са проведени беседи с родители и ученици на тема ”Превенция на ранните бракове”. Съвместно с РЗИ – Русе са извършени обучения на ученици на теми „Вредата от тютюнопушенето”, „Чисти ръце” и „Вредата от наркотиците”. Поставени са безплатни спирали на многодетни майки.

1.3.1. Добри практики

Добра практика на област Русе е назначаването на здравни медиатори, които са от ромски произход в общините Русе и Ветово.

Два пъти седмично специалисти от Комплекс за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) посещават АГ комплекс - Русе и консултират родилки, за които е подаден сигнал, че са в риск да изоставят детето си. Оказана е индивидуализирана, навременна и гъвкава психологическа и материална подкрепа за преодоляване на тежки кризи, свързани с отглеждането на новороденото. В резултат голяма част от майките повишават увереността си да се справят с отглеждането на новородените си бебета и се предотвратява рискът от изоставяне в специализирана институция. През 2012 г. 57 рискови родилки са ползвали услугите на КСУДС – Русе. С цел обучение и информиране по въпроси, свързани с женското и детското здраве, семейното планиране, превенция на рисковете, водещи до институционализация на деца са проведени консултации „на терен” с общо 51 жени от рискови и маргинализирани общности.

В КСУДС има сформиран екип за мобилна работа в маргинализирани рискови общности, който оказва съдействие за планиране на семейството – предпазване от нежелана бременност и в този смисъл многодетност и риск от изоставяне, информиране за правилното отглеждане и възпитание на децата с цел превенция на евентуално negliжиране на потребностите им. Мобилна работа „на терен” се провежда и за идентифициране на

деца, чиито потребности се negliжират от родителите, които не посещават училище или в риск да отпаднат от образователната система и др.

1.3.2. Поуки

Постигнатите резултати в приоритет „Здравеопазване” се дължат на съществуващата добра организация на работа и тясно взаимодействие между Регионална здравна инспекция – Русе, Районна здравно-осигурителна каса, личните лекари, Общините и здравните медиатори и НПО.

1.4 Жилищна политика

1.4.1 Предприети действия от 2011 г. насам:

Оперативна цел: **Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура**

Дейността на Общините на територията на област Русе е насочена главно към подобряване инфраструктурата в тях, недопускане на пространствена сегрегация по отношение на ромската общност и постоянно търсене на възможности, включително чрез участие и изпълнение на регионални и европейски проекти за подобряване на жилищните условия на целевата група.

1.4.2 Резултати от мерките

- Преасфалтирани са улични настилки с приблизителна площ 2000 кв.м. на улици в кв. „Селемея” и в съставните населени места на Община Русе.
- В ромската махала на с. Тетово е възстановено уличното осветление, като са монтирани приблизително 50 бр. енергоспестяващи улични осветителни тела.
- В ромската махала „Селемея” на гр. Русе са монтирани над 100 бр. енергоспестяващи улични осветителни тела на стойност 15 000 лв.
- В жилищен район „Трите гълъба” в кв. „Средна кула” на гр. Русе са изкърпени улиците с обща площ около 2 000 кв.м.
- „Пътно поддържане и сигнализация” е извършило ремонт на главната улица в кв. „Селемея” на гр. Русе. Изпълнен е предварителен ремонт на основата на настилката и цялостно преасфалтиране. Общата площ на улицата е 3055 кв.м.
- За подобряване на социалната инфраструктура на жилищен район „Трите гълъба” на кв. „Средна кула” на гр. Русе е почистено нерегламентираното сметище. В района са поставени контейнери за смет и е организирано сметосъбирането.
- Изградени са детски площадки в квартали с компактно ромско население в община Ценово по проект „Агора”, в Община Русе и в Община Бяла.
- През 2013 г. е изградена канализация на 6 жилищни сгради в квартал „Освобождение”, които не са били обхванати от централната канализация.

1.4.3 Планове за 2014-2020 г.

Търсене на нови възможности през новия програмен период 2014-2020 г. за участие в нови проекти, осъществявани с финансовата подкрепа на Европейския съюз, заедно с неправителствени организации.

Включване на ромите в програми и проекти за облагородяване на районите, в които живеят.

1.1.4 Добри практики

В Община Ценово срещу минимален наем се предоставят на ромските семейства необитаеми къщи.

1.1.3 Поуки

Формиране на съзнание за опазване на имуществото и околната среда чрез лично участие в облагородяване и подобряване на условията на живот. Изграждане на хигиенни навици, естетически вкус в ромското население.

1.5 Антидискриминация

1.5.1 Предприети действия от 2011 г.

Действията са насочени към засилване на работата със семействата от ромски произход и от друго живеещо при подобни условия население.

В Центъра за социална адаптация и подкрепа към Местна комисия за борба срещу протовообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) в Община Русе са осъществени 208 психологически, социално педагогически, педагогически и юридически консултации с деца и родители.

Реализирани са разяснителни и информационни кампании за повишаване на чувствителността и нетърпимостта към прояви на дискриминация.

1.5.3. Планове за 2014-2020

Предвиждат се обучителни сесии на тема "Различия и толерантност" в учебните заведения в област Русе с преобладаващ процент ученици от ромски произход.

2. Финансиране

2.1 Оценка на изразходваните средства за мерки в рамките на Националната стратегия за интеграция на ромите от 2011 г. насам:

2.1.1 Средства от ЕС - Заетост и образование – 1 903 345 лв.

2.1.2 Национално финансиране - Заетост

2.1.3 Други източници

2.2. Добри практики

Общините в област Русе подкрепят със средства от собствения си бюджет изпълнението на проекти, при които се изисква съфинансиране.

2.3 Поуки

Укрепване на партньорството между институции, Общини и НПО за работа с уязвими групи.

Повишаване капацитета на администрацията и НПО за идентифициране на проблеми и своевременното им преодоляване, включително чрез разписване и изпълнение на проекти по ОП, НП и РП.

20. Област Силистра

1.1.Образование

▪ Тематична проверка „Организация и резултати от двугодишната задължителна подготовка на детето” - през учебната 2011/2012 г. **проверката обхвана и 2 образователни институции със смесен етнически състав (ОУ „Св.св.Кирил и Методий”, с. Секулово и СОУ „Юрий Гагарин”, град Силистра).**

▪ Тематична проверка „Ситуационната дейност по български език и литература за формиране у детето на нагласи за усвояване и усъвършенстване на българския език и на общителността като същностна характеристика на речевото поведение и подготовката му за училище” – през учебната 2011/ 2012 г. **бяха обхванати и 4 детски заведения със смесен етнически състав в населените места Раздел, Межден, Иширково, Алфатар.**

▪ „Подготовка за оgramотяване на децата от подготвителните групи и нагласи за усвояване на българския език” – през учебната 2012/ 2013 г. бяха **обхванати и 4 детски заведения със смесен етнически състав в населените места Средище, Голеш, Искра, Окорш.**

Обобщените изводи от проверките показват, че продължава да няма съществен прелом в усвояването на българския език от децата с майчин език небългарски. Съществена причина за това е, че в семействата не се говори български език, родителите не полагат усилия да помогнат на децата си да усвоят и официалния език на страната. Българският

език се говори като чужд и само в детските заведения, доколкото педагозите успяват да наложат това.

Отпаднали от училище в област Силистра по време на учебната година – процент от общия брой ученици в началото на дадена учебна година:

2013 – 0, 64 %; **2012** – 0, 67 %; **2011** – 0, 72 %; **2010** – 0, 65 %; **2009** – 0, 80 %; **2008** – 2, 8 %

Основни причини за отпадането:

- Мнозинството от отпадналите ученици са от ромски произход и от социално слаби семейства с недостиг на средства за прехрана и облекло на децата до 16-годишна възраст.
- Образованието на самите родители е много ниско, те са незаинтересовани от образованието и не могат да мотивират децата си за по-високи учебни постижения.
- Големия брой отсъствия на учениците водят до затруднения в усвояването на учебното съдържание и в крайна сметка води до демотивиране, неудовлетворение от учебния процес и отпадане от обучение.
- Много родители работят в чужбина и оставят децата без родителски контрол. Промените в живота на родителите (разводи, премествания, безработица, здравословно състояние) се отразяват на децата. Така например част от отпадналите ученици са отчетени като такива след преместване в друго селище и липса на потвърждение за записване в училище там.
- Омъжването на момичетата от ромски произход в ранна възраст (12-16 години).
- Ниското ниво на владеене на български език още от детската градина неуспява да се компенсира дори и в прогимназиалния етап.
- Нежелание на ученици да продължат образованието си.

Мерки за намаляване броя на отпадналите от обучение ученици:

- Извеждане като приоритет и разработване на училищни програми за овладяване на българския език.
- Разработване на училищни програми за гражданско образование, които да способстват за социализация на учениците. Стимулиране на изяви на учениците в извънкласни дейности.
- Участие в целеви програми на училищата с ученици, застрашени от отпадане.
- Квалификация на учителите за специфични педагогически подходи за работа с ученици със слабо владеене на българския език и ниска мотивация за учене.
- Планиране на тематични заседания на педагогическите съвети в училищата.
- Търсене на съдействие от Агенция «Закрила на детето», общини и кметства, спиране на семейните добавки и социалните помощи.
- Разговори с учениците и родителите от класния ръководител, педагогическия съветник и директора.
- Налагане на санкции на родителите от общините.
- Включване в целодневна организация на учебния процес, която включва и осигурен обяд;
- Безплатен транспорт до училище;
- Безплатни учебници за учениците от I до VII клас;
- Закуски за учениците от I до IV клас;
- Дарителски акции за подпомагане на социално слабите семейства;

Ученици от област Силистра напуснали страната – процент от общия брой ученици в началото на дадена учебна година:

2013 – 1, 3 %; **2012** – 1, 6 %; **2011** – 1,2 %; **2010** – 0, 9 %; **2009** – 0, 7 %; **2008** – 1,1 %.

Данните показват, че няма промяна в тенденцията за напускане на страната.

Негативни фактори за децата и учениците са: бедност на семействата;

лоши социално - битови условия на семействата, лоша хигиена и опасности за здравето на децата; чести миграции на семействата – търсене на работа в страната и чужбина, при разпад на семействата; етнокултурни традиции, които поддържат ранните бракове и многодетните семейства, въпреки липсата на доходи; по- големите деца са използвани за помощ в домакинството и при отглеждането на по-малките деца и поради това се

ограничават образователните им възможности; ниско образование на родителите и поради това не подържат амбиции у децата си; липса на силни положителни модели за успех в общността; ниско владеене на български език;

1.1.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

Интегративни проекти за учениците от област Силистра:

„Цветята и децата са различни – слънцето едно за всички” - проект на община Главиница по ОП “Развитие на човешките ресурси”, схема за безвъзмездна финансова помощ „Интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система” – с участие на експерти по предучилищно образование от РИО Силистра във вътрешния мониторинг на дейностите през 2011/2012 г.;

„Ефективна училищна интеграция, толерантност и успех” - проект на СОУ „Хр. Ботев”, с. Паисиево по ОП “Развитие на човешките ресурси”, схема за безвъзмездна финансова помощ „Интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система” през 2011/2012 г.;

„Образователен модел за интеркултурно образование и обучение на ученици от етнически малцинствени групи” - проект на сдружение „Център за образование, култура и екология 21” с участието на партньорски училища ОУ „Хр. Ботев”, с. Айдемир и ОУ „Ц. Церковски”, с. Средище - по ОП “Развитие на човешките ресурси”, схема за безвъзмездна финансова помощ „Интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система” по ОП РЧР през 2011/2012 г.;

„Превенция на отпадането на ромските ученици от училище” – проект на Център за междуетнически диалог и толерантност “Амалипе”, финансиран от фондация „Америка за България”. През учебната 2011 – 2012 г. Участваха ОУ „Ц. Церковски”, с. Средище и ОУ „Св. Кл. Охридски”, с. Проф. Иширково През 2012/2013 г. в проекта участваха 6 училища - ОУ „Ц. Церковски”, с. Средище, ОУ „Св. Кл. Охридски”, с. Проф. Иширково, ОУ „О. Паисий”, с. Ст. Караджа, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”, с. Нова Черна, СОУ „Хр. Ботев”, Тутракан - Организиран са обучения по график от базовите учители във всички училища по следните модули: „СИП – Фолклор на етносите – ромски фолклор”; „Ромските комисии в България през призмата на образователните нагласи и потребности; „Работа с учениците – ученически парламент”; „Работа с родителите”; „Превенция на ранните бракове”; „Работа с ученици билингви”. Проведена е работна среща с директорите на училищата и две работни срещи с базовите учители. Училищата участваха в Научно-практическа конференция „Интеркултурното образование като средство за намаляване отпадането на ромски деца от училището”, м. юни, 2013 г. В. Търново с 4 доклада;

„Пътуване към знанието” (ОП РЧР - BG051PO001-4.1.05-0033) – проект на Община Силистра – с участието на 3 детски градини и 2 училища;

„Образователната интеграция - шанс за по-добро бъдеще на етническите малцинства” (ОП РЧР - BG051PO001-4.1.05) – Професионална гимназия по производствени технологии „Ев. Георгиев”, Силистра с партньор ОУ "Ст. Караджа" с. Искра;

„Слънцето грее еднакво за всички” – проект на Професионална гимназия по стопанско управление, администрация и услуги „Ат. Буров” Силистра с партньор Професионална гимназия по механизация на селското стопанство "Н.Й.Вапцаров" с. Средище, финансиран от Център за образователна интеграция на деца и ученици от етнически малцинства по програма 33.11.

1.1.2. Въздействие на мерките

Предприетите мерки в сферата на образованието подпомагат интегрирането на децата от етническите групи, повишават езиковата им култура и целят овладяване на негативните тенденции към отпадането им от обучение.

1.1.3. План 2014-2020 г. – Предстои разработване.

1.1.4. Добри практики в сферата

- Включването на шест училища в проект: „Превенция на отпадането на ромските ученици от училище” на Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе”,

като в рамките на модул: „Работа с родители” са изградени родителски клубове и училища за родители;

- Реализирани дейности с ромските ученици по гражданско и здравно образование;
- Проведена кръгла маса по проблема „Модел за ефективно сътрудничество с родители” и участието на родители в заседания на Училищна комисия за борба с противообществените прояви за малолетни и непълнолетни, и съвместно изработване на корекционна програма за преодоляване на проблемите.

1.1.5. Поуки

Работата с децата и учениците от етническите малцинства за повишаване на мотивацията им за продължаване на образованието им, е от изключителна важност за тяхното професионално реализиране и социално израстване. Предвид това е необходимо да се окаже институционална подкрепа на всички нива и да се насочат ресурси за реализиране на интеграционните политики.

1.2. Трудова заетост

10,98 % е ръста на безработицата за област Силистра към края на м. декември 2012 г. По справка получена на доброволен принцип в Дирекция „Бюро по труда“ чрез Заявление-декларация, в което по желание гражданите посочват етническата си принадлежност приблизително 635 души се самоопределят като роми.

Най-висок процент от безработните са тези с основно и по-ниско образование и без квалификация, поради което липсва интерес от страна на работодателите за наемане на безработни лица, регистрирани на трудовата борса.

Предвид това се наблюдава тенденция към наемане лица от уязвимите групи, в това число и роми, основно от общините от област Силистра. Осигурена е заетост на безработни от ромски произход предимно по Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“ /ОСПОЗ/ и по схеми на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Чрез Националната програма „ОСПОЗ“ се осигурява заетост и социална интеграция на безработните лица, обект на месечно социално подпомагане. Като остър проблем се откроява факта, че голяма част от безработните роми са неграмотни и не могат да бъдат включени в курсове за квалификация, което сериозно ограничава възможностите за наемането им на подходяща работа в условията на растяща конкуренция и повишени изисквания на пазара на труда.

1.2.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

- Програми, реализирани по схеми на ОП „Развитие на човешките ресурси“ за осигуряване на заетост;
- Национални програми към Министерство на труда и социалната политика.

1.2.2. Въздействие на мерките

- Придобиване на трудови навици и намаляване на различията между ромите и неромите;
- Социална интеграция на трайно безработните лица;
- Повишаване пригодеността на представители на етноса за реализация на пазара на труда и намаляване на безработицата сред ромското население.

1.2.3. План 2014-2020 г. – Предстои разработване.

1.2.4. Добри практики

- В съответствие с преобладаващия аграрен характер на регионалната икономика, служителите на Дирекция „Бюро по труда“ консултират представители на ромския етнос за развитие на собствен бизнес в сферата земеделието, животновъдството и традиционните занаяти;
- Осигуряване на равен достъп на трайно безработни и лица с ниска степен на образование независимо от етническата им принадлежност до пазара на труда.

1.2.5. Поуки

Необходимо е да се прилагат адекватни мерките за насърчаване на ромите към повишаване на образованието, за да се намалят негативните тенденции касаещи

професионалната им реализация. Да се насочат повече ресурси за финансиране на дейности, които ще подпомогнат уязвимата група – обект на настоящия анализ за свеждане до минимум на различията между ромите и не-ромите.

1.3. Здравеопазване

При активната дейност на дирекция „Надзор на заразните болести“ към Регионална здравна инспекция – Силистра /РЗИ/ по издирването на новородени без личен лекар са установени :

За 2011 г. – при първичен скрининг от общо 40 деца, 12 новородени от ромски произход, което съставлява 30 % . При окончателното издирване на тези новородени от ромски произход е установено, че за всички е осъществен избор на личен лекар;

За 2012 г. – 11 деца от ромски произход от общо 43 деца / 25,6% / при първичен скрининг са се оказали без личен лекар, за които по-късно е осъществен избор на такъв;

За първо полугодие на 2013 г. – 10 деца от общо 23 издирени без личен лекар / 43,5 % /.

В крайният етап на издирването за всички е осъществен избор на личен лекар.

1.3.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

От 2011г. до настоящия момент Регионална здравна инспекция работи активно по следните проекти и програми:

- Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата – външно финансиране от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария;
- ОП «РЧР» - проект „Спри и се прегледай" по схема "Национална кампания за ранна диагностика на онкологични заболявания", реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007-2013”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз;
- Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции 2008-2015 и Програма BUL-202-G01-H-00 „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН”, финансирана от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария;
- ОП «РЧР» - проект „Информирани и здрави" - външно финансиране с бюджет 4 692 754.30 лв. по схема „Здравни информационни кампании”;
- Национален план за действие по международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.” - държавен бюджет;
- Проведени 7 тематични беседи в детски и учебни заведения в гр. Силистра, с.Алеково, с.Йорданово и с. Бистра от отдел „ДЗК“. По данни на дирекция „Надзор на заразните болести“ според обработените отчети за извършените планови профилактични имунизации в общността е реализирано изпълнение в рамките на 90 - 99 % за различните видове ваксини. При задължителните профилактични реимунизации е реализиран обхват от 93 % до 99,8 % .

През 2011 г. по разпореждане на МЗ беше осъществена кампания за обхващане с полиомиелитна имунизация на деца с нередовен имунизационен статус, проведена от дирекция „Надзор на заразните болести“ при РЗИ – Силистра.

От издирените 254 деца с нередовни имунизации срещу полиомиелит /намиращи се на територията на областта/ с допълнителен прием са имунизирани 243 от тях / 96 %/.

1.3.2. Въздействие на мерките

Проведена успешна имунизационна акция в община Главиница. Обхванати са изоставачи с имунизациите си срещу полиомиелит деца в следните селища: Калугерене, Ножарево, Дичево, Зафирово, Коларово. От общо издирените 66 такива деца, 53 от тях / 80%/ са ваксинирани от екипа на РЗИ. Преобладаващата част от тези деца са от ромски етнос.

При окончателното издирване на новородени от ромски произход е установено, че за всички е осъществен избор на личен лекар.

1.3.3. Добри практики

- Изнесените кампании на терен с цел консултиране и изследване за ХИВ/СПИН, извънредни имунизационни кампании с мобилни екипи в трудно-достъпни райони, здравно - промотивни беседи в училища с преобладаващо ромско население и др.;
- Добра практика с изключителен резултат относно обхвата с избор на личен лекар е законодателната промяна в Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане на деца, чрез обвързване на месечните помощи за дете със задължителните имунизации и профилактичните прегледи, извършвани от личните лекари. За постигане на още по-добър резултат в обхвата с профилактични прегледи и имунизации се поражда необходимостта от удостоверяваща служебна бележка на полугодие пред социалните служби за извършените профилактични прегледи и задължителни имунизации.

Тези практики водят до повишаване на обхвата на изследваните, имунизирани и консултирани лица и до подобряване на здравната култура на лицата от ромската общност.

1.3.4. Поуки

Труден е процесът за опазване на здравето на ромското население, при което се наблюдават негативни процеси, свързани с:

- високия процент на здравно-неосигурените лица;
- липсата на личен лекар;
- висок относителен дял на засегнатост от заразните болести;
- висока степен на инвалидизация;
- липса на регистрация на бременни;
- несвоевременност и изоставане в обхвата със задължителни имунизации;
- ниска здравна култура.

1.3. Жилищни условия

Ромското население е концентрирано предимно в крайните части на населените места в естествено обособили се ромски квартали. По отношение на жилищното настаняване на ромите според населеното място в област Силистра се наблюдават различни проблеми. Част от жилищата са изградени в регулация, а друга част в урбанизирани територии. Част от общините на територията на областта нямат действащи устройствени планове. Уличната мрежа и комуналната инфраструктура не са в добро състояние, като за част от територията липсва канализация. **В някои райони се наблюдава тенденция към закупуване на жилища от роми във вътрешността на населеното място.**

Тревожна е ситуацията със състоянието на жилищния фонд на по-големият процент от ромското население, което живее капсулирано в края на населените места. При тях жилищните условия са изключително лоши. Единствено Община Силистра има предоставени общински жилища на роми, но те са в лошо състояние в следствие на лошото им стопанисване. Общината предвижда възможност за дарение на общинските жилища на обитателите им. През 2009 г. е дарено 1 жилище, през 2010 г. – 19 бр., 2011 г. – 11 бр., 2012 г. – 9 бр., а през 2013 г. до настоящият момент 16 броя. Очаква се тази мярка да доведе до намаляване на различията между ромите и не-ромите в сферата на настаняването.

В някои общини са разкрити Центрове за настаняване от семеен тип, в които са настанени деца от уязвими групи, като е осигурена много добра материална база, храна и всичко необходимо за интеграцията на тези деца в обществото.

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

Кандидатстване на общините от област Силистра по схеми финансирани по ОП на ЕС за подобряване на техническата инфраструктурата, за разкриване на ЦНСТ и др.

1.4.2. Въздействие на мерките

Резултатите от мерките ще са известни след приключване на предприетите дейности.

1.4.3. План 2014-2020 г. – Предстои разработване.

1.4.4. Добри практики

Предоставени чрез дарение общински жилища на роми;

- Реализиране на проекти за изграждане на пречиствателна станция и канализация.

1.4.5. Поуки

Лошите условия, в които живеят ромите и високото ниво на бедност на тези семейства, затрудняват интеграцията на етноса и са водещ фактор за девиантното им поведение в обществото.

1.5. Антидискриминация

Местните власти на територията на област Силистра работят в посока недопускане на ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние, следвайки интересите на всички социални групи, представени на тяхна територия, зачитайки, създавайки и усъвършенствайки механизми за предотвратяване на дискриминационни практики.

Общините от област Силистра пряко си сътрудничат с Детска педагогическа стая, НПО работещи в сферата на закрила правата на човека, регионалните координатори на Комисия за защита от дискриминация с цел повишаване на осведомеността на гражданите, независимо от тяхната етническа принадлежност в това число и роми.

Осигурен е равен достъп до образование, здравеопазване и до пазара на труда. Законите механизми за подпомагане на социално бедни и хора от уязвимите групи се прилагат за всички граждани на територията на областта. Предприемат се мерки, обединяващи основния принцип за толерантност, недискриминация и разбирателство между отделните етнически общности.

1.5.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

- Инициативи по превантивни програми за решаване на проблеми на подрастващите – детска агресия, употреба и разпространение на наркотични вещества, толерантност между различните етнически групи;
- Сътрудничество с Център за обществена подкрепа гр. Силистра към Женско движение „Екатерина Каравелова“ – институционална подкрепа към лица /предимно жени и деца/ претърпели домашно насилие;
- По инициатива на Областен управител на област Силистра през 2012 и 2013 г. беше организирана кампания за подпомагане на деца с отличен успех, но в затруднено материално положение, с цел да продължат образованието си. В двата формата бяха подпомогнати около 80 деца, от които приблизително 40 % бяха деца от ромски произход.

1.5.2. Въздействие на мерките

Преplitането на ангажираност, отношение и екипност в работата, подпомага постигането на целите на институциите и заинтересованите страни, за устойчивост и разгръщане на идеи, касаещи интеграцията на отделните етнически общности.

1.5.3. План 2014-2020 – Предстои разработване.

2. Финансиране³

2.1. Приблизителна оценка на средствата, изразходвани в рамките на Националната стратегия за ромска интеграция от 2001 година насам

Посочените суми представляват относителен дял на финансиране в отделните области, насочени към интегриране на малцинствата за периода от 2001 година насам.

2.1.1. Европейско финансиране

---

³ Данните са приблизителни и са снети от отчетите на общините Силистра, Кайнарджа и Алфатар, които са предоставили информация по зададените критерии.

Конкретни стойности за изразходване на средства в рамките на Националната стратегия за ромска интеграция от 2001 г. насам са посочили община Силистра, община Кайнарджа и община Алфатар. Стойността на тези средства за разглеждания период са приблизително:

Социална политика – 125 000 лв.;

Образование - Приблизително 72 000 лв.;

Жилищни условия - Приблизително 850 000 лв.;

Култура - Приблизително 37 000 лв.

2.1.2. Национално финансиране

Конкретни стойности за изразходване на средства в рамките на Националната стратегия за ромска интеграция от 2001 г. насам са посочили община Силистра и община Кайнарджа и община Алфатар. Стойността на тези средства за разглеждания период са приблизително:

Образование – 120 000 лв.;

Заетост и социална политика – 680 000 лв.;

Култура – 160 000 лв.;

Здравеопазване – 105 000 лв.

2.1.3. Други източници – Общинско финансиране:

Образование – 250 000 лв.;

Култура – 80 500 лв.;

Здравеопазване – 61 000 лв.

2.2. Приблизителна оценка за бюджета на планираните мерки в контекста на Националната стратегия за ромска интеграция за периода 2014-2020 г.⁴

Приблизителна оценка за бюджета на планираните мерки в контекста на Националната стратегия за ромска интеграция за периода 2014-2020 г. представлява относителен дял на финансиране в отделните области, насочени към интегриране на малцинствата.

2.2.1. Европейско финансиране – приблизително около 2 350 000 лв.

2.2.2. Национално финансиране – приблизително 500 000 лв.;

2.2.3. Други източници - общинско финансиране, приблизително – 250 000 лв.

Област Сливен

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Проект „Осигуряване на равен достъп на качествено образование на 120 ромски деца от кв. „Надежда“ в Сливен в 4 приемни училища”;

Проект по Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05PO0101-4.1.06 „Реинтеграция на отпаднали ученици в образователната система“. Обхванати са 120 деца;

Проект по Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ: BG051PO001-4.1.05 „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства”.

Обхванати са 140 деца от ромски произход, както и техните родители.

В резултат е осигурен достъп до образование на над 300 деца от ромски произход. Реализирани ефективни мерки за интеграция, реинтеграция в образователна система на деца от уязвими групи, с фокус върху ромската общност.

Община Котел

1. Превръщане на училището и детското заведение в по-привлекателно място за ученици и деца

Подобряване на интериора и екстериора в детските градини и училищните сгради: ремонти, дворни пространства, кътове за игра в основните училища в населени места с предимно етническо население - Ябланово, Градец, Тича;

⁴ Данните са приблизителни и са снети от отчетите на общините Силистра, и община Кайнарджа, които са предоставили информация по зададените критерии.

Предоставяне на безплатни учебни помагала и учебници за децата от детските градини – 5 и 6-годишни и учениците до VII клас;

Целодневна организация на обучение в училищата за подпомагане на всички ученици I - IV клас и особено от ромски произход за попълване на пропуските в знанията им.

Удовлетворяване желанието на учениците при определяне на ЗИП и СИП форми за обучение в училището - учениците роми участват с желание в тях;

В училищата в с. Тича, с. Градец и гр. Котел са разкрити подготвителни групи в които преобладават деца – роми с цел получаване на по-добра езикова подготовка за постъпването им в училище;

В СОУ – Котел от 01.12.2012 г. стартира училищна програма с беседи по кабелна телевизия, радиовъзел във връзка с Национална програма „На училище без отсъствия”;

Живеем на една и съща земя - хората еднакви и различни.

Запознаване на учениците със Закона за закрила на детето и с правата и задълженията им, и Закона срещу дискриминацията.

Възпитателната работа - създаване на групи по интереси като:

Група „Детско творчество” с цел повишаване езиковата култура на учениците, запознаването им с класически литературни образи, писане на съчинения, изучаване на български и ромски фолклор, извършване на събирателна дейност на народни песни, предания, любопитни факти от родния край;

Детска вокална група – запознаване на учениците с класически произведения и изучаване на различни фолклорни песни на етносите;

Работа с родителите

Всички деца и ученици, особено от ромски произход, се обхождат по домовете в началото на учебната година, за да се запознаят детските учителки и класните ръководители с условията на живот на учениците. В родителските активи по класове голяма част от членовете са родители от ромски произход.

Община Нова Загора

1. Мерки за намаляване на неизвинените отсъствия:

Срещи с родителите, посещения по домовете;

Анализ от педагогическите съвети на причините, водещи до проблеми при учениците;

Училищата работят по проекти към Национална програма „С грижа за всеки ученик”, към Национална програма „На училище без отсъствия”, мерки „Без отсъствие” и „Без свободен час”;

Голяма част от училищата са разработили тригодишни програми за извънкласни и извънучилищни дейности по проект „УСПЕХ”. В групите са включени и ученици от малцинствен произход;

Работа с родителите

Беседи с родителите на учениците за предотвратяване на ранните женитби и намаляване броя на отпадналите ученици.

Провеждане на часове на класа за проблеми относно здравното образование на учениците в т. ч. и за сексуалния им живот с цел преодоляване на някои негативни практики – ранна бременност, раждания и висок процент на инфекции предавани по полов път.

Активно включване на родители в тържества по класове и общоучилищни празници.

Регионален инспекторат по образование - Сливен

Осигуряване на допълнително обучение за деца от подготвителните групи от Национална програма „С грижа за всеки ученик” - броят на участвалите детски градини и училища от област Сливен е 25, от които 15 детски градини и 10 училища. Общият брой на групите е 38, а броят на децата от предучилищна възраст е 274. От тях при 267 е отбелязан напредък. Допълнителното езиково стимулиране в 70 допълнителни педагогически ситуации е много важна мярка и предпоставка за успешното постъпване на децата в първи клас и

мотивиране на родителите им да ги водят на училище. Проведени бяха и по минимум 7 занимания със семействата на децата.

Проект BG051PO001-3.1.06 „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища, чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес”.

Добри практики

По проект „Реинтеграция на отпаднали ученици в образователната система на територията на Община Сливен” положителна практика са проведените екскурзии с децата, които оказаха изключително положително въздействие върху децата и техните родители. Скъсиха се дистанциите в отношенията, като децата научиха много и интересни неща за нашата история и традиции. С проведена лятна академия в с. Ичера бе създадена различна среда за децата, където класната стая бе заменена с поляната.

Участие на деца от различни етноси, на техните родители и близки в проявите по време на Първия фестивал на ученето през целия живот през 2012 г. Празникът бе част от проект **NELLII** - Мрежа за инициативи и информация за учене през целия живот, който се осъществи от Министерство на образованието и науката с финансовата подкрепа на Европейската комисия.

Г-жа Валентина Желева – старши учител в ЦДГ „Звезда” – Сливен представи своя добър опит на Националната конференция по предучилищно образование „Водим бъдещето за ръка” във Варна, 21 - 23 април 2013 г. Темата на разработката бе „Приобщаващата роля на семейството и детската градина за социализацията на децата с различен етнически произход”.

Поуки

Ангажирането на по-широк кръг от институции, съмишленици, прилагането на адекватни политики, съобразени с етноспецификите, обучението на учителските колективи в межкултурен диалог за работа в смесена билингвистична среда, както и активната мотивационно-образователна работа с родителите и тяхното ангажиране в различни образователни форми дава положителни резултати.

Целодневната организация на обучение в училище и даването на обяд на учениците драстично решават проблемите с отсъствията, особено на тези от ромски произход.

Извънкласните и извънучилищни дейности допринасят за превенцията на преждевременното напускане на училището от учениците от прогимназиален и гимназиален етап, в т.ч. и СИП по ромски фолклор.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Община Сливен

Програми/проекти за заетост с работодател - кмета на Община Сливен:

Проект „Нов избор – развитие и реализация” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”- осигурена заетост на над 507 трайно безработни лица, с ниска степен на образование;

Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост”, за 2012 -2013 г. е осигурена трудова заетост на над 450 трайно безработни лица, с ниска степен на образование;

Програма „Обществено полезни дейности за любимия град” - ежемесечно за 2012 и 2013 г. в програмата са включени по над 2300 лица на месечно социално подпомагане;

Осигурена е временна трудова заетост на над 3000 лица от уязвими групи, с фокус върху ромите.

Община Котел

По данни на Дирекция „Бюро по труда” - Котел заетостта на ромите за периода от 2011 год. досега е 63 души.

През 2012 г. с проект „Нов избор-развитие и реализация” по ОП „РЧР” – 204 души.

По проект „Подкрепа за заетост” – 68 души.

Община Нова Загора

Общо 439 лица от ромски произход са включени в програми и мерки за субсидирана заетост за периода 2011-2013 г.:

НП „ОСПОЗ” за периода 2011 г. – 2013 г. са наети 320 души от малцинствен произход;

ОПРЧР „Развитие” за периода 2012 г. – 2013 г. наетите лица са 71.

По Регионална програма през 2012 г. - 8 души.

Проект „Подкрепа за заетост” за 2013 г. - 40 човека.

По НП „Активиране на неактивни лица” през 2011 г. е назначен един ромски медиатор.

Към Община Нова Загора са назначени на пълен щат 4 лица от ромски произход.

Дирекция „Бюро по труда“ – Сливен

Включени в заетост безработни лица, в т.ч. и роми.

2012г.			към 30.09.2013г.		
общ брой	в т.ч. роми	дял%	общ брой	в т.ч. роми	дял%
2668	344	12.9%	2919	502	17.2%

Програми и проекти, ориентирани към уязвимите групи на пазара на труда, за ДБТ-Сливен през 2013г.:

НП „От социални помощи към осигуряване на заетост” -осигурената заетост на роми до септември 2013г. - 183 лица.

НП „Активиране на неактивни лица” - работят две лица като ромски медиатори и един психолог в ДБТ – Сливен.

НП”Шанс за работа-2013” - 31 лица са включени в обучение, осигурена е заетост на 27 като 4 лица са от ромски произход.

Към другите национални програми е осигурена заетост на 46 лица от ромски произход.

Схема BG051PO001-1.1.11 „Подкрепа за заетост” - осигурена заетост за 215 лица, от тях 11 лица са от ромски произход.

1. Включени роми в курсове за професионално ориентиране, мотивиране, ограмотяване, професионална квалификация.

	2012г.	към 30.09.2013г.
професионално ориентиране	119	32
мотивиране	146	99
ограмотяване	86	0
проф. квалификация	104	5

Дирекция „Бюро по труда“ – Нова Загора

Дирекция „Бюро по труда” Нова Загора, като териториално поделение на Агенцията по заетостта, ежегодно реализира индивидуален план по реализацията на Националната стратегия за интеграция на ромите. В тази връзка, Дирекция „Бюро по труда” Нова Загора, отчита за периода 2011-2013г. следните резултати:

Повишаване на конкурентността и осигуряване на заетост на ромите на пазара на труда.

Повишаване на пригодността за заетост и квалификация на безработни роми – 1309 лица:

Осигуряване на заетост на ромите – 549 лица.

Насърчаване на социалния и граждански диалог в подкрепа на трудовата реализация на ромите - 11 мероприятия: срещи, кръгли маси, семинари, дискусии и кампании с ромски организации.

Дирекция „Бюро по труда” Нова Загора, реализира действия по изпълнение на международната инициатива „Десетилетие на ромското включване 2005-2015г.” чрез реализация на годишен план за действие на дирекцията.

Добри практики

За активиране на неактивните лица от посочената целева група на пазара на труда е необходим индивидуализиран подход. В ДБТ-Сливен и ДБТ- Нова Загора работят ромски медиатори и психолози. Медиаторите работят съобразно индивидуалните потребности и характеристики на бенефициентите. За постигане на тези цели медиаторите работят в кварталите с население с предимно ромски етнически произход, както и в изнесени приемни в селата с компактно ромско население.

Поуки

Голяма част от представителите на ромския етнос отпадат след регистрация, поради неспазване на задълженията си по една или друга причина. Ниският образователен ценз и липсата на квалификация затрудняват трудовата реализация на първичния пазар на труда, поради което основната алтернатива за реализацията на лицата от ромски етнос остава включването им в програми и мерки, финансирани от държавния бюджет или със средства от Европейски социален фонд.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Община Сливен

Програми с участие на Община Сливен:

- Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” на Министерството на здравеопазването. Сключено е споразумение между Община Сливен и Министерство на здравеопазването за съдействие по изпълнение на програмата;
- Открит „Център по хигиена” - дейността е адресирана основно към жителите на кв. „Надежда” и се изпълнява от „Лекари на света”- Франция в партньорство с Община Сливен;
- Назначени 6 здравни медиатора с основен ангажимент подпомагане лица от ромски произход.

Планира се:

- Стартиране на тригодишен проект „Подобряване достъпа до услуги по семейно планиране на жени от Сливен в неравностойно положение” с участие на Община Сливен, „Лекари на света”- Франция, Национална асоциация за семейно планиране, насочен към осигуряване на безплатен достъп до услуги за семейно планиране на над 600 жени от уязвими групи;
- Реализиране на други програми и проекти, съобразно националните политики и местни приоритети.

Община Котел

- През 2012 г. е назначен здравен медиатор. През 2013 г. е отпусната още една бройка за здравен медиатор за с. Градец - най-голямото село с концентрирано ромско население.
- Провеждат се редовни профилактични прегледи:
  - 0 до 1 г. – 1 път месечно
  - 1 до 2 г. – 1 път годишно
  - 7 до 18 г. – 2 пъти в годината
- Редовно се провеждат изследвания и консултации със специалисти.

Община Нова Загора

- През 2011 г. са извършени профилактични прегледи от специалист педиатър - общо са прегледани 3500 деца, от които 3200 са деца от уязвимите общности.
- През 2011 г. на територията на общината се проведе извънредна кампания за имунизация против полиомиелит. Обхванати са деца на възраст от 13м. до 7г. с непълен имунизационен статус или без данни за имунизации. С мобилен имунизационен кабинет бяха обхванати с имунизации и без личен лекар и с нередовни имунизации от гр. Нова Загора.
- През м. ноември 2012 г. във връзка с Националната програма за първична профилактика на рака на маточната шийкабепроведена кампания в три от училищата в гр. Нова Загора, която да информира родителите на 12-годишните от ползите на ваксините. В училището в кв. „VI-ти” със 100% ученици в уязвимо социално положение, от подлежащи 46 момичета, са ваксинирани 31.

Дейности, свързани със съвместната работа между Община Нова Загора и партньорите от гражданския сектор:

- Намаляване на детската смъртност: ранна регистрация на бременните, наблюдение по време на бременността и своевременно хоспитализация на родилките и намаляване на бременностите в юношеска възраст;
- Подобряване на здравната помощ за новородените и децата в предучилищна възраст:
- Своевременно регистриране на новородените и децата при личен лекар;
- Повишаване на обхвата с имунизации по Националния имунизационен календар на новородените и децата до 7-годишна възраст;
- Подобряване на информираността за здравословно хранене на новородените и малките деца;
- Редовно провеждане на профилактичните прегледи за съответната възрастова група.
- Подобряване на профилактичните дейности сред населението от уязвимите общности:
- Повишаване обхвата на населението от уязвимите общности с имунизации по Националния имунизационен календар;
- По-пълно обхващане на населението от уязвимите групи с профилактични прегледи;
- Превенция и контрол на ХИВ, туберкулоза и сексуално предавани инфекции сред уязвимите общности.
- Подобряване достъпа до здравни услуги:
- Доближаване на практиките за първична и специализирана помощ до кварталите, населени предимно с население от уязвимите общности;
- Обучение и консултиране на здравните медиатори.
- Повишаване на здравните знания и информираността на етническите общности за предпазване от най-честите заболявания.

Регионална здравна инспекция - Сливен

Превантивни мерки, предприети във връзка с интеграцията на ромите:

- Провеждане на беседи и лекции с подрастващи и млади хора и техните родители във връзка с начините за предпазване от нежелана и ранна бременност, за опасностите, които крие ранната бременност за майката и бебето и родствените и ранни бракове.
- Провеждане на беседи и разговори с младите майки за значението на имунизациите и мотивирането им за редовното им прилагане.
- Провеждане на беседи, разговори, прожекции на филми с ученици от 5 до 8 клас и младежи, отпаднали от училище, за спецификата на пубертетния период и болестите, които се предават по полов път.
- Излъчване на видео клип за значението на имунизациите.
- Провеждане на кампании за имунизирани деца с непълен имунизационен статус.
- Провеждане на разяснителни кампании за значението на профилактичните прегледи сред ромското население.

- Провеждане на профилактични прегледи с мобилни единици предоставени от Министерство на здравеопазването – педиатрична, АГ и флуорографска.
- Провеждане на задължителни имунизации с мобилен кабинет, предоставен от МЗ на деца, при които няма данни за проведени имунизации.
- Организиране и провеждане на кампании за запознаване с начините за предпазване от най-разпространените инфекциозни и незаразни заболявания.
- Провеждане на анкетно проучване и анализ на отношението на ромите към медицинската служба и значението на профилактичните прегледи за тяхното здраве.
- Извършване на изследвания за СПИН, сифилис, хепатит Б и С.
- Извършване на оперативно проучване за картографиране и определяне на размера на уязвимите на ХИВ групи от малцинствените групи, основно от големите ромски квартали Сливен и Нова Загора.
- Провеждане на беседи и лекции за вредата от най-разпространените рискови фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, употреба на наркотични вещества, хипертония и за предимствата на здравословния начин на живот.

В резултат на тези мерки:

- Проведени са 29 лекции и дискусии с 475 участника, 1 проучване сред 100 участника, издадени 11 информационни материала в тираж 8874 бр., разпространени 3851 материала.
- Извършени са изследвания на 1796 лица за СПИН; изследване на 1097 лица за сифилис, от които са 25 положителни; изследване на 386 лица за хепатит Б, от които 33 са положителни и на 740 – за хепатит С, с 13 положителни.
- С оперативното проучване за картографиране на уязвимите групи са обхванати 2394 участника.
- С мобилни кабинети са извършени: имунизации на 896 деца; профилактични АГ на 1976 жени, при които са диагностицирани 226 заболявания; педиатрични прегледи на 2135 деца и са диагностицирани 225 заболявания; флуорографски изследвания на 1922 лица и са диагностицирани 326 заболявания.

За 2014-2020 г. се планира:

- Провеждане на информационни кампании сред ромското население с цел повишаване информираността за различни здравословни проблеми.
- Изготвяне и разпространение на информационно образователни материали на здравна тематика сред ромската общност.
- Извършване на профилактични прегледи и имунизации чрез предоставяните от МЗ мобилни кабинети.
- Извършване не на изследвания за СПИН, сифилис, хепатит Б и С.

Фондация „Здравето на ромите“

В сливения квартал „Надежда“ функционира Здравно-социален център, администриран от Фондация „Здравето на ромите“ Сливен, по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“, финансирана от Глобалния фонд за борба с туберкулоза, малария и СПИН и МЗ. Продължава обучението и личностно израстване на 5-ма сътрудници на терен от общността. Разширява се спектърът на предоставяните услуги в центъра – административни, здравно-социални, мотивиране на активно търсене на работа, предлагане на курсове за личностно развитие на младежи, нископрагови услуги за бременни и млади родилки без здравно осигуряване, придружаване до социални и здравни институции, телефонно съдействие и медиация и др.

Акцентите в плановете на фондацията са:

- Създаване и функциониране на Общинска програма за намаляване на негативните социални ефекти от ранните раждания и изоставянето на деца от 0 до 3 г.
- Създаване и функциониране на Общностни съвети за нулев брой неваксинирани деца от компактно населени с роми квартали с жители над 1000 души в Сливенска и други общини

- Изграждане на капацитет и работа в общността за превенция и контрол на ХИВ чрез услуги по консултиране и насочване за анонимно и безплатно изследване за ХИВ и сексуално предавани инфекции;
- Обучение, работа на терен, здравно-социални центрове в ромска общност; мобилни медицински кабинети;
- Осигуряване на минимален пакет здравни услуги за здравнонеосигурените –безплатни или нископрагови услуги.

Добри практики

- По данни на медицинските специалисти, обслужващи детските и учебни заведения на територията на областта, децата и учениците с пълен имунен статус са над 90%. Това се дължи на задължението на директорите да приемат децата и учениците с пълен набор от медицинска документация и в частност информация за имунния им статус, както и обвързването на редовните имунизации със социалното подпомагане. Факт е, че детските и учебни заведения със 100% деца и ученици от уязвимите общности в областта са с редовни имунизации.
- С назначаването на здравни медиатори бе постигнат сериозен напредък и положителни резултати за подобряване качеството на здравните услуги за ромите в неравностойно положение.
- В началото на м. август бе проведена здравна акция в ромските квартали на гр. Котел и с. Градец със студенти по медицина от ромски произход.
- Развитие на Здравно-социалния център в кв. „Надежда“ и широкия набор от предлагани безплатни и нископрагови услуги за жителите на квартал „Надежда“, обитаван от 100% ромско население.
- По темите „Значението на имунизациите и прилагането им съгласно Национален имунизационен календар на Република България” и „Значението на профилактичните прегледи” бе режисиран и заснет видеоклип, който бе разпространен на DVDи излъчван по местна телевизия.
- Предоставянето на мобилни кабинети за извършване на прегледи и имунизации на лица в неравностойно положение, принадлежащи към етническите малцинства, дава възможност да се обхванат лица с прекъснати или без здравно осигурителни права с цел ранно диагностициране на някои заболявания, както и имунизирание на деца с непълен имунизационен статус.

Поуки

- Избухналата епидемия от морбили в ромския квартал „Надежда” на гр. Сливен през зимата на 2009/2010 г. показва необходимостта от обединяване и насочване усилията за повишаване на имунизационния обхват на децата и повишаване на здравната култура на ромите.
- Поради наличието на многообразни и глобални проблеми сред населението в компактни квартали се наблюдава неефективност при предлагането на отделна и единична услуга, без съчетаването на здравни, социални, трудови, жилищни и правни услуги.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

Община Сливен

- Подобрена съществуваща и изградена нова техническа инфраструктура за квартали с компактно ромско население;
- Реконструирани и преустроени обекти на социалната инфраструктура със средства от бюджета на Община Сливен.

Община Котел

- През 2011 г. във връзка с подобряване на жилищните условия на кварталите с ромско население беше направена бетонова настилка по улица в кв. „Изток“ в Котел (№154 - 163).

- През 2013 год.:
- Направа на бетонова настилка по улица в кв. „Изток“ (№21 - №45);
- Направа на бетонова настилка по улица в кв. „Изток“ (№169 - №175);
- Ремонт улица в с. Градец – село с компактно ромско население.

Община Нова Загора

В община Нова Загора ромското население обитава предимно селата и кв. „VI-ти” в гр. Нова Загора. От 2011 г. досега са направени 9 продажби на общински имоти на граждани от малцинствен произход, от които 8 са в кв. „VI-ти” и 1 е в кв. 109.

За територията на гр. Нова Загора, която включва и кв. „VI-ти”, е одобрена кадастрална карта и регистри. Действащият ПУП за кв. „VI-ти“ е одобрен със заповед от 1988 г.

- По проект „Обновена и модернизирана градска среда в гр. Нова Загора”, финансиран по ОП „Регионално развитие” са реконструирани улиците „Черно море“ (улично платно, асфалт, тротоари, тротоарни плочи, бордюри) и „Училищна“ (също).
- Изграждане на водопроводна мрежа по улиците „Роза“ и „Лилия“.
- Основен ремонт на улици в кв. „VI-ти“ – асфалтиране и тротоари.
- Аварийно почистване на дере № 29 в кв. „VI-ти“.

Община Твърдица

Реализиран е проект, при който над 100 имота в близост до ромския квартал бяха вкарани в регулация и след това бяха продадени на търг на желаещи да изградят жилища.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.

ОДМВР – Сливен

- В структурните звена на ОДМВР-Сливен е проведено професионално обучение по теми, свързани с правата на човека, полицейската етика и проблемите на малцинствата. Разгледани са над 10 броя конкретни теми за повишаване квалификацията на полицейските служители за работа в мултиетническа среда.
- Служители от ОДМВР-Сливен са взели участие в семинар по одобрен проект на Главна дирекция „Охранителна полиция“, „Европейска полиция и спазване на човешките права” по специфичната програма на ЕК „Превенция и противодействие на престъпността”. Проектът стартира на 01.09.2011 г. с участието на чуждестранни партньори от криминална полиция на провинция Баден-Вюртенберг, а от българска страна - Комисия от защита на дискриминация и Българския хелзинкски комитет.
- За по-голяма ефективност на полицейската дейност в районите с компактно ромско население, като полицейски служители са назначени роми.
- Превантивни дейности на ОДМВР-Сливен срещу разпространението на наркотични вещества в кварталите с предимно ромско и смесено население:
  - Във връзка със стратегията на област Сливен за интегриране на ромите /2012г. – 2020г./, дейностите на полицията са насочени към активно присъствие на инспектори от Детска педагогическа стая в училищата предимно с ромски ученици, по програми като „Полицаят в училище”. Обсъждат се теми за наркотичните вещества. По инициатива на инспектори от Детска педагогическа стая се организират различни спортни и други мероприятия с цел изграждане на доверие към полицията сред учениците.
- В заседанията на Общинския съвет по наркотични вещества се набелязват мерки, насочени към: превантивни дейности в училищата и в частност училищата с учащи се предимно от ромски произход, охраната на училищните сгради, възможности за видеонаблюдение с цел недопускане на разпространение на наркотични вещества в училищните райони и дейността на училищните настоятелства по отношение превенцията свързана с тютюнопушенето, разпространението и употребата на наркотични вещества.

Комисия за защита от дискриминация – Сливен

Предотвратяването на дискриминация става след производство по доказването на такава случаи, за което Законът за защита от дискриминация изисква да бъде подадена жалба от самия потърпевш или сигнал от неправителствена организация.

- За периода 2011 – 2013 г. само 4 жалби за дискриминация по признак етническа принадлежност са подадени от регион Сливен в КЗД.
- От 2011 г. досега броят на гражданите, потърсили консултации в регионалния офис на КЗД в Сливен или в откритите приемни по общини по повод извършено спрямо тях неравно третиране по етнически признак, е 68. В голяма част от тези случаи обаче не се стига до подаване на жалба поради различни причини.
- Превантивната дейност сред гражданите - от 2011 г. досега регионалният представител на КЗД в Сливен е участвал в редица срещи и обучения на хора от ромските общности в Сливен, Котел, Нова Загора, Твърдица, Шивачево.
- Към превантивната дейност на регионалното представителство на КЗД може да се причисли и участието в редица обществени прояви с цел разясняване на функциите и правомощията на КЗД, реда и условията за образуване на производство.
- Открити приемни в общини с компактно ромско население, както и презентационните срещи с обществени групи, в които присъстват и представители на ромския етнос като пенсионери, инвалиди, родители на деца с увреждания.
- Проект „Училища без дискриминация” е изпълнен в партньорство с Датския институт за човешки права, обхващаше проблеми на всички етноси, в т. ч. и ромите.
- По проект по програма „Прогрес” – „Равенството - път към прогрес” се извърши мащабно проучване на учебници и учебни помагала за наличието на дискриминационни текстове, прокарващи неравно третиране на деца от различни етноси.

Акцентите в плановете на КЗД са:

- Утвърждаване на практика за провеждане на периодични независими проучвания в образованието, трудово заетост, здравеопазване и достъп до услугите.
- Провеждане на държавна политика за стажуване на млади роми в държавната администрация
- Активизиране на превантивната дейност за толерантност чрез системни обучения
- Организиране на открити приемни на КЗД в общини с компактно ромско население
- Провеждане на национална кампания с медиите, посветена на враждебната реч и словото на омразата.

Добри практики

Превантивната дейност сред гражданите има своя значим ефект. В това отношение положителни резултати дават презентационните срещи и участието в редица прояви в различни институции, училища, неправителствени организации и др. за разясняване на функциите и правомощията на КЗД, реда и условията за образуване на производство. За превенцията роля играят и откритите приемни в общини с компактно ромско население, както и презентационните срещи с обществени групи, в които присъстват и представители на ромския етнос.

Поуки

Социалната и икономическа интеграция на ромите е двустранен процес, който изисква промяна на нагласите от мнозинството от хората, но също и от членовете на ромските общности. Водещо начало при провеждане на политики за интегриране на обществото трябва да е върховенство на закона. За изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите от съществено значение е сътрудничеството на всички пряко ангажирани институции, представителите на неправителствени организации и на ромската общност.

2. Финансиране

Община Сливен

- От европейските фондове- с участие на Община Сливен са усвоени общо за периода 460.041 лв. по проекти „Реинтеграция на отпаднали ученици в образователната система” и “Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства”; По Проект „Нов избор – развитие и реализация” по ОП „Развитие на човешките ресурси”- 6430 лв. финансов принос на община Сливен.
- От националните фондове- .....лв. финансов принос на община Сливен за Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост”; По Програма”Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” на Министерството на здравеопазването- 13000 лв., общо за периода.
- От други източници (какви)- 39 000 лв., Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства ЦОИДУЕМ-София по проект „Осигуряване на равен достъп на качествено образование на 120 ромски деца от кв. „Надежда“, Сливен в 4 приемни училища”; 45 000 лв. от общински бюджет за подобряване съществуваща и изграждане на нова техническа инфраструктура за квартали с компактно ромско население.

Община Котел

- Усвоени средства по проект „Нов избор-развитие и реализация” за периода 2012-2013 год. – 951 526, 39 лв. – от европейски фондове;
- По проект „Подкрепа за заетост” за периода 2012-2013год. – 365 079, 83лв. – от европейски фондове
- Бетонова настилка по улица в кв. Изток от / №163- 154/ - 79,30 мл /309,50 кв. м./, с разх. Средства – 24 958,62 лв./собствени и целеви средства по Инвест. програма/.
- Бетонова настилка по улица в кв. Изток /от №21 до №45/гр. Котел – 162 мл. /559 кв.м./, разх. средства – 19035,10 лв. с ДДС - целеви средства по Инвест.програма;
- Бетонова настилка по улица в кв.Изток /№169 до №175/гр. Котел – 82 мл. /241 кв.м./, разх. Средства-7 433,85 лв. с ДДС-собствени средства по Инвест. програма;
- Ремонт улица в с.Градец – 290 мл /1935 кв.м./,разх.средства-89 998,90лв. – собствени и целеви средства по Инвест. програма.

Община Нова Загора

- По проект „Обновена и модернизирана градска среда в гр. Нова Загора”, финансиран по ОП „Регионално развитие” се реконструираха улиците «Черно море» / улично платно: 748.00 кв.м асфалт и тротоари: 340.00 кв.м тротоарни плочи и 710 л.м бордюри/ и «Училищна» / улично платно: 2 988.00 кв.м асфалт и тротоари: 744.00 тротоарни плочи и 1 466.00 л.м бордюри/ - 2011 г. на стойност 416 216,22 лв.
- „Основен ремонт на улици в кв. «VI-ти»” с общ обем на асфалтиране 576 кв.м и тротоари 830 кв.м-2012 г. на стойност 67 827,56 лв.

Област Смолян

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.

- Включване на децата от ромските семейства в образователната среда на област Смолян;
- Въвеждане на целодневна организация на учебния ден до 4 клас включително;
- Подготовка на децата от малцинствени етнически групи (3-6 години) за бъдещето пълноценно включване в образователния процес, чрез организиране на допълнителни занимания в детските градини, за децата, чиито майчин език не е български.
- Дейности насочени към съхраняване и развитие на културната идентичност на децата и учениците от етнически малцинства и техните връстници, в интеграционна мултикултурна среда;

- Организиране на информационни кампании за повишаване на осведомеността на ромските родители относно ползите от предучилищно образование;
- Ограмотяване на възрастни роми;
- Предоставяне на продължаващо професионално обучение за лица над 16 години;
- Квалификация на учители, директори и други педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда.

1.1 Планирани дейности и мерки за периода 2014-2020 г.:

- Разработване на стандарти по гражданско, интеркултурно и здравно образование;
- Въвеждане на целодневно обучение до 7 клас;
- Разработване и въвеждане на билингвизална практика и технологии в образователния процес.
- Разширяване на обхвата на децата в СИП „Майчин език“;
- Създаване на модел на мониторинг и оценка;
- Актуализиране на мерките по превенция на отпадането.

Децата и учениците от ромски произход са интегрирани в детските градини и училищата на територията на област Смолян и участват в дейностите по проектите и националните програми, по които работи конкретното училище.

1.2 Добри практики:

- Всички деца и ученици от ромски произход се обучават интегрирано в детските градини и училищата на територията на област Смолян. Няма ромски училища или детски градини, както и паралелки и групи в тях. Постигната е толерантност към децата от ромски произход.
- Процентът на отпадане на ученици от ромски произход е изключително нисък. Децата със специални образователни потребности от ромски произход се обучават интегрирано в училищата и детските градини на територията на областта.

1.3 Изводи и препоръки:

- Ранното обхващане на децата в детските градини, води до придобиване на социален опит и научаване на български език, което от своя страна води до успешно адаптиране в училище.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.

- Основната цел, по която се работи е „Подобряване на достъпа на ромите и останалите уязвими етнически групи до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях“;
- Предприети са действия за мотивация за активно търсене на работа на безработни роми и професионално ориентиране;
- През периода 2011-2013 г. е осигурена заетост на 138 роми чрез ДБТ „Смолян“ в района, който те обслужват (от този район само в Община Смолян има роми – и те са 301 лица, като на възраст от 20- до 69 години са 154 лица);
- Включване на роми в Националните програми – „От социални помощи към осигуряване на заетост“, по ОП „Развитие на човешките ресурси“ - схема „Нов избор-развитие и реализация“.
- Обучение на служител от Дирекция „Бюро по труда“ – Смолян за придобиване на специфични умения за работа с представители на ромското население и други етнически малцинства.

1.1 Планирани дейности и мерки за периода 2014-2020 г.:

- Организиране на обучителни курсове за безработни лица:
  - а) мотивация за активно търсене на работа;
  - б) професионална ориентация;
  - в) професионална квалификация, в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове;

- Насърчаване на заетостта чрез програми и мерки по реда на Закона за насърчаване на заетостта в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове;

1.2 Добри практики:

- Осигуряване на достъп до пазара на труда чрез квалификация и преквалификация на трайно безработни и предоставяне на възможности за заетост.

1.3 . Поуки

- Мотивиране на неактивни лица за регистрация в Бюрата по труда и включване в програми за заетост;

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.

По Цел 1, т. 3 Ограничаване заболяемостта от ваксинапредотвратими, заразни и паразитни заболявания, както и заболявания предавани по полов път:

- Провеждане на кампания в ромските махали на гр. Смолян и Девин за извънредна имунизация на децата с непълнен имунизационен статус срещу полиомиелит.

т. 5 Осигуряване по-добро здравно обслужване и по-добро качество на живот на болни с хронични заболявания и лица с увреждания:

- Осигуряване на възможност на ромите от гр. Девин за безплатни ехографски и лабораторни изследвания в мобилни кабинети.
- Извършване на безплатни изследвания на 65 роми от гр. Смолян и Девин за туберкулоза и хепатит В с цел ранно откриване на заболяванията.

Цел 2 т. 2 Информирание относно правата и задълженията на пациентите и за видовете медицински услуги:

- Провеждане на 7 информационни кампании сред ромското население в гр. Девин.

Цел 3 т. 1 Повишаване здравните знания за предпазване от най-честите заболявания, поддържане на личната и битова хигиена, подобряване на репродуктивното здраве:

- Провеждане на 15 беседи и представяне на 14 видео клипа сред деца, ученици и техните родители от гр. Смолян и гр. Девин. Разпространение на информационни материали.

т. 2 Информирание за значението на имунизациите и мотивиране за редовното им прилагане, съгласно Националния имунизационен календар:

- Провеждане на обучение сред 14 майки и децата им в кв. Забрал на гр. Девин.
- Провеждане на 42 индивидуални разговора за насърчаване спазването на имунизационния календар на РБ с майки от гр. Смолян и Девин.

т. 3 Използване на разнообразни начини за предоставяне на здравна информация подходяща за лицата принадлежащи към етнически малцинства.

- Използване на средствата за масова информация за достигане до тази група от населението. Публикувани са 2 статии и са реализирани 4 TV и 6 радиопредавания.
- Подготвени са 5 вида адаптирани за групата информационни материали.

1.1 Планирани дейности и мерки за периода 2014-2020 г.:

- Преодоляване и преустановяване негативните тенденции за здравето на лицата принадлежащи към етнически малцинства и създаване на условия за неговото подобрене;
- Осигуряване на равенство в достъпа до здравни услуги на лицата принадлежащи към етнически малцинства;
- Повишаване на здравната грамотност и осигуряване на достъп до здравна информация.

1.2 Добри практики:

- Създаване на извънкласни форми за здравно образование на ромските деца.

1.3 Изводи и препоръки:

- Да се провежда здравна превенция и профилактика на рисковете сред тази целева група от населението;
- Проучване на потребностите им и остра нужда от здравен медиатор.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

- Обучение на служители от ОД МВР – Смолян по прилагане на проблемно-ориентирания подход в мултиетническите общности – основно за ромите;
- Осъществени дейности по прилагане на модела „Полиция в близост до обществото”, полицейските служители идентифицират проблеми на обществения ред и сигурност в местните ромски общности и предприемат мерки за тяхното решение. През периода е идентифициран проблем относно обезпечаване безопасността на движението по ул. „Освобождение” в гр. Девин, която обслужва жилища обитавани от роми;
- Проведени инициативи и мероприятия насочени към децата в маргинализирана среда, като „ Детска полицейска академия” и „Месеци не на насилието” и други;
- Полицейските служители извършват ежедневни превантивни беседи с лица от ромските общности, периодични и редовни посещения в обособени ромски махали, за по-добро запознаване с проблемите на ромите и своевременното им решаване.
- Осъществява се явно наблюдение на лица от ромския етнос, извършили правонарушения, провеждане на беседи с тях и насърчаването им за полагането на труд, който ще осигури необходимите им средства за нормалното им препитание.
- Провеждат се профилактични беседи от полицейски служители за въздействие върху лицата от ромски произход, изтърпели ефективно наказание „Лишаване от свобода”, за подпомагане на интегрирането им в обществото.

1.1 Планирани дейности и мерки за периода 2014-2020 г.:

- В изпълнение на Националния план за действие на инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005-2015 г.” е планирано и организирано обучение на полицейски служители по правата на човека и проблемите на малцинствата.

В тематичните планове по специализирана подготовка в рамките на професионалното обучение по месторабота се планират и водят теми в рамките на два часа месечно;

- Осигуряване на добър обществен ред при осъществяване на планирани мероприятия по Стратегията от страна на други институции и организации.
- Осъществяване на дейности с цел общо и основно ограмотяване на ромските малцинствени групи при прилагане на модела „Полицията в близост до обществото”
- Провеждане на беседи от полицейски служители за въздействие върху лицата от ромски произход, изтърпели ефективно наказание „Лишаване от свобода”, за подпомагане на интегрирането им в обществото.

1.2 Добри практики

- Служители на Районно полицейско управление – гр. Девин съвместно с представители на Община Девин, област Смолян през месец май 2013 г., след проведена работна среща с лидери на ромското население в гр. Девин е организирано почистване на жилищен район с ромско население.

1.3 Изводи и препоръки:

- Прилагане на подход на „нулева толерантност” при констатиране на противообществени прояви извършени от лица от ромски малцинствени групи, което предпазва в тях да се формира чувство на безнаказаност, повишава самоконтрола и чувството им за задръжка.
- Недопускане на двоен стандарт и дискриминация спрямо лицата от ромските малцинствени групи. Цели се - да се повиши доверието им в органите на полицията, като ромите сами и своевременно да сигнализират за възникнали и развиващи се проблеми сред тях, вместо сами да опитват да разрешат проблемите си, най-често с цената на извършване на правонарушения.

В периода от 2011 година до сега в Регионален отдел „Национален строителен контрол”- Смолян не са образувани преписки за извършено незаконно строителство от роми на територията на област Смолян.

Следва да се има и предвид, че от последното преброяването на населението през 2011 година като роми в област Смолян са се самоопределили 448 души, което е едва около 0.4 % от населението на областта, като на територията на 7 от общините нямаме представителите от тази етническа група.

23. Област София

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.

В общините на Софийска област е гарантирано правото на равен достъп до качествено образование и култура на децата и учениците, създаване условия за съхраняване на ромската идентичност

Осигурена е подходяща образователна среда за включване на ромските деца чрез поэтапен прием в детски градини.

Осигурени са места в детски заведения за децата на всички родители, заявили желание.

През 2013 г в близост до ромския квартал в Ботевград е открита нова детска градина , с капацитет 100 деца

Община Ботевград осигурява добра училищната база и създава благоприятни условия на учебно –възпитателния процес в ОУ”Васил Левски”-гр. Ботевград.

Продължава и се оптимизира съвместната работа на училищните ръководства с общинска администрация, родители, представители на местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни и отдел “Закрила на детето” за обезпечаване на задължителното училищно обучение на децата от 6 до 16 годишна възраст.

Дейности, насочени към съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства и техните връстници, в интеграционна мултикултурна среда:

-създаване на клубове по интереси; сформирани на групи по свободно избираема подготовка/СИП/ в областта на културата, фолклора и традициите на различните етноси, танцови формации; изкуства; традиционни занаяти; проучвания, провеждани от деца и ученици, свързани с културната им идентичност

- Установяване на основните фактори, водещи до непостъпване и преждевременно отпадане от училище, разработване на методология за наблюдение на местно равнище

- Ангажиране на родители на деца и ученици от етническите малцинства в училищните настоятелства или обществени съвети

Според финансовите възможности в условията на делегирани бюджети, съхраняване часовете за самоподготовка при целодневна организация на учебния ден приоритетно в училища с преобладаващ процент ромски ученици, за активната им ангажираност в учебния процес. Обезпечен е автобусен транспорт за превоз на децата до учебните заведения. Подпомагат се студенти от ромски произход.

Въздействие на мерките

Благоприятен ефект, продължаващ процес на интеграция на ромската малцинствена група в общността на Софийска област.

Планове за периода 2014-2020 г.

През следващия период след 2014 година ще се обърне внимание на конкретните мерки, заложи в Общинските планове за развитие. Ще се работи за включване на учениците в целодневно обучение, в различни форми на извънкласна дейност. Две от училищата в гр. Своге – СОУ” Иван Вазов” и НУ” Д-р П. Берон” са партъори по проект ”Етнолюбец“ по схема за БФП „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства”, който стартира през м.октомври 2013 г..По проекта се предвижда включването на децата от етническите малцинства в извънкласни дейности, обучение на педагози и родители. От началото на 2014 г. на територията на град Своге ще

функционира и ЦОП /Център за обществена подкрепа/ за деца и семейства.

1.1.4. Добри практики

Община Правец: Приобщаване на родителите на деца роми към образователната система чрез: - мотивиране на родителите за въвеждане на децата в детски заведения и училище; - установяване на допълнителни форми за по-добро ориентиране на родителите и бъдещите ученици; - осигуряване на плавно въвеждане на децата в подготвителни групи и в училище; - създаване атмосфера на взаимно уважение, толерантност и разбирателство между представителите на различни етнически групи; - осигуряване на прозрачност, широка информираност и диалог с всички институции, имащи отношение към образователния процес.

Община Сливница: Добра практика, която даде положителен резултат в ПГТ «Н.И.Вапцаров» е включването на ученици в извънкласни дейности, където те общуват в по-малки смесени групи. Така учениците обръщат повече внимание на личностните качества, опознават се в други условия, чувстват се комфортно заедно, което след това се пренася и в класните стаи.

1.1.5. Поуки

Успешен е възприетият подход за въвличане на родителите на учениците от ромската малцинствена група в образователния процес с цел превенция на отпадането на тези ученици от училище.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Общините кандидатстват по ОПРЧР, проекти Нов Избор – развитие и реализация, Регионални програми за заетост, ОСПОЗ и др.

Ефект от мерките

Увеличен процент на заетите роми по общини.

Включването на трайно безработни лица от ромски произход в изпълнението на различните проекти и програми води до промяна в отношението им към трудовата заетост.

Планове за периода 2014-2020 г.

Изпълнение на дългосрочни програми за обучение и заетост включвайки безработни роми.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.

-профилактични дейности сред ромското население - скрининг и ранна диагностика на туберкулоза, онкологични, сърдечно-съдови и наследствени заболявания;

-провеждане на безплатни медицински прегледи и диагностика на полово предавани инфекции;

-извършване на лабораторни изследвания и др.

Включване на медиатор между общността и здравните работници. Активно съдействие от страна на медиатора в усилията на личния лекар за обхващане на бременните до четвърти месец на бременността чрез здравния медиатор и повишаване на сътрудничеството между институциите.

Ефект от мерките

Здравеопазването сред малцинствата е на добро ниво. Не се чувства сегрегация на ромските групи в областта във връзка със здравеопазването.

Планове за периода 2014-2020 г.

1.3.4. Добри практики

Провеждане на беседи с подрастващи и млади хора и техните родители за начините за предпазване от нежелана и ранна бременност. Подобряване на профилактичните дейности сред ромското население. Стимулиране създаването на извънкласни форми на здравно образование за ромските деца – клубове, спортни секции и др. Информирание на лица от

ромската общност за здравноосигурителните им права и задължения, и за правата им като пациенти.

1.3.5. Поуки

Активизиране дейността на отговорните институции и НПО сектора за издирване на деца без личен лекар и разясняване пред родителите им важността за регистрирането им. Разработване и прилагане на програми за превенция на различните заболявания./инфекциозни,онкологични,хронични и др.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура.Подобряване на жилищните условия в кварталите с ромско население. Разработване на общинска програма за подобряване на жилищните условия на места с компактно ромско население.

Ефект от мерките

Осигуряване на жилища за представителите на ромското малцинство.

1.4.3. Планове за периода 2014-2020 г.

Процесът по предоставяне на жилища за нуждаещи се роми ще продължи, включително и чрез финансиране по проекти към Европейски фондове и програми за следващия програмен период.

1.1.4. Добри практики

Община Ботевград - построени еднофамилни къщи в Ботевград -10 бр., селата Новачене- 4 бр., Литаково-3 бр., в тях са настанени крайно нуждаещи се млади ромски семейства.

Общината има отреден общински терен и одобрен инвестиционен проект за изграждането на жилищен блок за крайно нуждаещи се млади ромски семейства, и продължава да търси възможности за осигуряването на финансови средства нужни за изграждането му. Направена е канализация и ремонт на водопроводната мрежа в ромските квартали в Ботевград и селата Литаково и Новачене.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.

В община Костинброд и Своге е създадена комисия, която да следи и за приобщаване на етническите малцинства и действия за интервенция сред ромското население. В останалите общини на областта се провежда политика по укрепване на межкултурния диалог и недискриминация.

Община Етрополе – Представители на местната комисия срещу антисоциалното поведение на младежта заедно с модератори от общността от центъра в Евтрополе и представители на отдел „Закрила на детето” от Дирекция „Социално подпомагане” организираха срещи с ученици от 5-8 клас, дискутирайки междуетническата толерантност както и взаимноуважението и зачитането на различията между хората.

Също така се проведеха мачове по футбол и народна топка между учениците от всички училища в общината. Бе организирано състезание за учениците от 3-4 клас, на тема „регионална безопасност на движението”, в което деца от ромската общност взеха активно участие.

Ефект от мерките

Няма доклади за случаи на дискриминация от общините на Софийска област

Планове за периода 2014-2020 г.

2. Финансиране

европейско финансиране

Етрополе – приблизително 350 хил. лв. за създаване на работни места и проекти в сферата на образованието бяха привлечени от фондовете на ЕС за периода.

национално финансиране

Община Своге – 85 хил. лв. за предстоящ проект. Няма информация от останалите общини от областта.

Етрополе – 15 хил. лв. за финансиране на проекти в сферата на образованието и културата бяха привлечени през периода.

Област Стара Загора

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.

В РИО – Стара Загора е изготвен план за действие за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2014 година. Всички училища в област Стара Загора, в които се обучават деца от ромски произход имат разработени комплекс от мерки за намаляване на безпричинните отсъствия на учениците и броя на преждевременно отпадналите. През настоящата учебна година са обхванати общо 5626 души, което е 80% от родените през 2007 и 2008 година, подлежащи на задължителна училищна възраст. РИО – Стара Загора, съвместно с училищата, общинските администрации и ДСП от областта работят за реинтегрирането на деца в задължителна училищна възраст. Проведени са работни срещи с кметовете на общини, в резултат на които са набелязани конкретни мерки за прибирането и задържането на децата и учениците в учебните заведения. През настоящата учебна година са разкрити 8 нови групи в системата на предучилищното образование, в които се обучават и деца от ромски произход. Постепенно е въведена целодневна организация на учебния ден от първи до седми клас, която едновременно е въведена в 43 средищни училища, работещи по проект „Подобряване качеството на образование в средищните училища, чрез въвеждане на целодневната организация на учебния процес”. Във всички начални, основни и средно общообразователни училища е въведено целодневно обучение за учениците от първи до четвърти клас включително. За повишаване нивото на постиженията на учениците по общообразователна подготовка за децата от подготвителните групи и учениците от начален и прогимназиален етап на основно образование е организирана допълнителна работа по НП „С грижа за всеки ученик”. Училища и детски градини от общините Стара Загора, Казанлък, Чирпан, Гълъбово и Мъглиж, работят по различни проекти свързани с интеграцията на ромите, финансирани от европейските фондове.

Община Стара Загора работи по проект „Заедно напред”. Продължителността на проекта е 15 месеца и в него са включени 248 деца, ученици, родители и учители. Община Казанлък работи по проект „Добро образование сега - добри възможности в бъдеще”, по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ: BG051PO001-4.1.05 „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства”. Проектът стартира през м. Май 2013г. като основните му дейности ще се реализират през учебната 2013-2014 г. Партньор на общината са ОДЗ „МИР”, с. Бузовград и ЦДГ „Ален мак”, с. Ръжена.

По информация от РИО – Стара Загора през изминалата учебна година 157 ученици от ромски произход са приети в училища в централната градска част на Стара Загора. Експерти са извършили тематична проверка „Провеждане на допълнителна работа за ученици, постъпили в I клас без удостоверение за завършена ПГ“ по плана за контролна и методическа дейност на инспектората.

Установена е работа по следните проекти:

1. Проект по ОП РЧР „Подобряване качеството на образованието в средищните училища чрез въвеждане на ЦОУП“ – 12 ПИ групи от I до VI клас;
2. Проект по ОП РЧР „Да дадем шанс на децата със СОП за качествено образование“ – работа с 6 ученици;
3. Проект по НП „Без свободен час“;

4. Проект по НП „С грижа за всеки ученик“ Модул 2 – 3 групи и Модул 3 – 3 групи;
5. Проект „Превенция и намаляване отпадането на ромските ученици от училище“ към ЦМЕДТ „Амалипе“ гр. Велико Търново.

1.2. Здравеопазване

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Област Стара Загора разполага с добре развита здравна мрежа, като специализираната помощ е концентрирана предимно в големите градове. За всички населени места е осигурена първична медицинска помощ.

За осигуряване специализирана помощ за най-уязвимите групи (деца и жени) и в изпълнение на дейностите за 2013 г. от Плана за действие към Здравната стратегия за лица в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства, приет с Решение на Министерски съвет № 589/01.08.2011 г. и Заповед № РД-28-181/07.08.2013 г. на Министъра на здравеопазването, РЗИ Стара Загора е получила безвъзмездно два мобилни кабинета – гинекологичен и педиатричен.

С помощта на мобилни единици са проведени профилактични прегледи/изследвания на здравно неосигурени лица от ромски произход и на такива със затруднен достъп до лечебни заведения в населените места от област Стара Загора.

След провеждане на процедура за избор на изпълнител, РЗИ-Стара Загора сключва договор с две лечебни заведения, които да провеждат профилактични прегледи. Тези дейностите се реализират в периода м. Септември – м. Октомври 2013 г. В резултат на това са постигнати следните резултати:

- над 500 профилактични прегледа на деца от общините Николаево и Мъглиж и кв. „Лозенец“ гр. Стара Загора;
- над 500 профилактични акушеро-гинекологични прегледа на жени от общините Мъглиж, Раднево и Чирпан и кв. „Лозенец“ гр. Стара Загора.

Към настоящият момент резултатите от прегледите се обработват. На тяхна база ще се изготви анализ, ще се направят съответни изводи и ще се предприемат конкретни действия. Със съдействието на здравните медиатори, РЗИ провежда текущо издирване на деца от ромски произход, неосъществили своето право за избор на личен лекар, чрез информация от РЗОК и от РО на МБАЛ. Издирени такива се обхващат в Имунизационния кабинет на РЗИ.

РЗИ участва в извънредни имунизационни кампании за обхващане на деца от ромски произход с непълнен имунизационен статус, по години както следва:

През 2013г. РЗИ е взела участие при провеждането на извънредна имунизационна кампания срещу морбили на лицата от рисковите групи на възраст до 15 години. През месец юли мобилни екипи от РЗИ, здравни медиатори и ОПЛ обхванаха **534 деца** без данни или без имунизация или реимунизация срещу морбили, като почти 90% от ромската общност от:

- кв. „Лозенец“ Стара Загора – 42 деца;
- гр. Казанлък и регион – 267 деца;
- гр. Чирпан и регион – 164 деца.

Изграждане на капацитет и работа в общността за превенция и контрол на ХИВ чрез услуги по консултиране и насочване за анонимно и безплатно изследване на ХИВ и инфекции предавани по полов път.

Работа на терен сред ромска общност, в т.ч. провеждане на консултации и изследвания с бързи тестове:

През 2013 са обхванати на доброволен принцип – 127 роми по населени места, както следва:

- 21.06.2013г. – Раднево, пред сградата на Общината;
- 18.09.2013г. – гр. Гурково, ромски център;
- 19.09.2013г.- с. Паничерево;

- От 02.09-05.09.2013г. осем екипа от РЗИ Стара Загора са осъществили изследване с бързи тестове в: гр. Мъглиж на 34 лица, с.Тулово – на 8 души, с. Ягода – на 7 души, с. Шаново – на 6, с. Зимница – на 27, и в с.Ветрен и с. Дъбово – по 11 души.

Дейности по подобряване контрола на туберкулозата сред ромската общност

РЗИ работи в постоянна връзка и координация с партньорите на Програмата „Контрол на туберкулозата в България”, със сдружение “Самаряни”, НПО “Свят без граници”, както и със всички останали институции, съдействащи за изпълнение на задачите по програмата.

РЗИ извършва проучвания в практиките на ОПЛ, относно действията им по отношение на болните и контактните от Туберкулоза, както и проверки на ОПЛ по отношение на имуно-профилактиката – спазване на Имунизационния календар, начин на извършване на имунизациите, действие при хиперергични проби Манту.

През 2013 г. РЗИ Стара Загора, съвместно със Сдружение „Свят без граници” е провела мащабна кампания за двукратното обхващане на контактните /58/ лица, на заболели от туберкулоза в ромския квартал на гр. Чирпан, с оглед ограничаване на туберкулозната инфекция. Кампанията включва:

- Текущо наблюдение на процеса на долечение на заболелите;
- Наблюдение на контактните в огнищата;
- Провеждане на периодични изследвания с проба Манту, съвместно с СБАЛБФЗ;
- Търсене на съдействие на Община Чирпан и Дирекция „Социално подпомагане”
- Оказване материална подкрепа, предоставена от Програма „Превенция и ранно откриване и лечение на туберкулозата в България /ваучери за храна на боли, пътни разходи за диспансерното наблюдение в областния град/;
- Провеждане на срещи с ОПЛ на заболелите;
- Провеждане на здравно-образователни беседи с населението от ромския квартал.

1.3 Заетост

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Общият брой на регистрираните безработни лица, самоопределили се като представители на ромския етнос в ДБТ от Област Стара Загора към 30.09.2013г. е 2871. От тях 821 лица са младежи до 29 г. възраст /28,6%/, а 578 лица са над 50 г., а продължително безработните лица са 1067 /37%/. Делът на лицата без професионална квалификация е 86,4%. 74,6% от регистрираните лица са с основно и по-ниско образование. В групата на самоопределилите се като роми, регистрирани в ДБТ лица 1484 са жени и 1387 са мъже.

По отношение на образованието, от всички 2871 души регистрирани в ДБТ Стара Загора, 2142 са с основно и по-ниско образование. Това затруднява реализацията им на пазара на труда.

С посредничеството на бюрата по труда за периода 01.01.2012г.-30.09.2013г., 943 лица са включени в програми и мерки за заетост по Закона за насърчаване на заетостта – 374 през 2012г. и 569 през 2013г. Включените лица в заетост по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ са 259.

На първичния пазар на труда през 2012 г. са започнали работа 139 лица, а през 2013 г. – 307 лица.

Община Стара Загора – 2013 г.

- чл.52,ал.1 от ЗНЗ - 1 лице -2298 лв;
- НП”ОСПОЗ” - 21лица - 14355 лв;
- НП”АХУ” - 15 лица – 31780 лв;
- Проект Красива България -7 лица;
- ОП”РЧР” – по схема „Подкрепа за заетост” - 85 лица – 34400 лв;
- ОП”РЧР” – по схема „Първа работа” - 1 лице - 5400 лв.

Община Опан- 2013г.

- НП"ОСПОЗ" - 5 лица – 4420 лв.

Община Раднево - 2013г.

- НП"ОСПОЗ" - 56 лица – 23577 лв;
- НП"АХУ" – 2 лица – 4101 лв;
- НП"Активиране на неактивни лица" – 1 лице – 3449 лв;
- НП"НВЗ" – 1 лице – 483 лв;
- Регионална програма – 16 лица – 11168 лв;
- чл.52, ал.2 от ЗНЗ – 1 лице – 20 лв;
- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - по схема „Развитие“-10 лица – 39882 лв;
- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - по схема „Подкрепа за заетост“- 10 лица – 20588 лв.

Община Гълъбово - 2013г.

1. НП"ОСПОЗ" – 5 лица – 1568 лв;
2. НП"АХУ" – 1 лице – 2051 лв;
3. Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - по схема „Развитие“- 5 лица – 7905 лв;
4. Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - по схема „Подкрепа за заетост“ - 6 лица – 28823 лв.;
5. Регионална програма – 1 лице – 2256 лв;

Община Чирпан- 2013 г.

Включени лица по програми и мерки за заетост са 30 души:

- НП „ОСПОЗ“ – изплатени средства 36120 лв;
- „Личен асистент“ – 11520 лв;
- по чл. 36 ал.1 - 2196 лв;

Включени лица в схеми по ОП"РЧР" са 5 души:

- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - по схема „Развитие“ – 9408 лв;
- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ – по схема „Подкрепа за заетост“ – 5376 лв.

Община Братя Даскалови - 2013 г.

Включени лица по програми и мерки за заетост са 35 души:

- НП „ОСПОЗ“ – изплатени средства 40320 лв;
- „Личен асистент“ – 12096 лв.;

Включени лица в схеми по ОП"РЧР" са 4 души:

- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ – по схема „Развитие“ – 9408 лв.;
- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ – по схема „Подкрепа за заетост“ – 2696 лв.

Община Казанлък - 2013 г.

Включени лица по програми и мерки за заетост са 133 души:

- НП „ОСПОЗ“ – 128 лица - 166028 лв;
- Регионални програми – 5 лица – 11040 лв;

Включени лица в схеми по ОП"РЧР" – 52 /35 от 2012г./.

- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - по схема „Развитие” – 35 лица - 94250 лв;
- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ – по схема „Подкрепа за заетост” – 17 лица - 75582 лв.

Община Мъглиж - 2013 г.

Включени лица по програми и мерки за заетост са 18 души - НП „ОСПОЗ” – 18 лица - 25208 лв;

Включени лица в схеми по ОП“РЧР“ – 26 /14 от 2012г./:

- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - по схема „Развитие” – 14 лица - 56546 лв;
- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ – по схема „Подкрепа за заетост” – 12 лица - 53352 лв.

Община Павел баня - 2013 г.

Включени лица по програми и мерки за заетост са 20 души - НП „ОСПОЗ” – 20 лица - 20547 лв.

Включени лица в схеми по ОП“РЧР“ – 17 /12 от 2012г./:

- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - по схема „Развитие” – 12 лица - 14002 лв;
- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ – по схема „Подкрепа за заетост” – 5 лица - 22230 лв.

Община Гурково - 2013 г.

Включени лица по програми и мерки за заетост са 3 души - НП „ОСПОЗ” – 3 лица - 6576 лв.

Включени лица в схеми по ОП“РЧР“ – 7 /от 2012г./ - Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - по схема „Развитие” – 7 лица - 23562 лв.

Община Николаево - 2013 г.

Включени лица по програми и мерки за заетост са 59 души:

- НП „ОСПОЗ” – 49 лица - 63288 лв;
- Регионални програми – 10 лица – 22080 лв.

Включени лица в схеми по ОП“РЧР“ – 11 /от 2012г./ - Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - по схема „Развитие” – 11 лица - 49366 лв.

Във връзка с реализацията на Националната програма „Активиране на неактивни лица”, компонент „Работа с неактивните лица” в ДБТ от област Стара Загора има назначени трима ромски медиатори – съответно в ДБТ Стара Загора, ДБТ Казанлък и ДБТ Раднево.

Общини	Брой безработни роми		Безработни младежи до 29г роми		Безработни жени роми		Над 50 години		Продължително безработни	
	2012	към 30.09.2013	2012	към 30.09.2013	2012	към 30.09.2013	2012	към 30.09.2013	2012	към 30.09.2013
Област Стара Загора	3830	2871	1188	821	2066	1484	781	578	1142	1067
Стара Загора	633	533	221	101	353	328	123	167	101	85
Опан	16	36	5	8	12	22	3	9	0	0
Гълъбово	52	59	9	16	34	32	9	9	23	25
Казанлък	789	314	220	81	436	162	190	73	215	118
Мъглиж	876	499	277	144	458	251	181	108	232	134
Павел баня	407	217	131	70	216	104	92	29	162	85
Гурково	87	31	26	6	54	16	26	10	16	6
Николаево	248	175	91	67	125	92	31	12	103	92
Раднево	216	211	63	67	128	113	39	38	79	75
Чирпан	227	319	75	113	129	166	33	39	148	198
Братя Даскалови	279	477	70	148	121	198	54	84	63	249

Общини	С основно и по-ниско образование		Без професионална квалификация		Брой включени в заетост по ПМЗ		Брой включени в заетост по ОП"РЧР"		Брой включени в заетост на ППТ	
	2012	към 30.09.2013	2012	към 30.09.2013	2012	към 30.09.2013	2012	към 30.09.2013	2012	към 30.09.2013
Област Стара Загора	3251	2142	3533	2481	254	430	120	139	139	307
Стара Загора	550	537	517	443	1	44	13	86	22	73
Опан	16	32	14	13	0	5	1	0	0	3
Гълъбово	51	58	48	53	4	7	11	0	2	0
Казанлък	782	309	776	305	118	133	35	17	8	38
Мъглиж	846	462	839	457	23	18	14	12	0	2
Павел баня	403	212	397	208	38	20	12	5	3	4
Гурково	84	29	81	26	10	3	7	0	0	0
Николаево	240	168	239	166	24	59	11	0	0	1
Раднево	209	207	199	180	14	76	10	10	3	10

Чирпан	36	48	189	267	10	30	3	5	49	90
Братя Даскалови	34	80	234	363	12	35	3	4	52	86

По отношение ограничаване броя на изоставените деца от ромската общност и предотвратяване на институционализацията като част от Областната стратегия за интеграция на ромите в област Стара Загора са постигнати следните резултати:

- Деца настанени в специализирани институции – 52 деца настанени през 2013 година;
- Деца настанени в семейства на близки и роднини – 173 деца;
- Деца настанени в приемни семейства – 30 деца.

3116 български граждани от ромски произход в област Стара Загора са получили месечна помощ по чл. 9 от ППЗСП за деветмесечието на 2013 год.

Сред социални и икономически проблеми са:

- сепарирането на ромите в квартали или райони в селата - наличието на райони в областта, в които живее компактно ромско население при крайно лоши социално-битови условия;
- отглеждането на деца при лоши битови условия, занижена хигиена, недостатъчно жилищно пространство;
- значителна част от родителите на деца от ромския етнос са с много ниска степен на образование или неграмотни, което изключително много затруднява реализацията им на пазара на труда;
- в много семейства образованието не се приема като ценност, право на детето и възможност за успешната му социална адаптация и реализация в бъдеще;
- голяма част от ромските деца, особено момичета, отпадат от училище поради липса на подкрепа и мотивиране от страна на родителите;
- икономическа емиграция. Много голям е дялът на ромски семейства, които живеят в чужбина. Проблемът е още по-сериозен при непълните семейства, само с един родител – майка, при което детето на практика остава без законен настойник и което налага да се предприемат мерки за закрила чрез извеждане извън семейството /настаняване при роднини, близки, приемни семейства или в специализирани институции и услуги-резидентен тип/;
- силно разпространение на използването на сводничеството, проституцията и нерядко просията като източник на доходи;
- спазването на традициите в ромския етнос в резултат на което се стига до ранни бракове и раждане на деца на много ниска възраст, което увеличава риска от изоставяне;
- отказ да се сключва граждански брак и неприпознаването на децата от биологичните им бащи;
- отказ на родителите без основателна причина да полагат грижи за децата си. Еазбирането, че държавата е длъжна да им осигурява помощи;
- липсата на здравни осигуровки, което затруднява достъпа до медицински заведения;
- раждането на деца като източник на доходи;
- лошите условия на живот, ниска хигиена, затрудненият достъп до медицинска помощ и грижи са предпоставка за раждането и изоставянето на деца с увреждания и високият процент на деца, освидетелствани от ТЕЛК и др.

Нормативната уредба, по която се работи, не допуска дискриминационни отношения към хората с увреждане от ромски произход. Проблемите на хората с увреждане от ромски произход са следните:

№	Проблем	Последици
1.	Ранни „бракове“	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Изоставяне на децата в социални заведения, включително и децата, родени с увреждания ✓ Безотговорност към здравето на децата

		<p>– ранно инвалидизиране</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Безотговорност към грижата за децата и тяхното възпитание, липса на семейно планиране ✓ Възпроизвежда се модел на поведение на зависимост от паричното социално подпомагане на такива родители – нямат образование, професия, не са конкурентоспособни на пазара на труда
2.	Ниска здравна култура	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Хронифициране най-вече на остри респираторни заболявания сред децата, което води до ранното им инвалидизиране и намалена работоспособност на по-късен етап ✓ Ранно начало на половия живот ✓ Забременяване в детска възраст и безотговорно поведение по време на бременността
3.	Висок процент на необразовани или хора с ниско образование	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ограничаване/Невъзможност на достъпа до професионално образование ✓ Ограничаване/Невъзможност за преквалификация или повишаване на професионалната квалификация ✓ Краткосрочност на трудовата заетост
4.	Ниска гражданска култура	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Затруднена комуникацията с институциите ✓ Затруднение при водене на собствените дела
5.	Висок процент на безработица /поради липса на професионална квалификация/	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Формират се поколения безработни, живеещи от социални помощи, които не са конкурентоспособни на пазара на труда
6.	Незаконно строителство на жилища	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Голям процент от тях са нехигиенични и са предпоставка за по-високата заболеваемост сред деца и възрастни – най-вече белодробни заболявания ✓ На един адрес се водят десетки семейства – трудно откриване, още повече, че знаят обикновено само циганските си имена ✓ Затруднена официална кореспонденция – особено по отношение на възстановяване на суми за МИПС
7.	Ненаказаност за нарушение на обществени норми – основен	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ненаказаност за безотговорно родителство

	фактор, затрудняващ интеграцията на ромите	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Незаконно строителство – не плащат данъци, а са основен консуматор на държавния бюджет ✓ Не плащат водата, която консумират без мярка ✓ Незаконна сеч на дървета, за да разширяват пространство за незаконен строеж или за отопление, при използването на което също няма никакъв елемент на икономия ✓ Миграция с цел просия, кражби ✓ Създава се чисто консуматорски модел на поведение – търсят се само правата
--	--	--

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

Предстои приемането на общи устройствени планове в някои общини на територията на област Стара Загора. В Общинските планове за развитие на новият планови период 2014-2020 г се предвижда последващо поетапно изграждане на адекватна инфраструктура в ромските квартали – водоснабдяване, канализация, развитие на уличната мрежа, които ще допринесат за доближаване жизнените условия на ромите до тези на останалото население в общините.

Дейностите по този приоритет през отчетния период са насочени към благоустрояването на ромските квартали, като в някои от общините, са ремонтирани улици, тротоари и е прекарана канализационна мрежа. Обособени са парцели за закупуване от нуждаещи се семейства за построяване на жилища.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.

По приоритет върховенство на закона и недискриминация са предприети дейности в посока повишаване компетенцията и квалификацията на полицейски служители за ефективна дейност в мултиетническа среда с фокус – ромска общност. Проведени са обучения с младежи от ромски произход, съвместно с МКБППМН в превенция на престъпността, прилагането на законовите норми и дейността на Комисията за защита от дискриминация. В някои от общините на област Стара Загора, са назначени служители от ромски произход, за по-ефективното прилагане на наредбите за обществен ред.

Приоритет Култура

В приоритет култура и медии, акцент в извършените дейности е опазване и опознаване на ромската култура и межкултурното общуване на различните етноси, живеещи на територията на област Стара Загора. Ежегодно се организира честване на международния ден на ромите 8 април и „Банго Васил” – ромската Нова година (4.01). На територията на областта се изучава СИП – „Ромски фолклор”.

Област Търговище

1.1. Образование

1.1.1 Предприети стъпки от 2011 г. насам

Община Търговище работи активно с детските градини, учебните заведения, Нестопанските организации и Обединен детски комплекс - Търговище по изпълнението на Областната стратегия за интегриране на българските граждани от ромски произход 2012-2014 г.

В детските градини на територията на общината се работи за обхващане на всички деца от ромски произход. Посещават се домовете на децата, водят се разговори с родителите им, търси се съдействието на кметовете на населените места. Организирант се мероприятия пред обществеността по повод на различни празници и развлечения за съхраняване и развиване на културната идентичност и създаване на предпоставки за социализация на децата от етническите малцинства. Работи се за подобряване на материално-техническата база на детските заведения .

На Община Търговище са реализирани следните дейности:

- Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование на всички ученици от етническите малцинства;
- Превенция на отпадане от училище;
- Обучение в дух на толерантност в детските градини и в училищата чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на всички етноси;
- Приобщаване и приемане на родителите от етническите малцинства към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот;
- Усъвършенстване на образователните условия чрез повишаване квалификацията на педагогическите специалисти.

Във всички училища има разработен спортен календар, при изпълнението на който участват всички деца, включително и децата от ромски произход.

Сдружение "Клуб на нестопанските организации" участва в партньорство с II ОУ „Н. Й. Вапцаров” гр. Търговище в проект „Ръка за ръка” като са организирани 2 модулни обучения с учители и възпитатели от училището. Допълнително се работи с децата по овладяване на българския език. Работи се с родителите от ромската общност по промяна на нагласите им към образованието на децата. Оборудвано е помещение за общуване и межкултурен диалог.

В община Попово се наблюдава напредък по отношение обхвата на децата и учениците, включително от ромски произход, до 16-годишна възраст в детските градини и училищата. От общия брой деца и ученици, които не са напуснали пределите на общината и страната, само 3 деца(0,4%) и 2 ученици (0,09%), единият - по здравословни причини, не са постъпили в училище. С родителите и настойниците на тези деца се работи индивидуално и в момента за прибирането им в съответното учебно звено. Прилагат се и колективни мерки към цялата общност в риск, най-вече ромската.

- Осигуряване на извънбюджетни средства на родители в затруднено финансово състояние за извършване на първоначалните медицински изследвания за прием в детската градина;
- Осигуряване, чрез дарителство, на дрехи и обувки, тъй като и това се оказва проблем, най-вече при многодетни, безработни семейства;
- Уведомяване чрез писма за нормативната база и отговорността на родителите за осигуряване присъствието на децата в детската градина и училище;
- Съвместни действия с дирекция „Социално подпомагане”, отдел „Закрила на детето”, МКБППМН, Детска педагогическа стая към РУ”Полиция”, Попово;
- Осигуряване на безплатна закуска.

Броят и процентът на напускащите преждевременно (отпадащите) деца и ученици също е нисък – за предходната учебна година 40:

- 25 заминали в чужбина – 0,8 % - от тях 23 са роми (92%)
- 15 отпаднали по семейни причини-женитба, слаб успех, нежелание за обучение- 0,53 %, като от тях всички са роми.

От отпадналите през миналата година 3 са реинтегрирани през настоящата.

В Община Омуртаг се работи върху:

- подобряване на учебно-материална база;
- работа с родители;
- въвеждане на целодневно обучение на децата;
- учителите са минали по програми за обучение в мултиетническа среда по различни проекти: „Училището място за всяко дете”, ”Успешната социализация на децата и ученици от етническите малцинства”, „Превенция на отпадането”, ”Работа в мултикултурна среда” и „Мултикултурна класна стая”.

В община Антоново почти половината от учениците са от ромски произход. Интеграцията на ромските деца в образователната система и задържането им в училище е от изключително значение както за самите училища, така и за общинската администрация.

С решение на Общински съвет- Антоново в общинската целодневна детска градина таксите са сведени до минимум, за да се осигури посещението на всички деца. В началното училище в с.Изворово всички ученици са от ромски произход. Осигурява се безплатен транспорт на учениците от отдалечения ромски квартал. Учениците получават безплатни закуски и обяд.

СОУ „Св.Св.Кирил и Методий” в гр.Антоново работи по проект на ЦМЕДТ „Амалипе” за превенция отпадането на ученици от ромски произход. Организирант се много извънкласни дейности, занимания в рамките на целодневната организация, както и СИП – Ромски фолклор.

Дейности от 2011 год. до сега:

- Децата от различните етнически групи се обучават в общи училища и детски градини.
- Влагане на средства за подобряване на училищната среда. Извършени ремонти на сградния фонд и на материално техническата база.
- Създаване на регистър в община Антоново за отпаднали ученици или в риск от отпадане.
- Квалификация на педагогическите специалисти за работа в мултиетническа културна среда.
- Извънкласни дейности- конкурси с мултиетническа тематика. Организиране на Етнофест на 17 януари – Антоновден и ден на религиозната толерантност.
- Индивидуална работа с всеки ученик в зависимост от неговите потребности чрез дейностите по проект на СОУ- Антоново за превенция на отпадането на ромските ученици.

1.1.2. Ефект от мерките

ЦДГ №11 в гр.Търговище е детско заведение, което включва четири детски градини. В трите от тях, се възпитават и деца от ромски произход. Съществен принос за нарастващата посещаемост имат постоянните инициативи, свързани с привличането на родителите и участието им в мероприятия на детската градина - „Отворени врати за родители”, „На седянка с мама и баба”, „С татко да засадим цвете за мама”, „Добре дошли в приказния свят” и др. През 2013 година, сградата на ЦДГ №10 „Радост” бе

изцяло обновена. В ЦДГ "Мир" с.Търновца с филиали в с. Вардун, с. Черковна и с. Драгановец през последните 2 години са обхванати над 90 процента от децата . В ЦДГ с. Макариополско с филиали в с. Пробуда, с.Буйново, с.Надарево и с.Острец се работи по Проект "С грижа за всяко Дете" втори модул - 5 и 6 годишни деца през учебната 2012/2013 г. Тази година също кандидатстват по този проект и са одобрени – от 01.10.2013 г. работата по Проекта започна.

- По проект "Подобряване на качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес" са изградени 42 кабинета за полуинтернатни групи в 9 училища на територията на Общината и една игротека. В три училища са сформирани групи по СИП "Ромски фолклор".

- По проект „УСПЕХ“ са сформирани 26 клубни форми за работа с деца в свободното време.

- През учебната 2012/2013г. в ОУ "Отец Паисий" с. Подгорица са реализирани дейностите по мярка „Без отсъствие“ на Национална програма „На училище без отсъствие“ на МОН – разработена е карта за идентифициране на учениците в риск от отпадане от училище, реализирани са редица дейности с оглед задържането им в училище – закупуване на учебни пособия и материали, закупени анцузи и маратонки на нуждаещите се ученици, организиран конкурс „Клас с най-малко отсъствия“.

- По проект на РИО гр.Търговище „Заедно, задружно, с общи усилия“ за увеличаване на мотивацията на родителите на децата от ромски произход участват 3 училища.

- Седемнадесет педагогически специалисти са включени в обучение за работа в интеркултурна среда по проект „Квалификация на педагогическите специалисти“ на МОН.

- По проект на Сдружение "Клуб на нестопанските организации" са проведени над 10 обучителни срещи с родители на деца от ромски произход в 5 населени места. Въведени са 5 групи по СИП "Фолклор на етносите". Извършени са 60 допълнителни занимания по български език. Реновирано и обзаведено е помещение за социално и межкултурно общуване с 3 броя компютри, маси, столове, мултимедиен проектор и цифрова камера. Изработени са 40 броя ромски костюми и са закупени над 40 броя дидактични игри и материали.

В Община Попово ефектът е следния:

Целодневна организация за учениците от I до IV клас и за всички пътуващи към средишните училища;

Създаване на разнообразни извънкласни форми, спортни секции и СИП, съобразно интересите на учениците;

Стимулиране участието на децата и учениците в пресъздаване на традиции на различните етноси;

Запознаване с всички културни постижения на етническите малцинства и с приноса им към националната култура и развитието на обществото.

Индивидуална работа с изоатаващите деца и ученици от ромски произход;

Работа с родителите;

Повишаване квалификацията на учители и класни ръководители за работа в мултикултурна среда - обучени 48 учители;

Работа по програми за овладяване на книжовния български език и повишаване на езиковата култура на учениците билингви;

Обмяна на опит с цел споделяне на добри практики относно интеграцията на децата от ромския етнос;

Участие в разработка и изпълнение на проекти за образователна интеграция на децата и учениците- 1 проект; Създаване на „умения за живот“.

Резултат: След прилагане на мерките се наблюдава напредък във връзка с обхвата и задържането на децата и учениците от 5 до 16-годишна възраст в детските градини и училищата на община Попово, в която и по информация на РИО-Търговище, процентът на неохванати и отпаднали е най-нисък.

В Община Омуртаг:

- повишаване на обхвата на децата в заведенията за предучилищно възпитание и на учениците, подлежащи на задължителен обхват в общообразователните училища;
С въвеждането на целодневно обучение се даде възможност на децата да се ангажират с учебен труд, да участват в клубове по интереси.

В Община Антоново е постигнат 98% обхват на децата и учениците подлежащи на задължителна предучилищна и училищна подготовка.

- Намаляване броя на отпаднали ученици от ромски произход.

- Намаляване броя на направените отсъствия.

- Повишаване на общия успех във всяко училище.

1.1.3.Планове за периода 2014-2020 г.

В Община Търговище всяка година - от 2010/2011 до сега в ОУ „Г.С.Раковски” с. Голямо Ново се разработват програми за превенция на отпадането на ромските деца от училище, които се представят пред Център за междуетнически диалог и толерантност “Амалипе” - В. Търново, както и приемат ежегодни Планове по изпълнение на стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства.

Ще бъдат прилагани гореизброените мерки, като целодневната организация ще се въвежда всяка година, поетапно за всеки следващ след IV клас.

В Община Попово имат следния план:

Целодневна организация за учениците от I до IV клас и за всички пътуващи към средишните училища;

Създаване на разнообразни извънкласни форми, спортни секции и СИП, съобразно интересите на учениците;

Стимулиране участието на децата и учениците в пресъздаване на традиции на различните етноси;

Запознаване с всички културни постижения на етническите малцинства и с приноса им към националната култура и развитието на обществото.

Индивидуална работа с изоатаващите деца и ученици от ромски произход;

Работа с родителите;

Повишаване квалификацията на учители и класни ръководители за работа в мултикултурна среда;

Работа по програми за овладяване на книжовния български език и повишаване на езиковата култура на учениците билингви;

Обмяна на опит с цел споделяне на добри практики относно интеграцията на децата от ромския етнос;

Участие в разработка и изпълнение на проекти за образователна интеграция на децата и учениците;

В Община Омуртаг протича:

- процес за оптимизиране на мрежата от общообразователни училища, която да съответства на наличните контингенти от ученици в отделните населени места.

- адаптиране на професионалните направления, предлагани в обучението в Професионалната гимназия по лека промишленост и транспорт към икономическата структура.

В Община Антоново:

- Подобряване на предучилищната подготовка на децата от ромски произход, с цел постигането на по-добри резултати при постъпване в училище.
- Създаване на център за развитие на общността, който да осъществява обратната връзка с родителите на децата и учениците.
- Въвеждане на самостоятелна форма на обучение или вечерно училище, в което да се обучават пълнолетни лица, които по един или друг начин са напуснали образователната система преждевременно.

1.1.4 Добри практики

През учебната 2012/2013 г. по инициатива на учителите от ОУ „Г.С.Раковски” с. Голямо Ново са поканени чрез Център за междуетнически диалог и толерантност “Амалипе” гр. Велико Търново студенти - доброволци, които се занимаваха с учениците от V клас в свободното им време. Под ръководството на председателите на методическите обединения в начален и прогимназиален етап те да провеждат дейности, свързани с поставянето на децата в българска езикова среда - допълнителни занимания в свободното време под форма на игри и с използването на атрактивни методи да подпомогнат социализацията и интеграцията на учениците от V клас.

В Попово се работи по проект „ Мамо, татко, заповядайте в училище”.

С родителите в Омуртаг се работи през учебната 2012/13 г. и предходните години във всички училища в общината по различни проекти и организационни форми:

- проект „Училището място за всяко дете”;
- лектории с родители: ”Ранни бракове”, „Образованието цел за всяко дете”, ”Агресията в училище” съвместно с ЦОЙДЕУМ;
- проекти ”Превенция на отпадането на ромски ученици от училище”, „Мама, татко и аз” с фонд „Америка за България”;
- проект ”Училището моят уютен дом” и модул ”Подкрепа на целодневното обучение на учениците от началния етап”;
- проект „Заедно в училище и свободното време”;
- проект ”Училище за родители”;
- проект ”Интеграция на етническите групи”.

Извънкласните дейности са разнопосочни, някои от тях са: мажоретен състав, училищен вестник, театрална група, групи за приложно изкуство, танцов състав, детски ансамбъл от различни етноси, школа по тамбура.

В Антоново:

- Развиване на различни извънучилищни дейности свързани с бита и културата на ромите. По този начин се засилва интереса на ромските ученици към училището, като място където могат да получат знания за своя етнос и да се оформи етническата им принадлежност.
- Ниски такси за посещения в Целодневната детска градина.
- Включване на деца от различни етнически групи в самодейните състави организирани при Народните читалища.
- Осигуряване на закуски и обяд в училищата, както и осигуряване на безплатен ученически транспорт до най-близкото училище. По този начин се облекчават много от ромските семейства, повече от които се намират в затруднено социално и финансово положение.

1.1.5. Поуки

Мерките, които имат положително въздействие по отношение на възможностите за развитие процесите по интеграция са тези, които са насочени комплексно – към учители, деца и родители.

Необходимо е да се отделят средства от държавния бюджет и конкретни механизми за стимулиране провеждането на местни интеграционни политики. Финансирането на проектен принцип не подкрепя развитието на процесите на интеграция, защото е инцидентно.

В образованието има добри практики, които са предимно в извънкласните форми и извънучилищните дейности. Този опит се споделя на различни нива, но като цяло образователната система е етно-центрична и не създава необходимите предпоставки за ефективна интеграция. В тази връзка е необходимо да се използва този опит в комплекс с мерки за диференцирана грижа спрямо потребителите, за да се осигури реален равен достъп до образование.

Извод за прецизиране на мерките, необходимо е:

- Подобряване на икономическата ситуация в страната;
- Повишаване на социалния статус на населението, в частност-ромското;
- Приемане на Закон за предучилищното и училищното образование, който ще даде нови възможности за професионално обучение и образование.
- Съвместна дейност между всички институции на национално и местно равнище, които имат отношение към децата и младите хора, тяхното образование и възпитание и към семейството като цяло.
- За да се постигне пълна интеграция на децата и учениците от ромски произход, трябва да се обърне по-голямо внимание на индивидуалната работа с всеки ученик и неговите родители.
- Родителите да се поставят в реални ситуации, в които да оценят важността на образованието за бъдещето на децата им.

1.2. Трудова заетост

1.2.1. Предприети стъпки от 2011 г. насам

В изпълнение на заложените цели в плана за действие на Община Търговище, Дирекция "Бюро по труда" /Д"БТ"/ Търговище работи по направление Трудова заетост. В работата си дирекцията осигурява равен достъп до всички предоставяни услуги на търсещи работа лица от ромски произход, съгласно тяхното самоопределяне на доброволен принцип, както следва:

- Мотивация за активно търсене на работа – 178 лица;
- Включени в професионално ориентиране – 107 лица;

За периода в Дирекция "Бюро по труда" работиха 2 ромски медиатори по Национална програма „Активиране на неактивни лица”, които допринасяха за привличане в Д"БТ" на обезкуражени лица от ромски произход, за регистрация и последващо предоставяне на различните услуги с крайна цел – включване в заетост. В момента, от 09.09.2013 г. по същата програма в Д"БТ" е назначен психолог, който ще осъществява индивидуални и групови консултации на търсещи работа лица от всички възрастови групи.

1.2.2. Ефект от мерките

- Включени в заетост – 360 лица, от тях: 193 лица по програми и 8 лица по насърчителни мерки, финансирани със средства от държавния бюджет или по ОП"РЧР", и 159 лица на първичен пазар;
- Осигурено участие в 3 младежки борси и 1 специализирана трудова борса в областта на строителството и селското стопанство;
- Включване в професионална квалификация с осигурена последваща заетост – 17 лица;

В резултат на работата на ромските медиатори, в Д"БТ" са привлечени общо 124 лица, като от тях 22 са включени в заетост.

1.2.3. Планове за периода 2014-2020 г.

Д"БТ" продължава с дейностите по изпълнението на Плана за действие на Община Търговище за интегриране на български граждани от ромски произход за 2012-2014 г.

В Община Попово:

По данни от доброволното етническо самоопределяне на лицата при регистрацията им, на база подадените декларации, като роми са се самоопределили 27 лица. Брой регистрирани безработни роми на територията на община Попово /2011-2012 /Брой роми с активна регистрация към 06.02.2013 г. – 27. Това е 1.5 % от всички регистрирани в Д"БТ", което е много нисък процент, спрямо общият брой регистрирани безработни. От тях до 29 години са петима, в трудоспособна възраст 27, жени- 18, с начално и по-ниско образование - 26 / 96.3% от общият брой регистрирани роми, с основно – 1, със средно - 1, с висше – 0. От горепосоченото става ясно, че липсва квалификация и образование за голям процент от безработните роми. В реализираните програми за заетост и други мерки към Д"БТ" през 2012 г. са се включили четири броя роми, от тях двама по проекти и програми с външно финансиране и двама, устроени на първичен пазар с посредничеството на Д"БТ". Малко повече от три процента от самоопределилото се като ромско население на територията на община.

Изводи :

- голям е дела на нерегистрираните безработни;
- висок е процента на ниско образование или необразованите, което е сериозна пречка при осигуряването на работа;
- липсва сериозна заинтересованост от страна на работодателите, за наемане на безработни лица, регистрирани на трудовата борса;
- липсва мотивация от страна на ромското население за регистриране на трудовата борса

В Община Омуртаг, общия брой на включените в заетост по програми и схеми и мерки към 31.12.2012 г. са:

- ОПРЧР – схема "Развитие" 218;
- ОПРЧР – схема "Подкрепа за заетост" 96;
- ОПРЧР – схема "Отново на работа" 15;
- ОПРЧР - проект "Ново начало – от образование към заетост" 34;
- НП "ОСПОЗ" 46;
- НП "Асистенти на хора с увреждания" 13;
- НП "Заетост и обучение на хора с трайни увреждания" 21;
- Мерки за заетост 18.

От месец ноември 2010 г. Община Омуртаг работи по ОП"РЧР" по проект „Подкрепа за достоен живот” в него са включени 35 души като лични асистенти на хора с увреждания.

Получаващите месечна помощ по чл.9. от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане за месец ноември 2012 г. са общо 285 броя лица и семейства, платена им е сумата 22 653 лв. от тях:

- в трудоспособна възраст - общ брой молби 266 и платена сума 21 531 лв.;
- в над трудоспособна възраст - общ брой молби 19 и платена сума 1122 лв.

Голяма част от безработните са с ограничени образователни възможности и може да бъде заета само в неквалифициран труд или обща работа. Работещите по ОПРЧР – схема "Развитие" 218 лица и ОПРЧР – схема "Подкрепа за заетост" 96 лица към 31.12.2012 г. са по-голямата част от включените в програми за заетост. В Д"БТ" Омуртаг работи трудов медиатор с висше образование от ромската общност.

1.2.3. Планове за периода 2014-2020 г.

- Повишаване възможностите за квалификация и начините за заетост на безработни роми;
- Включване на местното ромско население при реализацията на инфраструктурни проекти, благоустрояване, озеленяване и детски площадки.
- Стимулиране на икономическата инициатива сред хората от малцинствата за развиване на бизнес и производство, чрез включване в проекти и обучение на инициативните лица от ромската общност.

1.2.4. Добри практики

Включване в обучения за квалификация и трудова заетост по програми, сезонна заетост и др. на представители на ромската общност;

1.2.6. Поуки

Достъп на ромите до пазара на труда и до различни инструменти и инициативи за самостоятелна заетост

Община Антоново

По официални данни към края на 2012 г. едва 20 % от ромите в трудоспособна възраст, които са регистрирани в бюро по труда работят. Причините за ниския процент за заетост са няколко, като основните от тях са ниската степен на образование на повечето от ромите и липсата на работни места в общината. Основно заетост се осигурява по програми на ОП „РЧР” и Националните програми за заетост.

1.2.1 Дейности от 2011 г.

- Насочване на лица от ромски произход да се регистрират в „Бюро по труда” и информирането им относно различните програми за заетост и провеждането на обучения за квалификация и преквалификация.
- Разработване на общински програми за заетост и включване на 50% роми при реализирането на програмите.
- По-голям процент от безработните роми са с регистрация в „Бюро по труда”. По този начин повече роми имат достъп до различните програми и мерки за заетост.
- Включването в различни програми за заетост осигурява на ромите възможност за усвояване на професия и преквалификация.

1.2.3 Планирани дейности за периода 2014-2020 г.

- Стимулиране на работодателите да наемат работници от ромски произход чрез осигуряване на различни преференции.
- Стимулиране на политика за назначаване на роми със специалност и квалификация в общинските фирми.
- Включването на роми в програми за придобиване на професия или част от професия.

1.2.4 Добри практики в областта на заетостта

- Разработване на проекти по Оперативните програми, чрез които се осигурява временна заетост.

1.2.5 Поуки

- Програмите по заетост на Оперативните програми и Националните програми не осигуряват трайна заетост на ромите. Необходими са механизми за разкриване на трайни работни места в реалния сектор на икономиката.
- Да се търсят форми за подкрепа за собствен бизнес и предприемачество.
- Да бъдат признавани уменията придобити в извънучебна среда.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Предприети стъпки от 2011 г. насам

Община Търговище работи активно по здравното ограмотяване на ромското население на територията на Общината. За целта към направление „Здравеопазване” през 2012 г. бе назначен здравен медиатор от ромски произход, който съвместно със здравните

работници от училищата и детските градини работи по преодоляване пропастта между ромски и здравни работници от гр. Търговище. Най-много се набляга върху здравно ограмотвяване на младите майки и ученици от училищата. За тази цел сме подсигурили самостоятелно работно място на здравния медиатор, което е във Второ основно училище „Никола Вапцаров” гр. Търговище.

Здравният медиатор работи и с най-голямата неправителствена организация в града – Сдружение “Клуб на нестопанските организации”. Те участват в Програма „Укрепване на Националната програма по туберкулоза в България”, целта на която е работа на терен и мотивиране на лицата от целевите групи за лечение на туберкулозата, сътрудничество и съвместна дейност с лечебното заведение, обучение и администриране.

Община Попово

Рисковите фактори създават условия и повишават вероятността от възникване на заболявания. При лицата, принадлежащи към големите малцинствени общности в България се наблюдава по-силно влияние на първичните (масово и дълбоко обедняване, висока безработица, влошена структура на доходите и потреблението, неблагоприятна околна и жилищна среда, начин на живот, генетични заболявания) и вторичните рискови фактори (някои болестни състояния с хронично протичане, които от своя страна създават условия за усложнения или други заболявания).

Изследванията показват, че 12.6% от цялото ромско население в страната, включително децата, е инвалидизирано или страда от тежко хронично заболяване. Специфична особеност при ромите е много ранното настъпване на инвалидизация и масовото хронифициране на заболяванията още в средна възраст. Голяма част от населението в трудоспособна възраст са загубили част или изцяло работоспособността си поради лошо здравословно състояние.

Сериозен проблем представлява здравната неосигуреност сред ромското население. Голяма част от ромското население в общината няма здравна култура. Бременните жени от ромски произход не ходят редовно на женска консултация, след това не водят децата си на детска консултация и респективно не ги имунизират редовно. Това е една от причините за честото боледуване на децата, както и за високата смъртност сред ромското население.

Повишаване на информираността на етническите групи по отношение на механизмите на здравното осигуряване, правата и задълженията на здравноосигурените лица. Запознаване с начините за предпазване от най-разпространените инфекциозни заболявания.

Община Омуртаг

- „Многопрофилна болница за активно лечение – Омуртаг” ЕАД е в процес на ремонт по европейски проект.

- Дейността на личните лекари обслужващи населението на общината се допълва от функциите на „Медицински център I – Омуртаг” ЕООД.

- системата за доболничното обслужване се отнасят самостоятелните медико-диагностични и медико-технически лаборатории, функциониращи на територията на общината.

- Работата по превенцията и контрола на ХИВ/СПИН, туберкулоза и сексуално предавани инфекции в общината.

- Превантивни грижи за майчино и детско здравеопазване чрез повишаване на здравната култура на ромската общност

Община Антоново

В този приоритет основните грижи са насочени към децата и младите майки. По проект „Социално включване” са планирани редица дейности, които да осигурят редовно здравно наблюдение на децата от 0 до 7 години от ромски произход, групи за семейно планиране, както и мобилен медицински екип, които ще посещава домовете на бенефициентите./има сключен договор за финансиране, както и анекс към него, но дейностите по проекта все още не са стартирали/

Дейности от 2011 г. до сега

- Насочване и обслужване на лицата в неравностойно положение относно възможностите и необходимостта от здравно осигуряване и личен лекар.
- Организиране на групово обучение на ромски майки за повишаване на родителския капацитет и получаване на знания за позитивно родителство по проект „Нашите приятели” финансиран от институт Отворено общество чрез Клуба на НСО.
- Превенция и изследвания за туберкулоза в компактни ромски общности по програма „Укрепване на НП за превенция и контрол на туберкулозата в България”.

1.3.2. Ефект от мерките

- За намаляване на детската смъртност се извършва активно съдействие на здравните медиатори в условията на личния лекар за обхващане на бременните до четвъртия месец, консултации с акушеро-гинеколог - 4 обхванати бременни от етническите малцинства до 4-я месец;
- С цел намаляване на бременността в юношеската възраст са проведени две беседи с подрастващите млади хора и техните родители за начините за предпазване от нежелана бременност и две консултации за сексуално и репродуктивно здраве в махали и училища с ромско население;
- За подобряване на здравната помощ на децата в предучилищна възраст, здравните медиатори са провели 10 срещи с родители на деца без личен лекар. Проведени са две беседи с млади майки за значението на имунизациите. Проведени са профилактични прегледи с 50 деца от ромско население от П ОУ ”Н. Вапцаров”;
- За подобряване на профилактичните прегледи сред ромското население са проведени четири срещи за изясняване на опасните болести .

В Клуба на неправителствените организации са назначени и обучени за работа като сътрудници на терен 4-ма младежи от ромската общност, проведени са 728 анкети, 273 изследвания и 77 човека са придружени до болница за преглед и лечение.

В Омуртаг:

- Намаляване на заболяемостта сред ромският етнос.
- в ранна детска възраст децата се обхващат на 100 %, като необхванати остават временно болните деца, които се обхващат на по-късен етап от ОПЛ (общопрактикуващ лекар).
- Заболели от туберкулоза (ТБК) в община Омуртаг са 3 лица, а от ХИВ/СПИН – няма регистрирани заболяли.

В Антоново

- По-голяма информираност относно здравните проблеми и рискове.
- Извършена профилактика за туберкулоза на част от ромското население.

1.3.3. Планове за периода 2014-2020 г.

Направление „Здравеопазване” към Община Търговище, съвместно с Неправителствените организации продължават с дейностите по изпълнението на Плана за действие на Община Търговище за интегриране на български граждани от ромски произход за 2012-2014 г.

Повишаване на хигиенната и здравната култура сред малцинствата , чрез организиране на мероприятия в училищата и в селата с преобладаващо малцинствено население.

Периодично провеждане на беседи от здравни специалисти за вредите от най-разпространените рискови фактори като тютюнопушене, алкохол, наркотици и др.

- кадровото осигуряване на някои от лекарските практики (по линия на доболничната помощ) и на лекари специалисти по някои специалности в болничната помощ;

- ограничаване на броя на лицата без здравно осигуряване и отпадането им от здравноосигурителната система;

- Обучение на здравни медиатори и активно посредничество от тяхна страна между здравните работници и ромската общност;

- Активизиране на дейността за издирване на деца без личен лекар и разясняване пред родителите им важноста на регистрирането им.

Индивидуална работа с бъдещи родители и родители на деца от 0 до 3 години.

- Осигуряване на здравни медиатори в компактните ромски общности в община Антоново.

1.3.4. Примери на релевантни добри практики в областта на здравеопазването тяхното въздействие.

През 2011 г. и 2012 г. доброволци към Сдружение “Клуб на нестопанските организации” съвместно с РЗИ – Търговище проведеха акции на 01 декември, на които раздаваха информационни флаери, презервативи и други материали, свързани с превенцията на ХИВ.

Повишаване на равнището на знания и мотивация, сред етническите малцинства относно опазването, поддържането и укрепването на собственото здраве

Повишаване на хигиенната и здравната култура сред малцинствата.

Проведени здравни беседи в Община Омуртаг, от служители на РЗИ Търговище. През 2012 г. екипът на отдел „ПБПЗ” при РЗИ – Търговище проведе редица обучения по различни здравни теми в детски заведения и училища на територията на община Омуртаг.

1. ЦДГ №2 – гр. Омуртаг:

„Хигиена на храненето”, „Аз знам какво да ям!”, „Хранителен режим”, „Приказка за Костичко и г-жа Остеопороза”

2. Професионална гимназия по транспорт и лека промишленост гр. Омуртаг (ПГТЛП):

„Болести предавани по полов път”, „ХИВ/СПИН – какъв е рискът?”, „Рисково сексуално поведение”

3. Гимназия „Симеон Велчев” – гр. Омуртаг:

„Болести предавани по полов път”, „ХИВ/СПИН – какъв е рискът?”, „Рисково сексуално поведение”

„Здраве и тютюнопушене”, „Видове зависимост породена от наркотиците”, „Легални и нелегални наркотици”, „Алкохол и алкохолизъм”, „Физическа и психическа зависимост към алкохола”

4. Прогимназия „Даки Йорданов” – гр. Омуртаг:

„Болести предавани по полов път”, „ХИВ/СПИН – какъв е рискът?”, „Рисково сексуално поведение”

1.3.4.2. От медицинските специалисти към здравните кабинети на детските градини и училищата от община Омуртаг / ЦДГ №1, №2, №3 – гр. Омуртаг, I-во НУ, II-ро НУ – гр. Омуртаг, ПГТЛП, Прогимназия „Даки Йорданов” – гр. Омуртаг, ЦДГ и ОУ – с. Камбурово, ОУ – с. Беломорци, ОУ – с.Обител, са представени предоставените от отдела мултимедийни презентации по следните теми:

„Хигиена на храненето”, „Аз знам какво да ям!”, „Хранителен режим”, „Принципи на здравословното хранене”, „Болести предавани по полов път”, „ХИВ/СПИН – какъв е рискът?”, „Рисково сексуално поведение”, „Защо животните не пушат”, „Приказка за

Костичко и г-жа Остеопороза”, „Кралица Чистота и Цар Боклук”, „Лиса и отровната боа”.

- Организиране на различни кампании с цел превенция на различни заболявания.
- Организиране на различни информационни срещи и обучения за повишаване на здравната култура на ромите.

1.3.5 Поуки

Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми на ромската общност.

Усилията в приоритет здравеопазване трябва да бъдат насочени към информирането на ромите относно здравните рискове, които могат да засегнат тях и децата им.

Работата в сферата на детското здравеопазване трябва да продължи, като се постави акцент върху нормалното детско развитие и грижите за новородените.

1.4. Жилищно настаняване

1.4.1. Предприети стъпки от 2011 г. насам

На територията на Община Търговище има 274 общински жилища. В 148 от тях са настанени ромски семейства.

Сдружение “Клуб на нестопанските организации” участва в програма за „Подобряване на жилищните условия на семейства в риск” и „Семейства с ниски доходи” в партньорство с Фондация „Хабитат”. В резултат бяха предоставени безлихвени заеми за подобряване на жилищните условия.

1.4.2. Ефект от мерките

През 2012 г. са предоставени общо 60 заема на обща стойност 36 000 лева, от тях 80 % са на ромски семейства. За 2013 г. до сега са предоставени 43 заема на обща стойност 29 000 лева, от които 70 % на ромски семейства. В началото на месец септември е стартиран съвместен проект с Фондация „Хабитат” – „Достоен дом” за създаване на коалиция за борба с лошите жилищни условия.

1.4.3. Планове за периода 2014-2020 г.

Община Търговище, съвместно със Сдружение “Клуб на нестопанските организации” продължава изпълнението на Плана за действие.

Поради проблеми с връщането на заемите от живущите в кв. „Малчо Малчев” в Търговище (с малки изключения) , Сдружение “Клуб на нестопанските организации” преустанови работата с ромски семейства.

В Община Попово:

Степента на урбанизация на отделните етноси е различна. В градовете живеят три четвърти от самоопределилите се като българи (77.5%), около половината (55.4%) от самоидентифициралите се като роми и почти две пети от самоидентифициралите се като турци (37.6%).

Ромите имат малко по-забавено и слабо изразено нарастване на градското население, отколкото гражданите от турски произход и етническите българи.

Те са единствената група, при която делът на децата и младежите до 19-годишна възраст, живеещи на село, е по-висок от относителния дял на ромското селско население.

Един сериозен проблем, пред който са изправени ромите, е нарастването на пространствената обособеност на тяхната общност. Концентрацията на роми в обособени квартали се увеличи през последните петнайсетина години както в градските, така и в селските региони. Тази концентрация в обособени квартали обикновено води до социална изолация на жителите им, до влошаване на жилищните

условия, до проблеми с изграждането и поддръжката на инфраструктурата и хигиената, до транспортни проблеми и трудности при осигуряването на услуги.

По данни на НСИ от последното преброяване на населението и жилищата в България, през 2011 г. етническите българи разполагат средно с 23.2 кв.м. жилищна площ на едно лице, при ромите тя е едва 10.6 кв.м.

В град Попово ромите живеят в квартали, които са в градската регулация, със изградена водопроводна , канализационна мрежа и електрическа мрежа. Но в града живеят едва 3,5% от общият брой роми в общината.

Селските райони в страната по принцип са със слабо изградена канализационна система или без такава и това определя по-лошите жилищни условия на мнозинството от хората, които живеят там, в т.ч. и ромите.

Попово. Въздействие на мерките:

Проучване на жилищните условия и изготвяне на програма за подобряване на бита в селата с компактно ромско население

Подобряване на жилищните условия в селата и кварталите с компактно ромско население, целящи осигуряването на съвременна жизнена среда. Планове:

Благоустрояване на алеини мрежи, зелени площи, детски площадки в селските райони.

Подобряване на жизнената среда чрез мероприятия свързани с организиране на доброволни зелени групи, включващи представители на ромската общност в различните населени места.

Община Омуртаг

Действията, предприети от 2011 г. насам

– На територията на община Омуртаг има действащи регулационни планове на всички населени места, където живее ромско население.

- Оценка на нуждите от подобряване състоянието на ромския квартал и селата с компактно ромско население по отношение на техническа инфраструктура.

Въздействие на мерките:

Площи с благоустроени зони , хора с подобрена жизнена среда.

Планове за периода 2014-2020 г.

- Разработване на общинска жилищна програма за социално слабо ромско население;

- Изграждане или благоустрояване на алеини мрежи, зелени площи и детски площадки.

1.1.4. Добри практики

Подобряване състоянието на техническата инфраструктура, асфалтиране на улици, изграждане на тротоари, реконструиране на В и К мрежи.

1.1.5.Поуки

Подобряване на жилищните условия на социално слаби представители на общността и при доказана необходимост на прилежащата техническа инфраструктура и социална инфраструктура в квартала и населените места с компактно ромско население.

Община Антоново

Състоянието на жилищния фонд при ромското население е сравнително добро.

Дейности от 2011 г. до сега

- Чрез капиталовата програма на община Антоново и чрез различни проекти се извършват дейности за подобряването и изграждането на инфраструктурата в кварталите с компактно ромско население.

Постигнати резултати от дейностите

- Изграждане на инфраструктура като пътища, тротоари, улично осветление в кварталите с ромско население.

Планирани дейности за периода 2012-2020 г.

- Премахване на всички незаконни постройки в ромските квартали.

Добри практики в областта на жилищните условия

- Чрез подобряване на инфраструктурата се подобряват условията на живот на ромите.

Изводи от досега водената политика

- Общината на разполага с ресурс за осигуряване на общински жилища, ромите трябва да разчитат на собствени средства.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Предприети стъпки от 2011 г. насам

ОД на МВР работи съвместно с Община Търговище в изпълнението на областната стратегия за интегриране на българските граждани от ромски произход.

С цел повишаване на административния капацитет във всички звена на Дирекцията по отношение правата на малцинствата, на тримесечие се провежда обучение на целия полицейски състав на Областната дирекция , всеки месец – по Районни полицейски управления.

За подобряване ефективността на работа в мултиетническа и мултикултурна среда относно спазване на стандартите по права на човека, се провеждат обучения съвместно с Сдружение “Клуб на нестопанските организации”.

За противодействие и ограничаване на проявите на насилие сред децата се осъществява превантивна дейност на полицейските служители от Детска педагогическа стая и НПО в учебните заведения, в Центъра за превенция и в Центъра за работа с деца.

За повишаване на чувствителността и нетърпимостта към прояви на междуобщностна нетолерантност и дискриминация се провежда разяснителна и информационна кампания съвместно с НПО за интеграция на ромите.

Община Попово

Запознаване и разясняване на ромското население с разпоредбите на Наредба № 1 на Общински съвет. Обучения , свързани с правата на човека ЗЗД в училище. Превантивна съвместна работа на полицията и общината срещу противообществените прояви (нарушаване на обществения ред, употреба на наркотици и други) в местата със смесено население. Разширяване обхвата на дейността на общинската комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, чрез включване в състава ѝ на представители на НПО и доброволци.

1.5.2. Ефект от мерките

Обучени са 91 полицейски служители по правата на човека и проблемите на малцинствата.

Проведени са 6 обучения съвместно с НПО за подобряване ефективността на работа в мултиетническа и мултикултурна среда относно спазване на стандартите по права на човека.

Проведени са 12 беседи от служители на Детска педагогическа стая и НПО в учебните заведения, в Центъра за превенция и в Центъра за работа с деца в гр.Търговище.

Проведени са 12 разяснителни и информационни кампании, съвместно с НПО за интеграция на ромите.

Гарантиране правата на гражданите, защита на обществения ред,недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и етническа дискриминация. Ефективна защита на правата на българските граждани в уязвимо социално положение и прилагане на политиките за интеграция на ромите , с цел постигане на равенство, достойно съществуване и участие в обществения живот.

В Община Омуртаг

По проекта „Детска полицейска академия” се работи в общината. През последните три години в Националния детски комплекс Ястребино се провежда академията от „Районно управление полиция” Омуртаг и се финансира от Община Омуртаг.

По проекта „Полицията в близост до обществото” се провеждат от РУП Омуртаг:

- периодични срещи с населението;
- срещи с ромски лидери;
- отчети за дейност пред населението.

По проекта се приготвят карти за решаване на локални проблеми с ромите в малките населени места.

1.5.2 . Въздействие на мерките

Гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на езика на омразата.

1.5.3. Планове за периода 2014-2020 г.

Служителите на ОД на МВР продължават работата по Плана за действие на Община Търговище в изпълнение на Областната стратегия за интегриране на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромската ситуация за 2012-2014 г.

Разширяване обхвата на дейността на общинската комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, чрез включване в състава ѝ на представители на НПО и доброволци.

Подобряване на ефективността на работа на полицейските служители в мултиетническа среда при спазване на стандартите по правата на човека.

Обучение по права на човека и права на детето в училище;

Разяснително информационни кампании за повишаване на чувствителността и нетърпимостта към прояви на дискриминация.

Община Антоново

Дейности от 2011г. до сега

- Отбелязване на 17 януари – Антоновден и ден на религиозната толерантност.

- Дейности свързани с превенция на ранните бракове и трафика на хора, чрез периодично прожектиране на филм от МКБППМН.

Постигнати резултати от дейностите

- Празнуването на 17 януари – Антоновден и ден на религиозната толерантност от всички граждани има положителен ефект към сближаването на всички граждани и подобряване на общуването.

Планирани дейности за периода 2014-2020 г.

- Създаване на общностен център, в който да се осигури възможност за работа със семейства от уязвимите групи, които са застрашени от социално изключване.

- Организиране на беседи разясняващи правата на жените и децата и социалната закрила, на която могат да разчитат при нужда.

Добри практики в областта на върховенството на закона и недискриминацията.

- Включването на ромите в културния и обществения живот има положителен ефект към тяхното интегриране в обществото.

Изводи от досега водената политика

- Предрасъдъците към ромите, които са вкоренени в нашето общество не могат да бъдат премахнати за няколко години. Политика за недискриминация трябва да бъде постоянна и целенасочена, за да бъде постигнат нужния ефект.

2. Финансиране

2.1.1 . фондовете на ЕС- образование; заетост, здравеопазване, жилищни условия.

- Голяма част от програмите за заетост и квалификация към „Бюро по труда” се финансират по проекти на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”.

2.1.2 . национални фондове- образование; заетост, здравеопазване, жилищни условия.

- Фонд „Социална закрила” към МТСП финансира дейностите по проект „Обществена трапезария”, който осигурява топъл обяд на 50 човека в неравностойно положение.

- Националните програми на Агенцията по заетостта осигуряват заетост на голяма част от ромите регистрирани като безработни в Дирекция „Бюро по труда”.
2.1.3 . други източници { общински бюджет) \ образование; заетост, здравеопазване, жилищни условия.

- ЦМЕДТ „Амалипе” финансира проекта за превенция отпадането на ромски ученици.

- Институт „Отворено общество” финансира чрез спечелен проект на Клуба на НСО микропроект в община Антоново, чийто цели бяха формиране и повишаване на родителският капацитет, насърчаване на редовното посещение на детска градина и училище.

2.2 .Прогноза за бюджета на планираните мерки в контекста на национална стратегия за интеграция на ромите за периода 2014-2020 г

- Проекти за осигуряване на заетост по Оперативните програми.

- Проекти за социални услуги в общността финансирани от Европейския социален фонд.

2.2.2. национални фондове- образование; заетост, здравеопазване, жилищни условия.

- Продължаване на дейностите по проект „Обществена трапезария” финансиран от фонд”Социална закрила”.

- Осигуряване на заетост по Националните програми на Агенция по заетостта.

- Кандидатстване по проект на Министерството на здравеопазването за назначаване на здравен медиатор.

2.2.3 . други източници { общински бюджет) образование; заетост, здравеопазване, жилищни условия.

-Кандидатстване по проекти на Неправителствени организации за създаване на общностен център.

- Реализиране на проект „Социално включване” финансиран от Световната банка за възстановяване и развитие.

2.3 Добри практики

От съществено значение е сътрудничеството на всички пряко ангажирани институции, представители на неправителствени организации и на ромската общност.

- Участие в проекти по Оперативните програми на Европейския съюз.

- Участие в проекти на Министерството на труда и социалната политика.

- Участие в проекти на Неправителствени организации.

2.4 . Поуки

Комплексно финансиране на дейностите в посочените сфери.

Ще се опитаме да осигурим устойчивост и през следващия програмен период на всички добри практики, които сме реализирали до този момент.

В горепосочените пет области дейностите са финансирани от различни източници като проекти и държавно-делегиран бюджет.

Област Хасково

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Димитровград: общината изпълнява проект „В детската градина и училището – пътешествие към опознаване, сътрудничество и сближаване” по ОП „Развитие на човешките ресурси” BG 051PO001-4.1.05-0167 с водещ партньор Община Димитровград и партньори СОУ”Васил Левски” и ОДЗ „Лилия”. Проектът цели да се подпомогне по-успешната образователна и социална интеграция и бъдещата

реализация на децата и учениците от етническите малцинства. Дейностите включват различни клубове по интереси – по музика, изобразително изкуство, народни танци, фолклор на етносите, млад кулинар, моят роден край, ние сме част от природата и родителски клубове. Очаквани резултати от проекта са подобрена образователна среда, засилена мотивация на учениците от етническите групи, по-добра организация на свободното време на учениците.

Тополовград - В ОУ „Св. Кирил и Методий” – с. Орешник е реализиран Проект „Да пием от извора”, съгласно Договор № БС-33.9-17/31.10.2011 г. по Приоритет 3 „Утвърждаване на интеркултурна перспектива като неотменна част на образователната интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в процеса на модернизация на българската образователна система” на стойност 6 200 лв. Той е с продължителност 8 месеца и обхваща 45 ученика от ромски произход, 80 родители и 3 учители. По проекта към Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства са постигнати следните резултати: Контактите ученик–училище са интензивни. Училището помага на учениците да работят и в трудни за тях моменти. Учениците си сътрудничат. Работи се екипно като насоката е сътрудничество и социалност, а не конкуренция и изолация. Обучението е активно. Учениците говорят за това, което учат, пишат за него, за своите преживявания и го прилагат в тяхното ежедневие. Обратната връзка е бърза. Учениците се нуждаят от подходяща обратна информация. Разпределението на времето е ефективно. Очакванията са високи и са важни за всички ученици. Индивидуалността се зачита. Учениците имат различни стилове на учене и познание. Резултатите са максимизирани, така че всички ученици да реализират своя потенциал за учене.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Димитровград: Добра практика в сферата на заетостта е действащото Социално предприятие (СП) към СУПЦ, което осъществява дейността си в две направления – „шивачество” и „ремонт на битова техника”. И в двете направления работят лица от рисковите групи – хора с увреждания, лица от малцинствен етнически произход и самотни родители. Социалното предприятие им осигурява обучение, защитена заетост, подбор и наблюдение на изпълняваните дейности, социално обслужване и трудово посредничество (при желание и възможност да излязат в частния сектор). Към момента в Социалното предприятие са заети 15 лица. За всички работещи в предприятието възможността да работят в колектив е изключително ценна, работата им дава причина да излизат от домовете си всеки ден и да общуват с различни хора, по-голямата част от потребителите вече могат да извършват самостоятелна работа, в някои случаи извън предприятието, и да носят отговорност за нея. А финансовия резултат от труда им ги прави по-независими, полезни за себе си, семействата си и обществото.

Любимец: Повишаване на пригодността за заетост и квалификацията на безработни роми през 2013 г.

Общо 34 лица от малцинствен произход обхванати през 2013 г.:

- 24 лица по програма От социални помощи към осигуряване на заетост (ОСПОЗ);
- 4 лица по програма Подкрепа на заетост;
- 5 лица наети от фирми.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Димитровград: Община Димитровград съвместно със Сдружение „Национална мрежа на здравните медиатори” изпълнява дейности по проект на Европейската програма за партньорство в общността на Глаксо Смит Клайн – Подобряване на здравния статус на ромските общности в Централна и Източна Европа „ Заедно за по-добро здраве – за нас, от нас”. За целта от месец март 2013 г. е назначен здравен медиатор, който обслужва етническите роми в Димитровград. Целта на програмата е да се повиши здравния статус на ромските общности по места. В своята дейност здравния медиатор осъществява консултации за разрешаване на здравни и социални казуси, осигурява здравна информация с цел повишаване на чувствителността към здравните проблеми, съдейства на ОПЛ и РЗИ за осъществяване на имунизации, профилактични прегледи и други. Освен това поддържа връзка с представители на институции и подпомага с дейността си повишаването на здравната култура на ромската общност.

Тополовград: Болнична помощ: „СБАЛВБ-Тополовград”- ЕООД е единственото здравно заведение за болнична помощ на територията на общината. Пазарът на медицински услуги е само в рамките на община Тополовград. Болницата е структурирана е по Закона за лечебните заведения като специализирана болница за активно лечение. Разкрито е 1 клинично отделение с 20 легла.

Към болницата има обособени: клинична лаборатория и кабинет за образна диагностика.

През 2012 г. бяха открити огнища на туберкулоза сред ромското население в Тополовград, като са предприети необходимите мерки от съответните здравни органи. През същата година са проведени изследвания сред ромите в гр.Тополовград по програмите: »Превенция и контрол на ХИВ СПИН» и «Превенция на туберкулозата в България в ромската общност», осъществявани от Фондация »Толерантност и взаимопомощ.».

1. Проведени беседи с подрастващи и техните родители за семейно планиране и здравно образование (СПИН и болести предавани по полов път; приложени програми за превенция на употребата на наркотици).

2. Ранно формиране на социална и здравна култура сред ромското население за избягване на риска от наркомания, проституция, трафик и др.чрез провеждане на информационни кампании сред децата.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

Димитровград: В плана на общината за подобряване на жилищните условия на ромите е заложено изграждане на социални жилища. За целта е предвидено изграждане на Център за временно настаняване, по планирането на който е започната работа. В момента Общинска администрация разработва архитектурен проект за реконструкция на сграда, подходяща за бъдещ Център за временно настаняване, намираща се в квартал с компактно ромско население. При възможност за бъдещо финансиране предвиденият центърът би трябвало да стане факт. Така ще бъдат предоставяни услуги за временно настаняване на хора в неравностойно положение, в което число спадат и ромите.

Тополовград: Голямата част от ромите живеят в гр. Тополовград, като жилищата им са основно разположени в югозападния и североизточния район на града. В по- голямата си част населението живее бедно, къщите са едноетажни, често в една къща живеят няколко семейства, които са с две или три деца. Община Тополовград разполага с 61 бр. общински жилища, като в 20 от тях са настанени ромски семейства. Към момента повечето наематели са с нередовни и имат много ниски доходи, което е голям проблем

за събиране на дължимите наеми.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Димитровград: Извършване на ежемесечни проверки от мобилните групи на РУП, отдел „ЗД” и МКБППМН с цел превенция на попадането на децата на улицата и контрол по спазване на обществения ред. Запознаване на учениците в първи клас с техния районен инспектор и инспектор ДПС с разясняване ролята на полицията за оказване на помощ и закрила.

Любимец: Обучение по права на човека и права на детето в училище; Работа по проекти "Полицията в близост до обществото", "Детска полицейска академия".

24. Област Шумен

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.

- Пълно обхващане и задържане на ромските деца в училище, намаляване броя на отпадналите до нива на отпадналите ученици от мнозинството. За целта се предприемат серия от мерки, както и механизми за работа с родителите на тези деца.
- Повишаване на качеството на образование в обособените детските градини и училища в големите ромски квартали и в селските региони, в които учат предимно ромски деца. Превличане на родителите в училищния живот чрез съвместни мероприятия, ограмотяване на неграмотни и малограмотни. Повишаване на класификацията на учителския, персонал работещ с ромски деца.
- Превенция на отпадане от училище и ограмотяване на неграмотни и малограмотни възрастни роми. Включване на деца и ученици от етнически малцинства в извън класни и извън училищни дейности, курсове, СИП, спортни клубове.
- Въвеждане на практиката на образователен медиатор в системата на подготвителния клас за по добра комуникация с родители и тяхното убеждаване за редовното посещение на учебните занимания.
- Прилагане на разнообразни форми и програми за работа с деца с трудности и дефицити в обучението, отпаднали от училище. Целта е тяхната реинтеграция.
- Повишаването на професионалната квалификация на педагогическите специалисти за работа в интеркултурна среда се осъществява, чрез краткосрочни обучения провеждани от РИО - Шумен и по проект „Квалификация на педагогическите специалисти" по ОП „Развитие на човешките ресурси", реализиран от МОН.

1.1.2. Резултати от мерките

- Обучени са 41 педагози за работа в интеркултурна среда.
- Включени в различни програми са над 400 деца от ромски произход.

Конкретни измерими резултати от дейностите трудно биха могли да се дадат, тъй като няма инструмент с който да се определи етноса на децата.

1.1.3. План за 2014-2020 г.

Тече подготовка по изготвянето на плана.

1.1.4. Добри практики

Повечето общини са реализирали проекти по ОП „Развитие на човешките ресурси“ по схема „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства”. Основните дейности на проектите са подпомагане равния достъп до образование и интеграция на децата от етническите малцинства, както и работа с техните родители за

ангажирането им към обучението на техните деца. В резултат на проектите е увеличен броя на ромските деца, които са обхванати от учебния процес.

Голяма част от общините са реализирали проекти с насоченост към приобщаване и и превенция на преждевременното напускане на училище на ромски деца.

- През 2011-2012 г. на територията на гр. Нови пазар е реализиран проект „Интеграция на деца и ученици от ромски произход чрез участие в извънучилищни дейности”, чието изпълнение доведе до увеличаване броя на ромските деца, които са обхванати в учебния процес и по-голяма ангажираност на родителите в училищния живот.
- През 2013 г. в две от училищата от Община Шумен - VI ОУ „Еньо Марковски” и СОУ „Тр. Симеонов”, с преобладаващ ромски състав се работи по НП „На училище без отсъствие”, мярка „Без свободен час” и НП „С грижа за всеки ученик”, мярка „Осигуряване на допълнително обучение на учениците от прогимназиален етап на основно образование за повишаване нивото на постиженията им по общообразователна подготовка”.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Икономическата криза се отрази тежко на икономиката на Област Шумен, като засегна цялото население на областта и особено тежко ромите. Понастоящем огромна част от тях са безработни. Голям е броя на безработните роми, които не са регистрирани в Бюрото по труда и не търсят активно работа. Голямата част от ромите нямат придобита степен на професионална квалификация (въпреки, че притежават съответните професионални умения), което затруднява тяхното наемане.

За преодоляване на тежките проблеми в сферата на заетостта сред ромите са предприети целенасочени мерки като:

- Осигуряване на достъп на ромите до пазара на труда и до различни инструменти и инициативи за самостоятелна заетост. Квалификация и преквалификация на безработни роми, както и на заети роми, в съответствие с професии, търсени на пазара на труда. Мотивиране на неактивни лица за регистрация в Бюрата по труда и включване в програми за заетост. Професионално ориентиране, квалификация ниско квалифицирани кадри както и повишаването на уменията за търсене на работа.
- Насърчаване на заетостта, чрез провеждане на обучение на безработни лица за ключови компетентности Професионална квалификация на ромите: ще бъдат предприети мерки за включване на по-голям брой роми в програми за професионална квалификация и придобиване на степен.
- Активизиране на продължително безработни и икономически неактивни лица, чрез насърчаване на трудовото медиаторство. Назначени са трудови посредници от ромска общност в Дирекциите „Бюро по труда“ в областта.
- За изпълнението на тези мерки общините от Област Шумен, както и Областна администрация Шумен се включва активно в програмите на МТСП и в проекти по ОП „Развитие на човешките ресурси” – „Нов избор“, „Подкрепа за заетост“, „Отново на разбота“, „Развитие“ и др.

1.2.2. Резултати от мерките

Относителният дял на жените роми в структурата на безработица е по-голям в сравнение с групата на мъжете роми. Устройването на работа на лицата, без образование и квалификация, в повечето случаи е възможно само чрез субсидирани работни места. Това са предимно лица от ромски произход. Майките с деца до 3 годишна възраст, както и хората с увреждания, трудно намират реализация, особено,

ако са от ромски произход. Забелязва се тенденция на увеличаване на времето на престой на безработните на трудовия пазар. Нивото на образование е фактор при съкращения, по-бързо се освобождават тези с по-ниско ниво на образование. Задълбочаването на финансовата и икономическата криза, преструктурирането на сектора икономика, влияе върху обхвата и структурата на безработицата.

Общините на територията на Област Шумен работят активно за разработване и реализиране на регионални програми и проекти. Премахването на проблемите, породени от бедност и безработица, социална изолация, е стратегическа цел в развитието областта.

Разработените и изпълняващи се проекти създават условия за осигуряване на трудова реализация и заетост на част от най-засегнатите социални групи безработни лица, чрез разкриване на работни места. Създава се и реална предпоставка за възстановяване на трудовите навици на безработните роми, с ниска или нетърсена на пазара на труда професионална квалификация и недостиг на ключови компетентности, социално мотивиране на лица, в т.ч. безработни с ниско образование. Повишава се тяхната трудова активност, социална сигурност в краткосрочен план по отношение на здравно и социално осигуряване на работещите лица.

Конкретни измерими резултати от дейностите не биха могли да се дадат, тъй като няма **инструмент с който да се определи етноса на безработните лица.**

1.2.3. План за 2014-2020 г.

В подготовка.

1.2.4. Добри практики

Назначен един трудов медиатор в Дирекция Бюро по труда в Нови пазар, чиято дейност е свързана с конкретна работа с ромската общност с цел мотивиране за работа. В резултат на неговата работа са регистрирани 193 лица и включени в програми 87 лица. Областна администрация Шумен назначи по програма „Подкрепа за заетост“ 15 безработни лица, от които 4 от ромски произход. С тяхна помощ бе извършен ремонт на сградния фонд – държавна собственост.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.

Понастоящем се наблюдават изключително негативни тенденции, свързани със здравословното състояние на лицата от ромски произход: висока заболяемост, висока смъртност, ниска продължителност на живот и не на последно място здравно неосигурени лица. Проблемите се усложняват от затруднения достъп до качествени здравни услуги, както и от изключването от здравноосигурителната система на много от ромите.

За да се преодолеят посочените негативни тенденции на територията на общините от Област Шумен се предприеха следните мерки:

- Осигуряване на достъп до здравни услуги на лица в неравностойно положение разширяване и активизиране на дейността.
- Превантивни грижи за майчино и детско здравеопазване. Репродуктивно здраве на здравно неосигурените. Проследяване на изпълнението на препоръките и предписанията от лекарските прегледи.
- Осигуряване на семействата с малки деца в риск до здравеопазване и ранно детско развитие откриване и посещения на бременни жени сред ромските семейства.
- Осигуряване на равенство в достъпа до здравни услуги на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства. Обхващане на групи от ромската общност в профилактични програми профилактични имунизации,

борба с туберкулозата, ХИВ/СПИН и полово-предавани болести рано започване на полов живот , участие в кампании за имунизации сред рискови семейства тясна връзка с личните лекари.

1.3.2. Посочете конкретните резултати от мерките

- Специалисти от Семейно-консултативните центрове във Велики Преслав, Шумен и Нови пазар, Общински здравен център Шумен и Комплекс за социални услуги в Шумен работят с деца и младежи от ромски произход на теми като здравно образование, развитие на таланти, общуване в социум и други.
- Минимум три пъти ежегодно биват организирани мобилни медицински кабинети за безплатни и анонимни изследвания за ХИВ, туберкулоза и други.
- Назначени са здравни медиатори, които работят индивидуално с всеки един случай на лице, нямащо личен лекар и съдействат административно и логистично за приобщаване към съществуваща лекарска практика .
- Ежеседмично биват организирани и доброволни екипи, извършващи аутрич дейности и обучения - част от работното задание на програмата „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН" на местно ниво.
- Нарочен акцент бива поставян върху текущи грижи за бременни жени и майки с малки деца. Здравните медиатори и ангажираните институции, с дейната подкрепа на УНИЦЕФ извършват ежедневен надзор и социо-медицинска подкрепа спрямо така дефинираната целева група.

В Семейно – консултативите центрове в областта се осъществяват следните дейности:

- съдействие при подаване на документи и придружаване при явяване пред ТЕЛК - деца и възрастни и при постъпване за лечение в лечебни заведения;
- изпълнява се програма „Здраво дете" за подобряване здравната култура на бременните;
- обхванати са бъдещи майки за изграждане на умения за майчинство и подготовка за раждане;
- консултиране на бременни, майки с малки деца и други: бременни, майки с малки деца, други;

В резултата на дейността на мобилните екипи са картографирани за последната година 3300 лица от рисковите общности, от които 1800 лица потенциални потребители на услуги оценени в риск.

1.3.4. Добри практики

В периода на дейността на Семейно-консултативен център Нови пазар, 97 жени са включени в програмата за „Семейно планиране“. Бяха сключени договори с двама гинеколози, единия от тях има изнесени работни места в с. Пет могили, община Никола Козлево, с. Тодор Икономово, община Каолиново, гр. Каспичан и гр. Нови пазар, другия работи в гр. Нови пазар. Теренната работа на Центъра позволява да се идентифицират рисковите групи в общността, в повечето случаи в маргинализираните общности, което дава предимство на СКЦ да се изгради доверителна връзка с населението и води до включването на жените от рисковите групи в програмата. Всички те са прегледани безплатно от лекар гинеколог, на голяма част от тях са закупени лекарства за лечение, след което на повечето от половината жени са сложени спирали.

Прегледани 331 жени от АГ кабинет през 2012 г ;

Прегледани бременни от СКЦ 141 брой жени,

Прегледани жени за поставяне на спирали 77 броя,

Прегледани от мобилен кабинет за бял дроб 230 човека;

Прегледани от мобилен кабинет за ХИВ/ СПИН 155 човека

Посещение на мобилни кабинети на територията на Община Нови пазар:

АГ-кабинети, прегледи за бял дроб/ туберкулоза/, ХИВ/ СПИН и други полово предавани болести и други.

1.3.5. Поуки

Преразглеждане на мерките в областта на здравеопазването: Необходимо е в планирането на всяка социална интервенция да бъдат включвани лица от самата целева група и самото изпълнение на конкретните мерки да бъде със съгласието и одобрението на лидерите на общността. Водещ принцип при организираните профилактични прегледи е личния пример на местните лидери - след като лице със социално влияние в общността приеме съответната здравна интервенция, то той бива последван и от своето обкръжение.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

Жилищните условия и инфраструктурата в ромските квартали на градовете и селата от Област Шумен са в задоволително състояние.

- Общините се стремят с наличните бюджети да извършват ремонти на улиците в кварталите с ромско население.
- Община Нови пазар е одобрена с проект за доизграждане на канализационна мрежа и изграждане на ПСОВ в град Нови пазар. Предвидените дейности ще се извършват и в райони, където живее ромска населени.
- В общински жилища са настанени семейства в неравностойно положение, но няма данни за етническата им принадлежост, тъй като в момента на кандидатстване не се изисква информация за самоопределяне по етническа принадлежност.

1.4.2. Посочете конкретните резултати от мерките

- По-голямата част от ромите са със собствени жилища.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.

- Ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите за постигане на равенство, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот.
- Преодоляване на културните бариери в общуването и всякакви форми на дискриминационни нагласи. Заедно празнуване на всички празници без значение на етнос и народност.
- Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез всички форми, вкл. и спорт. изграждане на футболни отбори от различни етноси

1.5.2. Посочете конкретните резултати от мерките

1.5.3. План за 2014-2020 г.

16. Финансиране

2.1. Усвоените средства от проектите след 2011 г. с фокус върху ромите

2.1.1. От европейските фондове

- Община Каспичан - ОПРЧР на стойност 157 905 лв. От общата сума 21 690 лв са усвоени като дейност за обучение на 43 учители за работа в мултикултурна среда с цел подобряване качеството на образованието на децата, равен достъп до образование и работа в новосъздаден интерактивен кабинет за по-висока мотивация за развитие и подобри методи за интеграция в образованието
- Община Нови пазар - ОПРЧР „Обновяване и реконструкция на част от образователната инфраструктура в община Нови пазар и превръщането и в притегателен център за възпитание и обучение” на стойност 5 598 440,16 лв. С напълно обновени и санирани сгради посрещнаха новата 2012-2013 учебна година учениците от

ОУ „Н.Й. Вапцаров” гр. Нови пазар и ОУ „Христо Ботев” с. Памукчии, където са съсредоточени голям брой етнос. Нов по-красив вид придобиха и шест ЦДГ в Нови пазар и с. Памукчии.

- Община Нови пазар - ОПРЧР към МОН „Заедно можем да творим чудеса” по схема „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства” на стойност 237 771,93 лв.

- „Красота в различието единство в многообразието” – проект на СОУ”Св.Св. Кирил и Методий” гр. Смядово в партньорство с община Смядово. Стойност на проекта 11 000 лв. Партньор на фондация „Амалипе” в проект за „Намаляване отпадането на ромски ученици”

2.1.2. От националните фондове

- ЦОИДУЕМ – проект на община Нови пазар на стойност 14 601,74 лв.

- ЦОИДУЕМпроект „Заедно сме по-добри”, 2011 г., 19687 лв., Програма: „Интеграция на деца и ученици от малцинствени групи”

25. Област Ямбол

1.1 Образование

1.1.1. Стъпки предприети от 2011 г.

1. Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование на деца и ученици от ромски произход в етнически смесени детски градини и училища.

2. Превенция на отпадане от образователната система на деца и ученици в задължителна училищна възраст.

3. Повишаване качеството на образованието в детските градини и в групите за предучилищна подготовка в малките населени места от селски тип, с висок дял на децата от ромски произход.

1.1.2. Конкретните резултати от мерките

На училищата и детските градини на територията на област Ямбол се предоставя информация за възможностите за допълнително финансиране на дейности чрез участие в национални и европейски програми и проекти и е осигурено финансиране за подпомагане на обучението и възпитанието на деца и ученици.

В община Тунджа ще стартира проект по ОП „РЧР” община „Тунджа”, Схема „Образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства”, по който ще бъдат организирани 23 ателиета за работа с децата и реализирани обучения с педагогическия персонал за работа в мултиетническа среда;

В община Ямбол са предвидени облекчения (частично заплащане на такса или освобождаване от заплащането ѝ), при заплащане на месечни такси за посещение в детски градини на територията на община Ямбол;

В община Тунджа през 2012 г. и 2013 г. са разкрити нови 2 групи за целодневно предучилищно образование по една в ЦДГ „Радост”, с.Бояджик, община „Тунджа” и в ЦДГ „Звездица”, с.Скалица, община „Тунджа” и 1 яслена група в детската градина в с.Тенево, община „Тунджа”, като целодневната детска градина е преобразувана в ОДЗ.

В община Болярово се осигурява безплатно и поевтинено хранене – национални програми на МОН; осигурено е столово хранене и поевтинена е храната от бюджета на общината.

В община Елхово транспортните разходи на учениците над 16-годишна възраст в рамките на общината, се поемат от общинския бюджет.

Три училища на територията на областта работят по „Програма за намаляване отпадането на ромските деца от училище”, която се осъществява със съдействието на Център „Амалипе”.

В община Тунджа ще бъдат сформирани 12 групи за работа с деца от 3 до 4 години и 10 групи за допълнителни занимания с деца от ромски етнически произход на 5 и 6 години за повишаване на училищната им готовност.

В община Ямбол на родителите се разясняват задълженията за осигуряване присъствието на техните деца в детските градини и в училищата за времето, през което те подлежат на задължителна предучилищна подготовка или задължително обучение.

В училищата на територията на област Ямбол през учебната 2012/2013 година се работи по следните програми:

- Намаление на отпадането на ромските деца от училище.
- Програма за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства.
- Прибиране и задържане на учениците до 16-годишна възраст от ромски произход и изграждане на ефективна система за взаимодействие със социокултурната среда.

Всички общини на територията на област Ямбол работят по национални програми и проекти, касаещи интегриране и адаптиране на децата и учениците от ромски произход.

1.1.3. План за 2014-2020 г.

- Пълно обхващане и задържане на ромските деца в училище
- Увеличаване броя на ромските младежи и девойки, обучаващи се в средни училища и университети.
- Повишаване на образователното ниво и квалификацията на възрастните роми
- Продължаване на процеса за осигуряване на подкрепяща и привлекателна среда в интегрираните училища и детски градини
- Включване в училищните настоятелства на етнически роми при разработване на училищните политики
- Община Болярово ще изиска от училищата да изготвят свои училищни програми за интеграция, които да съдържат конкретни мерки по основните направления.

1.1.4. Добри практики

Ефективни форми на работа с учениците през учебната година:

- Провеждане на беседи и дискусии по теми, свързани с интеркултурното образование - традиции, обичаи и празници на различните етноси.
- Насърчаване на децата роми за участие в провеждани конкурси, олимпиади и състезания.
- „Превенция на отпадането на учениците от ромския етнос”;

1.1.5. Поуки

Успешно се изпълнява програмата за намаляване отпадането на ромските деца от училище и програмата за приобщаване на родителите роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот.

В следствие на въведените облекчения при заплащане на месечни такси за посещение в детски градини на територията на община Ямбол и община Тунджа се констатира че през учебната 2013/2013 г. няма деца напуснали детските заведения.

Мерки, които могат да имат отрицателно въздействие върху ромите и как такива отрицателни последици са сведени до минимум.

Недостатъчно използване на новите технологии в учебния процес.

Пренебрегване на необходимостта от индивидуален и диференциран подход при работа с деца- билингви , както и с техните родители.

1.2 Заетост

1.2.1. Стъпки предприети от 2011 г.

1.Подобряване на достъпа на ромите да пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях.

2. Организиране на обучителни курсове за активно търсещи работа лица от ромски произход.

1.2.2. Резултати от мерките

Всички общини на територията на област Ямбол кандидатстват и работят по програми и мерки за заетост, свързани с трудовата заетост.

Осигурява се заетост на роми по програми и мерки за заетост, като част от лицата се включват по НП ОСПОЗ и постъпват на работа на първичния пазар.

Безработни лица от ромски произход се включват в курсове за професионална квалификация и ограмотяване за повишаване пригодността за заетост.

Лицата се включват в курсове по ограмотяване и в курсове за придобиване на професионална квалификация.

В периода от 2011 г. до сега 781 лица са започнали работа, като 402 от тях са включени в субсидирана заетост.

1.2.3. План за 2014-2020 г.

Повишаване на конкурентноспособността на ромите на пазара на труда чрез разработване и изпълнение на проекти за квалификация и преквалификация на ромите

Активиране и включване на пазара на труда неактивни и обезкуражени лица.

Поощряване за включване на роми в програми за развитие на собствен бизнес, за предоставяне на консултантски услуги за развитие на собствен бизнес и други.

1.2.4. Добри практики

В община Елхово успешно се реализират проектите по предоставяне на социални услуги – проект „Личен асистент” и „Домашен помощник”. Част от хората на които се предоставят социалните услуги и ангажираните в изпълнение на проектите са от ромски произход.

Изпълнява се успешно проект „И аз имам семейство”, който подкрепя деинституционализацията на деца, като се създаде и реализира устойчив модел за развитие на заместваща семейна грижа за деца, настанени в специализирани институции и на деца в риск от изоставяне. Настанени са 3 деца от ромски произход.

1.2.5. Поуки

Създаване на ограничения за участия в програми за заетост в последователни години, което води до липса на мотивация за търсене на постоянна работа извън обсега на Програмите за временна заетост.

1.3. Здравеопазване

1.3.1. Стъпки предприети от 2011 г.

1. Осигуряване на равен достъп, осигуряване на базисно покритие на здравно осигуряване и здравни услуги за роми, превантивни мерки и осигуряване на редовни профилактични прегледи.

2. Развиване на медиаторството, доброволчеството и на различни форми на работа за и в общността (здравно социални центрове и др.).

1.3.2. Резултати от мерките

1. През 2011 г. са извършени мамографски прегледи на 509 жени от ромско малцинство от област Ямбол, а през 2012 г. – на 529, с предоставена от МЗ мобилна единица мамограф.

През 2012 г. в гр. Ямбол са извършени прегледи и имунизации на лица от ромски произход с мобилен педиатричен кабинет.

Съвместно със студенти и преподаватели от Медицинския колеж от Стара Загора, Кардиологичен център-Ямбол и здравни медиатори, е извършено измерване на кръвна захар, кръвно налягане на 74 роми.

През м.юли 2013 г. е извършена допълваща имунизационна кампания срещу морбили на необхванати деца от 13 месеца до 15 годишна възраст в областта. Обхванати с ваксина Приорикс са 135 деца в петте общини на областта.

2. През 2011 г. активно подпомогнати от ромския координатор на инициативата „Десетилетие на ромското включване“ са изнесени 39 лекции на различни теми и са обхванати 639 лица. С отпуснатите финансови средства от 1 200 лв. по програмата са отпечатани и раздадени листовки, имунизационни книжки и химикали.

Проведени са здравни беседи сред ромската общност, обхващащи лица до 18 г.-291 и над 18 г. – 331. Разпространени са здравно-образователни материали на различни теми и са предоставени презервативи с финансови средства, отпуснати по програма.

През 2012 г. са изнесени 35 здравни беседи сред ромската общност и обхванати 652 роми на теми „Контрацепция и предпазване от СПИН“, „Ползите от презерватива“, „Сексуално предаване на инфекции“. Раздадени са здравно-образователни материали и презервативи.

През 2011 г. с разяснителна кампания са обхванати 104 лица от ромски произход. През 2012 г. са изнесени лекции на тема „Профилактика на остеопорозата“ на лица от ромски произход.

В хода на кампания „Анкетирани за 4 симптома на туберкулоза“ са обхванати 170 души с указания защо е необходимо и къде могат да се изследват. Проведени са разяснителни мероприятия за значението на профилактичните прегледи и обхванати общо 355 лица. Изнесени 4 лекции на тема „Туберкулозата - епидемиология“ на 96 лица от ромски произход.

1.3.3. План за 2014-2020 г.

Подобряване на профилактичните дейности сред ромското население.

Повишаване на здравните знания и информираност на ромското население.

Определяне на здравен медиатор за контакт с ромската общност

1.3.4. Добри практики

Извършване на безплатни мамографски профилактични прегледи на здравно неосигурени жени от ромски произход, скринингово измерване на костна плътност от Асоциация „Жени без остеопороза“, извършване на безплатни прегледи в рамките на Национална програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“ на Министерство на здравеопазването, безплатни прегледи за туберкулоза и безплатни скрининг изследвания за заболявания на щитовидната жлеза.

Мерки, които могат да имат отрицателно въздействие върху ромите и как такива отрицателни последици са сведени до минимум.

Сред част от ромите се наблюдава ниска здравна култура и нежелание за информираност и отказват посещение при медицинско лице. Повечето нямат избрани лични лекари, поради което не провеждат профилактични прегледи и не полагат достатъчно грижи за своето здраве.

1.4. Жилищни условия

1.4.1. Стъпки, предприети от 2011 г.

1. Извършена е реконструкция на обекти на образователната инфраструктура в детски градини в селата Бояджик, Безмер, Кукорево, както и планираните ремонтни дейности в ЦДГ в селата Роза, Чарган и Победа.

2. Ромската общност живеят в обособени квартали. Кварталите се намират в регулацията на населените места. Жилищният фонд, с който разполагат община Болярово са 10 апартамента и 22 броя жилищни сгради. В 12 от тях са настанени ромски семейства. Община Ямбол разполага със 71 общински жилища, като всички от тях са заети.

1.4.2. Резултати от мерките

1. След извършване на реконструкцията и планираните ремонтни дейности са подобрили обектите на образователната инфраструктура.

2. За село Завой е изработен и процедуриран в МЗХ подробен устройствен план – план за регулация и застрояване за поземлен имот с идентификатор 30096.500.1 /ПИ 031058 по КВС/ за жилищно строителство и включване в регулацията на населеното място.

В общината има годни за жилищно застрояване имоти – общо 6 терена в селата Бояджик, Дражево, Кукорево, Хаджидимитрово с капацитет за застрояване на 10 двуфамилни къщи с общо 20 социални жилища. Терените имат наличие на електропреносна мрежа, водоснабдителна мрежа, транспортна инфраструктура и обекти на обществено обслужване.

Община Ямбол е изпълнила няколко проекта, свързани с подобряване условията на живот в квартала с компактно ромско население в града, в т.ч. доизграждане и рехабилитация на техническата инфраструктура /8 улици в квартала/, ремонт и реконструкция на спортни съоръжения в близост до квартала.

Населението от ромската общност в град Елхово обитава сравнително благостроени жилища, притежаващи стандартните елементи – електричество и вода.

1.4.3. План за 2014-2020 г.

Подобряване на съществуващата и изграждане на нова техническа и социална инфраструктура - проект „Реконструкция на вътрешно водопроводна мрежа – гр. Болярово”.

Увеличаване на енергийната ефективност на жилищата.

След приключването на проектите, Община Ямбол продължава да поддържа ремонтираните и изградените по проектите обекти и съоръжения.

Създаване механизми и институционални процедури за разрешаване на въпроси, свързани със собственост и уреждане на правния статут на ромските жилища, т.е стимулиране на ромските семейства за узаконяване на жилищата им.

Изработване на нови, изменение на действащи ПУП и разработване на нови регулационни планове с цел въвеждане в регулация на ромските квартали в съответствие с Плана за действие към Националната програма за подобряване на жилищните условия на ромите в България.

1.4.4. Добри практики

Кандидатстването на общините по проекти, свързани с подобряване на условията на живот в кварталите с компактно ромско население води до подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата инфраструктура.

1.4.5. Поуки

Реализирането на проекти от общините в областта на инфраструктурата, водят до подобряване условията на живот на ромите и стимулират у тях положително отношение и заинтересованост за опазване и съхранение на изграденото.

1.5. Антидискриминация

1.5.1. Стъпки предприети от 2011 г.

1. Предприемат се мерки при работа с населението, съобразени със законодателството на държавата – защита на обществения ред и недопускане на прояви на нетолерантност по отношение на малцинствата.

2. Включване в годишния си план мероприятия за превенция на дискриминацията водеща до множество прояви на агресия и насилие сред подрастващите.

3. Организиране на мероприятия и провеждане на беседи в училищата.

1.5.2. Резултати от мерките

1. Към Община Ямбол работи Сектор за превенция и опазване на обществения ред (СПООР), който, заедно със служителите на РПУ – гр. Ямбол и общинска полиция работят в сътрудничество с цел защита на обществения ред и гарантиране правата на гражданите в кварталите с преобладаващо ромско население в града.

МКБППМН и отдел "Закрила на детето" при Дирекция „Социално подпомагане" организират социално - превантивна дейност за децата, нуждаещи се от социална защита и нормално развитие.

2. Общинските комисии за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните ежегодно включват в годишния си план мероприятия за превенция на дискриминацията водеща до множество прояви на агресия и насилие сред подрастващите.

3. Организират се спортни турнири, игри и състезания; конкурси като метод за борба с агресията и ефикасен начин за сплотяване и отхвърляне на дискриминацията сред младите хора и подрастващите на територията на общината.

Съвместно с училищните ръководства се осъществяват дейности в училище и извън него за ограничаване възможността децата да попаднат в рискова среда.

1.5.3. План за 2014-2020 г.

Изпълнение на целите в Общинската програма на община Ямбол за превенция на насилието между деца в община Болярово.

Изпълнение на мероприятия съобразени с Национални програми за превенция на дискриминацията, насилието и агресията сред подрастващите.

Изпълнение на целите, поставени в общинските програми за закрила на детето.

МКБППМН в общините Елхово, Стралджа, Тунджа, Болярово и Ямбол и отдел „Закрила на детето" при дирекция „Социално подпомагане" организират социално превантивна дейност за децата, нуждаещи се от социална защита и нормално развитие.

2. Финансиране

2.1. Усвоени средства по проектите след 2011 г. с фокус върху ромите

2.1.1. От европейските фондове

Община Болярово

„Реконструкция и основен ремонт на сградата на СОУ Д-р Петър Берон, чрез въвеждане на мерки за енергийна ефективност" BG161PO001/4.1-03-0031 - Стойност на проекта 1 151 010,56 лв. 172,651,58 лв. общинско съфинансиране 15%, период на изпълнение 27.02.2012г. до 27.02.2014г.

"Поддай ми ръка сега, защото утре може да е късно" BG051PO001-4.1.05-0197. Стойност на проекта 107 000 лв., период на изпълнение 2012-201 г.

Проект „Децата-наша обич и тревога". Проектната идея е разработена по програма „Овластяване на безвластните по време на криза" с подкрепата на Тръст за гражданско общество в Централна и Източна Европа и Извънреден фонд към института „Отворено общество"- град София. Стойност на проекта 7 000. лв.

Община Ямбол

Схема „Развитие" /Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси"/ 2011г. – 159 689 лв.; 2012г. – 183 886 лв.; до август 2013г. – 138 398 лв.

Схема „Подкрепа за заетост" /Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси"/ 2013г. – 46 638 лв.

Община Елхово

„Образование за всички – път към по-добро бъдеще" в партньорство с фондация ЕКИП, осъществен с финансовата подкрепа на Оперативната програма „Развитие на

човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския Социален Фонд 2007 – 2013 година;

BG 2005/017-335.01.03 „Строително-ремонтни дейност с енергоспестяващ ефект на сградата на ОУ”Св.Паисий Хилендарски” гр.Елхово” по Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ:”Подобряване на състоянието и интеграцията на малцинствените групи в неравностойно положение със специален фокус върху ромите”;

„Да си подадем ръка”, конкурсна процедура 33.7-2010 на Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства с финансовата подкрепа на ромски образователен фонд – Будапеща.

Община Стралджа

Проекти по трансгранично сътрудничество - 408 561 лв.

Община Тунджа

ОП „РЧР”, Схема „Образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства”, стойност на проекта: 206 958, 42 лв.

„Дневен център за пълнолетни лица „18+” – алтернатива за преодоляване на социалната изолация в малките населени места” ОПРЧР - 127 686.57 лева

2.1.2. От националните фондове

Община Болярово

"Подкрепа за достоен живот" - Стойност на проекта 47 664 лв., период на изпълнение 08.10.2010 - 03.2014 г.

„Взаимопомощ в общността” - Стойност на проекта 245040,74 лв., период на изпълнение 15 месеца - от 23.11.2012 до 23.02.2014 г.

Проект „Обществена трапезария”, финансиран от Фонд „Социална закрила”. Хранят се 40 лица, от които 35 роми. Проектът е стартирал през 2009 г. и продължава към настоящия момен с 2,50 лв. за храноден.

НП на МОН – проект „Подобряване на качеството на образование в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес”. Изпълнява се и в двете училища в общината. До момента са усвоени 42514 лв. в Стефан Караджово и 84794 лв. в Болярово.

Община Ямбол

По НП „От Социални помощи към осигуряване на заетост”: 2011 г. – 38 166 лв.; 2012г. – 6 908 лв.; до септ. 2013г. – 60 012 лв.

Регионална Програма за Заетост: 2011г. – 50 194 лв.; 2012г. – 42 176 лв.

Социална услуга „Обществена трапезария” /финансиране от Фонд „Социална закрила” към МТСП/ 2011г. – 25 285 лв.; 2012г. – 26 195 лв.; до края на септември 2013г. – 27 764 лв.

Община Стралджа - 457 957 лв.

Община Тунджа

Проект «Училищните общности – модел на социализация и образователна интеграция в малките населени места от селски тип», финансиран от Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и Ромския образователен фонд. Стойност: 39430 лв.

2.1.3. От други източници

Община Болярово

Общинско финансиране за 2011, 2012 и 2013 г. в размер на 8150 лв. за учебници, учебни помагала и дрехи деца и ученици в началото на всяка учебна година.

Община Ямбол

Общностен център – Ямбол, за интегрирано предоставяне на социални услуги на деца и семейства в риск /финансиране по Проект за социално включване на МТСП чрез Световната банка/: 2011 и 2012 г. – 1 143 604 лв.

Община Стралджа - 9880 лв.

Община Тунджа

Проект „Желани пространства” - комплексен модел на интегриран подход за реализирането на ефективни политики за детето и семейството в малките населени места от селски тип, се финансира със Заем № 7612 BG от Международната банка за възстановяване и развитие, съгласно подписано Споразумение № РД 09-87 от 05.07.2011 г.

Одобреният общ бюджет на проекта е 854 398 лв., като за услугите са на стойност 504 398 лв., СМР са 180 000 лв., а за обзавеждане и оборудване - 170 000 лв.

2.2. Приблизителна оценка на бюджета за планираните мерки в контекста на изпълнение на стратегията за интегриране на ромите за периода 2014-2020. Моля, отбележете за коя от ключовите сфери (или друга):

2.2.1. От европейските фондове - образование /проекти с външно финансиране/

2.2.2. От националните фондове – здравеопазване /5 здравни медиатора, финансирани като делегирана държавна дейност/

2.2.3. От други източници – интегрирани услуги за деца и семейства в риск /Проект за социално включване/

2.3. Добри практики

Въвеждането на общностната работа чрез дейността на образователните наставници в учебните заведения на община „Тунджа” по проект «Училищните общности – модел на социализация и образователна интеграция в малките населени места от селски тип», финансиран от Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и Ромския образователен фонд

2.4. Отражение на поуките за следващия програмен период

Образованието, заетостта и благоустрояването на жизнената среда трябва да бъдат водещи приоритети в общинските интеграционни политики.